

**Externé hodnotenie Operačného programu Ľudské zdroje
pre programové obdobie 2014 – 2020**
realizované v rámci projektu
Technická pomoc OP ĽZ pre MPVSR SR 2019-2023

**Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov
PO5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít**

ZÁVEREČNÁ HODNOTIACA SPRÁVA

Objednávateľ:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Poskytovateľ:

Skupina dodávateľov v zložení: Octigon, a.s., Projektové služby, s.r.o., RADELA s.r.o.

Autori správy:

Ján Helbich
Lucie Bučinová
Vladimír Sodomka
Miroslav Košík

Za obsah, zistenia a odporúčania tejto hodnotiacej správy je zodpovedný Poskytovateľ. Vyjadrenia a názory uvedené v tejto správe sa nemusia nutne zhodovať s názormi Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Obsah

Zoznam použitých skratiek	4
Zhrnutie	7
Executive Summary	10
1 Kontext hodnotenia	14
2 Metodika hodnotenia	16
3 Zistenia	19
3.1 EO1: Do akej miery sa naplňajú spoločné a programovo špecifické ukazovatele PO Integrácia MRK v rámci OP ĽZ?	19
3.2 EO2: Aké je priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca a do akej miery je možné minimalizovať prípadné riziko nenaplnenia ukazovateľov?	59
3.3 EO3: Do akej miery zodpovedajú finančné alokácie rozsahu cieľov OP ĽZ zvolenej forme podpory a štruktúre financovania?	62
3.4 EO4: Do akej miery je zdôvodnené použitie konkrétneho finančného nástroja/formy podpory?	65
3.5 EO5: Do akej miery sú finančné prostriedky použité primerane cieľom PO a využívané efektívne a hospodárne v zmysle Systému finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014-2020?	70
3.6 EO6: Do akej miery je systém zberu dát vo vzťahu k účastníkom vhodne nastavený alebo je možné zefektívniť a zjednodušiť proces získania týchto informácií?	85
3.7 EO7: Do akej miery a ako je možné zintenzívniť implementáciu PO5?	88
3.8 EO8: Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci PO5 k plneniu stanovených cieľov a dopadov PO5?	95
3.9 EO9: Do akej miery prispieva PO Integrácia MRK v rámci OP ĽZ k hodnotám výsledkových ukazovateľov a následne k napĺňaniu Stratégie Európa 2020?	117
4 Odporúčania	121
4.1 Operatívne (pre programové obdobie 2014 – 2020)	121
4.2 Strategické (pre programové obdobie 2021 – 2027)	122
5 Prílohy	124
5.1 Príloha 1 – Evaluačná matica	125
5.2 Príloha 2 – Teória zmeny	129
5.3 Príloha 3 – Zoznam interviewovaných osôb	130
5.4 Príloha 4 – Použité zdroje informácií	131
5.5 Príloha 5 – Regionálna analýza	133

Zoznam použitých skratiek

AOZ	asistent osvedy zdravia
AsU	asistent učiteľa
CKO	centrálny koordinačný orgán
COV	celkové oprávnené výdavky
COVID-19	infekčné ochorenie (z angl. „Coronavirus disease 2019“)
DOP	dopytovo-orientovaný projekt
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EK	Európska komisia
ENRF	Európsky námorný a rybársky fond
EP	Európsky parlament
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EUR	Euro (mena)
EU-SILC	Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v Slovenskej republike
EU-SILC MRK	Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v prostredí marginalizovaných rómskych komunít
HP MRK	horizontálne priority marginalizované rómske komunity (v programovom období 2007 – 2013)
IA MPSVR SR	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
IFP	Inštitút finančnej politiky
IP	Investičná priorita
ISCED	stupeň vzdelania podľa medzinárodnej klasifikácie (z angl. „International Standard Classification of Education“)
ITMS2014+	centrálny informačný systém
JPÚ	jednoduché pozemkové úpravy
KC	komunitné centrum
KF	Kohézny fond
KIV	koordinátor inkluzívneho vzdelávania
KS	komunitné služby
LF UJŠ	Lekárska fakulta Univerzity P.J. Šafárika v Košiciach
LSKxP	lokálne stratégie komplexného prístupu

MaH	monitorovanie a hodnotenie
MaT	mentoring a tútoring
MF SR	Ministerstvo financií SR
MNO	mimovládne neziskové organizácie
MOPS	miestne občianske poriadkové služby
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK	marginalizované rómske komunity
MŠ	materská škola
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MU	merateľný ukazovateľ
MVO	mimovládne organizácie
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
NDC	nízkoprahové denné centrum
NFP	nenávratný finančný príspevok
NP	národný projekt
NP KC	národný projekt Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK I. fáza
NP KS	národný projekt Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK II. fáza
NP TSP	národný projekt Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK I. a II. fáza
NP MaH	národný projekt Monitorovanie a hodnotenie
NP Pozemky	národný projekt Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK
NP PRIM	národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných komunít I.
NP ZK	národný projekt Zdravé komunity 2A
NPR SR	Národný program reforiem Slovenskej republiky
NSIR	Národná stratégia integrácie Rómov
NSSDR	nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu
OP	operačný program
OP ĽZ	Operačný program Ľudské zdroje
OZ	odborný zamestnanec
PMU	projektový merateľný ukazovateľ
PO	prioritná os
RK	rómske komunity
RO	riadiaci orgán
SGI	inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (z angl. „Slovak Governance Institute“)

SO	sprostredkovateľský orgán
SR	Slovenská republika
SŠ	stredná škola
SŽP	súhrnná žiadosť o platbu
ŠC	špecifický cieľ
ŠR	štátny rozpočet
TBC	tuberkulóza
TP	terénny pracovník/čka
TSP	terénny sociálny pracovník/čka
UNDP	Rozvojový program OSN (z angl. „United Nations Development Programme“)
UoZ	uchádzač o zamestnanie
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
ÚSVRK	Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
VMS	výročná monitorovacia správa
VR	výkonnostný rámec
ZR	Zdravé regióny
ZŠ	základná škola
ŽoNFP	žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku
ŽoP	žiadosť o platbu

Zhrnutie

Kontext

Pri tvorbe Operačného programu ľudské zdroje (ďalej len OP LZ) pre programové obdobie 2014 – 2020 sa vychádzalo z kľúčových dokumentov prijatých na pôde Slovenskej republiky (ďalej len SR) a Európskej Únie (ďalej len EÚ) s cieľom nastaviť opatrenia tak, aby napĺňali národné ciele v súlade so stratégiou Európa 2020. Riadením tohto operačného programu je poverené Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len MPSVR SR).

Za účelom naplnenia potreby sociálnej inklúzie a integrácie marginalizovaných rómskych komunití (ďalej MRK) boli v rámci OP LZ vytvorené dve prioritné osi: prioritná os 5 (ďalej len PO5) a prioritná os 6 (ďalej len PO6). PO5, ktorá je predmetom tohto hodnotenia, sa zamerala na integráciu MRK a svojím obsahom nadviazala na skúsenosti z predchádzajúceho programového obdobia v oblasti komplexného riešenia problematiky sociálneho vylúčenia MRK a zlepšenia ich prístupu k adekvátnej pomoci a službám. Implementáciou PO5 a PO6 je poverené Ministerstvo vnútra SR ako sprostredkovateľský orgán (SO). Na základe týchto skúseností a z nich vyplývajúcich odporúčaní bola zvolená nová forma podpory prístupu k pomoci v rámci PO5, a to prostredníctvom tzv. Take-away balíka. Ten bol určený 150 obciam s prítomnosťou MRK vybraným na základe zjednodušeného indexu podrozvinutosti. Kľúčové intervencie PO5 boli realizované národnými projektmi (ďalej len NP), ktoré boli doplnené dopytovo-orientovanými projektmi (ďalej len DOP).

Cieľom PO5 je sociálno-ekonomická integrácia MRK, ktorá má byť dosiahnutá naplnením troch špecifických cieľov zameraných na (i) zvýšenie vzdelanostnej úrovne MRK, (ii) zvýšenie finančnej gramotnosti, zamestnateľnosti a zamestnanosti MRK a (iii) podporu prístupu MRK k zdravotnej starostlivosti vrátane zlepšenia hygieny bývania.

Metodika hodnotenia

Predmetom hodnotenia bol pokrok k naplneniu cieľov PO5 k 31.12.2019. Hlavným zámerom hodnotenia bolo posúdenie napĺňania špecifických cieľov PO5, vyhodnotenie plnenia výkonnostného rámca, zhodnotenie hospodárnosti, účelnosti a účinnosti vykonávania PO5 a zhodnotenie príspevku PO k hodnotám výsledkových ukazovateľov na úrovni programu a následne k napĺňaniu Stratégie Európa 2020.

Hodnotenie prebiehalo na základe teórie zmeny PO5, ktorú hodnotitelia vypracovali na základe prvotnej analýzy existujúcej dokumentácie a dostupných dát z ITMS2014+, od MPSVR SR, MV SR a prijímateľov projektov. Následne boli výsledky jednotlivých línií intervencie overené prostredníctvom kombinácie kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov, ktoré hodnotitelia zozbierali formou pološtruktúrovaných rozhovorov a dotazníkových prieskumov. V súvislosti so situáciou ohľadom pandémie COVID-19 boli vládou SR prijaté opatrenia, ktoré znemožnili realizáciu osobných návštev obcí s prítomnosťou MRK hodnotiteľmi (marec, apríl 2020). Z toho dôvodu hodnotitelia pristúpili k zberu údajov formou jednej online skupinovej diskusie a piatich hĺbkových online dotazníkových prieskumov. Dotazníkové prieskumy boli vykonané medzi pracovníkmi troch NP a prijímateľmi dvoch výziev na predkladanie DOP. Všetky zistenia boli využité pri zodpovedaní deviatich evaluačných otázok a pri formulácii odporúčaní.

Hlavné zistenia

Dosahovanie cieľových hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov a oneskorenie plnenia stanovených cieľov PO5 do vysokej miery ovplyvnilo **oneskorené spustenie implementácie viacerých NP a DOP** (mimoriadne ukončený NP zameraný na vysporiadanie pozemkov, meškание implementácie NP v oblasti predprimárneho vzdelávania, problémy s verejným obstarávaním v NP určenom na monitorovanie a hodnotenie politik zameraných na MRK, či neskoršie spustenie DOP v oblasti

mentoringu a tútoringu). Pri viacerých merateľných ukazovateľoch s definovanou cieľovou hodnotou existuje **vysoké riziko ich nesplnenia** a je nutné im venovať zvýšenú pozornosť.

Nedostatky vo výbere a definovaní niektorých programových merateľných ukazovateľov, resp. spôsobu ich agregácie pretrvávajú napriek skúsenostiam a odporúčaniam z predchádzajúceho programového obdobia 2007 – 2013, a tiež napriek snahám sprostredkovateľského orgánu o ich úpravu. Tieto nedostatky spôsobujú, že merateľné ukazovatele nedokážu vždy zachytiť reálne dosiahnutý pokrok v jednotlivých monitorovaných oblastiach. Čo sa týka plnenia **výkonnostného rámca PO5, boli dosiahnuté všetky míľniky určené na rok 2018.**

Z finančného hľadiska je situácia ohľadne zazmluvnenia prostriedkov PO5 a ich čerpania uspokojivá. Na základe súčasného vývoja kontrahovania a čerpania projektov sa dá predpokladať, že alokované zdroje EÚ na PO5 budú do konca programového obdobia vyčerpané. Z analýzy alokácie finančných prostriedkov na PO5 vyplýva, že je adekvátna predpokladanému rozsahu výstupov a výsledkov PO5, zvoleným formám podpory a pravidlám ESF. Aj **účinnosť podporených intervencií je primeraná doposiaľ vynaloženým zdrojom.** Celková realizácia intervencií PO5 môže byť na základe analyzovaných údajov považovaná za **efektívnu a hospodárnu.**

Zvolená forma podpory prostredníctvom tzv. **Take-away balíka** je podľa hodnotiteľov nastavená vhodne a predstavuje oproti predchádzajúcemu programovému obdobiu **výrazné zlepšenie**, ktoré je možné pozorovať pri vzájomnej spolupráci jednotlivých implementovaných NP a DOP. Tie vďaka vhodnému nastaveniu dokážu vytvárať synergické efekty v prospech cieľových skupín. Pozitívom tejto formy podpory je aj **nárokovateľnosť pomoci pre určené obce**, ktorá oproti klasickej forme súťaže zjednodušuje prístup obcí k intervenciám a odstraňuje zbytočnú administratívnu záťaž. Z analýzy však vyplynuli aj pretrvávajúce nedostatky Take-away balíka, ktoré sa odzrkadľujú najmä pri nedostatočnom územnom pokrytí obcí s MRK, roztrieštenosti poskytovanej pomoci v rovnakých oblastiach rôznymi ministerstvami v rámci rozdielnych PO, ale aj v samotnom názve Take-away, ktorý podľa hodnotiteľov nedostatočne vyjadruje jeho zámer a obsah. Medzi ďalšie oblasti, v ktorých bol identifikovaný priestor na zlepšenie, patrí aj povinnosť účasti obcí na NP balíka Take-away a súlad investičných a neinvestičných intervencií.

Celkovo je možné konštatovať, že **implementácia intervencií PO5 prebieha uspokojivo.** Potvrzuje to aj analýza absorpčnej kapacity oprávnených žiadateľov v rámci výziev DOP, ktorá bola do veľkej miery naplnená. Dotazníkové prieskumy medzi pracovníkmi prebiehajúcich projektov ukázali, že nastavenie jednotlivých intervencií a rámcové podmienky pre výkon svojej práce hodnotia prevažne pozitívne. **Spolupráca medzi rôznymi pozíciami v rámci jednotlivých NP je dobrá a rovnako dobre funguje aj spolupráca medzi pracovníkmi DOP a verejnými či štátnymi inštitúciami.** Nedostatky v oblasti implementácie projektov identifikované pracovníkmi vybraných projektov sa týkali predovšetkým materiálneho vybavenia, personálnych kapacít, či odmeňovania, pričom podľa názoru hodnotiteľov nejde o nedostatky majúce zásadný vplyv na úspešnosť realizácie PO5. **Administratívna záťaž bola v OP LZ čiastočne znížená**, avšak niektoré problémy (predovšetkým v oblasti verejného obstarávania) pretrvávajú aj v programovom období 2014 – 2020.

Zistenia ohľadne **systému zberu mikroúdajov o účastníkoch intervencií PO5 prostredníctvom karty účastníka**, ktorá obsahuje osobné údaje vrátane rodného čísla, sú pomerne kritické. Kritika zaznieva tak zo strany SO, ako aj prijímateľov. Podľa prijímateľov takýto zber údajov odrádza cieľovú skupinu od účasti na projektoch a spôsobuje rôzne nedorozumenia medzi cieľovou skupinou a zamestnancami projektov. Z týchto dôvodov mnohé osoby, ktorým bola poskytnutá pomoc v rámci intervencií PO5, zostávajú mimo evidencie monitorovacieho systému, čo nedáva celkový obraz o počte osôb, ktorým bola poskytnutá intervencia a následne **sťažuje zhodnotenie prínosu PO5 OP LZ k dosahovaniu plánovaných dopadov a cieľov intervencií.** SO rovnako poukazuje na problémové nastavenie zberu mikroúdajov prepojením na rodné číslo. Toto nastavenie je dané zo strany CKO.

Prínos intervencií bol aj z toho dôvodu posudzovaný predovšetkým na základe rekonštrukcie vypracovanej teórie zmeny PO5. Overenie teórie zmeny ukázalo, že sa **vo vysokej miere darilo cez**

implementovanú pomoc (projekty) realizovať plánované aktivity, ktoré viedli k vytváraniu očakávaných výstupov. Plánované podporené aktivity boli v programovom dokumente OP LŽ vhodné určené tak, aby boli vzájomne prepojené a nadväzovali na seba za účelom plnenia všetkých troch očakávaných špecifických cieľov PO5. Napriek tomu, že nie je možné exaktne definovať výšku prínosu intervencií k dopadom na základe merateľných ukazovateľov, dotazníkový prieskum a analýza dostupných údajov **potvrdzujú dobré nastavenie projektov a ich aktivít.** Pre **ŠC 5.1.1** smerujúci k zvýšeniu vzdelávania sú kľúčovými aktivitami zamerané na posilnenie prístupu detí z MRK k predprimárnemu vzdelávaniu. Aktivity cieleňé na žiakov ZŠ a SŠ sa podarilo realizovať iba prostredníctvom DOP v oblasti mentoringu a tútoringu. Ťažiskom pri dosahovaní **ŠC 5.1.2**, ktorý smeruje k zvýšeniu finančnej gramotnosti, zamestnateľnosti a zamestnanosti MRK, sú NP v oblasti sociálnych (terénna práca a terénna sociálna práca; komunitné centrá a nízkoprahové sociálne služby) a asistenčných služieb (miestne občianske hliadky). NP v oblasti zdravia realizovaný cez p.o. Zdravé komunity plní dôležitú úlohu v dosahovaní **ŠC 5.1.3** na zvýšenie zdravia osôb z MRK. Súčasťou tohto cieľa je aj zvyšovanie hygieny bývania, na ktorý je zameraný NP v oblasti vysporiadania pozemkov. Aktuálne sa NP implementuje využívajúc administratívne nastavenie z predchádzajúceho NP, ktorý bol mimoriadne ukončený bez príspevku k cieľom OP LŽ.

Intervencie PO5 **prispievajú do určitej miery aj k plneniu národných cieľov stratégie Európa 2020**, pričom **najväčší prínos** majú na dosahovanie vytýčených hodnôt **v oblasti sociálnej inklúzie.** V ostatných oblastiach má PO5 na plnenie cieľových hodnôt vzhľadom na relatívne nízky počet účastníkov intervencií z pohľadu celoslovenskej populácie iba limitovaný dosah.

Hlavné odporúčania

Operatívne odporúčania pre prebiehajúce programové obdobie 2014 – 2020 zahŕňajú vytvorenie expertnej komunikačnej a koordinačnej platformy medzi zástupcami prijímateľov NP PO4 a PO5, zjednotenie prístupov k zberu osobných údajov o účastníkoch projektov v prostredí MRK, legislatívne alebo iné riešenia týkajúce sa dlhodobej udržateľnosti poskytovaných sociálnych služieb v obciach s prítomnosťou MRK a smerovanie väčšej pozornosti na aktivity zamerané na posilnenie finančnej gramotnosti a zamestnateľnosti príslušníkov MRK. Z dotazníkového zisťovania vyplynuli aj špecifické potreby pracovníkov projektov na zintenzívnenie implementácie, pričom možnosti ich naplnenia je potrebné zvážiť ešte v tomto programovom období. Odporúčania smerujú aj k posilneniu informovanosti a spolupráce na miestnej úrovni, realizácii informačných aktivít a propagácii projektov, a to aj v súvislosti s prezentovaním zozbieraných príkladov dobrej praxe. V rámci finančnej implementácie sa odporúča prijať opatrenia na zlepšenie implementácie projektov a v oblasti agregácie niektorých merateľných ukazovateľov.

Strategické odporúčania pre nové programové obdobie 2021 – 2027 smerujú k tomu, aby aktivity zamerané na integráciu MRK boli naďalej systematicky a dlhodobo podporované. Odporúča sa zachovať financovanie formou tzv. Take-away balíka so zväžením prijatia určitých zmien za účelom zintenzívnenia implementácie pomoci. Hodnotitelia odporúčajú implementovať pomoc v oblasti asistenčných služieb formou NP namiesto DOP. V oblasti riadenia NP je vhodné ponechať model riadenia prostredníctvom regionálnych koordinátorov, pričom regióny by mohli byť pre všetky NP rovnako rozdelené, čo by umožnilo, aby koordinátori NP spoločne zdieľali kancelárske priestory a zintenzívnila sa tak ich komunikácia a informovanosť. Zo zistení vyplynula aj vhodnosť rozšírenia okruhu intervencií, v ktorých môžu byť oprávnenými užívateľmi mimovládne organizácie. Je vhodné zvážiť aj rozšírenie aktivít projektov v jednotlivých oblastiach na základe podnetov od pracovníkov projektov a realizáciu podpory žiakov na vyšších stupňoch vzdelávania. V oblasti monitorovania by bolo vhodné viac prepájať a navzájom zdieľať procesy aj na úrovni merateľných ukazovateľov medzi OP LŽ a Stratégiou SR pre integráciu Rómov.

Executive Summary

Context

The process of preparation of the Operational Programme Human Resources (OP HR) for the programming period of 2014–2020 was based on the key documents adopted in the Slovak Republic (SR) and the European Union (EU), with the aim to determine the measures so that they achieve national objectives in compliance with the Europe 2020 strategy. The Operational Programme is managed by the Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the SR (MLSAF SR).

In order to satisfy the needs for social inclusion and integration of marginalised Roma communities (MRCs), two priority axes were created within the OP HR: Priority Axis 5 (PA5) and Priority Axis 6 (PA6). PA5, which is the subject of this evaluation, was aimed on the integration of MRCs and its thematic focus was based on the experience gained in the previous programming period in terms of a comprehensive solution of social exclusion of MRCs and the improvement of their access to adequate assistance and services. PA5 and PA6 is managed by the Ministry of Interior of the SR as intermediate body (IB). Given the experience and the related recommendations, a new form of supporting the access to assistance within PA5 was selected, namely through the so-called Take Away Package which was designated for 150 villages with MRCs selected according to a simplified index of under-development. The key PA5 interventions were implemented through national projects (NPs) which were supported by demand-driven projects (DDPs).

The purpose of PA5 is the social and economic integration of MRCs which is to be achieved by fulfilling three specific objectives focused on (i) the increase of the education level of MRCs; (ii) the increase of financial literacy, employability and employment rates of MRCs; and (iii) the support of MRCs' access to healthcare, including the improvement of domestic hygiene.

Evaluation methodology

The subject of the evaluation was the progress towards the achievement of PA5 objectives as of 31 December 2019. The main purpose of the evaluation was to consider the extent to which the specific PA5 objectives were achieved, the assessment of performance framework effectiveness, efficiency, relevance and impact as well as the assessment of the PA contribution to the target indicators at the programme level and, subsequently, towards the achievement of the Europe 2020 strategy.

The evaluation was carried out on the basis of the PA5 theory of change which was developed by the evaluators according to an initial analysis of existing documentation and data available from ITMS2014+, MLSAF SR, MI SR and from project beneficiaries. The results of individual lines of the intervention were subsequently verified by combining qualitative and quantitative data collected by the evaluators through semi-structured interviews and questionnaire surveys. With regard to the COVID-19 pandemic, the Government of the SR adopted measures which hindered personal visits of the evaluators in villages with MRCs (March and April 2020). Therefore, the evaluators collected data in form of an online group discussion and five in-depth online questionnaire surveys which were carried out with the personnel participating in three NPs and beneficiaries of two calls for DDPs. All findings were used in answering nine evaluation questions and formulating the recommendations.

Key findings

The extent to which the target values of some of the measurable indicators have been achieved and a delay in the execution of the determined PA5 objectives were largely affected by a **delayed launch of several NPs and DDPs** (early termination of an NP focused on the settlement of land ownerships, delayed implementation of an NP of pre-school education, problems with the public procurement process within an NP of monitoring and evaluation of strategies focused on MRCs, or a delayed launch

of a DDP of mentoring and tutoring). In several measurable indicators with predefined target values, **there is a high risk of non-achievement**, and a special attention to them is required.

Drawbacks in selection and definition of some measurable programme indicators, or of the method of aggregating them, persist despite the experience and recommendations from the previous programming period of 2007–2013, and also despite the efforts of the intermediary authority for adjusting them. As a result, the measurable indicators do not always track the progress achieved in practice in individual monitored areas. As for the achievement of the **PA5 performance framework**, **all milestones defined for 2018 have been reached**.

From the financial point of view, the situation regarding the contracts of PA5 funding and spending is satisfactory. On the basis of the current development of fund contracting and spending, it may be assumed that the EU funds allocated to PA5 will be spent by the end of the programming period. The analysis of the allocation of funds to PA5 indicates that it corresponds to the assumed scope of outputs and results of PA5, selected support forms and the ESF rules. Also, **efficiency of the supported interventions is adequate to the funds already spent**. The overall **execution of PA5 interventions** may be regarded as **effective and cost-efficient**, considering the analysed data.

In the evaluators' opinion, the selected form of support through the **Take Away Package** is well defined and represents a **significant improvement**, compared to the previous programming period, which is reflected in the cooperation among individual NPs and DDPs that were implemented. Given their appropriate definition, they are able to produce synergic effects for the benefit of target groups. A positive feature of this form of support is its **eligibility to be claimed by selected villages** which makes it easier, compared to a conventional form of competition, for villages to access interventions while the unnecessary administrative burden has been reduced. However, the analysis also highlighted the persisting deficiencies of the Take Away Package which were mainly reflected in the insufficient territorial coverage of villages with MRCs, fragmentation of the support provided in the same regions by different ministries within different PAs, as well as the "Take Away Package" title itself which in the evaluators' opinion insufficiently expresses its purpose and focus. Other areas where the potential for improvement has been identified include the current obligation of villages to participate in the NPs within the Take Away Package and an increased consistency of investment and non-investment interventions.

Overall, it may be stated that the **implementation of PA5 interventions runs at a satisfactory level**. This has also been confirmed by the analysis of the absorption capacity of eligible applicants within the calls for DDPs which has been largely achieved. The questionnaire surveys carried out with the personnel participating in ongoing projects showed that individual interventions have been well defined and that the personnel mostly regard the framework conditions for the professional performance as good. **Cooperation among various positions within individual NPs is good, as is the cooperation among the DDP personnel and public or state institutions**. The drawbacks regarding the implementation of projects, which were identified by the personnel participating in selected projects, were mainly related to material provision, personnel capacities and rewarding. Nevertheless, the evaluators believe that these drawbacks do not have a substantial impact on the success of PA5 execution. **The administrative burden has been partially reduced in the OP HR**, but certain problems (especially in public procurement) persist in the programming period of 2014–2020.

The findings regarding the **system of collection of microdata on PA5 intervention participants through the participant ID cards** which contain their personal data, including the birth registration number, are rather critical. The criticism comes from both the IB and the beneficiaries. Following beneficiaries' opinion the collection of such data discourage the target group to participate in projects and causes various misunderstandings between the target group and the project personnel. Therefore, many persons who received the support within PA5 interventions remain outside the records of the monitoring system, which does not give an overall picture of the number of persons who have been

granted intervention and consequently makes it impossible to assess **the benefit of PA5 within the OP HR to the achievement of the planned impact and objectives of the interventions.**

As a result, the impact of the interventions was evaluated mainly on the basis of the reconstruction of the PA5 theory of change. Its verification showed that the **execution of the planned activities through the implemented support (projects) was successful to a high extent and that they delivered expected outputs.** The planned supported activities have been adequately defined in the OP HR documentation and therefore mutually interconnected. This facilitated the fulfilment of all three expected specific objectives of PA5. Even though it is not possible to precisely define the extent to which the interventions contributed to the planned impact on the basis of measurable indicators, the questionnaire surveys and the analysis of the available data **confirmed that the projects and their activities have been well defined.** For the **Specific Objective (SO) 5.1.1** aimed at increasing the education level, the key activities are focused on improving access of MRC children to pre-school education. The activities for primary and secondary school children have only been carried out through the DDP of mentoring and tutoring. The emphasis within the achievement of **SO 5.1.2** aimed at increasing financial literacy, employability and employment rates of MRCs consists in NPs in the field of social (field work and field social work; community centres and low-threshold social services) and assistance services (local civil guards). The NP in the field of health, which is implemented through the Healthy Communities project, is very important for the achievement of **SO 5.1.3** aimed at improving the health of MRCs people. This objective also includes increasing the domestic hygiene, which is the focus of the NP related to the settlement of land ownerships. Currently, the NP is being implemented using the administrative settings from the previous NP that was extraordinarily terminated without contributing to the objectives of the OP HR.

The PA5 interventions also **contribute, to a certain extent, to the achievement of national goals of the Europe 2020 strategy** while their **greatest impact** relates to achieving the target values **in the field of social inclusion.** In other areas, PA5 has only a limited impact on achieving the target values due to a relatively low amount of intervention participants in relation to the Slovak population in total.

Key recommendations

The operative recommendations for the current programming period of 2014–2020 include the development of an expert communication and coordination platform to be used by the representatives of NP PA4 a PA5 beneficiaries, unification of approaches applied when collecting personal data of the participants in projects carried out in the MRC environment, legislative or other solutions regarding the long-term sustainability of the provided social services in villages with MRCs, as well as paying more attention to activities aimed at improving financial literacy and employment rates of MRCs. The questionnaire survey has also revealed specific needs of the project personnel for higher intensity of implementation. The provisions facilitating meeting those needs should be considered by the end of the current programming period. The recommendations suggest increasing the awareness and cooperation at the local level, execution of notification activities and projects' promotion, including the presentation of collected good practice examples. As for the financial implementation, it is recommended to adopt measures aimed at improving project implementation and measures concerning the aggregation of some of the measurable indicators.

Strategic recommendations for the new programming period of 2021 – 2027 are aimed at systematic and sustainable support of activities heading towards the integration of MRCs. It is recommended to maintain the Take Away Package form of funding while considering certain adjustments aimed at increasing the intensity of the implementation support. The evaluators recommend implementing the support in the field of assistance services through NPs instead of DDPs. As for the NP management, it is advisable to maintain the model of management through regional coordinators and make the regional segmentation identical for all NPs; this will enable office sharing for NP coordinators and improve their communication and awareness. The findings also indicate that it would be appropriate to extend the scope of interventions so that eligible beneficiaries may also include non-governmental

institutions. Moreover, it is advisable to consider extending the scope of project activities in individual areas on the basis of the comments provided by project personnel and the support of students at higher levels of education. In relation to monitoring, it would be useful to enhance interconnection and sharing of processes also at the level of measurable indicators between the OP HR and the Strategy of the Slovak Republic for Integration of Roma.

1 Kontext hodnotenia

Rozhodnutím Európskej komisie z 9. decembra 2014 bol prijatý a schválený OP ĽZ) pre programové obdobie 2014 – 2020.¹ Stratégia OP ĽZ vychádzala z Národného programu reforiem Slovenskej republiky (ďalej len NPRSR) s cieľom nastaviť opatrenia tak, aby sa naplňali národné ciele v súlade so stratégiou Európa 2020. V programovom období 2014 – 2020 plní úlohu riadiaceho orgánu pre OP ĽZ MPSVR SR.

Potreba pokračovať v rámci OP ĽZ v riešení sociálnej inklúzie a v poskytovaní pomoci obyvateľom MRK ako skupine, ktorá je považovaná za najviac postihnutú chudobou, vyplynula zo skúseností z programového obdobia 2007 – 2013, ale aj z Národného programu reforiem SR a Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, ktorá bola vytvorená v súlade s Rámcom EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020. Stratégia pre integráciu Rómov do roku 2020 je pritom základným strategickým dokumentom v oblasti integrácie Rómov v SR. Schválená bola uznesením vlády Slovenskej republiky č. 1 z 11. januára 2012.²

Potreba zamerať intervencie na príslušníkov MRK bola podporená aj výsledkami zisťovania realizovaného v rámci projektu Atlas rómskych komunít (ďalej len Atlas RK) 2013. Prostredníctvom neho bolo identifikovaných cca 402 840 Rómov, t.j. osôb ktoré sú považované okolím za Rómov, čo podľa zistení v tej dobe predstavovalo približne 7,45 % z celkovej populácie SR. Z nich 187 285 bývalo v rozptyle medzi majoritou.

V rámci OP ĽZ boli na podporu opatrení zacielených na pomoc sociálneho začlenenia a zlepšenia integrácie MRK vyčlenené dve prioritné osi, a to PO5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít a PO6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít.

PO5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít pokračovala v komplexnom riešení problematiky MRK, avšak pri nastavení vhodnej formy pomoci reflektovala výsledky nezávislého externého hodnotenia implementácie horizontálnych priorit MRK v programovom období 2007 – 2013³ (ďalej len HP MRK), v ktorej bola uskutočnená hĺbková analýza stavu. Vzhľadom k identifikovaným nedostatkom predošlého prístupu a odporúčaní vychádzajúcich z tohto hodnotenia bola do programového obdobia 2014 – 2020 zvolená forma tzv. Take-away balíka⁴, ktorá stanovila 150 obcí s prítomnosťou MRK podľa metodológie zjednodušeného indexu podrozvinutosti, ktorým mal byť uľahčený prístup k plánovaným intervenciám v rámci PO5 OP ĽZ tým, že budú pre ne dostupné na základe nárokovateľnosti, nie súťaže. Taktiež na základe poučenia z predošlého programového obdobia bolo určené, že vybrané programy financované prostredníctvom PO5 budú v záujme zabezpečenia jednotne koordinovaného postupu prednostne realizované cez NP, predovšetkým program terénnej sociálnej práce, komunitných centier, program podpory vzdelávania detí v ranom detstve a program asistencie pri vysporiadavaní pozemkov v obciach s prítomnosťou MRK. Ako

¹ Európska komisia svojím vykonávacím rozhodnutím č. CCI 2014SK05M0OP001 z 9. decembra 2014, ktorým sa schvaľujú určité prvky operačného programu "Ľudské zdroje" na podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a osobitných rozpočtových prostriedkov pridelených na iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti na Slovensku, prijala a schválila OP ĽZ pre nové programové obdobie 2014-2020. Dostupné na: https://www.ludskezdroje.gov.sk/data/web-documents/OP-AZ_verzia_5.0.pdf

² K Stratégii pre integráciu Rómov do roku 2020 sa viažu vypracované akčné plány, ktoré sú pravidelne aktualizované.

³ Hodnotenie horizontálnej priority MRK. 2007 – 2015.

⁴ Bližšie vysvetlenie pojmu Take-away balík v časti 3.4

realizátor NP bol určený Ministerstvo vnútra SR (ďalej len MV SR)/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ďalej len ÚSVRK), ktorý mal okrem samotnej realizácie projektov v teréne garantovať prepojenosť jednotlivých intervencií a kvalitu ich výkonu v teréne. Realizáciou programu zameraného na zdravotnú výchovu a prevenciu v obciach s prítomnosťou MRK formou NP bolo poverené Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len MZ SR).

Intervencie implementované formou Take-away balíka mali byť podporené cez DOP PO5, ktoré boli plánované v oblasti mentoringu a tútoringu, poskytovania štipendií, miestnych občianskych hliadok, asistentov bývania a pod. na oprávnených územiach, t.j. obce z Atlasu RK 2013 v rámci celej SR, okrem Bratislavského samosprávneho kraja. Tieto intervencie mali podľa plánov OP LZ vhodne dopĺňať aj prierezové opatrenia, ako napríklad zabezpečenie spoľahlivého systému monitorovania a hodnotenia, ktoré umožní pravidelné a dôsledné poskytovanie údajov o vplyve opatrení v oblasti integrácie Rómov a to formou 7-ročného NP.

PO5 OP LZ je zameraná na dosiahnutie troch špecifických cieľov:

- Špecifický cieľ 5.1.1 Zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie;
- Špecifický cieľ 5.1.2 Zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov;
- Špecifický cieľ 5.1.3 Podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnemu zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvedy a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania.

Realizáciou plánovaných intervencií má byť zároveň naplnený cieľ investičnej priority, ktorým je sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komunit, ako sú Rómovia.

2 Metodika hodnotenia

Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Integrácia marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP ĽZ bolo uskutočnené v mesiacoch december 2019 – máj 2020. Je súčasťou Rámцovej dohody o poskytovaní služieb číslo 2525/2019-M_OO uzatvorenej medzi MPSVR SR a skupinou dodávateľov Octigon, a.s., Projektové služby, s.r.o. a RADELA s.r.o. Použitá metodika vychádza z metodiky hodnotení schválenej v rámci Úvodnej správy k realizácii Externého hodnotenia operačného programu Ľudské zdroje pre programové obdobie 2014 – 2020.

Hlavným zámerom hodnotenia bolo posúdenie napĺňania špecifických cieľov PO5, vyhodnotenie plnenia výkonnostného rámca, zhodnotenie hospodárnosti, účelnosti a účinnosti vykonávania PO5 a zhodnotenie príspevku PO k hodnotám ukazovateľov na úrovni programu a následne k napĺňaniu Stratégie Európa 2020.

Hodnotenie pozostávalo z analýzy existujúcej dokumentácie, dostupných dát z ITMS2014+ a od MPSVR SR a MV SR/ÚSVRK, spracovania a následného overenia teórie zmeny pre PO 5, pološtruktúrovaných rozhovorov so zástupcami riadiaceho orgánu ⁵ (ďalej len RO), sprostredkovateľského orgánu ⁶ (ďalej len SO), ÚSVRK a príspevkovou organizáciou Zdravé regióny, z 5 dotazníkových prieskumov a tiež z jednej fokusovej skupiny.

Realizovaný zber dát sa odlišoval od pôvodného plánu v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19, ktorá na Slovensku vypukla práve v čase plánovaného zberu dát a terénneho zisťovania (marec a apríl 2020). Tím hodnotiteľov v spolupráci s objednávatelom detailne sledovali vývoj pandémie a to predovšetkým v súvislosti s MRK a opatreniami, ktoré zahŕňali aj pracovníkov jednotlivých národných projektov (ďalej len NP) a dopytovo-orientovaných projektov (ďalej len DOP), a priebežne vyhodnocovali ďalšie možnosti zberu primárnych dát. V súlade s opatreniami Vlády SR na boj proti pandémie COVID-19 sa osobné stretnutia neuskutočnili. Vzhľadom na vysokú angažovanosť regionálnych koordinátorov NP do vládnych opatrení na zastavenie šírenia ochorenia COVID-19 v obciach s prítomnosťou MRK sa podarilo realizovať iba jednu fokusovú skupinu (online formou) a vyššie uvedené dotazníkové prieskumy (tiež online formou).

Dotazníkové prieskumy boli napokon vykonané medzi pracovníkmi troch NP a dvoch skupín DOP. Oproti pôvodnému zámeru boli výrazne rozsiahlejšie, takže do veľkej miery nahradili fokusové skupiny a osobné návštevy obcí, ktoré sa kvôli pandémie nepodarilo zorganizovať:

⁵ Riadiacim orgánom je MPSVR SR

⁶ Sprostredkovateľským orgánom je MV SR

Tabuľka: Prehľad zrealizovaných dotazníkových prieskumov

Názov NP/DOP	Spustenie dotazníkového prieskumu	Ukončenie dotazníkového prieskumu	Počet oslovených pracovníkov NP/DOP	Počet kompletne vyplnených dotazníkov	Percentuálne vyjadrenie návratnosti dotazníkov	Skladba respondentov podľa pozície v projekte	Okresy s najväčším počtom respondentov
NP Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných komunit I. (ďalej len NP PRIM)	10. 04. 2020	30. 04. 2020	402	200	50 %	koordinátor inkluzívneho vzdelávania (55)	Kežmarok (21) Spišská Nová Ves (20) Humenné (17) Prešov (17)
						asistent učiteľa (84)	
						špeciálny pedagóg (27)	
						sociálny pedagóg (17)	
						školský psychológ (3)	
						koordinátor práce s rodinou (7)	
iné: riaditeľka MŠ (1), učiteľ/ka MŠ (6)							
NP Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK II. fáza (ďalej len NP KS)	21. 04. 2020	05. 05. 2020	203	113	56 %	garant komunitného centra (ďalej len KC)/ nizkoprahového denného centra (ďalej len NDC)/nizkoprahových sociálnych služieb pre deti a rodinu (ďalej len NSSDR) (44)	Vranov nad Topľou (22) Sabinov (14) Michalovce (9) Spišská Nová Ves (9) Prešov (9)
						odborný pracovník KC/NDC/NSSDR (40)	
						asistent odborného pracovníka KC/NDC/NSSDR (29)	
NP Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK I. a II. fáza (ďalej len NP TSP)	20. 04. 2020	02. 05. 2020	488	106	22 %	terénny sociálny pracovník (ďalej len TSP) (74)	Kežmarok (15) Košice (15) Prešov (9) Humenné (9)
						terénny pracovník (ďalej len TP) (32)	
DOP Mentoring a tútoring (ďalej len MaT)	30. 04. 2020	17. 05. 2020	377	98	26 %	mentor (70)	Trebišov (18) Poprad (14) Košice okolie (9)
						tútor (28)	
DOP Miestne občianske poriadkové služby (ďalej len MOPS)	21. 04. 2020	04. 05. 2020	1 398	483	35 %	člen hliadky MOPS (407)	Vranov nad Topľou (50) Rimavská Sobota (36) Prešov (36)
						koordinátor MOPS (76)	

Z pôvodne plánovaných 4 fokusových skupín so všetkými regionálnymi koordinátormi NP PRIM, TSP, KS a Zdravé komunity (ďalej len ZK) sa podarilo uskutočniť iba jednu, ktorá navyše vzhľadom na vzniknutú situáciu prebehla online dňa 02. apríla 2020 s piatimi regionálnymi koordinátormi pracujúcimi v rámci NP ZK.

V rámci hodnotenia boli uskutočnené aj telefonické rozhovory a prebehla intenzívna emailová komunikácia so zástupcami MV SR/ÚSVRK a MPSVR SR, ktorí hodnotiteľom poskytli spätnú väzbu k formulácii otázok v dotazníkových prieskumoch a tiež objasnili širšie súvislosti implementácie projektov cez PO5, a so zástupcami MPSVPR SR ohľadne ďalších nastavení OP ĽZ.

Analýza zozbieraných dát, údajov a informácií poskytla hodnotiteľom celkový obraz o dosahovanom pokroku implementovanej pomoci k plneniu cieľov PO5 OP ĽZ. Rekonštrukciou vytvorenej teórie zmeny bola v časti 3.8 overená logická nadväznosť realizovaných aktivít k výstupom, tých ďalej k výsledkom až nakoniec k dosahovaniu očakávaných dopadov. To umožnilo hodnotiteľom posúdiť, do akej miery implementovaná pomoc prispieva k plneniu špecifických cieľov PO5 definovaných v OP ĽZ. Všetky zistenia boli využité pri zodpovedaní evaluačných otázok a formulácii odporúčaní pre prebiehajúce programové obdobie (2014 – 2020) a pre nasledujúce programové obdobie (2021 – 2027).

Evaluačná matica, teória zmeny a zoznam interviewovaných osôb sú súčasťou príloh č. 1 – 3.

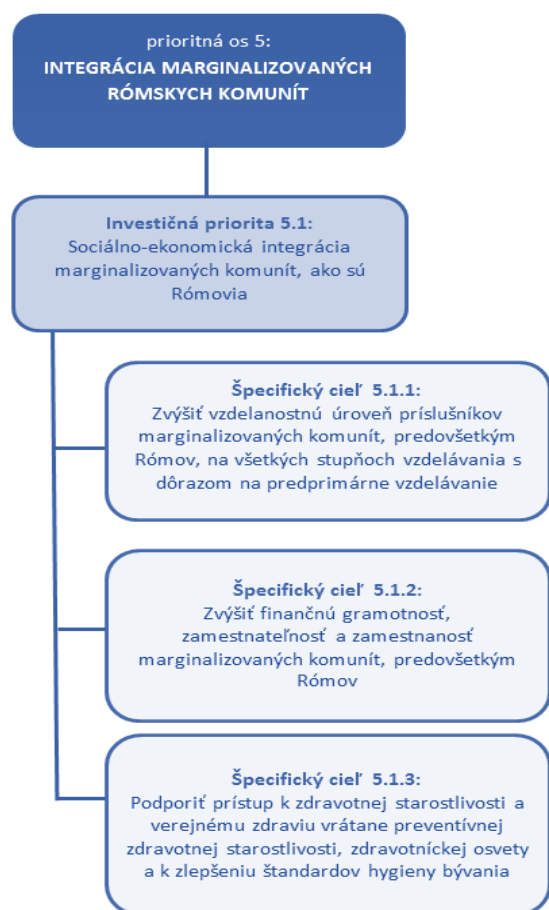
3 Zistenia

Zistenia v tejto kapitole sú členené podľa deviatich evaluačných otázok (EO), pričom každá otázka predstavuje samostatnú kapitolu. Na konci každej kapitoly je zhrnutie najdôležitejších poznatkov týkajúcich sa danej evaluačnej otázky.

3.1 EO1: Do akej miery sa naplňajú spoločné a programovo špecifické ukazovatele PO Integrácia MRK v rámci OP LŽ?

PO5 spolu s PO6 predstavuje v rámci SR hlavný zdroj intervencií cielene zameraných na riešenie špecifických potrieb tejto cieľovej skupiny obyvateľov a výziev, ktorým čelia geografické oblasti SR s najväčšou početnosťou MRK.

PO5: Integrácia marginalizovaných rómskych komunít sleduje tri špecifické ciele, pre ktoré sú naprogramované špecifické aktivity a výstupy.

Špecifický cieľ 5.1.1 je zameraný na zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK, s dôrazom na predprimárne vzdelávanie. V rámci tohto špecifického cieľa je kľúčovým nástrojom pre dosiahnutie očakávaných výsledkov vedúcich k pokroku a pozitívnej zmene v tejto oblasti NP „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK“ (NP PRIM). K dosiahnutiu zmeny v oblasti vzdelávania prispievajú nepriamo aj ďalšie tri NP balíka Take-away, ktorých aktivity majú širší záber, s cieľom podporiť, motivovať a tak zmocniť príslušníkov MRK na aktívnejšie prevzatie zodpovednosti za vlastnú sebarealizáciu.

Špecifický cieľ 5.1.2 je zameraný na získanie základných vedomostí a zručností pre zlepšenie uplatnenia sa na trhu práce a lepšie zvládanie rôznych životných situácií. Pre tento špecifický cieľ sú kľúčovými nástrojmi intervencie NP TSP a NP Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK (ďalej len NP KC).

Špecifický cieľ 5.1.3 je zameraný na podporu prístupu k zdravotnej starostlivosti a zlepšenie hygienických štandardov v oblasti bývania. Pre tento špecifický cieľ sú kľúčovými nástrojmi intervencie NP ZK a NP Podpora vysporiadania právnych vzťahov k

pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK (ďalej len NP Pozemky).

V špecifickej synergii k implementácii NP významne prispievajú k dosahovaniu špecifických cieľov PO5 aj dopytovo orientované MaT a MOPS, ktoré dotvárajú komplexný (inovatívny) prístup intervencií pre identifikované cieľové skupiny.

Fyzický pokrok PO5 k 31.12.2019

Fyzický pokrok v implementácii je na úrovni prioritnej osi vykazovaný prostredníctvom sústavy výsledkových a výstupových merateľných ukazovateľov (ďalej len MU). V zmysle aktuálnej verzie 5.0 OP ĽZ a zavedeného systému monitorovania operačného programu (ďalej len OP)⁷ ide o nasledovné kategórie programových MU:

- a) 7 špecifických ukazovateľov výstupu (O0101 - O0107) so stanovenou cieľovou hodnotou (rok 2023);
- b) 23 spoločných ukazovateľov výstupu (CO01 - CO23), z ktorých 3 majú stanovenú cieľovú hodnotu (rok 2023);
- c) 5 špecifických ukazovateľov výsledku (R0105 - R0109) so stanovenou základnou hodnotou (rok 2013) a cieľovou hodnotou (rok 2023);
- d) 9 spoločných ukazovateľov výsledku (CR01 - CR09) bez cieľovej hodnoty.

Uvedené programové ukazovatele majú relevanciu k investičnej prioritě 5.1 OP ĽZ - Sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komunit ako sú Rómovia a k jej trom špecifickým cieľom. Spoločné MU výstupu a výsledku⁸ sa uvádzajú v súvislosti so všetkými investičnými prioritami podporovanými v OP.

V kontexte hodnotenia a verifikácie stavu MU je potrebné zmieniť, že SO si v priebehu 02/2018 objednal odbornú revíziu programových ukazovateľov PO5/PO6, ktorých definície a metódy stanovenia hodnôt pre účinné monitorovanie sa ukázali ako sporné. Za PO5 išlo o nasledovné MU:

- CO09, R0106 a CO10 (prepočet vstupných hodnôt podľa Atlasu RK 2013, resp. inej relevantnej verejne dostupnej štatistiky);
- R0105, R0107, R0108, R0109 (vytvorenie nových ukazovateľov, stanovenie metodiky identifikácie ukazovateľa, názvu, definície, vstupných a cieľových hodnôt).

Externý poskytovateľ⁹ revízie vo svojej správe konštatuje, že „mnohé z dotknutých MU neodrkadľovali potrebu meranie dopadov intervencií OP ĽZ na cieľovú skupinu, t. j. na obyvateľov v prostredí MRK. V prípade časti ukazovateľov sa javí, že ich spracovatelia nie úplne vhodne a korektne pochopili údaje a relevantnosť zdrojových údajov, primárne čerpaných a Atlasu RK 2013, resp. ich nie vždy korektne komparovali s inými verejnými databázami a z tohto dôvodu je opodstatnená ich zmena, resp. korekcia. Návrh MU síce reflektoval požiadavku sledovania vplyvov realizovaných intervencií PO5/PO6 OP ĽZ, avšak vzhľadom na dostupnosť vstupných dát pre výpočet základnej a cieľovej hodnoty ukazovateľov, je ich vykazovanie nereálne a technicky nemožné, nakoľko tieto údaje nie sú hodnotami uvedenými v Atlase RK 2013 ani v žiadnej inak dostupnej databáze dát (verejne dostupné štatistiky realizované na základe tzv. pripísanej etnicity)“.

Na základe vyššie zmienenej analýzy požiadal SO o zmenu definície a metodiky vykazovania vybraných MU PO5, avšak tá nebola v predloženej forme akceptovaná EK a nepremietla sa do OP ĽZ. Systém MU tak zostáva nezmenený aj napriek identifikovaným slabým miestam a zvýšenou pravdepodobnosťou vykazovania skreslených údajov za zmienené MU (CO09, R0106, CO10, R0105, R0107, R0108, R0109).

⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 zo 17. decembra 2013 o Európskom sociálnom fonde a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1081/2006. 2013.

⁸ Spoločné MU (CO/CR) poskytujú možnosť sledovať plnenie cieľov kohéznej politiky na úrovni celej EÚ. Vo všetkých oblastiach EŠIF, kde sa ciele národných politík prekrývajú s cieľmi EÚ, sú zahrnuté spoločné MU do súboru sledovaných MU na úrovni príslušného OP.

⁹ Vypracoval Mgr. Alexander Mušíka PhD, Ústav rómskych štúdií, Prešovská univerzita

Nedostatok vstupných dát a lepšiu dostupnosť verejných štatistík o cieľovej skupine MRK má riešiť NP Monitorovanie a hodnotenie (ďalej NP MaH), ktorý bol schválený s touto ambíciou a mal by umožniť lepšie komparovanie reálneho stavu v teréne s výstupmi zaznamenanými v monitorovacom systéme OP ĽZ. Reálny stav generovania očakávaných výstupov je však nateraz dosť nepriaznivý, keďže sa vzhľadom na opakované problémy s verejným obstarávaním za takmer päť rokov nepodarilo v rámci tohto NP zrealizovať žiadne z pôvodne plánovaných 13 tematických zisťovaní na dôležité témy, štruktúrované podľa hlavných oblastí Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 (vzdelávanie, bývanie, zdravie a zamestnanosť, a prierezové témy – verejná mienka, nediskriminácia, finančné začleňovanie). Vzhľadom na aktuálny stav bude možné tieto výstupy reálne využiť so značným oneskorením, pravdepodobne až v ďalšom programovom období.

Ukazovatele výstupu na úrovni PO5 OP ĽZ

Pre zaznamenanie údajov o osobách - účastníkoch aktivít podporovaných z Európskeho sociálneho fondu (ďalej len ESF) zaviedla Európska komisia (ďalej len EK) spoločné ukazovatele výstupu a výsledku, s presne vymedzeným časom zberu údajov o účastníkoch a to nasledovne:

- a) **Spoločné ukazovatele výstupov** pre účastníkov CO01 - CO19 (zber údajov o účastníkovi k dátumu začatia účasti v projekte);
- b) **Spoločné ukazovatele okamžitých výsledkov** pre účastníkov CR01 – CR05 (zber údajov o účastníkovi k dátumu ukončenia účasti v projekte alebo do 4 týždňov po ukončení účasti);
- c) **Spoločné ukazovatele dlhodobých výsledkov** pre účastníkov CR06 – CR09 (zber údajov o účastníkovi 6 mesiacov po ukončení účasti v projekte).

Dosiahnuté hodnoty uvedených kategórií MU uvádzajú nasledujúce dve tabuľky, z ktorých prvá uvádza vývoj hodnôt spoločných MU v rokoch 2017-2019 a druhá ich stav ku koncu roka 2019, so zohľadnením času zberu údajov od účastníkov.

Tabuľka 1A: Spoločné ukazovatele výstupu pre investície ESF a KF za obdobie 2017-2019 (hodnoty pri vstupe účastníka do projektu)

Kód	Názov MU	Cieľ 2023	2017			2018			2019			Plnenie v % 31.12.2019
			muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	
CO01	nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamest.		0	0	0	13 495	15 485	28 980	23 757	27 721	51 478	
CO02	dlhodobo nezamestnané osoby		0	0	0	3 293	4 552	7 845	4 752	6 815	11 567	
CO03	neaktívne osoby		0	0	0	8 686	13 970	22 656	16 123	25 426	41 549	
CO04	neaktívne osoby, ktoré nie sú v procese vzdelávania ani odbornej prípravy		0	0	0	966	984	1 950	2 154	2 300	4 454	
CO05	zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb		104	1174	1278	2 785	1 894	4 679	5 298	3 444	8 742	
CO06	osoby vo veku do 25 rokov		12	65	77	9 652	10 604	20 256	18 193	19 986	38 179	
CO07	osoby vo veku nad 54 rokov		24	194	218	2 822	3 721	6 543	5 147	6 751	11 898	
CO08	osoby nad 54 rokov, ktorí sú nezamestn., vrátane dlhodobo nezamestn. alebo neaktívnych os., kt. nie sú v procese vzdelávania ani odbornej prípr.		0	0	0	1 199	1 328	2 527	2 196	2 498	4 694	
CO09	osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním	6 319	6 0	52 0	58 0	19 212 57	25 735 63	44 947 120	33 784 312	45 359 333	79 143 675	1 251,6 ¹⁰ 12,11 ¹¹
CO10	osoby s vyšším sekundárnym (ISCED 3) alebo post-sekundárnym (ISCED 4) vzdelaním		51	615	666	3 238	3 115	6 353	5 756	5 448	11 204	
CO11	osoby s terciárnym vzdelaním (ISCED 5 až 8)		47	507	554	47	73	120	93	144	237	
CO15	migranti, účastníci z cudzím pôvodom, menšiny (vrátane marginaliz. komunít ako napr. Rómovia)		1	6	7	17 088	21 508	38 596	35 239	44 287	79 526	
CO16	účastníci so zdravotným postihnutím		0	25	25	197	196	393	318	347	665	
CO17	iné znevýhodnené osoby		4	33	37	2 257	2 949	5 206	3 615	4 583	8 198	
CO18	bezdomovci alebo osoby postihnuté vylúčením z bývania		0	0	0	144	140	284	153	145	298	
CO19	osoby z vidieckych oblastí		12	84	96	491	582	1 073	514	598	1 112	
CO20	počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo MVO	22			1			6			21	94,45
CO21	počet projektov vyhradených na udržateľnú účasť žien na zamestnaní a ich postup v ňom				0							
CO22	počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	8			4			5			8	100,00

¹⁰ Podľa údajov z ITMS2014+ (export RO z 23.06.2020), údaje z Karty účastníka

¹¹ Podľa údajov zo SO (počty účastníkov len za účastníkov vzdelávania očistené od ostatných účastníkov)

Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO5 Integrácia MRK

CO23	počet podporených mikropodnikov, malých a stredných podnikov (vrátane družstevných podnikov, podnikov sociálneho hospodárstva)				0						
Celkový počet účastníkov (CO01+CO03+CO05)¹²						24 966	31 349	56 315	45 178	56 591	101 769

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2018, 31.12.2019 a Výročná správa OP IŽ za r. 2018

Tabuľka 1B: Spoločné ukazovatele výstupu pre investície ESF a KF k 31.12.2019 (so zohľadnením času zberu údajov o účastníkoch)

P.č. /kód	Názov MU	Pri vstupe			Pri výstupe			6 mesiacov po výstupe		
		Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
1. CO01	Nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamestnaných	23 757	27 721	51 478	19 266	22 349	41 615	0	0	0
2. CO02	Dlhodobo nezamestnané osoby	4 752	6 815	11 567	4 114	5 794	9 908	0	0	0
3. CO03	Neaktívne osoby	16 123	25 426	41 549	14 038	21 236	35 274	0	0	0
4. CO04	Neaktívne osoby, ktoré nie sú v procese vzdelávania ani odbornej prípravy	2 154	2 300	4 454	1 779	1 912	3 691	0	0	0
5. CO05	Zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb	5 298	3 444	8 742	4 983	3 145	8 128	0	0	0
6. CO06	Osoby vo veku do 25 rokov	18 193	19 986	38 179	15 300	16 478	31 778	0	0	0
7. CO07	Osoby vo veku nad 54 rokov	5 147	6 751	11 898	4 660	6 033	10 693	0	0	0
8.	Osoby vo veku do 29 rokov	21 956	25 101	47 057	18 486	20 656	39 142	0	0	0
9.	Osoby vo veku nad 50 rokov	7 761	9 902	17 663	6 820	8 624	15 444	0	0	0
10.	Nad 50 rokov, ktorí sú nezamestnaní, vrátane dlhodobo nezamestnaných alebo neaktívnych osôb, ktoré nie sú v procese vzdelávania ani odbornej prípravy	4 006	4 847	8 853	3 565	4 377	7 942	0	0	0

¹² V zmysle MP CKO č. 23 údaj o „celkovom počte účastníkov“ vypočíta systém SFC2014 z nasledovných 3 spoločných MU výstupu = “nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamestnaných” + “neaktívne osoby” + “zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb”. Tento počet zahŕňa len účastníkov s kompletnými údajmi v module „karta účastníka“. Jeden účastník môže byť v rámci jedného projektu vykázaný len raz. Osoba môže byť ako účastník vykázaná vo viacerých projektoch, ale nikdy viackrát v rámci jedného projektu.

Pre účely agregácie údajov o účastníkoch do hodnôt MU platí, že pre získanie hodnôt spoločných MU výstupov (netýkajúcich sa tzv. citlivých údajov o znevýhodnení) sa použijú len tie záznamy o účasti (karty účastníka), ktoré budú kompletne vyplnené, t. j. budú mať vyplnené nasledovné údaje: pohlavie, vek, zamestnanecké postavenie, vzdelanie a znevýhodnenie. Ak všetky tieto údaje v danej karte účastníka nie sú zaznamenané, takýto účastník sa nezapočíta do spoločných MU výstupov.

Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO5 Integrácia MRK

11.	Účastníci vo veku nad 50 rokov, ktorí sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	722	558	1 280	741	567	1 308	0	0	0
12. CO08	Nad 54 rokov, ktorí sú nezamestnaní, vrátane dlhodobo nezamestnaných alebo neaktívnych osôb, ktoré nie sú v procese vzdelávania ani odbornej prípravy	2 196	2 498	4 694	2 116	2 435	4 551	0	0	0
13.	Osoby s predprimárnym vzdelaním (ISCED 0)	3 221	3 308	6 529	2 607	2 625	5 232	0	0	0
14. CO09	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním	33 784	45 359	79 143	28 445	37 150	65 595	0	0	0
15. CO10	Osoby s vyšším sekundárnym (ISCED 3) alebo post-sekundárnym (ISCED 4) vzdelaním	5 756	5 448	11 204	4 938	4 613	9 551	0	0	0
16. CO11	Osoby s terciárnym vzdelaním (ISCED 5 až 8)	93	144	237	83	129	212	0	0	0
17.	Účastníci, ktorí žijú v domácnostiach nezamestnaných osôb	9 412	11 814	21 226	8 876	11 144	20 020	0	0	0
18.	Účastníci, ktorí žijú v domácnostiach nezamestnaných osôb so závislými deťmi	6 792	9 257	16 049	6 448	8 739	15 187	0	0	0
19.	Účastníci, ktorí žijú v domácnostiach ako osamelé osoby so závislými deťmi	5	61	66	8	59	67	0	0	0
20. CO15	Migranti, účastníci s cudzím pôvodom, menšiny (vrátane marginalizovaných komúní ako sú napríklad Rómovia)	35 239	44 287	79 526	29 098	35 488	64 586	0	0	0
21. CO16	Účastníci so zdravotným postihnutím	318	347	665	257	271	528	0	0	0
22. CO17	Iné znevýhodnené osoby	3 615	4 583	8 198	2 782	3 405	6 187	0	0	0
23.	Celkový počet účastníkov	45 178	56 591	101 769	38 287	46 730	85 017	0	0	0
24. CO18	Bezdomovci alebo osoby postihnuté vylúčením z bývania	153	145	298	145	130	275	0	0	0
25. CO19	Osoby z vidieckych oblastí	514	598	1 112	434	517	951	0	0	0
Celkový počet účastníkov (CO01+CO03+CO05)		45 178	56 591	101 769	38 287	46 730	85 017	0	0	0

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2019 (zo dňa 23.06.2020)

Programové ukazovatele sa agregujú z projektovej úrovne, kde sú zaznamenávané PMU¹³, ktoré odzrkadľujú skutočne dosahované výstupy projektov. Za návrh a aktuálnosť PMU PO5 zodpovedá SO. Ten v spolupráci s RO pri návrhu PMU zabezpečuje, aby definovanými MU boli pokryté všetky kľúčové aktivity, ktoré sú nevyhnutné pre správnu implementáciu v zmysle stratégie operačného programu, a zároveň aby MU odzrkadľovali skutočné dosahovanie pokroku na úrovni projektu.

Intervencie v rámci PO5 z pohľadu cieľových skupín účastníkov je možné priradiť k jednotlivým špecifickým cieľom (ďalej len ŠC), avšak na základe monitorovacích údajov z ITMS2014+ nemožno identifikovať účasť konkrétnej osoby vo viacerých projektoch súčasne. K tomu neexistuje konsolidovaná databáza účastníkov a analýzu je možné vykonať len per partes podľa špecifických cieľov PO5. O jednotlivých cieľových skupinách osôb sú zaznamenávané spoločné MU (CO) v nasledovnej štruktúre:

Cieľová skupina špecifického cieľa 5.1.1: Zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie.

Tabuľka 2: Cieľová skupina špecifického cieľa 5.1.1

ekonomická aktivita	Muži	Ženy	Spolu
Nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamestnaných	44	48	92
z toho dlhodobo nezamestnané osoby	0	0	0
Neaktívne osoby	1 405	1 472	2 877
z toho nezamestnané a neaktívne osoby nad 50 rokov	0	0	0
Zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb	0	0	0
z toho nad 50 rokov	0	0	0
veková štruktúra	Muži	Ženy	Spolu
Osoby vo veku do 25 rokov	1 449	1 520	2 969
Osoby vo veku od 25 do 29 rokov	0	0	0
Osoby vo veku od 30 do 50 rokov	0	0	0
Osoby vo veku od 51 do 54 rokov	0	0	0
Osoby vo veku nad 54 rokov	0	0	0
vzdelanostná štruktúra	Muži	Ženy	Spolu
Osoby s predprimárnym vzdelaním (ISCED 0)	116	129	245
Osoby so zákl. (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdel.	1 333	1 391	2 724
Osoby s vyš. sek. (ISCED 3) alebo post-sekundárnym (ISCED 4) vzdel.	0	0	0
Osoby s terciárnym vzdelaním (ISCED 5 až 8)	0	0	0
znevýhodnenie	Muži	Ženy	Spolu
Migranti, účastníci s cudzím pôvodom, menšiny	1 280	1 314	2 594
Účastníci so zdravotným postihnutím	0	0	0
Iné znevýhodnené osoby	7	12	19
Osoby bez znevýhodnenia	162	194	356
Celkový počet účastníkov	1 449	1 520	2 969
z toho bezdomovci alebo osoby vylúčené z bývania	0	0	0
z toho osoby z vidieckych oblastí	0	0	0

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2019 (zo dňa 05.02.2020)

¹³ Medzi MU na úrovni projektu patria: (a) príslušné MU definované na úrovni OP preklopené na projektovú úroveň v podobe projektových MU (RO ich vytvára tak, že ich definuje rovnakým spôsobom ako sú definované v OP, resp. spôsobom umožňujúcim ich priamu agregáciu na úroveň OP); (b) ďalšie MU projektu, ktoré prislúchajú k typu podporovaných aktivít a ŠC na úrovni OP, a ktorých sledovanie na úrovni projektu je nevyhnutné z pohľadu preukazovania prínosu k napĺňaniu cieľov OP, IP resp. ŠC a sledovania výkonnosti projektu.

V rámci tohto ŠC vstúpilo do aktivít PO5 **celkovo 2 969 osôb**, pričom všetky sú vo veku do 29 rokov. EK v auguste 2018 upustila od povinnosti monitorovať u každého účastníka jeho znevýhodnenie, čo má za následok, že táto položka nebola po auguste 2018 účastníkmi riadne vyplňaná (účastníci označili „nie“ alebo mohli odmietnuť uviesť znevýhodnenie a podpísali čestné prehlásenie o neposkytnutí citlivých údajov do karty účastníka). Na základe údajov z ITMS2014+ iba 88 % účastníkov uviedlo znevýhodnenie (prevažná väčšina ešte v čase, kedy bol tento údaj povinný), čo neodzrkadľuje reálny stav, nakoľko intervencie PO5 boli k 31.12.2019 smerované iba na osoby zo znevýhodneného prostredia. Na základe uvedeného sú hodnoty viazané na znevýhodnenie v tejto a v nasledujúcich tabuľkách iba informačného charakteru. Rodové zastúpenie je takmer vyrovnané s minimálnou prevahou žien.

Cieľová skupina špecifického cieľa 5.1.2: Zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov.

Tabuľka 3: Cieľová skupina špecifického cieľa 5.1.2

ekonomická aktivita	Muži	Ženy	Spolu
Nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamestnaných	21 012	23 115	44 127
z toho dlhodobo nezamestnané osoby	3 905	5 441	9 346
Neaktívne osoby	11 168	20 503	31 671
z toho nezamestnané a neaktívne osoby nad 50 rokov	3 543	4 075	7 618
Zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb	4 821	2 941	7 762
z toho nad 50 rokov	635	480	1 115
veková štruktúra	Muži	Ženy	Spolu
Osoby vo veku do 25 rokov	12 350	13 748	26 098
Osoby vo veku od 25 do 29 rokov	3 470	4 548	8 018
Osoby vo veku od 30 do 50 rokov	14 084	19 525	33 609
Osoby vo veku od 51 do 54 rokov	2 425	2 797	5 222
Osoby vo veku nad 54 rokov	4 672	5 941	10 613
vzdelanostná štruktúra	Muži	Ženy	Spolu
Osoby s predprimárnym vzdelaním (ISCED 0)	2 086	2 165	4 251
Osoby so zákl. (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdel.	29 042	38 806	67 848
Osoby s vyšším sek. (ISCED 3) alebo post-sekundárnym (ISCED 4) vzdel.	5 243	4 852	10 095
Osoby s terciárnym vzdelaním (ISCED 5 až 8)	87	137	224
znevýhodnenie	Muži	Ženy	Spolu
Migranti, účastníci s cudzím pôvodom, menšiny	27 052	34 230	61 282
Účastníci so zdravotným postihnutím	345	374	719
Iné znevýhodnené osoby	3 694	4 699	8 393
Osoby bez znevýhodnenia	5 910	7 256	13 166
Celkový počet účastníkov	37 001	46 559	83 560
z toho bezdomovci alebo osoby vylúčené z bývania	155	144	299
z toho osoby z vidieckych oblastí	626	751	1 377

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2019 (zo dňa 05.02.2020)

V rámci tohto ŠC vstúpilo do aktivít PO5 **celkovo 83 560 osôb**. Z uvedeného počtu osôb sa projektových aktivít zúčastnili najmä nezamestnané osoby, vrátane dlhodobo nezamestnaných (52,8 %) a potom neaktívne osoby (37,9 %). Najvyšší počet osôb bol vo vekovej skupine 30 až 50 rokov (40,22 %) a vo vekovej skupine do 25 rokov (31,23 %).

Podľa rodového zastúpenia prevažovali ženy (55,72 %), čo napovedá o ich vyššej aktivite a motivácii vymaniť sa z odkázanosti.

Cieľová skupina špecifického cieľa 5.1.3: Podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvedy a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania.

Tabuľka 4: Cieľová skupina špecifického cieľa 5.1.3

ekonomická aktivita	Muži	Ženy	Spolu
Nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamestnaných	3 715	5 527	9 242
z toho dlhodobo nezamestnané osoby	958	1 518	2 476
Neaktívne osoby	4 367	4 766	9 133
z toho nezamestnané a neaktívne osoby nad 50 rokov	668	942	1 610
Zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb	703	625	1 328
z toho nad 50 rokov	112	95	207
veková štruktúra	Muži	Ženy	Spolu
Osoby vo veku do 25 rokov	5 183	5 570	10 753
Osoby vo veku od 25 do 29 rokov	493	792	1 285
Osoby vo veku od 30 do 50 rokov	2 070	3 031	5 101
Osoby vo veku od 51 do 54 rokov	326	456	782
Osoby vo veku nad 54 rokov	713	1 069	1 782
vzdelanostná štruktúra	Muži	Ženy	Spolu
Osoby s predprimárnym vzdelaním (ISCED 0)	1 350	1 362	2 712
Osoby so zákl. (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdel.	4 917	7 037	11 954
Osoby s vyš. sek. (ISCED 3) alebo post-sekundárnym (ISCED 4) vzdel.	727	777	1 504
Osoby s terciárnym vzdelaním (ISCED 5 až 8)	12	11	23
znevýhodnenie	Muži	Ženy	Spolu
Migranti, účastníci s cudzím pôvodom, menšiny	8 785	10 918	19 703
Účastníci so zdravotným postihnutím	0	0	0
Iné znevýhodnené osoby	1	5	6
Osoby bez znevýhodnenia	0	0	0
Celkový počet účastníkov	8 785	10 918	19 703
z toho bezdomovci alebo osoby vylúčené z bývania	0	0	0
z toho osoby z vidieckych oblastí	0	0	0

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2019 (zo dňa 05.02.2020)

V rámci tohto ŠC vstúpilo do aktivít PO5 **celkovo 19 703 osôb**. Z uvedeného počtu osôb sa projektových aktivít zúčastnili najmä nezamestnané osoby, vrátane dlhodobo nezamestnaných (52,8 %) a potom neaktívne osoby (37,9 %).

Vyššie polovicu účastníkov tvorili osoby vo vekovej skupine do 25 rokov (54,58 %).

Podľa rodového zastúpenia opäť prevažovali ženy (55,41 %).

Výstupové ukazovatele s cieľovou hodnotou

Pre vyhodnotenie fyzického pokroku v implementácii sú kľúčovými najmä **MU so stanovenou cieľovou hodnotou** (v čase ukončenia intervencie 2023), s ktorou je možné porovnať aktuálny stav.

V tejto časti je predmetom hodnotenia pokrok v dosahovaní deklarovanej cieľovej hodnoty výstupových ukazovateľov (O0101 – O0107 a CO09, CO20, CO22) definovaných na úrovni PO5 OP ĽZ, ktorých relevancia k špecifickým cieľom PO5 je nasledovná:

Tabuľka 5: Programovo špecifické ukazovatele výstupu a ich relevancia k špecifickým cieľom PO5

Špecifický MU výstupu programu	Kód	O0101	O0102	O0103	O0104	O0105	O0106	O0107
	Merná jednotka	osoby	osoby	mater. škola	osoby	osoby	obec	komun. centr.
Cieľová hodnota – ŠC 5.1.1		380	150	210	0	0	0	0
Cieľová hodnota – ŠC 5.1.2		760	890	0	0	0	0	120
Cieľová hodnota – ŠC 5.1.3		0	0	0	260	250	80	0
Cieľová hodnota – PO5		1140	1040	210	260	250	80	120

Z tabuľky vyplýva, že MU O0101 a O0102 vrátane cieľových hodnôt sú zamerané na dva ŠC a ostatné MU O0103 - O0107 vždy len k jednému ŠC. Sledované programové ukazovatele výstupu sú agregované z príslušných PMU ako uvádza nasledujúca tabuľka¹⁴. Ukazovatele sa zaznamenávajú v ITMS2014+ vždy pri schválení niektorej z monitorovacích správ (mimoriadna monitorovacia správa, doplňujúce monitorovacie údaje k ŽoP, výročná monitorovacia správa (ďalej len VMS), záverečná monitorovacia správa (ďalej len ZMS), následná monitorovacia správa). Ročné hodnoty vykazované za OP ĽZ (napr. do výročných správ OP ĽZ) je možné v ITMS2014+ získať vždy iba pri prepočte hodnôt k dátumu 31.12 roku „n“ a to až po schválení všetkých VMS a/alebo ZMS predložených v roku „n“.

Tabuľka 6: Priradenie projektových MU k programovým ukazovateľom výstupu so stanovenou cieľovou hodnotou na úrovni PO5

Kód	Názov MU - projektová úroveň	Kód	Názov MU - programová úroveň	Cieľ 2023
P0343	Počet pracovníkov KC zapojených do projektu	O0101	Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 140
P0346	Počet pracovníkov vo výchovno-vzdelávacom procese zapojených do projektu			
P0431	Počet TSP a TP zapojených do projektu			
P0919	Počet nových pracovníkov KC			
P0923	Počet nových pracovníkov vo výchovno-vzdelávacom procese			
P0927	Počet nových TSP a nových TP zapojených do projektu			
P0344	Počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách pracovníkov KC zapojených do projektu	O0102	Počet osôb z MRK zamestnaných vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 040
P0347	Počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách vo výchovno-vzdelávacom procese zapojených do projektu			
P0432	Počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách TSP a TP zapojených do projektu			

¹⁴ Podrobný zoznam a špecifikácie MU uvádza Príloha č.1 Metodického pokynu CKO č. 17 k číselníku merateľných ukazovateľov a Príloha č. 6 OP ĽZ Metodika k stanoveniu hodnôt ukazovateľov.

P0921	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách pracovníkov KC			
P0925	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách vo výchovno-vzdelávacom procese			
P0929	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách TSP a TP			
D0328	Počet zamestnancov z MRK poskytujúcich asistenčné služby			
P0183	Počet MŠ zapojených do aktivít projektu zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	00103	Počet materských škôl zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	210
P0545	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	00104	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	260
P0933	Počet nových pracovníkov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva			
P0381	Počet osôb z MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	00105	Počet osôb MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	250
P0931	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva			
P0236	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	00106	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	80
P0298	Počet podporených komunitných centier	00107	Počet podporených komunitných centier	120
P0935	Počet nových podporených KC			
P0062	Počet osôb MRK so základným alebo nižším sekundárnym vzdelaním zapojených do projektu	CO09	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním	6 319
P0363	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	CO20	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	22
P0361	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	CO22	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	8

Zdroj: OP IŽ a Príloha č.1 Metodického pokynu CKO č. 17

Na základe uvedeného priradenia MU v monitorovacom centrálnom informačnom systéme (ďalej len ITMS2014+) je možné sledovať plnenie cieľových hodnôt na programovej úrovni. Základným vstupom predloženého hodnotenia dosiahnutého fyzického pokroku sú zostavy dát z ITMS2014+ s hodnotami MU týkajúcich sa PO5 OP IŽ. Tieto zostavy zahŕňali najmä údaje o relevantných MU evidovaných za **ukončené projekty a projekty v realizácii k 31.12.2019.**

K hodnotenému dátumu bolo v rámci PO5 evidovaných celkovo 389 projektov. Z celkového počtu 389 projektov bolo v stave "zazmluvnené" **9 NP a 380 DOP.** K 31.12.2019 bolo riadne ukončených 106 DOP. Prevažná väčšina zazmluvnených DOP a všetky NP sú v stave realizácie a fyzický pokrok v ich implementácii je hodnotený na základe posledných nameraných hodnôt projektových ukazovateľov.

Okrem toho, nad rámec uvedených počtov projektov, boli 3 projekty mimoriadne ukončené, v troch prípadoch úspešný žiadateľ nepristúpil k podpisu zmluvy o poskytnutí NFP a 1 NP bol mimoriadne ukončený v rámci jeho prvej fázy (NP Pozemky). Pri týchto projektoch nedošlo k čerpaniu finančných prostriedkov z verejných zdrojov a ani k čiastočnému dosiahnutiu deklarovaných hodnôt projektových ukazovateľov, a preto tieto projekty nie sú predmetom hodnotenia.

V záujme zabezpečenia komplexného a jednotne koordinovaného prístupu sa implementácia PO5 ťažiskovo sústreďuje na NP, ktorých počet sa najmä z dôvodu fázovania (2 fázy NP na KC, TSP a PRIM) postupom času zvyšoval na súčasných 9.

V rámci pôvodne plánovaného jedného komplexného 7-ročného NP „Take-away“ sa po dohode s EK aktuálne realizujú 4 NP:

- NP KC;
- NP Pozemky;
- NP PRIM;
- NP TSP.

Uvedené NP sa podľa vymedzených parametrov realizujú prioritne v 150 obciach¹⁵ s najvyššou mierou segregácie MRK a sú realizované na základe nárokovateľnosti a nie súťaže. Tento prístup predstavuje sociálnu inováciu založenú na kombinácii inkluzívnych programov overovaných počas programového obdobia 2007-2013.

Vďaka realizácii formou NP sa predpokladá minimalizácia chybovosti projektov, plynulé čerpanie finančných prostriedkov, zásadné zníženie administratívnej a finančnej záťaže na strane oprávnených žiadateľov (miestne samosprávy alebo neziskové organizácie).

Na NP balíka Take-away nadväzuje NP ZK, ktorého SO je MZ SR, a prierezový NP MaH.

S výnimkou 7-ročného NP MaH sú všetky NP implementované v dvoch fázach, každá v trvaní približne 3 roky a NP Pozemky je implementovaný opakovane (prvý projekt bol mimoriadne ukončený bez príspevku k cieľom OP ĽZ). Na základe schválených zámerov NP druhej fázy sa odstraňujú niektoré nedostatky identifikované v prvej fáze, napr. rozšíril sa počet oprávnených užívateľov/poskytovateľov sociálnych služieb, zapojených obcí, zvýšil sa počet asistentov a pracovníkov v teréne, upravila sa požadovaná kvalifikácia zamestnancov. Aktuálny zoznam NP uvádza nasledujúca tabuľka.

Okrem NP sa v PO5 realizujú aj DOP zamerané na aktivity MaT a MOPS I a II. MOPS neboli pôvodne plánované, ale vzhľadom na ich avizovanú potrebu z miestnej úrovne pribudli v rámci revízie OP ĽZ od r. 2018. Sú zamerané na zlepšenie životných podmienok osôb v prostredí MRK.

Tabuľka 7: Prehľad projektov PO5 v stave „zazmluvnené“

Názov projektu	počet	spolu v EUR	zdroj EÚ v EUR
NP Terénna sociálna práca (TSP)	1	14 034 935,01	11 929 694,76
NP Komunitné centrá	1	6 785 743,89	5 767 882,31
NP Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK	1	3 106 720,26	2 640 712,22
NP Zdravé komunity21.A	1	9 328 762,66	7 929 448,26
NP Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK I.	1	13 287 723,51	11 294 564,98
NP Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – II. Fáza	1	21 350 000,00	18 147 500,00
NP Podpora vysporiadania pozemkov v MRK (II.)	1	2 389 150,97	2 030 778,32
NP Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK II.	1	28 999 930,08	24 649 940,57
NP Zdravé komunity 2.B	1	15 825 126,98	13 451 357,93
NP spolu	9	115 108 093,36	97 841 879,36
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS)	147	12 756 315,34	10 842 868,23

¹⁵ OP ĽZ Príloha 8

DOP Mentoring a tútoring	22	4 438 066,65	3 772 356,65
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS) II.	211	28 864 562,97	24 534 879,92
DOP spolu	380	46 058 944,96	39 150 103,80
CELKOM za NP + DOP	389	161 167 038,32	136 991 983,16

Zdroj: Sumárna tabuľka SO k finančnej implementácii PO5 a PO6, vlastné spracovanie

Z uvedených dát k 31.12.2019 vyplýva, že úroveň zazmluvnenia finančných prostriedkov PO5 dosahuje **88,98 %** z jej disponibilnej alokácie zdrojov (EÚ+SR+VZ), v rámci ktorej bola v prospech PO5 presunutá suma výkonnostnej rezervy z PO6 vo výške 17 593 983 EUR (zdroje EÚ+ŠR). Zároveň boli v rámci revízie zvýšené cieľové hodnoty viacerých MU.

Priebeh hodnôt kľúčových MU za posledné 3 roky implementácie PO5 a aktuálny stav plnenia cieľových hodnôt uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 8: Programovo špecifické a spoločné ukazovatele výstupu PO5 pre ktoré sú v OP LZ stanovené cieľové hodnoty

Kód	Názov MU	Cieľ (2023)	2017	2018	2019	Spolu	Plnenie (31.12.2019) %
O0101	Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 140	575	279	220	1074	94,21
O0102	Počet osôb z MRK zamestnaných vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 040	178	79	50	307	29,52
O0103	Počet materských škôl zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	210	0	96	24	120	57,14
O0104	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvedy, prevencie a porad.	260	185	60	13	258	99,23
O0105	Počet osôb MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvedy, prevencie a porad.	250	185	60	43	258	103,20
O0106	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	80	0	0	0	0	0,00
O0107	Počet podporených komunitných centier	120	40	13	16	69	57,50
CO09	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelan.	6 319	0	120	645	765	12,11
CO20	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	21	1	5	15	21	94,45
CO22	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, reg. a miestnej úrovni	8	4	1	3	8	100,00

Zdroj: OP LZ, ITMS2014+

O0101: Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb:

MU O0101 dosahuje hodnotu **1074**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **94,21%**. Do hodnoty MU sa započítavajú zamestnanci zapojení vo viacerých NP v rámci oboch fáz, a preto boli zavedené

PMU tak, aby bolo vylúčené viacnásobné započítanie osôb evidovaných vo viacerých projektoch (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci O0101 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
O0101	P0343	Počet pracovníkov KC zapojených do projektu	osoby	196
	P0346	Počet pracovníkov vo výchovno-vzdelávacom procese zapojených do proj.	osoby	370
	P0431	Počet TSP a TP zapojených do projektu	osoby	494
	P0919	Počet nových pracovníkov KC	osoby	5
	P0923	Počet nových pracovníkov vo výchovno-vzdelávacom procese	osoby	0
	P0927	Počet nových TSP a nových TP zapojených do projektu	osoby	9
	P0920	Počet osôb kontinuálne zamestnaných na pozíciách pracovníkov KC	osoby	168
	P0924	Počet osôb kontinuálne zamestnaných na pozíciách pracovníkov vo výchovno-vzdelávacom procese	osoby	0
	P0928	Počet osôb kontinuálne zamestnaných na pozíciách TSP a TP	osoby	435
	P0885	Počet zamestnancov poskytujúcich asistenčné služby	osoby	2 047
		Spolu:	osoby	1074

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

Vzhľadom na aktuálne dosiahnutú hodnotu len krátko po skončení prvej fázy, pre daný MU kľúčových NP je reálne predpokladať, že úspešnou realizáciou druhej fázy týchto NP bude dosiahnutá cieľová hodnota MU a riziko jej nesplnenia je malé.

O0102: Počet osôb z MRK zamestnaných vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb:

MU O0102 dosahuje hodnotu **307**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **29,52 %**. Do hodnoty MU sa opäť započítavajú zamestnanci z MRK zapojení vo viacerých NP v rámci oboch fáz, a preto boli zavedené PMU tak, aby bolo vylúčené viacnásobné započítanie osôb evidovaných vo viacerých projektoch (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci O0102 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
O0102	P0344	Počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách pracovníkov KC zapojených do projektu	osoby	51
	P0347	Počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách vo výchovno-vzdelávacom procese zapojených do projektu	osoby	90
	P0432	Počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách TSP a TP zapojených do projektu	osoby	164
	P0921	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách pracovníkov KC	osoby	0
	P0925	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách vo výchovno-vzdelávacom procese	osoby	0
	P0929	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách TSP a TP	osoby	2
	D0328	Počet zamestnancov z MRK poskytujúcich asistenčné služby	osoby	0
	P0922	Počet osôb z MRK kontinuálne zamestnaných na pozíciách pracovníkov KC	osoby	33
	P0926	Počet osôb z MRK kontinuálne zamestnaných na pozíciách pracovníkov vo výchovno-vzdelávacom procese	osoby	0
	P0930	Počet osôb z MRK kontinuálne zamestnaných na pozíciách TSP a TP		139
	P0886	Počet zamestnancov z MRK poskytujúcich asistenčné služby		1 826
			Spolu:	osoby

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

Aktuálne plnenie O0102 nezahŕňa hodnotu z projektovej úrovne, ktorou sa monitoruje počet osôb z MRK pôsobiach v MOPS. Pôvodne do O0102 vstupoval P0886, avšak po spustení druhej fázy DOP

k MOPS bolo nutné zabrániť duplicitnému napočítaniu jednej zamestnanej osoby z MRK v MOPS na programovú úroveň. Preto agregácia P0886 bola v roku 2019 zrušená a bol zavedený D0328, ktorého hodnota sa bude agregovať do O0102. D0328 bude prvý krát vykázaný až v roku 2020, nakoľko v roku 2019 nebol zmluvne vyžadovaným údajom z projektovej úrovne (D0328 bude dodatkom doplnený do každého projektu, ktorý sa implementuje v rámci všetkých kôl výzvy na MOPS od spustenia intervencie). Hodnota P0886 je aktuálne 647 osôb MRK. D0328 je dvojičkou k P0886, t.j. v roku 2020 bude vykazované minimálne plnenie O0102 = 954 (307 + 647)

MU je záberom na kľúčové NP obdobný s predchádzajúcim, v tomto prípade však ide o počty zamestnaných osôb z MRK, pri ktorých je riziko ich budúceho zamestnania sa zvýšené, vzhľadom na ich zvýšenú nezamestnanosť, zvýšený podiel dlhodobo nezamestnaných, zvýšenú fluktuáciu a i.. Plnenie cieľovej hodnoty MU po započítaní osôb za DOP MOPS (D0328) by nemalo byť ohrozené, ale napriek tomu v záujme maximalizácie výstupov je potrebné zabezpečiť intenzívnejšiu osvetovú a komunikačnú činnosť na miestnej úrovni, optimálne na skupinovom a individuálnom prístupe k potencionálnym záujemcom z MRK o zamestnanie. Zároveň sa naďalej snažiť eliminovať zistené prekážky a zjednodušiť podmienky zamestnávania osôb z MRK v rámci cielených NP.

O0103: Počet materských škôl zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania:

MU O0103 dosahuje hodnotu **120**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **57,14 %**. Do hodnoty MU sa započítavajú MŠ zapojené do NP PRIM. Po spustení druhej fázy projektu budú novo zapojené MŠ a kontinuálne zapojené MŠ monitorované samostatnými PMU s cieľom zabrániť viacnásobnému započítaniu jednej MŠ (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci O0103 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
O0103	P0183	Počet MŠ zapojených do aktivít projektu zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	MŠ	120
	P0957	Počet nových MŠ zapojených do aktivít projektu zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	MŠ	0
	P0958	Počet MŠ kontinuálne zapojených do aktivít projektu zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	MŠ	0
		Spolu:	MŠ	120

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

NP PRIM sa spúšťal ako posledný v rámci balíka Take-away a s viacerými problémami na miestnej úrovni (zapojené MŠ len z tretiny povinných 150 obcí v školskom roku 2018/2019), čo sa podpisuje pod aktuálne dosiahnutú nižšiu hodnotu MU.

O0104: Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva:

MU O0104 dosahuje hodnotu **258**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **99,23 %**. Do hodnoty MU sa započítavajú zamestnanci v rámci NP ZK. Podľa evidovaných hodnôt v rámci II. fázy projektu nateraz nepribudli noví pracovníci. Po začatí druhej fázy budú noví zamestnanci a kontinuálne zamestnané osoby monitorované samostatnými PMU s cieľom zabrániť viacnásobnému započítaniu jedného zamestnanca (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci O0104 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
-----------	-----	-----------	------	-------

00104	P0545	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva	osoby	258
	P0933	Počet nových pracovníkov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva	osoby	0
	P0934	Počet osôb kontinuálne zamestnaných na pozíciách v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva	osoby	0
Spolu:			osoby	258

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

00105: Počet osôb z MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva:

MU 00105 dosahuje hodnotu **258**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **103,20 %**. Do hodnoty MU sa započítavajú zamestnanci z MRK v rámci NP ZK. Prekročenie hodnoty potvrdzuje záujem o zamestnanie z radov MRK, ktorých sa zamestnalo viac ako bol predpoklad. Druhá fáza projektu začína 01.01.2020 (t.j. nie je predmetom aktuálne prebiehajúceho hodnotenia). Po začatí druhej fázy budú noví zamestnanci z MRK a kontinuálne zamestnané osoby z MRK monitorované samostatnými PMU s cieľom zabrániť viacnásobnému započítaniu jedného zamestnanca z MRK (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci 00105 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
00105	P0381	Počet osôb z MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva	Osoby	258
	P0931	Počet nových osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva	Osoby	0
	P0932	Počet osôb z MRK kontinuálne zamestnaných na pozíciách v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvet, prevencie a poradenstva	Osoby	0
Spolu:			Osoby	258

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

00106: Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK:

MU 00106 dosahuje hodnotu **0**, keďže v žiadnej zo zapojených obcí nebol zatiaľ ukončený proces vysporiadania pozemkov pod obydliami MRK.

Pôvodne sa počítalo v rámci NP Pozemky so zapojením všetkých 150 obcí (z Prílohy 8 OP LZ), avšak pôvodne schválený NP narazil na komplikácie ohľadne legislatívy spojené s vykonaním jednoduchých pozemkových úprav (ďalej len JPÚ), ktorá neumožnila realizovať niektoré aktivity, a preto jeho I. fáza bola predčasne ukončená (bez príspevku k cieľom OP LZ). Revíziou OP LZ došlo k zrealizovaniu predpokladanej cieľovej hodnoty MU na 80 obcí, v ktorých dôjde k vysporiadaniu.

SO eviduje v rámci 00106 nasledovnú aktuálnu hodnotu MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
00106	P0236	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	obce	0

Procesy vysporiadania pozemkov v súčasnom právnom rámci SR sú aj pri optimálnej súčinnosti zúčastnených strán minimálne strednodobého charakteru, čo sťažuje včasný pokrok a plnenie stanovenej hodnoty MU. Vzhľadom na už rozbehnuté na seba nadväzujúce podaktivity NP ako sú aktualizácia skutkového a právneho stavu pozemkov v RO, podpora procesu prostredníctvom

informačných, osvetových a mediačných činností a asistencie pri vysporiadaní pozemkov, a po rozhovoroch s manažérmi NP (ÚSVRK) nadobudli hodnotitelia presvedčenie, že NP prinesie požadované výstupy. V priebehu 08/2019 bola odovzdaná analýza pozemkov zo 148 obcí (*P0776 Počet obcí z MRK zapojených do aktivít programu vysporiadavania pozemkov*), v rámci ktorej je v 20 prípadoch navrhnutá realizácia nových geometrických plánov a v 60 prípadoch realizácia jednoduchých pozemkových úprav.

Kedže medzi zapojenými obcami sú veľké rozdiely vo výmere obvodu operátov na vysporiadanie, rozdrobenosti vlastníckych vzťahov a pod., lepšiu kvantifikáciu prínosov a vypovedajúcu hodnotu na programovej úrovni (ŠC 5.1.3) poskytne MU P0270 - Počet osôb z MRK, ktorým sa zlepšili štandardy hygieny bývania v obydli na vysporiadanom pozemku, ktorý sa priamo agreguje do MU výsledku R0109.

SO v tejto súvislosti začal prípravu podkladov pre najbližšiu revíziu OP LZ, kde plánuje doplniť monitorovanie výstupov intervencií na vysporiadavanie pozemkov pod obydliami MRK, ktorá sa bude realizovať v roku 2020.

O0107: Počet podporených komunitných centier:

MU O0107 dosahuje hodnotu **69**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **57,50 %**. Do hodnoty MU sa započítavajú komunitné centrá (ďalej len KC) zapojené v NP KC. Podľa evidovaných hodnôt v rámci druhej fázy projektu pribudli 2 nové KC. SO MV SR zaviedol PMU tak, aby nedošlo k viacnásobnému započítaniu jedného KC (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci O0107 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
O0107	P0298	Počet podporených komunitných centier (KC)	KC	67
	P0935	Počet nových podporených KC	KC	2
	P0936	Počet kontinuálne podporených KC	KC	62
		Spolu:	KC	69

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

Podľa dosiahnutej hodnoty MU krátko po ukončení prvej fázy NP KC (10/2019) je pomerne ambiciózne predpokladať, že realizáciou druhej fázy projektu bude stanovená cieľová hodnota splnená. Preto odporúčame aj v priebehu jeho druhej fázy intenzívne sa venovať skúmaniu a eliminácii prekážok (napr. v procese povinnej registrácie sociálnych služieb KC, problematického obsadzovania zamestnancov KC) a ďalších príčin nedostatočnej motivácie k zapojeniu sa nových KC do NP.

CO09: Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním:

MU CO09 dosahuje podľa údajov z ITMS2014+ hodnoty mnohonásobne vyššie (až 79 088 osôb¹⁶, tzn. plnenie cieľovej hodnoty na 1 251,6 %, viď Tab.1 v úvode kapitoly). SO (MV SR) uvádza, že v rámci tohto programového MU sleduje iba počty účastníkov MRK za projekty zamerané na mentoring a tútoring (agregovanú hodnotu P0062 - Počet osôb MRK so základným alebo nižším sekundárnym

¹⁶ Definícia MU podľa Príloha č.6 OP LZ: Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním, ktoré prijali podporu ESF. Dosiahnuté vzdelanie sa určí v deň vstupu účastníka do aktivít projektu, pričom sa uvedie najvyššie úspešne ukončené vzdelanie.

vzdelaním zapojených do projektu). Po očistení od „necielených“ účastníkov potom MU CO09 podľa výkazov SO aktuálne dosahuje hodnotu 765, čo znamená plnenie plánovanej hodnoty na 12,11 %.

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
CO09	P0062	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním	počet osôb	765
	P0265	Počet osôb MRK so základným alebo nižším sekundárnym vzdelaním zapojených do projektu	počet osôb	765

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu v danej oblasti a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

Svoje stanovisko SO (MV SR) vyjadril už vo Výročnej správe OP LZ za r. 2018, kde uvádza, že spôsob vykazovania a plnenie tohto ukazovateľa na programovej úrovni pôsobí zmätočne, a to z dôvodu, že do jeho hodnoty vstupujú všetky osoby z prostredia MRK, ktoré využili služby KC alebo TSP a cez kartu účastníka sú napočítaní do CO09. Je to z dôvodu, že ich vzdelanostná úroveň je ISCED1 alebo ISCED2 napriek tomu, že ide o osoby staršie ako je bežný vek osôb vzdelávajúcich sa na úrovni ISCED1 a ISCED2. Pri stanovení cieľovej hodnoty CO09 sa vychádzalo z toho, že do hodnoty MU budú započítané iba osoby v rámci cielené realizovaných projektov pre deti, ktoré sú aktuálne zapojené do vzdelávacieho procesu na úrovni ISCED1 a/alebo ISCED2 (viď Príloha 6¹⁷ OP LZ).

Hodnotitelia sa prikláňajú k názoru SO, že agregácia do CO09 je zmätočná a navrhujú agregáciu upraviť tak, aby sa do CO09 agregovali iba údaje z kariet účastníka (tak ako je tomu v prípade ostatných spoločných výstupových ukazovateľov pre účastníkov). SO MV SR v rámci pripomienok k predmetnému zisteniu uviedlo, že ak bude EK súhlasiť, pri najbližšej revízii OP sa pokúsi toto zmätočné a nesprávne napočítavanie zmeniť.

V prípade, že SO má záujem premietnuť výstupy z intervencií na mentoring a tútoring na programovú úroveň, je potrebné vytvoriť nový programovo špecifický ukazovateľ výstupu OXXXX, do ktorého sa bude agregovať P0062 z projektovej úrovne. V prípade zamerania MU len na osoby z MRK, ktorým bola poskytnutá tútorská a mentorská podpora, je aktuálne dosiahnutá úroveň plnenia 12,11% nedostatočná a bez adekvátnych zásahov RO a SO len sotva dôjde k splneniu stanovenej cieľovej hodnoty.

CO20: Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie:

MU CO20 dosahuje hodnotu 21, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená presne na 95,45 %. Do hodnoty MU sa započítava 19 schválených DOP projektov na mentoring a tútoring, pričom za rok 2019 pribudlo 15 nových DOP projektov, ešte z 1. kola príslušnej výzvy (OP LZ-PO5_2017-2). Tieto DOP realizujú mimovládne neziskové organizácie (ďalej len MNO). Do hodnoty vstupujú aj dva NP zamerané na poskytovanie služieb v komunitných centrách (poskytovanie komunitných služieb v rámci 1.fázy a poskytovanie komunitných služieb v rámci 2.fázy) V rámci 2. a 3. kola výzvy bolo predložených ďalších 11 projektov, z ktorých však nebol ku koncu roka 2019 žiaden schválený. SO tak eviduje v rámci CO20 nasledovnú aktuálnu hodnotu MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
CO20	P0363	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	Počet	21

¹⁷ Pri stanovení hodnoty CO09 boli zohľadňované štatistické údaje zo stĺpca UNDP CC (koľko rómskych žiakov navštevuje (1.-4. ročník)), BD (koľko rómskych žiakov v minulom roku ukončilo 9. ročník), NF (koľko rómskych žiakov ju navštevuje (5.-9. ročník)).

Napriek tomu, že riziko možného nesplnenia MU CO20 je nízke, hodnotitelia dávajú do pozornosti súvis tohto programového ukazovateľa s predošlým „rizikovým“ CO09, ktorý podľa prezentovaného výpočtu SO zahŕňa práve osoby zapojené do projektov mentoringu a tútoringu. Takýchto osôb z MRK je registrovaných ku koncu 2019 pomerne málo, len 12,11 % z cieľného počtu, čo dáva opodstatnenie na zvýšenú podporu týchto DOP aj nad stanovený počet 22 projektov. V opačnom prípade bude potrebné pôvodnú cieľovú hodnotu naviazaného CO09 (6 319 osôb) podstatne znížiť.

CO22: Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni:

MU CO22 dosahuje hodnotu 8, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená presne na **100 %**. Do hodnoty MU sa započítavajú doposiaľ schválené NP, podľa definície MU ide o „počet projektov podporovaných z ESF zameraných na posilnenie inštitucionálnych kapacít a efektívnej verejnej správy“. SO eviduje v rámci CO22 nasledovnú aktuálnu hodnotu MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
CO22	P0361	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	počet	8

O prínosoch a podrobných zisteniach z implementácie jednotlivých NP pojednáva predložená správa v ďalších kapitolách, ktoré sa opierajú aj o primárne dáta z terénu, získané z realizovaných dotazníkových prieskumov. Čo však možno pri tomto MU poznamenať, je postupná a zásadná úprava cieľovej hodnoty z pôvodných 2 na súčasných 8 projektov.

Jedným z dôvodov je, že jednotlivé fázy NP sú vykazované ako samostatné projekty, ale základná hodnota 2 môže indikovať aj nie celkom premyslenú a názorovo zjednotenú stratégiu implementácie PO5 v čase programovania, resp. jej spúšťania. Komplexný prístup cez viacročné NP a vo viacerých fázach je spoločným rozhodnutím Komisie pre PO5 a PO6 pri MV pre OP ĽZ.

Taktiež to môže indikovať, že v čase programovania nebol kladený dostatočný dôraz na prepojenie stratégie intervencie na konkrétnu situáciu v teréne a dopyt po špecifických regionálnych a miestnych potrebách cieľovej skupiny miestnych samospráv a ich obyvateľov.

K programovým MU výstupu je v ďalšej tabuľke uvedené aj porovnanie zmien v ich cieľových hodnotách, ktoré sa realizovali v rámci doterajších revízií OP ĽZ. Ako zobrazuje nasledujúca tabuľka, viaceré z cieľových hodnôt MU sa z rôznych príčin zmenili, a to aj zásadne:

Tabuľka 9: Zmeny cieľových hodnôt MU výstupu po uskutočnených revíziách OP ĽZ

Kód	Názov MU	ver. 1.0 a 2.0	ver. 3.0 a 4.1	ver. 5.0
O0101	Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	896	896	1 140
O0102	Počet osôb z MRK zamestnaných vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	305	305	1 040
O0103	Počet materských škôl zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	210	210	210
O0104	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	170	170	260
O0105	Počet osôb MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	90	90	250
O0106	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	150	80	80
O0107	Počet podporených komunitných centier	120	120	120

CO09	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním	6 219	6 219	6 319
CO20	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	22	22	22
CO22	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, reg. a miestnej úrovni	2	6	8

Poznámka: Sivým podfarbením sú zvýraznené MU, ktorých cieľové hodnoty sú zmenené výrazne (o viac ako 50 % pôvodnej hodnoty).

Navýšenie cieľových hodnôt MU pri nateraz poslednej revízii OP LZ (ver. 5.0) je zdôvodnené najmä navýšením finančných prostriedkov vplyvom realokácie výkonnostnej rezervy z PO6 v sume 17 593 983 EUR (zdroje EÚ+SR) v prospech PO5.

Najvýraznejšie je zvýšenie pri **00102**, kde cieľová hodnota vzrástla z 305 na 1040 osôb (o vyše 240 %), **00105** kde cieľová hodnota vzrástla z 90 na 250 osôb (o vyše 177 %) a **00104**, kde cieľová hodnota vzrástla zo 170 na 260 osôb (o takmer 53 %).

Odhliadnuc od toho, že zvýšenie počtov zamestnaných osôb z MRK je pozitívnou správou, v týchto konkrétnych prípadoch je zvýšenie rádovo vyššie v pomere k sume navýšenia alokácie PO5, z čoho možno usúdiť, že pôvodné cieľové hodnoty MU boli v uvedených prípadoch podhodnotenú.

Na záver sú uvedené vybrané projektové MU a iné údaje (D¹⁸), ktoré sa neagregujú do žiadneho zo skôr uvedených MU ani na úrovni výstupu ani na úrovni výsledku, ale pritom veľmi jasne charakterizujú ďalšie dosiahnuté pozitívne výsledky pre cieľovú skupinu MRK nad rámec programových MU. Ich hodnoty k 31.12.2019 uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 10: Dodatočné výstupy implementácie PO5 nad rámec programových MU

Kód	Názov PMU	M.J.	Spolu
P0265	Počet osôb z MRK zapojených do vzdelávacieho procesu, ktorým bola poskytnutá MaT podpora	osoby	765
P0266	Počet osôb z MRK, ktoré využili služby KC	osoby	17 589
P0267	Počet osôb z MRK, ktoré využili služby TSP a TP zapojených do projektu	osoby	61 415
P0360	Počet programov zameraných na zvýšenie finančnej gramotnosti obyvateľov MRK	progr.	504
P0507	Počet vypracovaných materiálov (hodnotení, analýz, štúdií a pod.)	počet	6
P0776	Počet obcí z MRK zapojených do aktivít programu vysporiadávania pozemkov	obec	148
<i>„Iné údaje“</i>			
D0311	Počet účastníkov, ktorí nie sú sledovaní prostredníctvom karty účastníka	osoby	17 481
D0322	Počet osôb z MRK, ktorým boli poskytnuté nízko-prahové služby	osoby	0
D0323	Počet podporených zariadení sociálnych služieb (okrem KC)	Sociálne zariadenie	0
D0324	Počet nových účastníkov, ktorí nie sú sledovaní prostredníctvom karty účastníka	osoby	72
D0325	Počet nových osôb z MRK s kartou účastníka, ktoré využili služby komunitných centier	osoby	16
D0326	Počet nových osôb z MRK s kartou účastníka, ktoré využili služby TSP a TP	osoby	1 245

¹⁸ Iné údaje sú ďalšie údaje/parametre (iné ako MU) monitorované na úrovni podporených projektov a zaradené do ČMU. V PO5 ide najmä o údaje o účastníkoch zbierané z osobitnej evidencie (modulu v ITMS2014+) „karta účastníka“.

Zdroj: ITMS2014+ a údaje zo SO

Vzhľadom na dobrú výpovednú hodnotu prezentovaných dodatočných PMU o úrovni implementácie projektov PO5 by bolo prínosné vhodným spôsobom aj tieto PMU zakomponovať do agregácie na programovej úrovni výstupu. S výnimkou P0360 - Počet programov zameraných na zvýšenie finančnej gramotnosti obyvateľov MRK, ktorý vyžaduje presnejšiu interpretáciu, aké programy boli započítavané do výslednej hodnoty 504, nakoľko v rámci II. fázy NP KS je pri približne trojnásobne vyššom rozpočte (v porovnaní s NP KC) cieľ iba 30 programov zameraných na zvýšenie finančnej gramotnosti obyvateľov MRK.

Ukazovatele výsledku na úrovni PO5 OP ĽZ

Predmetom hodnotenia je pokrok v dosahovaní deklarovaných cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov, ktoré sú definované na úrovni PO5, verzia 5.0 OP ĽZ. Ide o nasledovné MU:

- spoločné ukazovatele výsledku (**CR01 - CR09**) bez cieľovej hodnoty;
- programovo špecifické ukazovatele výsledku (**R0105 - R0109**) so stanovenou základnou hodnotou (rok 2013) a cieľovou hodnotou (rok 2023).

Hodnotenie úrovne plnenia ukazovateľov je vykonané na základe dát v ITMS2014+ ku dňu 31.12.2019 a aktualizovaných údajov za špecifické ukazovatele (R0105-R0109) poskytnutých zo SO (MV SR).

Prehľad dosahovaných hodnôt spoločných ukazovateľov výsledku uvádza nasledovná tabuľka. Z evidovaných hodnôt nie je možné urobiť relevantné hodnotiace závery, pretože pre tento typ ukazovateľov nie je v OP ĽZ stanovená cieľová hodnota. Ide o tzv. mikro údaje opisujúce vlastnosti a situáciu účastníkov, na základe ktorej možno usudzovať pozitívnu alebo negatívnu zmenu v situácii konkrétnych účastníkov podľa ich charakteristiky, minimálne vzhľadom na ich zamestnanecké postavenie, vzdelanie alebo znevýhodnenie

Ďalším obmedzením hodnotenia je, že pri ukazovateľoch CR06-CR09 (merajúce dlhodobé výsledky intervencie) nie je doposiaľ funkčné prepojenie ITMS2014+ s relevantnými národnými registrami, ktoré zbierajú dáta o účastníkoch 6 a viac mesiacov po ukončení ich účasti v projekte.

Spoločné ukazovatele okamžitých výsledkov pre účastníkov (CR01 - CR05) sú previazané so spoločnými ukazovateľmi výstupu (CO), ktoré uvádza tabuľka 1. Podľa aktuálnych údajov z ITMS2014+ sú k 31.12.2019 (export údajov z 23.06.2020) počty osôb - účastníkov vstupujúcich a vystupujúcich z projektov PO5 v nasledovnej štruktúre:

<i>Celkový počet účastníkov¹⁹</i>	<i>Muži</i>	<i>Ženy</i>	<i>Spolu</i>
Počet pri vstupe	45 178	56 591	101 769
Počet pri výstupe	38 287	46 730	85 017
Rozdiel	6 891	9 861	16 752

Na základe uvedených mikroúdajov z kariet účastníkov je možné konštatovať vyšší záujem žien (58,9%) o poskytované intervencie PO5.

Dosiahnuté hodnoty CR01-CR05 uvádzajú počty účastníkov, ktorí boli vďaka poskytovanej intervencii v čase odchodu zapojení do hľadania práce, vzdelávania/odbornej prípravy, získavania kvalifikácie, sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní. Kumulatívne ide o 3 758 osôb - účastníkov projektov PO5 (viď tabuľka 11B), u ktorých došlo k zlepšeniu ich situácie vzhľadom na ich zamestnanecké postavenie, vzdelanie alebo znevýhodnenie.

Pozitívna zmena v situácii sledovaných účastníkov predstavuje prevažne dlhodobý proces, ktorý je stimulovaný intervenciami predovšetkým z NP. Vzhľadom na dlhodobý a etapový charakter NP (prvé etapy NP TSP a NP KC boli ukončované len nedávno 10/2019) a spôsob vykazovania dotknutých ukazovateľov CR01 - CR05 predpokladá nárast ich hodnôt v dlhšom časovom horizonte.

Ďalším obmedzením je vysoká pravdepodobnosť, že osoby z MRK sú zapojené do viacerých NP súčasne a teda jedna osoba môže byť súčasťou hodnoty v ktoromkoľvek NP.

Podľa OP ĽZ sú plánované počty účastníkov NP PO5 (cieľová hodnota pre rok 2023) nasledovné:

¹⁹ V zmysle MP CKO č. 23 údaj o „celkovom počte účastníkov“ vypočíta systém SFC2014 z nasledovných 3 spoločných MU výstupu = “nezamestnané osoby vrátane dlhodobo nezamestnaných” + “neaktívne osoby” + “zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb”. Tento počet zahŕňa len účastníkov s kompletnými údajmi v module „karta účastníka“. Jeden účastník môže byť v rámci jedného projektu vykázaný len raz. Osoba môže byť ako účastník vykázaná vo viacerých projektoch, ale nikdy viackrát v rámci jedného projektu.

- NP PRIM - 2 054 (R0105)
- NP TSP/KC - 37.622 (predtým v R0107)
- NP ZK - 35 681 (R0108)

Nasledujúca tabuľka uvádza štruktúru účastníkov projektov podľa spôsobu ich evidencie.

Tabuľka č.11A Prehľad monitorovania účastníkov s kartou účastníka (KÚ) a účastníkov bez karty účastníka v NP

Názov NP	Počet účastníkov s KÚ	Počet účastníkov bez KÚ	Spolu účastníci	Pomer účastníci s KÚ vs účastníci bez KÚ
NP PRIM	2 204	62	2 266	2,7%
NP TSP	61 415	1 105	62 520	1,8%
NP KC/NP KS	17 589	1 615	19 204	8,4%
NP ZK	19 703	13 957	33 660	41,5%
Spolu za NP	100 911	16 739	117 650	14,2%

Zdroj: ITMS2014+ k 31.12.2019

Počet účastníkov evidovaných prostredníctvom KÚ vs počet účastníkov bez KÚ je v prípade troch NP v tolerovanej odchýlke do 10% (súlade s metodikou EK pre monitorovanie intervencií ESF). Len v jednom NP ZK je odchýlka vysoko nad tolerovaný limit (41,5%).

Sumárne za uvedené štyri NP je dosiahnutý pomer 85,8% účastníkov s KÚ ($100\,911/117\,650 = 85,8\%$), pričom bez NP ZK je tento pomer takmer 96,7%. Pri uvedených troch NP je možné konštatovať, že prijímatelia úspešne zvládli zber mikroúdajov o účastníkoch prostredníctvom KÚ (bez osobných údajov nejde o účastníkov evidovaných v CO a CR ukazovateľoch).

SO MV SR považuje schopnosť zberu dát o účastníkoch prostredníctvom KÚ za dôležitý tak na národnej úrovni ako aj na úrovni EK a bude ho zohľadňovať aj pri príprave budúceho programového obdobia.

Pri zavedenom spôsobe monitorovania je preto vhodné medzi účastníkov zahrnúť aj osoby sledované cez D-údaje (vykazovanie pre EK „grand total“). Len cez D0311 je evidovaných 16 739 osôb MRK, ktoré nikdy nevstúpia do hodnôt v CO a CR ukazovateľoch, ale ich počet sa započítava do celkového počtu (grand total) účastníkov, ktorým bola poskytnutá intervencia PO5.

Spoločné ukazovatele CR06 - CR09 zostávajú nulové a bude možné ich hodnoty posúdiť až s väčším časovým odstupom, za predpokladu funkčného prepojenia ITMS2014+ s príslušnými registrami na národnej úrovni.

Tabuľka 11B: Spoločné ukazovatele výsledku pre investície ESF a KF

Kód	Názov MU	2017			2018			2019		
		muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Spoločné ukazovatele okamžitých výsledkov pre účastníkov (zber údajov o účastníkovi k dátumu ukončenia účasti v projekte alebo do 4 týždňov po ukončení účasti)										
CR01	neaktívni účastníci, ktorí sú v čase odchodu zapojení do hľadania práce	0	0	0	0	0	0	176	206	382
CR02	účastníci, ktorí sú v čase odchodu v procese vzdelávania/odbornej prípravy	0	0	0	0	0	0	6	10	16
CR03	účastníci, ktorí v čase odchodu získavajú kvalifikáciu	0	0	0	0	0	0	15	18	33
CR04	účastníci, ktorí sú v čase odchodu zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	0	0	0	0	0	0	788	395	1 183
CR05	znevýhodnení účastníci, ktorí sú v čase odchodu zapojení do hľadania práce, vzdelávania/odbornej prípravy, získavania kvalifikácie, sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	0	0	0	0	1	1	1 242	902	2 144
Spoločné ukazovatele dlhodobých výsledkov pre účastníkov (zber údajov o účastníkovi 6 mesiacov po ukončení účasti v projekte)										
CR06	účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CR07	účastníci, ktorých situácia na trhu práce sa šesť mesiacov po odchode zlepšila	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CR08	účastníci vo veku nad 54 rokov, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CR09	znevýhodnení účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2018, 31.12.2019 a Výročná správa OP ĽZ za r. 2018

Tabuľka 11C: Spoločné ukazovatele výsledku pre investície ESF a KF k 31.12.2019 (so zohľadnením času zberu údajov o účastníkoch)

P.č. /kód	Názov MU	Pri vstupe			Pri výstupe			6 mesiacov po výstupe		
		Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
26. CR01	Neaktívni účastníci, ktorí sú zapojení do hľadania práce	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	176	206	382	0	0	0
27. CR02	Účastníci, ktorí sú v procese vzdelávania/odbornej prípravy	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	6	10	16	0	0	0
28. CR03	Účastníci, ktorí získavajú kvalifikáciu	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	15	18	33	0	0	0
29. CR04	Účastníci, ktorí sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	788	395	1 183	0	0	0

30. CR05	Znevýhodnení účastníci, ktorí sú zapojení do hľadania práce, vzdelávania/odbornej prípravy, získavania kvalifikácie, sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	1 242	902	2 144	0	0	0
31. CR06	Účastníci, ktorí sú 6 mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	0	0	0
32. CR07	Účastníci, ktorých situácia na trhu práce sa šesť mesiacov po odchode zlepšila	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	0	0	0
33. CR08	Účastníci vo veku nad 54 rokov, ktorí sú 6 mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	0	0	0
34. CR09	Znevýhodnení účastníci, ktorí sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	Irelevantné	0	0	0

Zdroj: Export údajov z ITMS2014+ k 31.12.2019 (zo dňa 23.06.2020)

Výsledkové ukazovatele s cieľovou hodnotou

Pre vyhodnotenie fyzického pokroku v implementácii sú kľúčovými **MU so stanovenou základnou (rok 2013) a cieľovou hodnotou** v čase ukončenia intervencie (rok 2023), s ktorou je možné porovnať aktuálny stav. V tejto časti je predmetom hodnotenia pokrok v dosahovaní deklarovanej cieľovej hodnoty špecifických výsledkových ukazovateľov (R0105 - R0109) definovaných na úrovni PO5 OP ĽZ²⁰.

Sledované programové ukazovatele výsledku sú agregované z príslušných projektových ukazovateľov (P), ako uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 12: Priradenie projektových a programových ukazovateľov na úrovni PO5 OP ĽZ

Kód	Názov MU - projektová úroveň	Kód	Názov MU - programová úroveň	Cieľ 2023
P0148	Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálnej jeden rok v podporených materských školách	R0105	Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálne jeden rok v podporených materských školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	2 054
P0955	Počet nových detí z MRK, ktoré absolvovali minimálnej jeden rok v podporených materských školách			
P0634	Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie	R0106	Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie	603
-	-	R0107	Počet evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK	116 643
P0268	Počet osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	R0108	Počet osôb z MRK, ktoré využívajú služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	35 681
P0937	Počet nových osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva			
P0270	Počet osôb z MRK, ktorým sa zlepšili štandardy hygieny bývania v obydľí a/alebo v osídlení na vysporiadanom pozemku	R0109	Počet osôb z MRK, ktorým sa môžu zlepšiť štandardy hygieny bývania v dôsledku programu vysporiadania pozemkov	16 225

Zdroj: OP ĽZ, ITMS2014+, Agregáčnã mapa SO za PO5

Pri všetkých R ukazovateľoch, s výnimkou R0107 vychádza cieľová hodnota ukazovateľa z dostupných údajov 150 obcí v pásme zjednodušeného indexu podrozvinutosti. Zodpovedný orgán za zhromažďovanie údajov týchto ukazovateľov je SO (MV SR).

Podľa prijatej metodiky stanovenia základnej hodnoty R ukazovateľov (Príloha 6 OP ĽZ) je zrejmé, že ide o určitý kvalifikovaný odhad a nie presný údaj. Je to z dôvodu, že v SR je nedostatok dostupných a presných štatistických údajov o danej cieľovej skupine, ktorú oficiálna štatistika v dostatočnej miere nerozlišuje, ale na druhej strane sú pre ňu navrhované a realizované intervencie, ktoré vyžadujú kvantitatívne vyhodnotenie vplyvu a úspešnosti týchto intervencií.

Relevancia hodnotených MU k špecifickým cieľom PO5 a aktuálne dosahované hodnoty uvádza nasledujúca tabuľka.

²⁰ Podrobný zoznam a špecifikácie MU uvádza Metodický pokyn CKO č. 17 k číselníku merateľných ukazovateľov a Príloha č.6 OP ĽZ Metodika k stanoveniu hodnôt ukazovateľov..

Tabuľka 13: Hodnoty programovo špecifických ukazovateľov výsledku a ich relevancia k špecifickým cieľom PO5

ŠC	Kód	Názov ukazovateľa	Základná (2013)	Cieľová (2023)	Stav 31.12.2019	Plnenie %
5.1.1	R0105	Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálne jeden rok v podporených materských školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	2 356	4 410 (+2 054)	2 204	107,30
	R0106	Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie	4 450	5 053 (+ 603)	0	0
5.1.2	R0107	Počet evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK	119 389	116 643 (- 2 746)	-	-
5.1.3	R0108	Počet osôb z MRK, ktoré využívajú služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	39 580	75 261 (+ 35 681)	19 703	55,22
	R0109	Počet osôb z MRK, ktorým sa môžu zlepšiť štandardy hygieny bývania v dôsledku programu vysporiadania pozemkov	37 123	53 348 (+ 16 225)	0	0

Zdroj: OP LZ, ITMS2014+, SO

Pozn.: Ukazovatele sa zaznamenávajú v ITMS2014+ 1 x ročne, okrem R0107 – štatistické zisťovanie 2021 a 2023

Výsledky implementácie PO5 v rámci ŠC 5.1.1: Zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie (R0105 a R0106)

R0105: Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálne jeden rok v podporených materských školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania:

Do hodnoty MU sa započítavajú deti zapojené prostredníctvom MŠ do NP PRIM, ktorého prvá fáza má byť ukončená v 10/2020. Posledná zaznamenaná hodnota MU R0105 je **2 204**, čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na 107,3 %.

Po spustení druhej fázy NP PRIM sa do hodnoty MU budú započítavať nové deti, preto boli zavedené PMU tak, aby bolo vylúčené viacnásobné započítanie tých detí, ktoré boli zaevidované v rámci prvej fázy (PMU zvýraznené sivou). SO eviduje v rámci R0105 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
R0105	P0148	Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálne jeden rok v podporených materských školách	osoby	2 204
	P0955	Počet nových detí z MRK, ktoré absolvovali minimálnej jeden rok v podporených materských školách	osoby	0
	P0956	Počet detí z MRK, ktoré kontinuálne absolvovali minimálnej jeden rok v podporených materských školách	osoby	0
Spolu:			osoby	0

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU sa sledujú na úrovni projektu a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

Vzhľadom na aktuálne už podstatne zlepšený priebeh implementácie NP PRIM a počet zapojených MŠ v rámci prvej fázy je reálny predpoklad, že úspešnou realizáciou aj druhej fázy NP bude cieľová hodnota MU (+2 054 detí) výraznejšie prekročená.

Popri hlavnom prínose projektu ako dôležitého nástroja sociálno-ekonomickej integrácie - vytváraním inkluzívneho prostredia v MŠ a prostredníctvom práce s rodinou detí z MRK (150 obcí), generuje NP aj ďalšie sprievodné prínosy ako napr. zvýšenie zamestnanosti na pozíciách asistentov učiteľa a odborných zamestnancov, vrátane osôb z MRK a cieľné zvyšovanie ich odbornosti a kvalifikácie.

Informácie získané od manažérov a odborných zamestnancov NP PRIM potvrdzujú, že etnická segregácia v predprimárnom vzdelávaní sťažuje deťom z MRK úspešné začlenenie do kolektívu počas primárneho vzdelávania a je častou príčinou zhoršeného napredovania jednotlivca a zníženej osobnej motivácie učiť sa.

Rómske deti od útleho veku čelia nerovnostiam v prístupe ku kvalitnému integrovanému vzdelávaniu. Potvrdzuje to aj Monitorovacia správa občianskej spoločnosti o implementácii národnej stratégie integrácie Rómov (ďalej len NSIR) na Slovensku²¹ (január 2019), v ktorej sa uvádza, že rezidenčná segregácia a rôzne ďalšie formy segregácie, ktorým rómske deti čelia od útleho veku až po stredoškolské štúdium, patria medzi najviac ignorované problémy zo strany štátnych inštitúcií.

Tento typ aktivít je preto vysoko opodstatnený aj do budúcnosti, pričom je ale potrebné, aby tieto aktivity boli riadne začlenené do štátneho systému vzdelávania a nezostávali na provizórnych projektových riešeniach z EU fondov. Prvým a kľúčovým systémovým opatrením v tejto oblasti je zavedenie jednotného povinného ročníka predškolskej prípravy počnúc 1.1.2021.

R0106: Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie:

Doposiaľ nebola v rámci PO5 zrealizovaná žiadna z pôvodne predpokladaných projektových aktivít (napr. študijné štipendijné programy pre stredoškolákov a vysokoškolákov), ktorá by bola zacielená na R0106, a preto je aktuálne zaznamenaná hodnota MU **0**.

Podľa definície MU ide o účastníkov projektu z MRK, ktorí v čase vstupu do projektu mali dosiahnuté vzdelanie ISCED 1 a ISCED 2 a ktorí v čase odchodu z projektu dosiahli stanovené výsledky vzdelávania ISCED 3 a ISCED 4.

Podľa zistení takto cieľné aktivity nateraz nie sú komplexne pripravené, a preto je splnenie cieľovej hodnoty tohto MU (603 osôb) vysoko rizikové.

SO zdôvodňuje, že výber tohto MU nebol dostatočne odkomunikovaný s EK a v podmienkach SR nie je vytvorené vhodné inštitucionálne zázemie ani predošlé skúsenosti pre efektívnu realizáciu študijných programov. Vytvorenie samostatnej podpornej manažérskej štruktúry by si vyžiadalo vysoké vstupné a prevádzkové náklady, čím by sa takýto podporný pôžičkový alebo štipendijný systém stal neefektívny a dlhodobo neudržateľný.

SO eviduje v rámci R0106 nasledovné aktuálne hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
R0106	PO634	Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie	osoby	0
		Spolu:	osoby	0

²¹ EURÓPSKA KOMISIA, 2019. Monitorovacia správa občianskej spoločnosti o implementácii národnej stratégie integrácie Rómov na Slovensku <http://cvek.sk/monitorovacia-sprava-obcianskej-spolocnosti-o-implementacii-narodnej-strategie-integracie-romov-na-slovensku-zhodnotenie-pokroku-v-klucovyh-oblastiach-strategie/>

Potreba podporného systému vyššieho sekundárneho (ISCED 3) a post-sekundárneho vzdelávania (ISCED 4) pre osoby z MRK, pochádzajúce väčšinou z nízko-príjmových rodín, je vysoká, čo potvrdzujú aj sociologické prieskumy. Bez účinného podporného systému majú potencionálni uchádzači o štúdium len veľmi malú šancu prekonať početné znevýhodnenia a dostať sa vlastnými silami a prostriedkami z pasce sociálneho vylúčenia. Preto aktivity zamerané týmto smerom zostávajú aj do budúcnosti vysoko opodstatnené, avšak je potrebné ich vopred dôkladne naplánovať aj s dôrazom na ich nákladovú efektivitu a udržateľnosť.

Výsledky implementácie PO5 v rámci ŠC 5.1.2: Zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov (R0107)

R0107: Počet evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK:

Základná hodnota MU (119 389 osôb) vychádza z prijatej metodiky výpočtu nezamestnaných Rómov v obciach podľa Atlasu RK 2013. Následne bol stanovený cieľ znížiť intervenciami PO5 takto odvodený počet nezamestnaných osôb MRK z 119 389 na 116 643, čo predstavuje ich **pokles o 2 746 osôb z MRK**. Tento MU je platný od verzie OP LZ 3.0 (rozhodnutie EK z 09/2018). Dovedy bol R0107 definovaný rozdielne ako „*Počet osôb z MRK, ktoré využívajú sociálne služby*“, s cieľovou hodnotou 75 261 osôb. Zmena vyplynula z potreby priradenia nového MU, ktorý presnejšie vyjadruje výsledok v rámci ŠC 5.1.2.

Hodnota R0107 sa nestanovuje agregáciou z projektovej úrovne, ale priamo štatistickým prieskumom, ktorý je členský štát EÚ povinný vykonať v roku 2021 a 2023.

Keďže doposiaľ sa predmetné štatistické zisťovanie nerealizovalo, úroveň plnenia ŠC 5.1.2 a k nemu priradeného špecifického MU nie je možné objektívne vyhodnotiť. Vzhľadom na pomerne nízke číslo (zníženie o 2 746 nezamestnaných osôb z MRK) by jeho dosiahnutie nemalo byť nereálne. Aktuálne je významnou komplikáciou pre ukazovatele zamestnanosti pandémie COVID-19 a súvisiaci pokles ekonomickej aktivity.

Bez ohľadu na stanovenú hodnotu R0107 je otázka zvýšenia zamestnanosti osôb z MRK v podmienkach SR významná z viacerých socioekonomických a politických dôvodov.

Odborníci na problematiku uvádzajú, že dlhodobo chýbajú služby podpory a poradenstva po zaradení uchádzača na trh práce, najmä pre nízko-kvalifikovaných dlhodobo nezamestnaných, ktorí čelia špecifickým výzvam. Len zriedka sú aktivity úradov práce konkrétne zamerané na rómskych nezamestnaných žijúcich v marginalizovaných oblastiach, predovšetkým na ženy. Mimovládna organizácia (ďalej len MVO) Človek v ohrození vo svojej správe uvádza, že „*potrebám Rómov sa nevenuje pozornosť; nie sú im poskytované dostatočné informácie ani ponúkané prijateľné pracovné príležitosti. Ich registrácia na úradoch práce je iba formálna. Rómovia sú stále prijímaní vo zvýšenej miere najmä na nárazové, krátkodobé a nestabilné pracovné pozície, kde čelia zvýšenému riziku, že v čase hospodárskej recesie budú prepustení medzi prvými*“.

Potvrdzujú to aj dostupné údaje zhromaždené Inštitútom finančnej politiky (ďalej len IFP), podľa ktorých iba 21 % Rómov vo veku 15-64 rokov malo v roku 2017 stabilné zamestnanie.

Odhliadnuc od aktuálnej situácie spôsobenej pandemiou COVID-19 a s ňou spojeným nárastom nezamestnanosti, je potrebné a viacerými štúdiami odporúčané, aby SR v blízkej dobe zásadne zvýšila počet zamestnaných Rómov na trhu práce, ak chce udržať dosiahnutý počet pracovných miest bez výrazného dovozu pracovnej sily zo zahraničia.

Výsledky implementácie PO5 v rámci ŠC 5.1.3: Podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvety a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania (R0108 a R0109)

R0108: Počet osôb z MRK, ktoré využívajú služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva:

Cieľovou skupinou sú príslušníci MRK žijúci v osídleniach nachádzajúcich sa v 150 obciach v rámci zjednodušeného indexu podrozvinutosti. Základná hodnota MU (39 580 osôb) vychádza z dostupných údajov o počte osôb, ktorým bola poskytnutá podpora v rámci realizovaných programov v oblasti zdravotnej výchovy, osvetly a prevencie a priemeru pomáhajúcich profesií v predošlom období 2007 - 2013 (program Zdravé komunity v 66 obciach).

Cieľová hodnota MU (75 261 osôb) predstavuje **zvýšenie o 35 681 osôb**. Do hodnoty MU sa započítavajú osoby, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva prostredníctvom aktivít NP ZK 2A a 2B²².

Aktuálne dosahuje MU R0108 hodnotu **19 703 osôb** (10 918 žien a 8 785 mužov), čím je plánovaná cieľová hodnota splnená na **55,22 %**. SO eviduje v rámci R0108 nasledovné hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
R0108	P0268	Počet osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	osoby	19 703
	P0937	Počet nových osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	osoby	0
	P0938	Počet osôb z MRK, ktoré kontinuálne využívali služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	osoby	0
	D0311	Počet osôb z MRK, ktorým bola poskytnutá intervencia, ale sú vedení ako účastníci bez karty účastníka	osoby	13 957
	D0324	Počet nových osôb z MRK, ktorým bola poskytnutá intervencia, ale sú vedení ako účastníci bez karty účastníka	osoby	0
		Spolu:	osoby	19 703

(Poznámka: PMU, ktoré sa do MU programu neagregujú, sú podfarbené šedou a sú uvedené v tabuľke z dôvodu prehľadu, aké ďalšie PMU/údaje sa sledujú na úrovni projektu a ktoré boli zavedené na odstránenie duplicity na programovej úrovni.)

Vzhľadom na úspešnú implementáciu NP ZK 2A, ktorý bol ukončený 12/2019 a dosiahnutie vyše 55 % plnenia cieľovej hodnoty MU, je veľmi reálny predpoklad, že realizáciou jeho druhej fázy (NP ZK 2B) bude cieľová hodnota MU dosiahnutá. Takýto záver podporuje najmä skutočnosť, že NP disponuje už zabehnutým a zaškoleným personálom Asistentov osvetly zdravia (viď MU O0104).

Okrem uvedených PMU je možné presnejšie sledovať celkový počet účastníkov a teda aj plnenie cieľovej hodnoty aj cez D0311, resp. D0324 pre II. fázu NP, ktoré monitorujú osoby z MRK, ktorým bola poskytnutá intervencia, ale sú vedení ako účastníci bez KÚ, t.j. nie sú vykázaní v žiadnom projektovom ukazovateli a ani v žiadnom MU programe.

Po zohľadnení údajov D0311 je k 31.12.2019 MU R0108 je plnený nasledovne:

$(P0268 = 19\,703) + (D0311 = 13\,957) = \text{spolu } 33\,660 \text{ osôb z MRK}$, čo predstavuje 94,3% z jeho plánovanej cieľovej hodnoty.

SO MV SR hodnotiteľovi potvrdil, že aktívne komunikuje s prijímateľom, aby vnímal nutnosť vykazovania účastníkov cez kartu účastníka, t.j. aby vynaložil maximálne úsilie na to, aby osoby, ktoré v prvej fáze odmietli poskytnúť svoje osobné údaje a bude sa s nimi pracovať aj v druhej fáze, zmenili odmietavý postoj k sprístupneniu osobných údajov a aby sa tak z nich stali účastníci s kartou účastníka

²² NP realizuje štátna príspevková organizácia MZ SR „Zdravé regióny“, ktorej poslaním je realizácia a rozvoj dočasných vyrovnávacích opatrení v oblasti zdravia (realizácia a rozvoj zdravotnej mediácie v MRK).

a riadne vstúpili do hodnôt na programovej úrovni, tzn. aby hodnota P0268 vzrástla na čo najvyššie číslo a údaj D0311 klesol na minimum.

Hlavným cieľom projektu je zlepšiť situáciu obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít v oblasti sociálnych determinantov zdravia. Hlavnou aktivitou projektu je realizácia a rozvoj zdravotnej mediácie pre cieľové skupiny príslušníkov a obyvateľov MRK, ako aj komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy a pracovníkov v oblasti zdravotnej prevencie a osvetu.

Zapojenie cieľových skupín do projektových aktivít je zabezpečené ich priamou účasťou, keď na pozíciách Asistentov osvetu zdravia sú zamestnávaní priamo príslušníci a obyvatelia MRK, pričom títo sú odborne vedení a systematicky vzdelávaní.

Opodstatnenosť tohto typu aktivít vychádza z reálnych zistení, podľa ktorých je zdravotný stav obyvateľov MRK podstatne horší v porovnaní s väčšinovým obyvateľstvom (napr. priemerná očakávaná dĺžka života Rómov je o šesť rokov nižšia a úmrtnosť rómskych novorodencov je v priemere trikrát vyššia v porovnaní s nerómskym obyvateľstvom).

Nedávna prax ukazuje, že fungujúce partnerstvo medzi zdravotnými asistentmi, úradmi verejného zdravotníctva a zdravotníckymi profesionálmi je mimoriadne dôležité aj v boji s infekčnými ochoreniami (napr. TBC, žltáčka, osýpky či COVID 19), ktoré často zaznamenávajú rýchlejšie šírenie najmä v chudobných a segregovaných komunitách s nižšou úrovňou vzdelania a obmedzeným hygienickým štandardom.

R0109: Počet osôb z MRK, ktorým sa môžu zlepšiť štandardy hygieny bývania v dôsledku programu vysporiadania pozemkov:

Cieľovou skupinou sú príslušníci MRK žijúci v osídleniach nachádzajúcich sa v 150 obciach v rámci zjednodušeného indexu podrozvinutosti. Napriek skutočnosti, že obdobný program nebol doteraz realizovaný, základná hodnota MU (37 123 osôb) bola stanovená na základe dostupných štatistických údajov o počte legálnych murovaných domov, dreveníc a domov vo výstavbe (pred kolaudáciou) a k im prislúchajúcim počtom obyvateľov.

Cieľová hodnota MU (53 348 osôb) predstavuje **zvýšenie o 16 225 osôb**. Aktuálne MU R0109 nevykazuje žiadne plnenie a jeho hodnota je 0. SO eviduje v rámci R0109 nasledovné hodnoty MU:

Agregácia	PMU	Názov PMU	M.J.	Spolu
R0109	P0634	Počet osôb z MRK, ktorým sa zlepšili štandardy bývania v obydli na vysporiadanom pozemku	osoby	0
		Spolu:	osoby	0

Vzhľadom na aktuálne nulové plnenie hodnoty MU je riziko nesplnenia cieľovej hodnoty zvýšené, ale v kontexte cieleného NP platí to, čo je uvedené v rámci MU O0106, kde hodnotitelia konštatujú napriek rôznym prekážkam a obmedzeným kapacitám ÚSVRK dosiahnutý pokrok v MU P0776 „*Počet obcí z MRK zapojených do aktivít programu vysporiadavania pozemkov*“, ktorý v priebehu 08/2019 dosiahol 148. Pri danom počte obcí bude potrebné, aby sa v každej zo zapojených obcí zlepšili štandardy bývania na vysporiadanom pozemku v priemere minimálne 110-tim osobám. Pri dodržaní cieľovej hodnoty MU O0106 (*Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov...*), ktorá je stanovená len na 80 obcí, by to však predpokladalo v priemere aspoň 203 osôb na jednu obec, v ktorej došlo k vysporiadaniu. Do akej miery je tento scenár realistický bude možné posúdiť až po tom, ako budú vysporiadané pozemky aspoň v niekoľkých prvých obciach zo 148 zapojených.

Napriek realizovaným legislatívnym zmenám, ktoré majú zjednodušiť legalizáciu pozemkov pod rómskymi osadami prostredníctvom NP, úskalí v procese vysporiadavania pozemkov v MRK zostáva viacero a jeho úspech bude závislý hlavne na ochote miestnej samosprávy aktívne využiť tento NP, keďže obciam nehrozia citelné sankcie za zlyhania pri poskytovaní základných služieb.

V tomto ohľade Monitorovacia správa občianskej spoločnosti o implementácii NSIR na Slovensku (01/2019) uvádza, že aj tie obce, ktoré sú ochotné investovať do bývania pre Rómov, to robia len zriedkavo začleňujúcim spôsobom. Vo väčšine prípadov sú investičné rozhodnutia a následné aktivity (na zlepšenie prístupu k vode) dotknutých obcí sústredené do „oblastí vyhradených pre Rómov“.

Z odborných kruhov aj preto zaznieva oprávnená kritika, že u tvorcov politík na národnej aj miestnej úrovni absentuje uplatňovanie nadrezortného intersekčného prístupu k bývaniu a to dokonca aj v revidovanom Akčnom pláne Národnej stratégie začleňovania Rómov²³.

Napriek postupnému zlepšovaniu situácie v prístupe Rómov k tečúcej vode, hygienickým zariadeniam, kanalizácií a elektrickej energii v posledných rokoch (Atlas RK 2019) aj naďalej pretrvávajú významné nerovnosti medzi Rómami a občanmi majority v celkovej kvalite bývania. V niektorých lokalitách naďalej zostáva problémom prístup k pitnej vode a jej kvalita.

V kontexte riešenia kvality bývania v MRK sú často alarmujúce aj podmienky protipožiarnej bezpečnosti, odvozu a likvidácie odpadu, ochrany životného prostredia a i. a tento typ pomoci je preto opodstatnený aj do budúcnosti.

Finančný pokrok PO5 k 31.12.2019

Vyzvania a výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok

V hodnotenom období bolo v rámci PO5 - Integrácia marginalizovaných rómskych komún vyhlásených 10 vyzvaní na realizáciu NP a 3 otvorené (viackolové) výzvy na realizáciu DOP. Podrobnosti o nich sú uvedené v nasledujúcich tabuľkách.

Všetky boli vyhlásené cez investičnú prioritu 5.1 OP IZ - Sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komún ako sú Rómovia.

Prvé dve vyzvania boli vyhlásené koncom roku 2016, následne štyri vyzvania a dve výzvy v roku 2017, jedna výzva v roku 2018 a zvyšné štyri vyzvania na druhú fázu NP v roku 2019.

Najvyššie alokácie boli pridelené na výzvy k NP TSP a NP KC a na DOP komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK (projekty MOPS).

Všetky uvedené výzvy sú už uzavreté, predložené NP sú schválené a zazmluvnené. Z DOP bolo koncu roka 2019 v štádiu hodnotenia 11 projektov MaT.

Celková suma alokovaná na všetky doposiaľ vyhlásené vyzvania a výzvy PO5 dosiahla 221 845 341,95 EUR (zdroje EÚ+SR+VZ), z toho 166 786 518,42 EUR na 9 NP a zvyšná suma 55 058 823,53 na DOP.

Stav kontrahovania a čerpania finančných prostriedkov

K hodnotenému dátumu bolo v rámci PO5 evidovaných celkovo 389 projektov. Z celkového počtu 389 projektov bolo v stave „zazmluvnené“ **9 NP a 380 DOP**.

K 31.12.2019 bolo riadne ukončených 106 DOP. Prevažná väčšina zazmluvnených DOP a všetky NP sú v stave realizácie a fyzický pokrok v ich implementácii je hodnotený na základe posledných nameraných hodnôt projektových ukazovateľov.

Mimoriadne bol ukončený jeden NP v rámci jeho 1. fázy (NP Pozemky) a 6 DOP (z toho 1 na MaT a 5 projektov MOPS).

²³ <https://www.minv.sk/?strategia-pre-integraci-romov-do-roku-2020>

Z dostupných dát k 31.12.2019 uvedených v nasledujúcich tabuľkách dosahuje **zazmluvnenie finančných prostriedkov PO5 sumu 161 167 038,32 EUR** čo predstavuje **88,98 %** z jej disponibilnej alokácie zdrojov (EÚ+SR), ktorá je na celé programové obdobie 2014-2020 aktuálne vo výške **181 123 395,35 EUR**. K zvýšeniu alokácie na PO5 došlo v rámci poslednej revízie OP LZ (verzia 5.0, rozhodnutie EK z 12/2019), v rámci ktorej bola v prospech PO5 presunutá suma výkonnostnej rezervy z PO6 vo výške 17 593 983 EUR (zdroje EÚ+ŠR). Zároveň boli v rámci revízie zvýšené cieľové hodnoty viacerých MU.

Zazmluvnenie zdrojov ESF je v prípade NP 97 841 879,36 EUR (63,55 %) a pri DOP 39 150 103,80 EUR (25,43 %). Z pohľadu kontrahovania vyhlásené výzvy priniesli očakávaný efekt, podiel zazmluvnenia z alokovaných súm na výzvy bol najvyšší pri NP druhej fázy, kde dosahoval 100 %. V rámci prvej fázy NP bol tento podiel nižší v rozmedzí 24,59 % pri NP KC až 62,49 % pri NP PRIM, kde sa prejavili následné nútené zníženia rozpočtov jednotlivých NP.

Tabuľka 14: Stav realizácie výziev a vyzvaní v rámci PO5 OP LZ k 31.12.2019 (sumy v EUR)

Kód výzvy/ vyzvania	Názov výzvy/ vyzvania	Alokácia zdroj EÚ	Alokácia zdroj SR	Dátum vyhlás.	Dátum ukonč.	Schválené ŽoNFP	Zazmluvne né EÚ	Zazmluvne né SR
OPLZNP-PO5-2016-1	Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít I.	25 602 000	4 518 000	5.10.2016	31.3.2017	22 534 461	11 929 695	2 105 240
OPLZNP-PO5-2016-2	Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. Fáza	23 460 000	4 140 000	5.10.2016	31.3.2017	15 885 417	5 767 882	1 017 862
OPLZNP-PO5-2017-1	Podpora vysporiadania pozemkov v marginalizovaných rómskych komunitách	2 652 000	468 000	6.4.2017	30.9.2017	2 016 485	národný projekt bol mimoriadne ukončený	
OPLZNP-PO5-2017-2	Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na marginalizované rómske komunity	3 294 600	581 400	19.4.2017	30.9.2017	2 640 712	2 640 712	466 008
OPLZNP-PO5-2017-3	Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I.	18 075 521	3 189 798	20.12.2017	31.5.2018	16 970 593	11 294 565	1 993 159
OPLZNP-PO5-2017-4	Zlepšenie situácie marginalizovaných rómskych komunít v oblasti sociálnych determinantov zdravia prostredníctvom realizácie a rozvoja zdravotnej mediácie a osvetu v marginalizovaných rómskych komunitách	13 056 000	2 304 000	28.6.2017	30.11.2017	9 601 476	7 929 448	1 399 314
OPLZNP-PO5-2019-1	Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít – II. Fáza	18 147 500	3 202 500	16.8.2019	30.11.2019	18 147 500	18 147 500	3 202 500
OPLZNP-PO5-2019-2	Podpora vysporiadania pozemkov v marginalizovaných rómskych komunitách	2 031 500	358 500	16.8.2019	30.11.2019	2 030 778	2 030 778	358 373
OPLZNP-PO5-2019-3	Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít II.	24 650 000	4 350 000	2.10.2019	31.12.2019	24 649 941	24 649 941	4 349 990
OPLZNP-PO5-2019-4	Zdravé komunity 2B	13 451 420	2 373 780	19.11.2019	31.3.2020	13 451 358	13 451 358	2 373 769
OPLZ-PO5-2017-1	Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK	17 200 000	2 023 529	24.5.2017	28.9.2017	17 492 083	10 842 868	1 275 632
OPLZ-PO5-2017-2	Poskytovanie mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov z MRK s dôrazom na úspešné ukončenie ZŠ a plynulý prechod na SŠ	5 000 000	588 235	14.12.2017	18.3.2019	3 772 357	3 772 357	443 807
OPLZ-PO5-2018-1	Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK	24 600 000	2 894 118	31.8.2018	8.3.2019	24 618 303	24 534 879	2 886 456

Zdroj: ITMS2014+

Pre danú fázu implementačného cyklu OP LZ je úroveň zazmluvnenia prostriedkov PO5 vysoká (88,98 %), takmer zhodná s úrovňou zazmluvnenia celého OP LZ (89,26 %), čím je vytvorený dobrý predpoklad plného využitia alokovaných prostriedkov do konca programového obdobia.

Súhrnné čerpanie prostriedkov EÚ dosiahlo 36 606 750,99 EUR, čo predstavuje 26,72 % zo zazmluvnených prostriedkov EÚ. Pravidlo N+3 bolo k 31.12.2019 splnené.

Podiel prostriedkov EÚ v rámci čerpania dosahuje za NP 25,23 % a za DOP 30,46 %. Ide o netypický priebeh, keďže čerpanie pri NP je obvykle vyššie vzhľadom na vyššie sumy predkladaných žiadostí o platbu (ďalej len ŽoP). Pri veľkom počte menších DOP rastie administratívna náročnosť pri predkladaní a kontrole ŽoP, čo spomaľuje čerpanie.

Dosiahnutá úroveň čerpania finančných prostriedkov PO5 je v porovnaní s dynamikou kontrahovania pomerne nízka a zaostáva o vyše 9 % za úrovňou priemerného čerpania celého OP LZ (35,84 %).²⁴

Príčiny zníženého čerpania súvisia najmä s oneskoreným spustením realizácie viacerých NP diskutovaných v predošlej kapitole a v niektorých prípadoch tiež s vynúteným znižovaním rozpočtom NP v rámci prvej fázy, či s mimoriadnym ukončením jedného z NP.

Charakter väčších NP spôsobuje obvykle problémy na začiatku realizácie v súvislosti s obsadením projektových tímov a viacerých odborných pracovníkov a s realizáciou verejných obstarávaní. Prax ukazuje, že ďalším problémom je predloženie kvalitného a realistického návrhu projektu, ktorý by súčasne zodpovedal aktuálnym prioritám a potrebám SR pre príslušnú agendu. Tieto priority a potreby sa v niektorých prípadoch menili/upravovali, a tak došlo k predĺženiu prípravy a prepracovaniu žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku (ďalej len ŽoNFP), resp. k jej stiahnutiu a opakovanému predloženiu.

Najmä v prípravnej fáze sú v rámci NP riešené aj na metodické a koncepcné otázky, ktoré môžu oddialiť proces spustenia plnej implementácie a tak ich reálne výstupy, na ktoré sú viazané platby, nabiehajú s časovým oneskorením (napr. v rámci NP PRIM sú v rámci 150 obcí aj obce, ktoré sa nemohli zapojiť z dôvodu, že v nich nebola fungujúca MŠ).

Ďalšou, v podmienkach SR tradičnou príčinou nízkeho čerpania, je zložitý systém verejného obstarávania a administratívne náročné postupy jeho kontroly.

²⁴ ÚRAD PODPRESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU. 2020.

Tabuľka 15: NP PO5 OP ĽZ - stav zazmluvnenia a čerpania (sumy v EUR)

NÁRODNÉ PROJEKTY (stav k 31.12.2019)												
Názov vyzvania (Oprávnení žiadatelia)	Žiadané				Schválené				Zazmluvnené			
	Počet	Suma			Počet	Suma			Počet	Suma		
		Spolu	NFP	Zdroj EÚ		Spolu	NFP	Zdroj EÚ		Spolu	NFP	Zdroj EÚ
NP TSP (ÚSVRK)	1	26 511 131,09	26 511 131,09	22 534 461,43	1	26 511 131,09	26 511 131,09	22 534 461,43	1	14 034 935,01	14 034 935,01	11 929 694,76
NP Komunitné centrá (ÚSVRK)	1	18 721 078,69	18 721 078,69	15 912 916,89	1	18 688 726,30	18 688 726,30	15 885 417,36	1	6 785 743,89	6 785 743,89	5 767 882,31
NP Podpora vysporiadania pozemkov v MRK (ÚSVRK)	národný projekt bol mimoriadne ukončený											
NP Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK (ÚSVRK)	1	3 106 720,26	3 106 720,26	2 640 712,22	1	3 106 720,26	3 106 720,26	2 640 712,22	1	3 106 720,26	3 106 720,26	2 640 712,22
NP Zdravé komunity II.A (Zdravé regióny)	1	11 295 854,57	11 295 854,57	9 601 476,38	1	11 295 854,57	11 295 854,57	9 601 476,38	1	9 328 762,66	9 328 762,66	7 929 448,26
NP Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK I. (ÚSVRK)	1	19 965 403,63	19 965 403,63	16 970 593,09	1	19 965 403,63	19 965 403,63	16 970 593,09	1	13 287 723,51	13 287 723,51	11 294 564,98
NP Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – II. Fáza (ÚSVRK)	1	21 350 000,00	21 350 000,00	18 147 500,00	1	21 350 000,00	21 350 000,00	18 147 500,00	1	21 350 000,00	21 350 000,00	18 147 500,00
NP Podpora vysporiadania pozemkov v MRK (ÚSVRK)	1	2 389 150,97	2 389 150,97	2 030 778,32	1	2 389 150,97	2 389 150,97	2 030 778,32	1	2 389 150,97	2 389 150,97	2 030 778,32
NP Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK II. (ÚSVRK)	1	28 999 931,00	28 999 931,00	24 649 941,35	1	28 999 930,08	28 999 930,08	24 649 940,57	1	28 999 930,08	28 999 930,08	24 649 940,57
NP Zdravé komunity II.B (Zdravé regióny)	1	15 825 126,98	15 825 126,98	13 451 357,93	1	15 825 126,98	15 825 126,98	13 451 357,93	1	15 825 126,98	15 825 126,98	13 451 357,93
SPOLU	9	148 164 397,19	148 164 397,19	125 939 737,61	9	148 132 043,88	148 132 043,88	125 912 237,30	9	115 108 093,36	115 108 093,36	97 841 879,36

NÁRODNÉ PROJEKTY (stav k 31.12.2019)								
Názov vyzvania	Alokácie výzvy zdroje EU	Kontrahované zdroje EU	% -ny podiel zazmluvnených projektov		Čerpanie (schválené a uhradené SŽP) zdroj EÚ	% -ny podiel čerpania projektov		Čerpanie (schválené a uhradené SŽP) COV (výk. rámec)
			z vyhlásených výziev	z alokácie prioritnej osi		z kontrahovania	z alokácie prioritnej osi	
NP TSP	25 602 000,00	11 929 694,76	46,60 %	7,75 %	10 342 474,04	86,70 %	6,72 %	12 167 616,40
NP Komunitné centrá	23 460 000,00	5 767 882,31	24,59 %	3,75 %	3 817 086,30	66,18 %	2,48 %	4 490 689,67
NP Podpora vysporiadania pozemkov v MRK	2 652 000,00							
NP Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK	3 294 600,00	2 640 712,22	80,15 %	1,72 %	610 698,04	23,13 %	0,40 %	718 468,27
NP Zdravé komunity II.A	13 056 000,00	7 929 448,26	60,73%	5,15 %	6 874 732,18	86,70 %	4,47 %	8 087 920,24
NP Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK I.	18 075 520,66	11 294 564,98	62,49%	7,34 %	2 565 893,95	22,72 %	1,67 %	3 018 698,75
NP Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – II. Fáza	18 147 500,00	18 147 500,00	100,00 %	11,79 %		0,00 %	0,00 %	
NP Podpora vysporiadania pozemkov v MRK	2 031 500,00	2 030 778,32	99,96 %	1,32 %	469 989,82	23,14 %	0,31 %	552 929,19
NP Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK II.	24 650 000,00	24 649 940,57	100,00 %	16,01 %		0,00 %	0,00 %	
NP Zdravé komunity II.B	13 451 420,00	13 451 357,93	100,00 %	8,74 %		0,00 %	0,00 %	
SPOLU	144 420 540,66	97 841 879,36	67,75 %	63,55 %	24 680 874,33	25,23 %	16,03 %	29 036 322,52

Zdroj: ITMS2014+

Tabuľka 16: DOP PO5 OP ĽZ - stav zazmluvnenia a čerpania (sumy v EUR)

DOPYTOVO-ORIENTOVANÉ PROJEKTY (stav k 31.12.2019)													
Názov výzvy (Oprávnení žiadatelia)	Poradie	Žiadané				Schválené				Zazmluvnené			
		Počet	Suma			Počet	Suma			Počet	Suma		
			Spolu	NFP	Zdroj EÚ		Spolu	NFP	Zdroj EÚ		Spolu	NFP	Zdroj EÚ
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS) (obce)	1. kolo	173	23 744 460,62	22 557 237,55	20 182 791,53	148	20 276 506,52	19 262 681,17	17 235 030,54	144	12 521 102,74	11 895 047,41	10 642 937,52
	2. kolo	5	504 020,52	478 819,49	428 417,44	3	302 415,12	287 294,36	257 052,85	3	235 212,60	223 451,97	199 930,71
	SPOLU	178	24 248 481,14	23 036 057,04	20 611 208,97	151	20 578 921,64	19 549 975,53	17 492 083,39	147	12 756 315,34	12 118 499,38	10 842 868,23
DOP Mentoring a tútoring (MNO)	1. kolo	13	2 321 844,36	2 205 752,15	1 973 567,71	11	2 226 329,85	2 115 013,37	1 892 380,37	11	2 226 329,85	2 115 013,36	1 892 380,38
		11	2 211 736,80	2 101 149,96	1 879 976,28	11	2 211 736,80	2 101 149,96	1 879 976,28	11	2 211 736,80	2 101 149,96	1 879 976,27
	2. kolo	10	1 913 624,54	1 817 943,31	1 626 580,86								
	3. kolo	1	201 482,40	191 408,28	171 260,04								
	SPOLU	35	6 648 688,10	6 316 253,70	5 651 384,89	22	4 438 066,65	4 216 163,33	3 772 356,65	22	4 438 066,65	4 216 163,32	3 772 356,65
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS) II. (obce)	1. kolo	200	27 330 572,31	25 964 043,61	23 230 986,46	184	24 797 528,99	23 557 652,24	21 077 899,64	183	24 699 382,43	23 464 413,23	20 994 475,42
	2. kolo	32	4 522 911,56	4 208 377,03	3 844 474,83	28	4 165 180,54	3 956 921,46	3 540 403,46	28	4 165 180,54	3 956 921,49	3 540 403,50
	SPOLU	232	31 853 483,87	30 172 420,64	27 075 461,29	212	28 962 709,53	27 514 573,70	24 618 303,10	211	28 864 562,97	27 421 334,72	24 534 878,92
SPOLU		445	62 750 653,11	59 524 731,38	53 338 055,14	385	53 979 697,82	51 280 712,56	45 882 743,15	380	46 058 944,96	43 755 997,42	39 150 103,80

DOPYTOVO-ORIENTOVANÉ PROJEKTY (stav k 31.12.2019)								
Názov výzvy	Alokácia výzvy zdroje EU	Kontrahované zdroje EU	% -ny podiel zazmluvnených projektov		Čerpanie (schválené a uhradené SŽP) zdroj EÚ	% -ny podiel čerpania projektov		Čerpanie (schválené a uhradené SŽP) COV (výk. rámec)
			z vyhlásených výziev	z alokácie prioritnej osi		z kontrahovania	z alokácie prioritnej osi	
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS)	17 200 000,00	10 842 868,23	63,04%	7,04%	8 900 494,32	82,09%	5,78%	10 471 165,78
DOP Mentoring a tútoring	5 000 000,00	3 772 356,65	75,45%	2,45%	169 891,52	4,50%	0,11%	199 872,38
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS) II.	24 600 000,00	24 534 878,92	99,74%	15,94%	2 855 621,26	11,64%	1,85%	3 359 553,61
DOP spolu	46 800 000,00	39 150 103,80	83,65%	25,43%	11 926 007,10	30,46%	7,75%	14 030 591,77

Riziká spojené s finančnou implementáciou

Po úvodnom pomalom nástupe kontrahovania a nulového čerpania prostriedkov určených na PO5 v rokoch 2014-2016 sa situácia od roku 2017 postupne zlepšuje. Súčasný trend, najmä ukončovanie prvej fázy NP a kontrahovanie druhej fázy vytvára potrebný predpoklad, že alokované zdroje EÚ na PO5 budú vyčerpané do konca programového obdobia (N+3). Dôležitým predpokladom je však bezproblémová implementácia už zazmluvnených projektov.

Na nízke čerpanie v rámci PO5 a potrebu prijatia opatrení na zlepšenie implementácie upozornil aj Certifikačný orgán - Ministerstvo financií (ďalej len MF SR) na poslednom zasadnutí Monitorovacieho výboru OP ĽZ (zápisnica z MV 12/2019).

Teoretické riziko nevyčerpania alokácie PO5 sa mierne zvýšilo po poslednej revízii OP ĽZ (ver. 5.0), ktorou sa pôvodná alokácia zdrojov EÚ zvýšila o 14 954 885 EUR. Zároveň treba uviesť, že SO pripravuje viacero ďalších NP a dopytovo-orientovaných výziev, ktoré už zohľadňujú navýšenie alokácie PO5.

Určitou rizikovou oblasťou z pohľadu finančnej implementácie sa môžu stať aj zazmluvnené NP, pokiaľ by nedokázali dosiahnuť hraničné hodnoty stanovených projektových merateľných ukazovateľov a došlo by k uplatneniu sankčného mechanizmu.

Ďalšie zistenia v súvislosti s fyzickým pokrokom PO5

V rámci zberu monitorovacích údajov a konzultácií so zainteresovanými osobami (ÚSVRK, MV SR, MPSVR SR) hodnotitelia dospeli k názoru, že chýba užšie prepojenie medzi monitorovaním/hodnotením národnej Stratégie integrácie Rómov na Slovensku a monitorovaním/hodnotením PO5 a PO6 OP ĽZ. Hoci ide o samostatné dokumenty, ich prienik je zásadný a OP ĽZ na viacerých miestach odkazuje na predošlý dokument.

Tieto zistenia a závery potvrdzuje aj posledná správa z externého hodnotenia implementácie Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, v ktorej sa v tomto kontexte uvádza: „*Napriek vo všeobecnosti pozitívnym trendom pri implementácii Stratégie však proces jej revízie zostáva poddimenzovaný (kapacitne, časovo i z hľadiska participatívnosti), v dôsledku čoho v Stratégii stále nie je zreteľná intervenčná logika, vychádzajúca z pestrosti perspektív zainteresovaných a kvalitných analýz dostupných dát. Proces interného monitorovania zostáva viac-menej formálnym cvičením, ku ktorému garanti z prostredia mimo ÚSVRK pristupujú povrchno. Niektoré indikátory plnenia konkrétnych aktivít zostávajú málo relevantné a/alebo prakticky nepoužiteľné*“.

Vzhľadom na uvedené je žiadúce prioritne zamerať časť analytických kapacít NP MaH aj týmto smerom, za účelom zvýšeného prepojenia súčasného systému monitorovania s monitorovacím rámcom EÚ, jeho priebežného zdokonaľovania a adaptácie na podmienky SR. V tomto duchu je potrebné vnímať aj potrebu prípravy novej národnej Stratégie integrácie Rómov na Slovensku po roku 2020, ktorá by mala riešiť aj zmienené problémy a dualitu v systéme monitorovania a hodnotenia integrácie MRK.

V súvislosti s novou stratégiou integrácie je potrebné riešiť aj zásadné odporúčanie, ktoré opakovane zaznieva aj z odborných kruhov venujúcich sa problematike integrácie MRK. Ide o jej funkčnú nadrezortnosť a dôslednú prierezovosť naprieč sektorovými politikami štátu, čo ÚSVRK so súčasnými obmedzenými kompetenciami nedokáže zabezpečiť. V implementácii to znamená presadzovanie explicitných, ale nie exkluzívne cielených nástrojov politiky. To v princípe znamená kombinovať jednotlivé vládne programy s programami pre cieľovú skupinu Rómov, ale nie oddelene od ostatných ľudí, ktorí sú v podobnej životnej alebo socioekonomickej situácii.

Zhrnutie evaluačnej otázky 1:

Z dostupných monitorovacích správ a údajov v ITMS2014+ vyplýva, že v prípade viacerých NP aj DOP v rámci PO5 došlo k oneskorenému spusteniu implementácie, čo sa prejavuje v podobe oneskoreného plnenia stanovených cieľov a dosahovania cieľových hodnôt MU.

Reálne meškanie výstupov/výsledkov je najväčšie pri NP Pozemky, kde prvá fáza projektu musela byť zrušená (projekt mimoriadne ukončený) a doposiaľ nie je evidovaná žiadna obec s vysporiadanými pozemkami, a tiež pri NP MaH, ktorý z dôvodu neúspešného verejného obstarávania niektoré aktivity nerealizuje. Meškanie je zaznamenané aj pri implementácii NP PRIM, ktorý začal ako posledný z balíka Take-away (06/2018) a postup zapájania MŠ do projektu bol komplikovaný a pomalší ako sa očakávalo, keď v školskom roku 2018/2019 bola do NP zapojená iba približne tretina z MŠ v určených 150 obciach.

Z uvedených dôvodov je dosiahnutie definovaných cieľových hodnôt niektorých MU na úrovni PO5 reálne ohrozené. Najväčšie riziko nesplnenia cieľovej hodnoty je pri MU , CO09, R106 a R0109, ktoré si vyžadujú zvýšenú pozornosť. Plnenie MU R0107 nie je možné objektívne vyhodnotiť, keďže relevantné štatistické zisťovanie bude realizované až v roku 2021.

Napriek skúsenostiam z predošlých programových intervencií 2007-2013 sa vyskytujú určité nedostatky ohľadne výberu a definovania niektorých programových MU, resp. spôsobu ich agregácie, ktorá nie vždy úplne zachytáva reálne dosiahnutý pokrok. Vplyvom zavedenia karty účastníka je potrebné sledovať cieľovú skupinu aj prostredníctvom ďalších D-údajov, ktoré do agregácie na programovej úrovni nevstupujú, hoci často predstavujú obdobné výstupy ako tie merané cez MU. Opakované a pomerne výrazné zmeny plánovaných cieľových hodnôt MU počas implementácie sťažujú objektívne a presné posúdenie úspešnosti intervencií. Napriek žiadosti o zmenu definície a metodiky vykazovania vybraných MU, ktorú predložil SO na EK, neboli požadované úpravy premietnuté do sústavy merateľných ukazovateľov OP ĽZ.

Určitým obmedzením v hodnotení fyzického pokroku PO5 bola oneskorená aktualizácia monitorovacích údajov v ITMS2014+ vzhľadom na väčší počet monitorovacích správ projektov za rok 2019, ktoré boli vrátené prijímateľom na dopracovanie a niektoré z nich boli schválené až v 06/2020. Situácia bola sťažovaná aj vzhľadom na to, že hodnotiteľ nemal k dispozícii Výročnú správu o vykonávaní OP ĽZ za rok 2019, ktorej termín predloženia bol z dôvodu pandémie COVID-19 presunutý na 09/2020.

Z hľadiska **finančného pokroku** je situácia v rámci PO5 pomerne dobrá. K 31.12.2019 bola úroveň zazmluvnenia prostriedkov PO5 88,98 %, čím je vytvorený dobrý predpoklad plného využitia alokovaných prostriedkov do konca programového obdobia. Súhrnné čerpanie dosiahlo 26,72 % zo zazmluvnených prostriedkov EÚ. Pravidlo N+3 bolo k 31.12.2019 splnené.

Po pomalom začatí kontrahovania a čerpania prostriedkov PO5 v rokoch 2014-2016 sa situácia od roku 2017 postupne zlepšuje. Súčasný trend, najmä ukončovanie prvej fázy NP a kontrahovanie druhej fázy, vytvára potrebný predpoklad, že alokované zdroje EÚ na PO5 budú do konca programového obdobia (N+3) vyčerpané.

3.2 EO2: Aké je priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca a do akej miery je možné minimalizovať prípadné riziko nenaplnenia ukazovateľov?

Výkonnostný rámec (ďalej len VR) umožňuje preskúmanie výkonnosti implementácie prioritných osí OP a bol navrhnutý ako nástroj pre posilnenie efektivity politiky súdržnosti v programovom období 2014 - 2020. Predstavuje rámec plánovaných hodnôt vybraných ukazovateľov každej prioritnej osi OP v rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len EŠIF) na programové obdobie 2014 – 2020, s výnimkou prioritnej osi zameranej na technickú pomoc. Výkonnostný rámec pozostáva z ukazovateľov a ich čiastkových cieľov a zámerov.

Čiastkový cieľ je priebežnou hodnotou ukazovateľa plánovanou k 31. 12. 2018. To znamená, že čiastkový cieľ predstavuje strednodobý zámer, súvisiaci s konkrétnym špecifickým cieľom v rámci prioritnej osi. Dosiachnutie čiastkových cieľov k 31. 12. 2018 posudzuje EK na základe výročnej správy o vykonávaní programu predloženej v roku 2019 a následne rozhodnutím prideliť výkonnostnú rezervu len tým prioritným osiam, ktoré dosiahli stanovené čiastkové ciele.

Čiastkové ciele sa považujú za splnené, ak všetky ukazovatele vybrané pre výkonnostný rámec dosiahli aspoň 85 % hodnoty čiastkového cieľa v termíne do 31. 12. 2018.

Zámer je plánovaná cieľová hodnota priradeného MU k termínu 31. 12. 2023. Dosiachnutie zámeru sa bude vyhodnocovať v roku 2025 pri uzatváraní programového obdobia (ex-post hodnotenie). Zámery sa považujú za splnené, ak všetky ukazovatele vybrané pre výkonnostný rámec dosiahli aspoň 85 % hodnoty zámeru v termíne do 31. 12. 2023.

Za **ukazovatele výkonnostného rámca** je pri ESF možné okrem MU výstupu použiť aj ukazovatele výsledkov prinášajúce merateľné výsledky v reálnom čase vo vzťahu k podporeným osobám a subjektom. Z hľadiska charakteru ukazovateľov výsledkov je vhodné uprednostniť ukazovatele okamžitých výsledkov.

Výstupy vykazované v rámci výkonnostného rámca sú reálne výstupy, ktoré už boli realizované v rámci operácie, a nie také, o ktorých sa predpokladá, že sa budú realizovať.

Pri zvolených spoločných a špecifických ukazovateľoch sú v rámci OP LZ **stanovené míľniky**, t.j. čiastkové ciele, ktoré predstavujú strednodobé ciele priamo zamerané na dosahovanie špecifického cieľa priority a postupné dosahovanie cieľov stanovených na koniec programového obdobia.

Pri výbere ukazovateľov pre výkonnostný rámec OP LZ bol (v súlade s Vykonávacím nariadením Komisie č. 215/2014 zo 7. marca 2014) pre každú prioritnú os vybraný jeden finančný ukazovateľ a jeden, prípadne viac ukazovateľov výstupu tak, aby bola zachovaná podmienka minimálne 50 % finančného príspevku vyčleneného na danú prioritnú os.

Do výkonnostného rámca PO5 boli vybrané nasledovné **3 merateľné ukazovatele**:

00101 - Počet zamestnancov vo výchovnovzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb

00104 - Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvedy, prevencie a poradenstva

F0002 - Celková suma oprávnených výdavkov po ich certifikácii certifikačným orgánom a predložení žiadostí o platbu do EK

Na prepočet hodnoty čiastkového cieľa bol použitý koeficient 20 % z cieľovej hodnoty cieleného MU pre rok 2023. Tento koeficient vychádzal z predchádzajúcich skúseností RO.

Pri F0002 bolo splnenie cieľa pomerne tesné; podľa názoru SO bola hodnota míľníka nesprávne určená, pretože pri NP je nábeh obsadzovania pracovných pozícií spravidla pozvoľný a závisí aj od rýchlosti vyriešenia metodicko-odborných a organizačných otázok, ktoré vznikajú pri spustení projektu. Preto v prípade meškania v riešení týchto otázok sa odkladá zamestnávanie na predpokladané pozície a s tým spojené výdavky, z čoho hrozí nespĺnenie čiastkového cieľa v presne vymedzenom časovom okamihu (12/2018).

Všetky vybrané MU pre VR naplnili čiastkový cieľ na rok 2018 (viď tabuľka nižšie). Celkovo bolo v rámci výkonnostného rámca OP ĽZ z 25 sledovaných čiastkových cieľov na rok 2018 naplnených 19 a nenaplnených 6 (5 finančných, 1 fyzický), pričom len v PO3 a PO5 boli naplnené všetky čiastkové ciele, v ostatných PO nebol naplnený aspoň jeden čiastkový cieľ na rok 2018.

Výkonnostná rezerva je finančná čiastka predstavujúca časť zdrojov z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ďalej len EFRR), Európskeho sociálneho fondu a Kohézneho fondu (ďalej len KF) v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti, ako aj z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (ďalej len EPFRV) a Európskeho námorného a rybárskeho fondu (ďalej len ENRF).

V kontexte PO5 OP ĽZ je výkonnostná rezerva vytvorená zo zdrojov ESF pre menej rozvinuté regióny a bola určená **vo výške 8 727 384 EUR**, čo predstavuje 6,28 % z celkovej pôvodnej alokácie ESF na PO5.

Výkonnostná rezerva predstavuje motivačný nástroj na efektívne a účinné dosahovanie čiastkových cieľov a zámerov jednotlivých prioritných osí OP. Zámerom výkonnostnej rezervy je reagovať na nedostatky v implementácii EŠIF a v prípade potreby realokovať finančné prostriedky z neefektívnych prioritných osí programov do perspektívnejších oblastí podpory iných prioritných osí programov.

Členský štát v prípade nepridelenia výkonnostnej rezervy navrhuje prerozdelenie zodpovedajúcej výšky výkonnostnej rezervy tým prioritným osiam, ktoré dosiahli svoje čiastkové ciele, resp. navrhol aj ďalšie zmeny v programoch. Prerozdelenie výkonnostnej rezervy musí byť v súlade s požiadavkami na tematické zameranie a v súlade s minimálnymi prídelmi stanovenými vo všeobecnom nariadení a v pravidlách pre jednotlivé fondy. V rámci PO5 takáto situácia nenastala. Alokácia PO5 bola navýšená o výkonnostnú rezervu z PO6, pričom pri rozhodnutí presunu výkonnostnej rezervy z PO6 do PO5 bola zohľadnená najmä absorpčná kapacita PO5.

Tabuľka 17: Výkonnostný rámec PO5 OP ĽZ

Kód	Názov MU	M.J.	Čiastkový cieľ (2018)	Skutočnosť (12/2018)	Zámer (2023)
O0101	Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	osoby	179	854	*896 1 140
O0104	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	osoby	34	245	*170 260
F0002	Celková suma oprávnených výdavkov po ich certifikácii certifikačným orgánom a predložení žiadostí o platbu do EK	EUR	20 232 147	20 808 560	*163 529 413 181 123 396

Zdroj: OP ĽZ, Výročná správa OP ĽZ za r. 2018 * údaj v predchádzajúcich verziách OP ĽZ

V tabuľke sú uvedené pôvodné hodnoty zámeru v čase overenia výkonnosti (označené hviezdikou), ktoré boli v čase hodnotenia výkonnosti relevantné pre stanovený výkonnostný rámec.

Zvýšením alokácie na PO5 sa zvýšili aj cieľové hodnoty MU zámeru 2023. Súvisí to so schválenou revíziou OP ĽZ, ktorou sa prerozdelená výkonnostná rezerva vo výške 14 954 885 EUR (zdroj EFRR) z PO6 do PO5, kde vzhľadom na dobre rozbehnuté NP a ich dodatočne identifikované zdroje je vysoký predpoklad kontrahovania a vyčerpania navýšenej sumy.

Zhrnutie evaluačnej otázky 2

Míľniky roku 2018 všetkých 3MU výkonnostného rámca PO5 OP ĽZ (F0002, O0101 a O0104) boli dosiahnuté.

PO5 je tak jednou z dvoch PO OP ĽZ, pri ktorých boli naplnené všetky míľniky výkonnostného rámca na rok 2018.

Sledovanie výkonnosti PO5, spolu s nastavením výberu vhodného MU a stanovenia míľnikov/cieľovej hodnoty MU VR, dalo SO konkrétne poznatky, ktoré bude vedieť uplatniť v budúcom programovom období. .

3.3 EO3: Do akej miery zodpovedajú finančné alokácie rozsahu cieľov OP ĽZ zvolenej forme podpory a štruktúre financovania?

MV SR vychádzalo pri stanovovaní cieľových hodnôt programových MU výsledku a výstupu v rámci PO5 najmä zo štatistických zisťovaní realizovaných UNDP publikovaných v Atlase rómskych komún na Slovensku 2013. Prístup MV SR k stanoveniu cieľových hodnôt ukazovateľov bol založený na stanovení celkových finančných potrieb na realizáciu plánovaných NP v rámci Take-away balíka, pričom tieto potreby boli v čase programovania odhadnuté na približne 165 mil. EUR pre 150 obcí²⁵ s najvyššou mierou segregácie MRK.

Intervencie pre takto vybranú skupinu obcí sú realizované na základe nárokovateľnosti a nie súťaže, čo na jednej strane podporuje zapájanie sa (absorpčnú kapacitu), ale na druhej strane môže byť v niektorých prípadoch zapojenie len formálne bez dosiahnutia adekvátnych výstupov.

Zásadným argumentom v prospech NP bolo podstatné zníženie administratívnej a finančnej záťaže na strane oprávnených žiadateľov (miestne samosprávy alebo neziskové organizácie) a lepšie predvídateľné a plynulé čerpanie finančných prostriedkov. Vďaka realizácii pomoci formou NP sa predpokladá vyššia profesionalizácia výkonu cieľových aktivít a tým aj ich zvýšená efektívnosť a minimalizovaná chybovosť projektov.

Tento prístup predstavuje sociálnu inováciu založenú na kombinácii inkluzívnych programov overovaných počas programového obdobia 2007 - 2013, hoci bez vopred podrobne stanovených rozpočtov na jednotlivé NP. Počet NP a ich projektované náklady sa postupne upravovali a prispôbovali reálnym potrebám.

Prioritná alokácia veľkej časti zdrojov PO5 na NP bola v záujme zabezpečenia dostatočne komplexného a jednotne koordinovaného prístupu, ale aj vzhľadom na to, že na NP sú reálne naviazané všetky kľúčové MU, pri ktorých sa sleduje cieľová hodnota. Tieto cieľové hodnoty v prevažnej väčšine vychádzajú z údajov o skupine 150 obcí.

Takýto metodologický prístup k stanoveniu cieľových hodnôt ukazovateľov je z pohľadu hodnotiteľov logický a i napriek tomu, že nie je úplne exaktne opretý o kvantitatívne dáta o celej rómskej populácii v SR, bol v danom čase správnym odborným kompromisom.

Takto nastavený rámec podpory má však určité obmedzenia, a to najmä v tom, že berie do úvahy iba určitý výsek z celkovej rómskej populácie, hoci aj zvyšok populácie a lokalít MRK vykazuje nutné rozvojové potreby. Objektívne je teda potrebná ďaleko vyššia suma na komplexné riešenie rôznych znevýhodnení, ktorým obyvatelia z MRK čelia aj mimo vybranej skupiny 150 obcí.

Na druhej strane je pochopiteľné, že potreby MRK ďaleko prevyšujú strednodobé finančné možnosti štátneho rozpočtu a alokácie OP ĽZ a je potrebné ich prioritizovať a riešiť postupne a dlhodobo. V tomto ohľade je aktuálne uplatňovaný prístup v rámci PO5, ktorý je zameraný na najzaostalejšie a najviac ohrozené lokality v rámci 150 obcí opodstatnený.

Z dlhodobého hľadiska je potrebné hľadať spôsoby ako k súčasne cieľovým 150 obciam z pásma indexu podrozvinutosti postupne pridávať ďalšie obce a lokality, po objektívnom posúdení ich potrieb, napr. na základe indexu investičnej účinnosti, ktorý by bol výsledkom vhodne definovanej multi-kriteriálnej analýzy dát z realizovaných prieskumov, ktoré sú v pláne ÚSVRK. Týmto prístupom bude zaručené, že pomoc bude poskytnutá najviac odkázaným lokalitám a cieľovým skupinám.

²⁵ Záverečná správa ex-ante hodnotenia OP ĽZ z 07.10.2014, <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/ex-ante-hodnotenie/>

Rozhodujúcimi pre uplatnenie užšie alebo širšie zameranej pomoci pre MRK budú najmä konkrétna spoločensko-politická objednávka v čase vypracovania novej stratégie pre implementáciu Rómov po roku 2020 a k nej určené dostupné finančné zdroje z EÚ a SR pre nové programové obdobie 2021 - 2027.

Z pohľadu plnenia vytýčených špecifických cieľov PO5 je určitým skrytým rizikom to, že nie všetky zo 150 vybraných obcí prejavili dostatočný záujem a majú kapacity zapojiť sa do realizácie projektov PO5, čím dochádza k poklesu v plnení cieľových hodnôt MU. Takýto stav by znamenal zníženie efektívnosti pomoci a s tým súvisiacu kritiku EK napr. na zmenu stratégie, prístupu k vykonávaniu pomoci MRK a pod.

Pravdepodobným riešením by v takom prípade bolo rozšírenie okruhu prijímateľov balíka Take-away aj na obce mimo 150, v rámci už prebiehajúcich NP súčasného programového obdobia. Toto sa čiastočne už realizuje v rámci oboch fáz NP ZK a v rámci druhej etapy NP TSP a NP KC.

Alternatívnym riešením by mohla byť posilnená implementácia dodatočných výziev na DOP zamerané na špecifické ciele a oblasti, v ktorých NP nedokážu naplniť kľúčové MU PO5 (napr. R0106 - Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie).

V kontexte finančnej primeranosti PO5 vo vzťahu k stanoveným hodnotám MU je vhodné sa zamerať na plánované predpokladané výstupy (merané ukazovateľmi výstupu), ktoré sú základným predpokladom dosiahnutia očakávaných výsledkov a následných dopadov.

Ako uvádza nasledujúca tabuľka, dosahovanie cieľových hodnôt prevažnej väčšiny sledovaných MU výstupu je z ich charakteru naviazané na výšku finančnej alokácie (prevažne ide financovanie zamestnancov a ostatných účastníkov intervencií, resp. zariadení KC a MŠ).

Tabuľka 18: Naviazanosť cieľových hodnôt sledovaných MU na finančnú alokáciu v rámci PO5

Kód	Názov MU	Cieľová hodnota (2023)	Vysoká naviazanosť MU na fin. alokáciu	Nízka naviazanosť MU na fin. alokáciu
O0101	Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 140	✓	
O0102	Počet osôb z MRK zamestnaných vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 040	✓	
O0103	Počet materských škôl zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	210	✓	
O0104	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	260	✓	
O0105	Počet osôb MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	250	✓	
O0106	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	80	✓	
O0107	Počet podporených komunitných centier	120	✓	
CO09	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED 2) vzdelaním (účastníci podporených aktivít)	6 319	✓	
CO20	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	22		✓
CO22	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, reg. a miestnej úrovni	8		✓

Zdroj: OP LZ, ITMS2014+

Podľa vyjadrenia SO žiadatelia predložili projektové zámery (NP), v ktorých zadefinovali potreby projektu a s akými personálnymi, materiálnymi a finančnými zdrojmi musia disponovať na dosiahnutie cieľov a na základe toho sa následne zadefinovala alokácia do vyzvania. Je zrejmé, že pri stanovení

primeraných finančných alokácií pre jednotlivé formy podpory (NP, DOP) a tiež konkrétne NP (v štádiu posúdenia projektových zámerov) SO dôsledne a podrobne analyzoval predpokladané výdavky v kontexte cielených aktivít podporovaných projektov.

Odporúčanou dobrou praxou je v čo najväčšej miere analýzu predpokladaných výdavkov v rámci alokácie kauzálne prepájať na konkrétne MU a pripravovať finančný plán súbežne s plánom ukazovateľov. Podrobnému posúdeniu primeranosti cieľových hodnôt uvedených MU má viesť predovšetkým povinné ex-ante hodnotenie OP.

Z aktuálneho priebehu implementácie a viacerých doterajších úprav cieľových hodnôt sledovaných MU PO5 vyplýva, že niektoré zo stanovených cieľových hodnôt neboli v čase vypracovania OP dostatočne dôkladne analyzované a nebrali do úvahy pomerne zložitý spôsob ich agregácie z projektovej úrovne. Podrobnejšie zistenia sú uvedené v kapitole o fyzickom pokroku implementácie PO5.

V prípade PO5 sa v priebehu prípravy NP a na začiatku ich implementácie (2015-2016) plánovalo ťažisko alokácie PO na NP a zvyšná suma na DOP. Realita však ukazuje, že na DOP PO5 je zazmluvnená podstatne vyššia suma ako sa pôvodne predpokladalo (25,43 %). Je to najmä z dôvodu dodatočného rozhodnutia MV SR o realizácii projektov Miestnych občianskych poriadkových služieb (MOPS) počnúc rokom 2017, kedy bola vyhlásená prvá dopytová výzva a to na základe požiadavky USVRK.

Ku koncu roka 2019 bola zazmluvnenosť pri NP v sume 115 108 093 EUR (EÚ+SR) a predstavuje 63,55 % z celkovej alokácie PO5. Zazmluvnenie pri DOP dosahuje 46 058 945 EUR (25,43 %), z toho 358 projektov MOPS v sume 41 620 877 EUR. DOP tak postupne naberajú na dôležitosť aj vo finančnom vyjadrení. Zároveň poskytujú MV SR dôležitú flexibilitu v porovnaní s komplexnými a na implementáciu náročnými NP. Väčší priestor DOP sa dáva aj na základe požiadavky EK z roku 2017, aby bolo realizovaných čo najmenej NP a čo najviac DOP. SO/RO musí realizáciu intervencií cez NP zdôvodňovať na EK a ich realizácia sa viaže na priamy súhlas EK.

Skúsenosti získané v aktuálnom programovom období z oboch prístupov k implementácii pomoci pre MRK, prostredníctvom NP a DOP, resp. pri hľadaní ich optimálnej kombinácie vzhľadom na vyvíjajúce sa potreby a očakávané výstupy, budú veľmi potrebné a cenné pre optimálne nastavenie rámca podpory pre nové obdobie 2021-2027.

Zhrnutie evaluačnej otázky 3

Alokácia finančných prostriedkov na PO5 bola odôvodnená v čase programovania a v súlade s identifikovanými potrebami cieľovej skupiny MRK a špecifickými cieľmi prioritnej osi. Pri stanovení výšky alokácie bola zohľadnená jej úzka previazanosť na špecifické ciele a predpokladané intervencie PO6.

Finančná alokácia zodpovedá predpokladanému rozsahu výstupov a výsledkov PO5, zvoleným formám podpory a požiadavkám financovania z ESF. Spoločne s ďalšími prioritnými osami OP LZ vhodne zapadá do celkového nastavenia príspevkov zodpovedajúcim určeným tematickým cieľom, ktoré pokrýva OP LZ.

Z aktuálneho priebehu implementácie a viacerých doterajších úprav cieľových hodnôt sledovaných MU PO5 vyplýva, že niektoré zo stanovených cieľových hodnôt neboli pri príprave OP dostatočne dôkladne analyzované a nebrali do úvahy pomerne zložitý spôsob ich agregácie z projektovej úrovne.

V prípade, ak by v roku 2023 došlo k nesplneniu stanovených cieľových hodnôt MU PO5, je nepravdepodobné, že by sa tak stalo z dôvodu neprimeranej, resp. nedostatočnej alokácie. Príčinou by boli s najväčšou pravdepodobnosťou niektoré nedostatky zaznamenané počas implementácie PO5, o ktorých hodnotiaca správa pojednáva v ďalších kapitolách.

3.4 EO4: Do akej miery je zdôvodnené použitie konkrétneho finančného nástroja/formy podpory?

Hľadanie optimálneho spôsobu financovania intervencií na podporu MRK je kontinuálny proces, ktorý začal už pred viac ako dvomi dekadami v rámci predvstupovej pomoci EÚ. V programovom období 2007 – 2013 sa do praxe zaviedla idea nahradiť dovtedy fragmentovanú a nedostatočne koordinovanú pomoc pre zlepšenie kvality života MRK územne cieleňou podporou na vybrané lokality s prítomnosťou MRK. Konkrétne išlo o financovanie založené na lokálnych stratégiách komplexného prístupu (ďalej len LSKxP), ktoré však nebolo úspešné, nakoľko neboli vhodne nastavené podmienky pre jeho efektívnu realizáciu.

Zároveň bolo v programovom období 2007 – 2013 odskúšané v prostredí MRK aj financovanie formou NP, a to podpora terénnej sociálnej práce v MRK (2012 – 2015) a zdravé komunity (2014 – 2015).

Positívne skúsenosti s financovaním formou NP boli spolu s ponaučením z LSKxP využité pri plánovaní podpory v programovom období 2014 – 2020. OP LŽ zaviedol v rámci PO5 tzv. Take-away balík, ktorý je založený na financovaní formou komplementárnych NP implementovaných paralelne na vybraných územiach s prítomnosťou MRK. Hlavné parametre Take-away balíka, ktoré podľa programového dokumentu OP LŽ vychádzajú zo zlyhaní LSKxP, je možné zosumarizovať nasledovným spôsobom:

- Oprávneným územím je 150 obcí, ktoré boli v rámci Atlasu rómskych komunít 2013 identifikované ako obce s najvyššou mierou segregácie, resp. zaostalosti, a to na základe odsúhlasenej metodológie zjednodušeného indexu podrozvinutosti.
- Súčasťou balíka sú štyri NP, pričom zapojenie do troch z nich je pre obce povinné (NP PRIM, NP TSP a NP Pozemky) a do jedného z nich dobrovoľné (NP KC).
- Prijímateľom všetkých štyroch NP je ÚSVRK. Oprávneným poskytovateľom služby resp. užívateľom sú obce a v prípade NP KC aj iné typy verejných a neverejných poskytovateľov.
- Oprávnené obce majú automatický prístup k financovaniu, teda v prípade záujmu dostanú NFP bez súťaže.
- NP sú počas sedemročného obdobia implementované dvojfázovo s tým, že je zabezpečená ich časová kontinuita. Dvojfázovosť je výhodná najmä kvôli významnejším úpravám podmienok implementácie, ktoré nie je možné vykonať dodatkom k zmluve.
- NP sú centrálné riadené ÚSVRK ako prijímateľom, pričom majú vybudovanú sieť regionálnych koordinátorov, ktorí na určitom území metodicky a organizačne riadia implementáciu projektu. Realizácia prebieha podľa jednotnej metodológie. Regionálni koordinátori NP PRIM, NP KC a NP TSP využívajú spoločné kancelárie, vďaka čomu spolu komunikujú a koordinujú svoju činnosť v regióne.

Nad rámec Take-away balíka je v rámci PO5 realizovaný aj viacfázový NP Zdravé komunity, ktorého prijímateľom je štátna príspevková organizácia Ministerstva zdravotníctva SR Zdravé regióny. Jej poslaním je realizácia a rozvoj dočasných vyrovnávacích opatrení v oblasti zdravia. NP Zdravé komunity pokrývajú 150 obcí Take-away ako aj ďalšie obce s nižšou mierou segregácie na základe zjednodušeného indexu podrozvinutosti.

Takisto nad rámec Take-away balíka sa realizuje NP MaH, ktorý má ako jediný NP 7-ročnú dobu realizácie. Jeho prijímateľom je ÚSVRK.

DOP sa v rámci PO5 využívajú na financovanie (i) miestnej občianskej poriadkovej služby (MOPS) v obciach s prítomnosťou MRK a (ii) poskytovania mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov z MRK s dôrazom na úspešné ukončenie ZŠ a plynulý prechod na SŠ. Do budúcnosti sa uvažuje o využití DOP aj pre jednoduché pozemkové úpravy, ktoré budú pokračovaním NP Pozemky.

Stav implementácie projektov k 31.12.2019 v jednotlivých obciach je zobrazený v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka 19: Zapojenie obcí do projektov PO5 k 31.12.2019

	Počet obcí zo zoznamu 150 obcí Take-away	Podiel obcí z celkového počtu 150	Počet obcí mimo zoznamu 150 obcí Take-away
NP PRIM	112	75 %	0
NP TSP	140	93 %	44 ²⁶
NP Pozemky	147	98 %	0
NP KC	65	43 %	30 ²⁷
NP ZK	135	90 %	112
DOP MOPS	60	40 %	190

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe podkladov MPSVR SR/MV SR/ÚSVRK

Kombinácia rôznych foriem podpory k 31.12.2019 v jednotlivých obciach zo zoznamu 150 obcí Take-away je zobrazená v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka 20: Kombinácia foriem podpory v obciach

	Počet obcí	Podiel obcí z celkového počtu 150
Obce, ktoré implementujú 3 povinné NP (PRIM, TSP a Pozemky)	107	71 %
Obce, ktoré implementujú 3 povinné NP a zároveň NP KC	51	34 %
Obce, ktoré implementujú 3 povinné NP a zároveň NP ZK	99	66 %
Obce, ktoré implementujú 3 povinné NP a zároveň NP KC a NP ZK	49	33 %
Obce, ktoré implementujú 3 povinné NP a zároveň NP KC a NP ZK a zároveň aj DOP MOPS	30	20 %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe podkladov MV SR/ÚSVRK

Dotazníkové prieskumy medzi pracovníkmi jednotlivých projektov ukázali, že spolupráca v teréne funguje uspokojivo, a to najmä medzi:

- NP PRIM a NP TSP, čo potvrdilo 83 % pracovníkov MŠ (N=200) a 57 % pracovníkov TSP (N=106)²⁸;
- NP KS a NP TSP, čo potvrdilo 85 % pracovníkov KC (N=113) a 37 % pracovníkov TSP (N=106)²⁹;
- NP PRIM a NP KC, čo potvrdilo 62 % pracovníkov MŠ (N=200) a 56 % pracovníkov KC (N=113);
- Spoluprácu s AOZ (NP ZK) najviac oceňujú pracovníci NP TSP (71 %, N=106), menej pracovníci NP KS (60 %, N=113), NP PRIM (43 %, N=200) a MOPS (44 %, N=483);

²⁶ Indikatívny počet v druhej fáze národného projektu

²⁷ Indikatívny počet v druhej fáze národného projektu

²⁸ 18 % respondentov NP TSP uviedlo, že projekt NP PRIM sa v ich lokalite nerealizuje, preto je dané percento nižšie.

²⁹ Až 44 % respondentov NP TSP uviedlo, že projekt NP KC sa v ich lokalite nerealizuje, preto je dané percento pomerne nízke.

- Spoluprácu s MOPS pozitívne hodnotia pracovníci NP KS (75 %, N=113), NP TSP (63 %, N=106) aj NP PRIM (53 %, N=200);
- Spolupráca s NP Pozemky je z pohľadu pracovníkov ostatných projektov okrajová.

Z predchádzajúcich tabuliek a výsledkov dotazníkových prieskumov vyplýva, že jednotlivé intervencie sa v pomerne vysokej miere stretávajú v tých istých obciach s prítomnosťou MRK a dokážu navzájom dobre spolupracovať. Zároveň dokážu svojou spolupracou vytvárať synergické efekty v prospech miestnej komunity, napr. terénni sociálni pracovníci smerujú klientov do komunitných centier, MOPS sprevádza terénnych sociálnych pracovníkov v teréne a v súčasnosti aktívne spolupracujú s asistentmi osvedy zdravia pri dodržiavaní karanténnych opatrení. Určitá miera konkurencie sa v niektorých lokalitách vyskytuje medzi pracovníkmi NP TSP a NP ZK, a to najmä v obciach s menším počtom rómskych obyvateľov. Podľa uskutočnených rozhovorov sa však od začiatku implementácie PO5 podarilo odstrániť potenciálne duplicity v činnosti asistentov osvedy zdravia a terénnych sociálnych pracovníkov, takže v súčasnosti je spolupráca prevažne dobrá.

Celkovo je možné konštatovať, že OP LZ do veľkej miery využil pozitívne aj negatívne skúsenosti z programového obdobia 2007 – 2013. Na základe doterajšieho priebehu implementácie PO5 sú súčasné formy podpory dostatočne zdôvodnené a javia sa ako vhodné na pokrytie potrieb cieľových skupín. Fungovanie prístupu Take-away je výrazne efektívnejšie než LSKxP.

Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že aj keď ide o významné zlepšenie oproti programovému obdobiu 2007 – 2013, súčasné nastavenie má stále nedostatky, ktoré je do budúcnosti potrebné riešiť.

V prvom rade je **územná oprávnenosť podpory stále pomerne komplikovaná a selektívna**. Z celkového počtu 403 059 rómskych obyvateľov, ktorí žijú mimo územia Bratislavského kraja, žilo v roku 2019 v 150-tich obciach Take-away spolu 183 958 rómskych obyvateľov³⁰. Z toho vyplýva, že Take-away balík pokrýva približne 45,6 % Rómov žijúcich mimo Bratislavského kraja a o ich zapojení do štyroch NP rozhoduje obec. Zvyšných 54,4 % Rómov žijúcich v obciach mimo Bratislavského kraja, teda nadpolovičná väčšina, nemá v súčasnosti prístup k intervenciám v oblasti predprimárneho vzdelávania³¹ a pozemkových úprav, ktoré sú dostupné iba pre Take-away obce. O realizácii NP ZK rozhoduje podľa aktuálnej situácie v obci prijímateľ NP, takže obec nemá priamy vplyv na rozhodnutie, či na jej území pracujú asistenti osvedy zdravia alebo nie.

Podpora terénnej sociálnej práce a sociálnych služieb krízovej intervencie je rozdelená medzi dva rezorty: MV SR prostredníctvom ÚSVRK (PO5) a MPSVR SR prostredníctvom IA MPSVR SR (PO4). Z pohľadu hodnotiteľov ide o roztrieštenosť, ktorá vyžaduje zbytočnú metodickú a organizačnú koordináciu medzi rezortmi. Zároveň sú medzi PO4 a PO5 určité rozdiely v implementácii intervencií, ktoré spôsobujú nespokojnosť medzi prijímateľmi (napr. spôsob používania karty účastníka³², mzdové ohodnotenie, počet pozícií v jednej obci, kvalifikačné predpoklady pre jednotlivé pozície). Niektoré rozdiely vyplývajú aj z legislatívy, keďže ÚSVRK je organizácia štátnej správy, zatiaľ čo IA MPSVR SR je organizácia verejnej správy. V neposlednom rade je dôležitým rozdielom skutočnosť, že v rámci PO4 sa oprávnené obce zapájajú do NP formou súťaže, zatiaľ čo v PO5 má 150 obcí automatický nárok na zapojenie.

Take-away balík sa v priebehu implementácie rozšíril aj mimo územia 150 obcí, čo opäť zneprehľadnilo územnú oprávnenosť podpory. Konkrétne ide o druhú fázu NP TSP, v rámci ktorej bude predbežne

³⁰ Vlastný výpočet podľa údajov Atlasu rómskych komunit 2019.

³¹ Podobné intervencie na inklúziu detí z MRK sa realizovali v PO1 OP LZ v období od 01.02.2016 do 30.11.2019 v rámci NP Škola otvorená všetkým. Prijímateľom projektu bolo Metodicko-pedagogické centrum. Celkovo bolo do projektu zapojených 50 materských škôl mimo Bratislavského kraja.

³² Pozri evaluačnú otázku č. 6

zapojených aj 44 ďalších obcí³³, a druhú fázu NP KC, kde bolo umožnené aj zapojenie indikatívne 30 nových poskytovateľov služieb³⁴ nachádzajúcich sa na území obcí nad rámec 150 obcí Take-away.

Medzi ďalšie slabé stránky súčasného nastavenia foriem podpory patrí:

- V praxi sa ukázalo, že JPÚ sa z legislatívnych dôvodov³⁵ nemôžu plnohodnotne realizovať formou NP. Z tohto dôvodu bol NP Pozemky mimoriadne ukončený a neskôr opätovne spustený s tým, že ide len o identifikáciu pozemkov, osvetu a mediálne činnosti a asistenciu pri vysporiadaní. Jednoduché pozemkové úpravy budú v súlade so zákonom č. 330/1991 Z.z. realizovať samotné obce na základe DOP³⁶.
- Naopak MOPS sa v súčasnosti financujú vo forme DOP, hoci spĺňajú základné atribúty na podporu vo forme NP – pracovníci MOPS sú v zamestnaneckom pomere s obcou, pochádzajú prevažne z prostredia miestnej komunity, riešia špecifické lokálne problémy, aktívne spolupracujú s políciou a iným záchranými zložkami. Pri súčasnom nastavení vznikajú obciam ako žiadateľom resp. prijímateľom DOP zbytočné administratívne náklady, ako aj náklady na spolufinancovanie projektu vo výške 5 %.
- Pokrok v implementácii NP PRIM a NP KC/NP KS sčasti závisí od pokroku v realizácii PO6, v rámci ktorej sú vyhlasované výzvy na výstavbu a rekonštrukciu MŠ a KC. V súčasnosti tiež do určitej miery chýba koordinácia medzi PO5 a PO6, čo sa podľa vykonaných rozhovorov prejavuje napríklad v podobe chýbajúceho vybavenia MŠ.
- V rámci prístupu Take-away nie je v súčasnosti vyriešená vymožitelnosť povinnej účasti obce v troch NP. Zmluvy o spolupráci medzi ÚSVRK (MV SR) a obcami neobsahujú sankčný mechanizmus, takže nie všetky obce túto podmienku dodržiavajú. Spomedzi 150 obcí Take-away, NP TSP realizuje 140 obcí, NP PRIM 112 obcí a NP Pozemky 147 obcí. Všetky tri „povinné“ NP súčasne realizuje iba 107 obcí.
- Názov Take-away je podľa názoru hodnotiteľov nevhodne zvolený, nakoľko ide o nepresné použitie cudzojazyčnej frázy, ktorá v kontexte OP LŽ neevokuje spôsob čerpania pomoci pre 150 obcí s najvyššou mierou segregácie na základe zjednodušeného indexu podrozvinutosti.

Zhrnutie evaluačnej otázky č. 4

Pri voľbe foriem podpory v rámci PO5 boli do veľkej miery využité skúsenosti z programového obdobia 2007 – 2013, takže súčasná kombinácia NP a DOP predstavuje oproti predchádzajúcemu obdobiu výrazné zlepšenie. Jednotlivé intervencie sa v pomerne vysokej miere stretávajú v rovnakých obciach s prítomnosťou MRK a vďaka vhodnému nastaveniu a vzájomnej spolupráci dokážu vytvárať synergické efekty v prospech cieľových skupín.

Aktuálne nastavenie intervencií má však stále priestor na optimalizáciu. V prvom rade ide o pomerne komplikovanú a selektívnu územnú oprávnenosť obcí s prítomnosťou MRK, tak že obce mimo balíka Take-away, v ktorých žije viac ako polovica príslušníkov MRK na Slovensku, nemajú prístup

³³ Ide o obce s maximálne 250-timi rómskymi obyvateľmi. Tento počet predstavuje deliacu líniu s podporou TSP poskytovanou IA MPSVR SR v rámci PO4.

³⁴ Podmienkou je, že im v súčasnosti nie je a ani od roku 2016 im nebola poskytovaná podpora v rámci PO4.

³⁵ Z osobitného predpisu (§8g zákona č. 330/1991 Z.z.) vyplýva, že pri JPÚ ide o úlohu samotných dotknutých obcí. Financovanie projektu JPÚ podľa ustanovenia § 2 ods. 1) písm. j) Zákona č. 330/1991 Z.z. zabezpečuje/hradí obec, ktorá podá žiadosť o JPÚ. Zároveň obec hradí náklady na vyhotovenie znaleckého posudku na stanovenie všeobecnej hodnoty pozemkov a poskytuje aj vyrovnanie v peniazoch. Predpis č. 330/1991 Z.z. neuvádza MV SR resp. ÚSVRK ako oprávnenú osobu na výkon dotknutých úprav.

³⁶ V súčasnosti je v príprave výzva na DOP zameraná na financovania aktivít súvisiacich s jednoduchými pozemkovými úpravami s plánom vyhlásenia v priebehu júna 2020.

k intervenciám v oblasti predprimárneho vzdelávania a pozemkových úprav z PO5. Roztrieštené je tiež rozdelenie implementácie zrkadlových intervencií v oblasti terénnej sociálnej práce a komunitných centier medzi PO4 a PO5, nakoľko ich realizujú dva rozdielne rezorty: MPSVR SR a MV SR. Prax ukázala, že jednoduché pozemkové úpravy je z legislatívnych dôvodov vhodnejšie realizovať formou DOP. Na druhej strane MOPS by mohli byť podľa názoru hodnotiteľov efektívnejšie implementované ako NP. Medzi ďalšie možné oblasti zlepšenia foriem podpory patrí prehodnotenie povinnej účasti v NP balíka Take-away, lepšie zosúladenie investičných a neinvestičných intervencií ako aj samotný názov Take-away. V ideálnom prípade by do budúcnosti mala byť alokácia dostatočne veľká na to, aby mali všetky obce uvedené v Atlase rómskych komunít automatický nárok na podporu – za rovnakých podmienok a bez súťaže.

3.5 EO5: Do akej miery sú finančné prostriedky použité primerane cieľom PO a využívané efektívne a hospodárne v zmysle Systému finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014-2020?

Posúdenie primeranosti a účinnosti vynaložených zdrojov vzhľadom na úroveň dosahovania špecifických cieľov PO5

Oprávnené aktivity definované programom sa vykonávajú prostredníctvom implementácie jednotlivých podporených projektov. Zákon č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje účinnosť ako plnenie určených cieľov a dosahovanie plánovaných výsledkov vzhľadom na použité verejné financie, ku ktorým počítame aj prostriedky v rámci NFP.

V rámci hodnotenia sú za plnenie cieľov a dosahovanie plánovaných výsledkov považované dosiahnuté merateľné efekty, t.j. výstupy a výsledky realizovaných aktivít, ktoré je možné kvantifikovať:

- na úrovni projektov prostredníctvom zmluvne záväzných projektových ukazovateľov;
- na úrovni PO5 prostredníctvom sústavy MU výsledku a výstupu.

NP dosahujú aktuálne zazmluvnenosť v sume 115 108 093 EUR (EÚ+SR), čo predstavuje 63,55% z celkovej alokácie PO5 a súčasne je aj ich príspevok na plnení sledovaných merateľných ukazovateľov najväčší.

Zhodnotenie plnenia cieľových hodnôt MU na úrovni PO5 je predmetom hodnotiacej otázky 1, kde sú uvedené zistenia k aktuálne dosahovaným hodnotám sledovaných MU, avšak pre podrobnejšie zistenie nákladovej primeranosti realizovaných intervencií je vhodné analyzovať projektovú úroveň, predovšetkým už zrealizované NP v rámci ich prvej fázy.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad dosiahnutých výsledkov a výstupov podporených projektov, vyjadrený prostredníctvom sledovaných MU vo vzťahu k aktuálne zazmluvneným sumám projektov PO5.

Tabuľka 21: Prepojenie sledovaných cieľových hodnôt MU na projekty financované z PO5

Kód	Názov MU	Cieľová hodnota (2023)	Agregovaná hodnota (12/2019)	Projekty s príspevkom k MU	Zazmluvnená suma (EUR)
R0105 (P0148)	Počet detí z MRK, ktoré absolvovali minimálne jeden rok v podporených MŠ zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	4 410 (+2 054)	2 204	NP PRIM I	13 287 723,51
R0106 (P0634)	Účastníci z MRK, ktorí získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) vzdelanie	5 053 (+ 603)	0	Doposiaľ nerealizované cieľové aktivity/projekty	0
R0107	Počet evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK	116 643 (- 2 746)	-	Priaznivý dopad podporených NP a DOP	-
R0108 (P0268) (P0937)	Počet osôb z MRK, ktoré využívajú služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	75 261 (+35 681)	19 703	NP ZK II.A NP ZK II.B	9 328 762,66 <u>15 825 126,98</u> 25 153 889,64

R0109 (P0270)	Počet osôb z MRK, ktorým sa môžu zlepšiť štandardy hygieny bývania v dôsledku programu vysporiadania pozemkov	53 348 (+16 225)	0	NP POZEMKY II.	2 389 150,97
O0101 (P0343) (P0346) (P0431) (P0919) (P0923) (P0927)	Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 140	1 074	NP PRIM I. NP TSP I. NP KC I. NP PRIM II. NP TSPaTP II. NP KS II.	13 287 723,51 14 034 935,01 <u>6 785 743,89</u> 34 108 402,41 - 28 999 930,08 21 350 000,00
O0102 (P0344) (P0347) (P0432) (P0921) (P0925) (P0929) (D0328)	Počet osôb z MRK zamestnaných vo výchovno-vzdelávacom procese a v oblasti poskytovania sociálnych služieb	1 040	307	NP PRIM I. NP TSP I. NP KC I. NP PRIM II. NP TSPaTP II. NP KS II.	13 287 723,51 14 034 935,01 <u>6 785 743,89</u> 34 108 402,41 - 28 999 930,08 21 350 000,00
O0103 (P0183)	Počet materských škôl zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania	210	120	NP PRIM I	13 287 723,51
O0104 (P0545) (P0933)	Počet zamestnancov v oblasti poskytovania zdravotno – výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	260	258	NP ZK II.A NP ZK II.B	9 328 762,66 <u>15 825 126,98</u> 25 153 889,64
O0105 (P0381) (P0931)	Počet osôb z MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	250	258	NP ZK II.A NP ZK II.B	9 328 762,66 <u>15 825 126,98</u> 25 153 889,64
O0106 (P0236)	Počet obcí, v ktorých došlo k vysporiadaniu pozemkov pod obydliami MRK	80	0	NP POZEMKY II	2 389 150,97
O0107 (P0298) (P0935)	Počet podporených komunitných centier	120	69	NP KC I. NP KS II.	6 785 743,89 <u>21 350 000,00</u> 28 135 743,89
CO09 (P0062)	Osoby so základným (ISCED 1) alebo nižším sekundárnym (ISCED2) vzdelaním	6 319	765 ³⁷	DOP MaT	4 438 066,65
CO20 (P0363)	Počet projektov, ktoré úplne alebo čiastočne zrealizovali sociálni partneri alebo mimovládne organizácie	22	21	DOP MaT NP KC I. NP KS II.	4 438 066,65 6 785 743,89 <u>21 350 000,00</u> <u>32 573 810,54</u>
CO22 (P0361)	Počet projektov zameraných na verejné správy alebo sociálne služby na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni	8	8	všetky NP (okrem NP Pozemky)	115 108 093

Zdroj: *Agregačná mapa MU SO (MV SR), vlastné spracovanie*

K plneniu cieľovej hodnoty sledovaných MU prispievajú na základe uvedenej agregácie nateraz **len NP v rámci prvej fázy** (sumy v tabuľke zvýraznené hrubým písmom), s výnimkou NP Pozemky, ktorého prvá fáza bola mimoriadne ukončená bez príspevku k cieľom OP LZ a výstupy/výsledky generuje len jeho druhá fáza.

³⁷ Hodnota podľa SO (MV SR), pri MU CO09 je potrebné zjednotiť spôsob agregácie (viď evaluačná otázka 1)

V porovnaní s prvou fázou sú rozpočty NP druhej fázy podstatne vyššie, ale neznamená to aj ich vyšší potenciálny budúci príspevok k hodnotám príslušných MU. Nejde paušálne stanoviť predpokladaný nárast hodnoty MU vplyvom druhej fázy, pretože každý NP má špecifickú štruktúru projektových ukazovateľov, ku ktorej v rámci druhej fázy pribudli nové projektové ukazovatele (typu počet nových pracovníkov/osôb, počet kontinuálne zamestnaných/zapojených osôb/zariadení), ktorých hodnoty budú podstatne nižšie ako v prvej fáze. Napriek tomu SO očakáva dobré plnenie cieľových hodnôt MU v roku 2023 (druhá fáza NP má predpokladaný termín ukončenia aktivít v roku 2022-2023).

Podľa prezentovanej agregácie MU sa **na plnení hodnôt sledovaných MU podieľajú takmer výlučne NP** a len okrajovo (CO09 a CO20) aj DOP MaT. Aktuálne sa do O0102 neagregujú hodnoty z MOPS (počet osôb z MRK zamestnaných ako MOPS), ktoré (ako je uvedené vyššie) sa budú agregovať až od roku 2020 a ktoré budú znamenať výrazné (cca 90%) plnenie cieľovej hodnoty O0102, t.j. podiel DOP na plnení MU bude zreteľnejší až od roku 2020.

Zazmluvnenie pri DOP dosahuje 46 058 945 EUR (25,43% z alokovaných verejných zdrojov na PO5), z toho 358 projektov predstavuje MOPS v sume 41 620 878 EUR (22,98 % z alokovaných verejných zdrojov na PO5).

Vzhľadom na nárast objemu finančných prostriedkov v DOP je vhodné, že po vypadnutí z agregácie v rámci O0102 v roku 2019, z dôvodu nutnosti zabezpečenia mechanizmov na zamedzenie duplicity na programovej úrovni, budú PMU z MOPS počnúc výročnou správou OP LZ za r. 2020 opäť súčasťou agregácie. Ide o žiadanú úpravu, ktorá je v súlade s odporúčaniami hodnotiteľa aj vzhľadom na to, že SO počíta s ďalšími DOP aj v záverečnej etape implementácie PO5 (2020-2023).

Aktuálne nastavenie monitorovacieho rámca z tohto pohľadu nie je optimálne, nakoľko odráža len časť realizovaných intervencií PO5. Takto nastavený monitorovací rámec reflektuje predpokladané výstupy a výsledky v čase schvaľovania OP LZ, kedy bola PO5 predurčená dominantne na implementáciu NP. Obráz o účinnosti a efektívnosti bude realistickejší ak do agregácie na programovej úrovni budú zahrnuté aj hodnoty PMU z implementácie DOP MOPS, osobitne *P0886 Počet zamestnancov z MRK poskytujúcich asistenčné služby (vo vzťahu k O0102)*.

Na základe dosahovaných cieľových hodnôt sledovaných MU je možné konštatovať, že účinnosť podporených intervencií je v zásade primeraná doposiaľ vynaloženým zdrojom. Pri niektorých MU sú hodnoty plnenia podpriemerné (O0106, CO09, R0105, R0106, R0109) vzhľadom na pokročilú etapu implementácie OP LZ a je potrebné sa sústrediť na problémové zistenia³⁸, ktoré pomôžu zlepšiť účinnosť. Zároveň treba dodať, že posúdenie účinnosti na základe vyššie uvedených sledovaných MU je skôr orientačné, pretože nastavený monitorovací rámec viaceré výstupy nezohľadňuje, teda tieto nie sú zahrnuté do agregácie konkrétnych MU s cieľovou hodnotou.

Jedným z hlavných zdrojov údajov na hodnotenie účinnosti realizovaných aktivít v rámci NP je modul ITMS2014+ „karta účastníka“³⁹, ktorý má monitorovať účastníkov cieľových aktivít v rôznych etapách projektu a zhromažďovať hodnoty v rozsahu spoločných MU výstupu (CO) a výsledku (CR). Avšak aktuálne zaznamenané údaje v systéme ITMS2014+ sú z viacerých objektívnych príčin nekonzistentné a nereprezentatívne a nie je z nich možné relevantne posúdiť účinnosť intervencií PO5. Zistenia ohľadne používania karty účastníka sú prezentované v odpovedi na evaluačnú otázku číslo 6.

Posúdenie účinnosti intervencií na ciele skupiny účastníkov aktivít v určených časových fázach (pri vstupe, pri výstupe a 6 mesiacov po výstupe) aktuálne komplikuje aj fakt, že veľká časť účastníkov prvej fázy NP kontinuálne prechádza do druhej fázy, čo je pravdepodobnou príčinou toho, že ITMS2014+ eviduje nižší počet účastníkov na výstupe a nulový počet účastníkov 6 mesiacov po výstupe,

³⁸ Zistenia prezentované v evaluačnej otázke 1

³⁹ Karta účastníka je súčasťou MP CKO č. 17 - Príloha č. 4

v porovnaní s ich počtom na vstupe (pozri tabuľky s hodnotami MU CO a CR v kapitole k evaluačnej otázke č. 1).

Prijímatelia pociťujú ako komplikáciu povinné zavedenie karty účastníka (metodika EK pre monitorovanie účastníkov), ktorej vyplnenie všetkými účastníkmi nedokážu zabezpečiť a tak „počet účastníkov, ktorí nie sú sledovaní prostredníctvom karty účastníka“ (D-údaj D0311) **vykazuje príliš vysokú hodnotu až 16 739 účastníkov**, o ktorých nie sú zbierané údaje cez kartu účastníka. Toto vysoké číslo generuje najmä NP ZK, pri ktorom ITMS2014+ vykazuje až 41,5% podiel evidovaných účastníkov bez karty účastníka. Takýto stav následne čiastočne komplikuje monitorovanie plnenia výstupových MU.

Posúdenie hospodárnosti a efektívnosti implementácie PO5

Zákon č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje v §2 **efektívnosť** ako najvýhodnejší vzájomný pomer medzi použitými verejnými financiami a dosiahnutými výsledkami. Obdobne ako v predošlej kapitole sú za použité verejné financie považované prostriedky zodpovedajúce nenávratnému finančnému príspevku a za dosiahnuté výsledky aktivít považované dosiahnuté efekty, t.j. výstupy a výsledky realizovaných aktivít, ktoré je možné presne kvantifikovať.

Hospodárnosť v danom kontexte znamená vynakladanie verejných financií na vykonanie činnosti alebo obstaranie tovarov, prác a služieb v správnom čase, vo vhodnom množstve a kvalite za najlepšiu cenu. Na úrovni projektu sa hospodárnosťou rozumie minimalizácia výdavkov nevyhnutných na realizáciu projektu pri rešpektovaní cieľov projektu a zachovaní vyššie uvedených podmienok.

Zásada hospodárnosti znamená, že žiadateľ/prijímateľ pri zabezpečení realizácie projektu postupuje čo možno najhospodárnejšie, tzn. náklady na akúkoľvek pred-realizačnú, realizačnú či po-realizačnú fázu projektu sú minimálne možné, aby bol dosiahnutý cieľ projektu.

Podstatou posúdenia efektívnosti je maximalizovanie výsledkov činnosti vo vzťahu k disponibilným verejným prostriedkom. Zásada efektívnosti na úrovni projektu je chápaná aj ako stanovenie takých cieľov projektu, aby sa dosiahol celkový žiadaný efekt projektu.

Centrálne systémom určeným pre komunikáciu s prijímateľom je ITMS2014+, ktorý zahŕňa procesy programového a projektového riadenia, obsahuje údaje, ktoré sú potrebné na transparentné a efektívne riadenie, finančné riadenie a kontrolu poskytovania príspevku.

Hospodárnosť a efektívnosť schválených projektov PO5 bola posudzovaná komplexne na úrovni RO/SO v rámci nasledovných procesných fáz:

- a) odborné hodnotenie predložených projektových zámerov (v prípade NP) a ŽoNFP (posúdenie výdavkov projektu v nadväznosti na ciele projektu);
- b) kontrola verejného obstarávania;
- c) kontrola žiadostí o platbu (súlady deklarovovaných výdavkov a zmluvy o poskytnutí NFP).

Tento prístup, zakotvený v Systéme finančného riadenia EŠIF, umožňuje viacstupňovú kontrolu a posúdenie zásad hospodárnosti všetkých oprávnených výdavkov projektu. Vo fáze konania o žiadosti o NFP žiadateľ preukazuje, že nárokovanie výdavkov sú hospodárne a zodpovedajú obvyklým cenám v danom čase a mieste, alebo stanovenému finančnému/percentuálnemu limitu alebo benchmarku.

Na základe údajov o finančnom pokroku implementácie bol urobený nasledovný prepočet východiskovej a priebežnej nákladovej efektívnosti:

- východisková efektívnosť – očakávaná úroveň nákladovej efektívnosti určená vopred, ako pomer alokovaných disponibilných finančných prostriedkov a cieľových hodnôt sledovaných MU na úrovni PO5;

- priebežná efektívnosť – vyčíslená na základe doteraz vynaložených NFP a aktuálne dosiahnutých hodnôt sledovaných MU, určená ako pomer agregovanej sumy zazmluvnených NFP a čerpaných NFP a agregovaných cieľových hodnôt sledovaných MU. Takýto prepočet má len obmedzenú vypovedaciu schopnosť, pretože dosahovanie efektov počas realizácie projektov nekoreluje proporčne s výškou financovania (implementačná prax nevyžaduje prepojenie čerpania finančných prostriedkov s plnením PMU).

Do výpočtu vstupovali aktuálne dosahované hodnoty za PO5 OP ĽZ ver. 5.0 k hodnotenému dátumu 31.12.2019:

- alokovaná výška finančných prostriedkov, ktoré môžu byť v rámci PO5 poskytnuté ako NFP: 181 123 395,40 EUR (zdroje EÚ a ŠR);
- agregovaná zazmluvnená suma NFP: 161 167 038,30 EUR (zdroje EÚ a ŠR);
- agregovaná suma čerpaných NFP: 43 066 760,83 EUR (zdroje EÚ a ŠR).

Tabuľka 22: Východisková a priebežná nákladová efektívnosť na úrovni PO5

Kód MU	Východisková efektívnosť (stratégia programu)		Priebežná efektívnosť (na základe projektov)		
	Cieľová hodnota ukazovateľa na úrovni PO5	Východisková efektívnosť vo vzťahu k alokácii	Priebežná agregovaná hodnota MU	vo vzťahu k zmluvnému NFP	vzťahu k čerpanému NFP
R0105	2 054	88 181	2 204	79 628	21 278
R0106	603	300 370	0	-	-
R0107	-2 746	-65 959	0	-	-
R0108	35 681	5 076	19 703	8 180	2 186
R0109	16 225	11 163	0	-	-
O0101	1 140	158 880	1 074	150 062	40 099
O0102	1 040	174 157	307	524 974	140 283
O0103	210	862 492	120	1 343 059	358 890
O0104	260	696 628	258	624 678	166 925
O0105	250	724 494	258	624 678	166 925
O0106	80	2 264 042	0	-	-
O0107	120	1 509 362	69	2 335 754	624 156
CO09	6 319	28 663	765	210 676	56 296
CO20	22	8 232 882	21	7 674 621	2 050 798
CO22	8	22 640 424	8	20 145 880	5 383 345

Zdroj: ITMS2014+, vlastné prepočty

Vyššia nákladová efektívnosť znamená nižšie náklady na jednotku výsledku, resp. výstupu daného MU. Zeleným zvýraznené riadky tabuľky predstavujú MU (R0105, O0101, O0104, O0105, CO20 a CO22), pri ktorých je aktuálne úroveň priebežnej nákladovej efektívnosti vyššia, ako bola pôvodne predpokladaná nákladová efektívnosť nastavená v stratégii OP ĽZ.

V prípade ukazovateľov výstupu merajúcich počet zamestnancov (O0101, O0102, O0104, O0105) bol pre porovnanie urobený prepočet priemernej sumy na 1 zamestnanca NP prvej fázy. Ako uvádza nasledujúca tabuľka, priemerná suma na zamestnanca je pomerne vyrovnaná a rozdiely, napriek rôznej požadovanej štruktúre a kvalifikácii na zamestnancov, nie sú významné.

Tabuľka 23: Porovnanie prvej fázy NP podľa počtu zamestnancov a priemernej sumy na 1 zamestnanca

Názov NP	Zazmluvnená suma v EUR	Pracovné pozície v rámci NP	Počet zamestnancov (podľa PMU)	Priemerná suma v EUR na 1 zam.
NP PRIM	13 287 723,51	koordinátori inkluz. vzdelávania asistenti učiteľa koordinátori práce s rodinou odborní zamestnanci	370	35 913
NP TSP	14 034 935,01	terénni sociálni pracovníci terénni pracovníci	494	28 411
NP KC	6 785 743,89	odborní garanti odborní pracovníci asistenti	196	34 621
NP ZK II.A	9 328 762,66	asistenti osvetly zdravia koordinátori osvetly zdravia	258	36 158

Zdroj: ITMS2014+

Podstatná časť výdavkov v rámci NP ide na zamestnancov na všetkých pozíciách podľa typu zamerania NP, ku ktorým sa viažu režijné a administratívne výdavky, spotrebný materiál a i. Hoci nie je k dispozícii presná kalkulácia výdavkov na pracovníkov v jednotlivých NP, počas rozhovorov s manažérmi NP boli hodnotitelia uistení, že mzdové výdavky, resp. priemerná cena práce je v obvyklom alebo nižšom pásme v zmysle platnej legislatívy SR a spĺňa kritérium hospodárnosti a efektívnosti.

Z porovnania priemerných súm na zamestnanca bez očistenia o spotrebné výdavky, ich výška a vyrovnanosť aj napriek tomu, že jednotlivé NP boli pripravované rôznou skupinou pracovníkov znamená, že ich nákladová efektívnosť bola posudzovaná obdobným spôsobom a v zmysle požiadaviek systému finančného riadenia EŠIF.

Okrem toho je v rámci uvedených NP zavedený prepracovaný systém kontroly, ktorým prijímateľ zabezpečuje potvrdenie oprávnenosti výdavkov za realizáciu hlavnej aktivity a plnenie cieľov projektu (napr. prostredníctvom kontrolnej činnosti koordinátorov, koordinačných stretnutí, kontroly a schvaľovania týždenných plánov/výkazov práce, evidencie dochádzky, resp. hlásení začiatku a konca pracovnej doby zamestnancov/asistentov, vedenia dokumentácie o činnosti a i.).

V prípade MU O0103 a O0107 ide o výstupy merané počtom podporených zariadení (MŠ a KC), ktoré poskytujú obraz o rozsahu pomoci na miestnej úrovni, ktorý v nasledujúcej tabuľke dopĺňa prepočet predpokladaných verejných zdrojov na 1 zapojenú obec, vrátane predpokladaného počtu obcí/zariadení, ktoré sa zapoja v rámci II. fázy.

Tabuľka 24: Porovnanie výdavkov na obec a zariadenie zapojené do prvej a druhej fázy NP a DOP MOPS

Názov projektu	Zazmluvnená suma v EUR	Počet zapojených obcí	Počet zapojených zariadení (MŠ, KC)	Priemerná suma v EUR na 1 obec	Priemerná suma v EUR na 1 zariadenie
NP PRIM I.	13 287 723,51	112	120	118 640	110 731
NP PRIM II. ⁴⁰	-	-	-	-	-
NP TSP I.	14 034 935,01	140	-	100 250	-
NP TSP a TP II.	28 999 930,08	150 + 44*	-	149 484	-
NP POZEMKY	2 389 150,97	147	-	16 253	-
NP KC I.	6 785 743,89	65	69	104 396	98 344

⁴⁰ ŽoNFP na II. fázu zatiaľ nebola schválená.

NP KS II.	21 350 000,00	150 + 30	130	118 611	164 231
NP ZK II.A	9 328 762,66	135+112*	-	37 768	-
NP ZK II.B	15 825 126,98	250	-	63 301	-
DOP MOPS I+II	41 620 878,31	60+188*		166 484	

Zdroj: Schválené ŽoNFP, vlastné spracovanie

* Počet obcí mimo zoznamu 150 obcí Take-away balíka

Z uvedených údajov je zrejme podstatné zvýšenie priemernej sumy pomoci na 1 obec v rámci všetkých NP druhej fázy, najviac v rámci NP KS (nárast zo 104 396 EUR na 118 611 EUR). Súvisí to s podstatným rozšírením záberu poskytovaných služieb klientom ako aj so zvýšenou potrebou personálu.

V prípade NP KS II. sa vyššia suma na 1 obec preniesla aj do vyššej sumy na 1 zariadenie (KC), kde je nárast takmer o približne 67 % (z 98 344 EUR na 164 231 EUR). I v tomto prípade ide o objektívnu potrebu zvýšenej komplexnosti služieb poskytovaných komunitnými centrami.

Z ďalších merateľných výstupov s preukázateľne vysokým dopadom na klientov cieľovej skupiny, ktorých je možné priradiť ku konkrétnemu NP, sú tri MU v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 25: Porovnanie výdavkov vybraných NP na 1 klienta

Názov NP	Zazmluvnená suma v EUR	Počet klientov, ktorí využili služby	Priemerná suma v EUR na 1 klienta
NP TSP I.	14 034 935,01	PO267 Počet osôb z MRK, ktoré využili služby TSP a TP	61 415 229
NP KC I.	6 785 743,89	PO266 Počet osôb z MRK, ktoré využili služby KC	17 589 386
NP ZK II.A	9 328 762,66	PO268 Počet osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva	19 703 473

Zdroj: Schválené ŽoNFP, vlastné spracovanie

Z porovnania vychádza jednotková cena na 1 klienta v rozmedzí 229 až 473 EUR, ktorú možno aj vzhľadom na zahrnutý podiel materiálnej pomoci klientom a ďalších nevyhnutných sprievodných výdavkov pri poskytovaní služieb považovať za primeranú.

Na základe prezentovaných porovnaní kľúčových MU neboli zistené neadekvátne alebo neobvyklé finančné hodnoty a realizácia pomoci môže byť považovaná za efektívnu a hospodárnu.

MU P0360 - Počet programov zameraných na zvýšenie finančnej gramotnosti obyvateľov MRK vyžaduje presnejšiu interpretáciu, aké programy boli započítavané do aktuálnej výslednej hodnoty 504 programov, nakoľko v rámci druhej fázy NP KS je pri približne trojnásobne vyššom rozpočte projektu (v porovnaní s NP KC) cieľová hodnota iba 30 programov zameraných na zvýšenie finančnej gramotnosti obyvateľov MRK.

Na základe kvalitatívneho posúdenia efektívnosti sú kriticky hodnotené niektoré procesy, ktoré spôsobujú zvýšenie nákladov, napr. predĺžená/oneskorená príprava a nutnosť opakovaného predkladania projektových zámerov/ŽoNFP niektorých NP, predčasné ukončovanie niektorých NP (napr. NP Pozemky, NP KC). Ďalej sú to rôzne komplikácie, vplyvom ktorých bola pri niektorých NP prvej fázy úroveň generovaných výstupov nedostatočná a/alebo bude generovaná so značným oneskorením (napr. NP Pozemky, NP MaH, čiastočne NP PRIM).

Z uvedených zistení sa javí ako kľúčové zlepšenie pred-realizačnej fázy projektov tak, aby počas nej bola predvídaná a odfiltrovaná väčšina potencionálnych komplikácií.

Vzhľadom na obmedzenia v súvislosti so zavedením núdzového stavu v dôsledku pandémie COVID-19 neboli realizované pôvodne plánované stretnutia so zástupcami obcí zapojených do NP a súčasne

DOP, ktoré by umožnili získať primárne údaje pre porovnanie efektívnosti dosahovanej pri NP a DOP aj na miestnej úrovni. Na porovnanie DOP je preto uvedený v nasledujúcich dvoch tabuľkách prepočet priemernej sumy na jeden DOP a priemernej sumy na jednu osobu, v kontexte sledovaného MU v rámci 1. a 2. výzvy DOP MOPS. Porovnanie je informatívne, napriek tomu, že aktuálne sa realizuje spolu za obe výzvy 248 MOPS a 109 MOPS bolo riadne ukončených v roku 2019 (pokračujú v rámci projektov druhej výzvy).

Tabuľka 26: Priemerná suma na 1 DOP

Názov DOP	Počet projektov	Zazmluvnená suma v EUR	Priemerná suma v EUR na 1 projekt
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS) I.	147	12 756 315,34	86 778
DOP Mentoring a tútoring (MaT)	19	4 438 066,65	233 582
DOP Miestna občianska poriadková služba (MOPS) II.	210	28 864 562,97	137 450
DOP spolu	376	46 058 944,96	122 497

Zdroj: Finančná tabuľka SO, vlastné spracovanie

Suma na jeden podporený DOP v rámci výzvy MOPS II. je podstatne vyššia v porovnaní s DOP schválenými vo výzve MOPS I., ale zároveň sú v oboch prípadoch nižšie ako suma na 1 DOP MaT. Projekty MaT sú však úplne rozdielneho charakteru, požadované kvalifikačné predpoklady personálu sú podstatne vyššie a realizujú sa paralelne vo viacerých obciach.

Z pohľadu pomoci na jednu osobu je suma v rámci DOP MOPS takmer 3x vyššia ako pri DOP MaT, avšak v prípade MOPS ide o osoby v zamestnaneckom vzťahu, ktoré poberajú mzdu, kým v DOP MaT o klientov prijímajúcich službu.

Tabuľka 27: Priemerná suma výdavkov DOP na 1 zapojenú osobu

Názov DOP	Zazmluvnená suma v EUR	Počet zapojených osôb celkom	Počet zapojených osôb z MRK	Priemerná suma v EUR na 1 zapojenú osobu	Priemerná suma v EUR na 1 zapojenú osobu z MRK
DOP MOPS (I.+ II.)	41 620 877	2 047	1 826	20 333	22 793
DOP MaT	4 438 066,65	-	765	-	5 801

Zdroj: monitorovacie údaje SO, vlastné spracovanie

V prípade DOP MOPS, ktoré predstavujú vyše 90% sumy všetkých zazmluvnených DOP PO5, je ich hospodárnosť a nákladová efektívnosť zaručená už tým, že celkovo už 2 047 zamestnancov v nich realizuje zmluvné výkony na úrovni minimálnych mzdových nákladov (P0885 - Počet zamestnancov poskytujúcich asistenčné služby). Z uvedeného počtu je väčšinový podiel zamestnancov z MRK 1 826 (89,2 % - P0886 - Počet zamestnancov z MRK poskytujúcich asistenčné služby).

Regionálna analýza NP PO5

Pre porovnanie geografického rozloženia zazmluvnených zdrojov v rámci prvej fázy NP boli dostupné údaje o prijímateľoch priradené k jednotlivým NP podľa kraja a okresu realizácie.

V NP TSP I., NP KC I., NP PRIM I. a NP Pozemky boli oprávnenými príjemcami iba obce "150".

V NP ZK II A bol okruh oprávnených obcí rozšírený aj mimo obcí zo "150". V prípade súbehu viacerých NP v rámci obce je obec vykázaná opakovane.

Celkové oprávnené výdavky (COV) udávajú prostriedky na financovanie NP alokované do danej obce.

Tabuľka 28: Regionálna distribúcia pomoci v rámci NP (I. fáza)

kraj	počet zapojených obcí v TSP I.	počet zapojených obcí v KC I.	počet zapojených obcí v ZK 2A	počet zapojených obcí v PRIM I.	počet zapojených obcí v POZ	Zazmluvnené COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
BB	9	4	53	8	11	4 448 243,50	47 994
KE	49	19	81	37	51	15 167 965,13	113 008
NR	6	2	3	5	6	1 613 653,56	4 928
PO	71	39	105	58	74	23 230 549,73	105 238
TN	1	0	1	1	1	272 801,11	727
TT	3	0	3	2	4	715 905,84	3 519
ZA	1	1	1	1	1	377 197,17	258
SR	140	65	247	112	148	45 826 316,04	275 672

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020

Z prezentovaných údajov je na prvý pohľad zrejmá závislosť objemu zazmluvnených zdrojov od početnosti cieľovej skupiny MRK v rámci vyčlenenej skupiny 150 obcí. Najvyššia suma pripadá na Prešovský kraj a po ňom na Košický kraj, v rámci ktorých sú najvyššie počty zapojených obcí vo všetkých porovnávaných NP. A to i napriek tomu, že v Košickom kraji je evidovaný najvyšší počet rómskych obyvateľov zapojených obcí (113 008).

Najvyšší počet zapojených obcí za oba najsilnejšie kraje vykazuje NP ZK 2A, za ním NP Pozemky a NP TSP I. Najnižšia suma aj zapojenosť obcí je v Trenčianskom kraji a potom v Žilinskom kraji.

Podrobné tabuľkové údaje za jednotlivé okresy v rámci krajov sú uvedené v prílohe.

Nasledujúce dva grafy zobrazujú geografické rozdelenie priemernej podpory obcí zapojených do NP podľa okresov a tiež informatívny prepočet pomoci v EUR na 1 obyvateľa MRK.

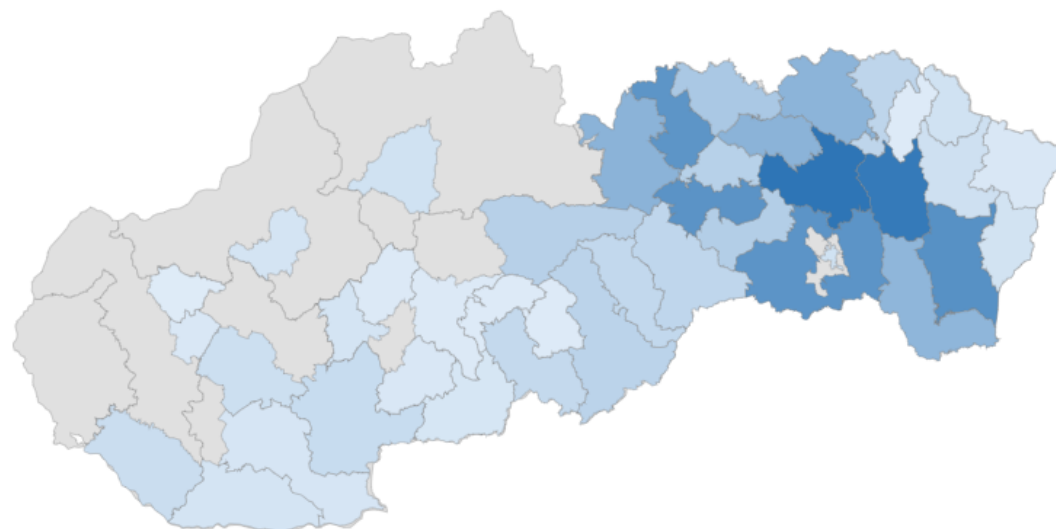
Graf 1:

okres	zazmluvnená suma v EUR	okres	zazmluvnená suma v EUR
Banská Bystrica	142 164,33 €	Levice District	612 230,00 €
Brezno District	1 048 100,58 €	Nitra District	493 589,61 €
Detva District	37 768,27 €	Nové Zámky District	235 032,84 €
Krupina District	151 073,08 €	Bardejov District	2 162 360,11 €
Lučenec District	699 059,41 €	Humenné District	425 772,77 €
Poltár District	37 768,27 €	Kežmarok District	3 384 201,31 €
Revúca District	738 590,09 €	Levoča District	1 027 195,44 €
Rimavská Sobota District	943 235,68 €	Medzilaborce District	377 197,17 €
Veľký Krtíš District	226 609,62 €	Poprad District	2 189 789,88 €
Zvolen District	75 536,54 €	Prešov District	4 618 780,62 €
Žarnovica District	272 801,11 €	Sabinov District	2 182 310,88 €
Žiar nad Hronom District	75 536,54 €	Snina District	151 073,08 €
Gelnica District	1 145 115,61 €	Stará Ľubovňa District	1 375 533,08 €
Košice	377 197,17 €	Stropkov District	37 768,27 €
Košice-okolie District	3 412 977,81 €	Svidník District	862 216,70 €
Michalovce District	3 534 805,55 €	Vranov nad Topľou District	4 436 350,44 €
Rožňava District	823 035,38 €	Bánovce nad Bebravou District	272 801,11 €
Sobrance District	334 093,32 €	Dunajská Streda District	545 602,21 €
Spíšská Nová Ves District	3 453 916,74 €	Hlohovec District	154 160,72 €
Trebíšov District	2 086 823,57 €	Piešťany District	16 142,91 €
Komárno District	272 801,11 €	Martin District	377 197,17 €

Regionálna distribúcia pomoci – Národné projekty PO5 OPLZ (1. fáza)

zazmluvnená suma v EUR

16 142,91 € 4 618 780,62 €

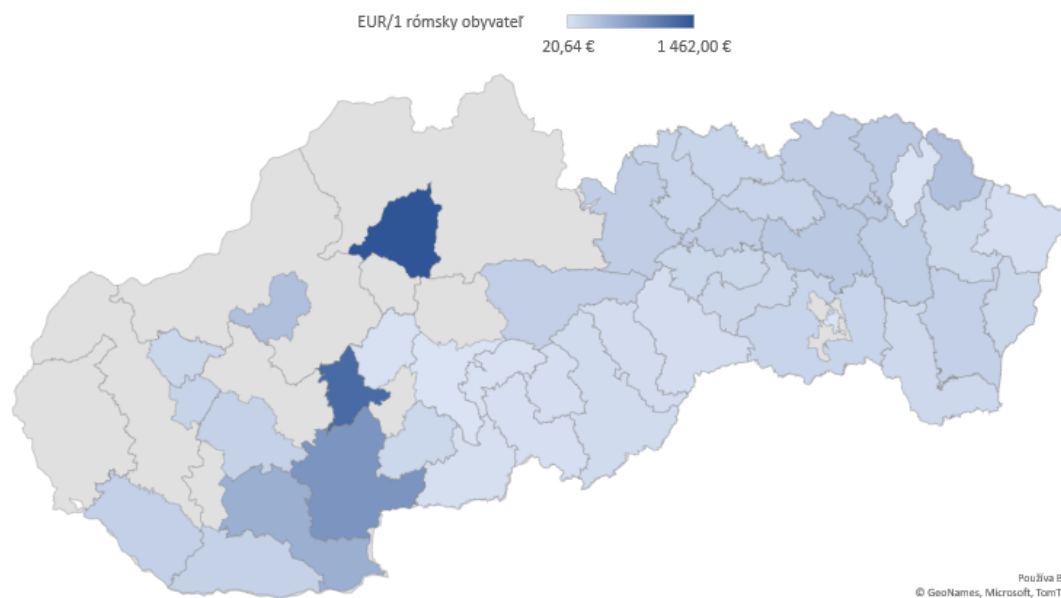

Používa Bing
© GeoNames, Microsoft, TomTom

Graf 2:

okres	EUR/1 rómsky obyvateľ	okres	EUR/1 rómsky obyvateľ
Banská Bystrica	93,04 €	Levice District	814,14 €
Brezno District	222,29 €	Nitra District	202,71 €
Detva District	37,69 €	Nové Zámky District	551,72 €
Krupina District	144,84 €	Bardejov District	250,82 €
Lučenec District	56,40 €	Humenné District	142,40 €
Poltár District	73,34 €	Kežmarok District	181,25 €
Revúca District	91,55 €	Levoča District	241,18 €
Rímovská Sobota District	97,09 €	Medzilaborce District	369,08 €
Veľký Krtíš District	64,16 €	Poprad District	238,75 €
Zvolen District	21,56 €	Prešov District	290,47 €
Žarnovica District	1 240,01 €	Sabinov District	179,82 €
Žiar nad Hronom District	42,99 €	Snina District	71,84 €
Gelnica District	150,61 €	Stará Ľubovňa District	177,17 €
Košice	20,64 €	Stropkov District	28,02 €
Košice-okolie District	168,68 €	Svidník District	278,85 €
Michalovce District	211,02 €	Vranov nad Topľou District	244,31 €
Rožňava District	80,98 €	Bánovce nad Bebravou District	375,24 €
Sobrance District	153,96 €	Dunajská Streda District	211,23 €
Spišská Nová Ves District	155,50 €	Hlohovec District	185,29 €
Trebišov District	133,75 €	Piešťany District	155,22 €
Komárno District	207,45 €	Martin District	1 462,00 €

Priemerná suma pomoci na 1 rómskeho obyvateľa v obciach zapojených do NP PO5 (I. fáza)

Regionálna analýza DOP PO5

Pre porovnanie geografického rozloženia zazmluvnených zdrojov v rámci DOP boli dostupné údaje o prijímateľoch zoradené podľa kraja a okresu.

Pri projektoch MOPS je priradenie obcí jedinečné. Pri projektoch MaT bol projekt realizovaný v priemere na území 10 obcí, náklady pripadajúce na obec sú proporcionálne rozdelené.

Celkové oprávnené výdavky (ďalej len COV) udávajú prostriedky na financovanie DOP alokované do danej obce.

V obciach dotknutých DOP je sumarizovaný počet Rómov - potencionálnych beneficentov realizovaných projektov.

Tabuľka 29: Regionálna distribúcia pomoci v rámci DOP

kraj	počet zapojených obcí v MOPS I	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazmluvnené COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
BB	28	47	39	7 451 609,62	56 090
KE	46	56	68	15 342 120,37	109 419
NR	2	2	11	1 115 449,09	9 216
PO	67	112	87	20 944 867,44	109 767
TN	1	1	1	154 217,79	2 368
TT	0	1	3	455 943,24	4 669
ZA	3	3	2	594 737,41	3 268
SR	147	222	211	46 058 944,96	294 797

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020

Podobne ako pri NP aj pri DOP je na prvý pohľad zrejماً závislosť objemu zazmluvnených zdrojov od početnosti cieľovej skupiny MRK v rámci krajov SR. Najvyššia suma pripadá na Prešovský kraj a po ňom na Košický kraj, v rámci ktorých sú najvyššie počty zapojených obcí.

Napriek veľmi vyrovnanému počtu evidovaných rómskych obyvateľov (vyše 109 tis.) za oba kraje je podpora plynúca do obcí Prešovského kraja približne o 4,5 mil. EUR vyššia.

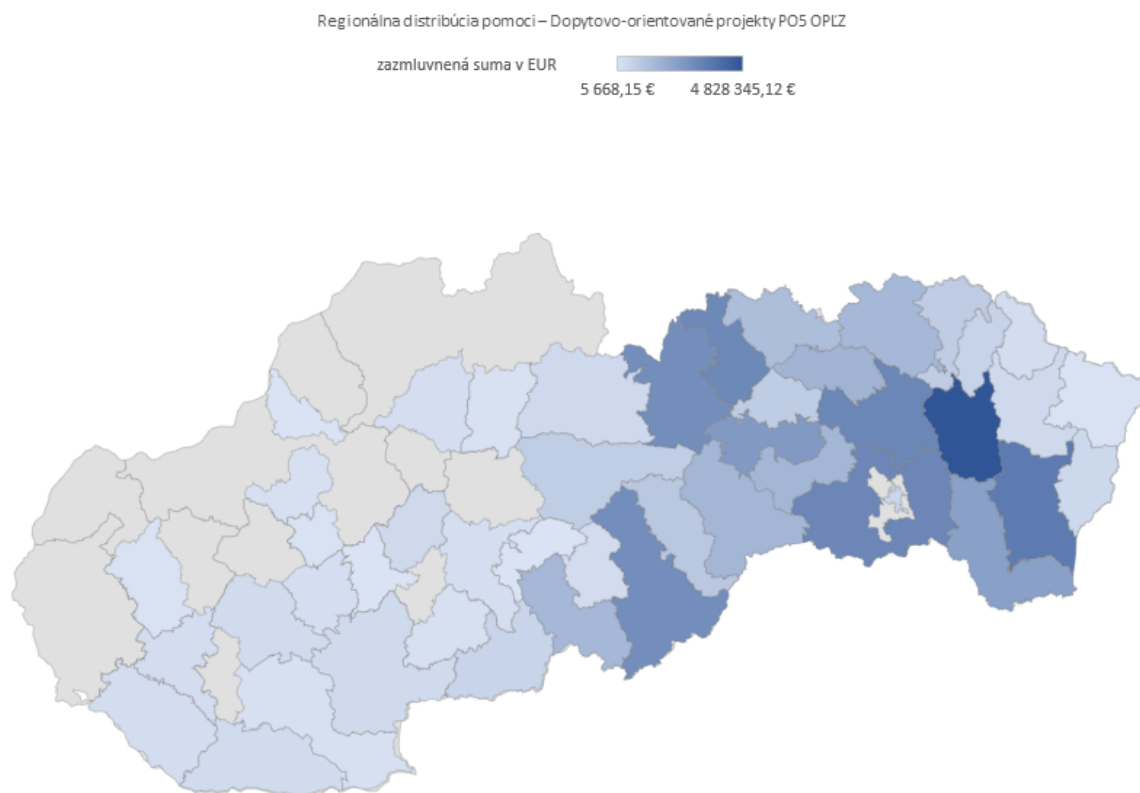
Najvyšší prepočítaný počet zapojených obcí, až 266, je v Prešovskom kraji, kým v Košickom kraji je to 170 a v Banskobystrickom kraji 114 obcí s DOP. Najnižšia suma aj zapojenosť obcí je v Trenčianskom a potom v Trnavskom kraji.

Podrobné tabuľkové údaje za jednotlivé okresy v rámci krajov sú uvedené v prílohe.

Nasledujúce dva grafy zobrazujú geografické rozdelenie priemernej podpory zapojených obcí (DOP) podľa okresov a tiež informatívny prepočet pomoci v EUR na 1 obyvateľa MRK.

Graf 3:

Okres	zazmluvnená suma v EUR	Okres	zazmluvnená suma v EUR
Banská Bystrica	31 284,72 €	Zlaté Moravce District	158 798,09 €
Brezno District	724 359,11 €	Bardejov District	1 459 666,08 €
Detva District	10 735,20 €	Humenné District	338 032,01 €
Krupina District	98 146,94 €	Kežmarok District	3 074 146,06 €
Lučenec District	1 471 064,90 €	Levoča District	760 900,30 €
Poltár District	240 835,24 €	Medzilaborce District	201 610,80 €
Revúca District	938 731,44 €	Poprad District	2 886 652,07 €
Rimavská Sobota District	2 904 855,48 €	Prešov District	3 124 039,93 €
Veľký Krtíš District	501 469,91 €	Sabinov District	1 616 777,82 €
Zvolen District	172 677,88 €	Slnina District	49 211,21 €
Žarnovica District	5 668,15 €	Stará Ľubovňa District	1 272 097,60 €
Žiar nad Hronom District	351 780,64 €	Stropkov District	558 269,42 €
Gelnicia District	1 536 765,04 €	Svidník District	775 119,03 €
Košice	442 170,64 €	Vranov nad Topľou District	4 828 345,12 €
Košice-okolie District	3 144 508,65 €	Bánovce nad Bebravou District	98 146,94 €
Michalovce District	3 529 489,40 €	Ilava District	5 668,15 €
Rožňava District	1 533 793,40 €	Partizánske District	50 402,70 €
Sobrance District	388 704,29 €	Dunajská Streda District	206 012,80 €
Spišská Nová Ves District	2 492 525,51 €	Galanta District	206 400,97 €
Trebišov District	2 274 163,44 €	Trnava District	43 529,47 €
Komárno District	292 456,86 €	Liptovský Mikuláš District	333 862,66 €
Levice District	304 425,99 €	Martin District	185 416,54 €
Nitra District	262 613,18 €	Ružomberok District	75 458,21 €
Nové Zámky District	97 154,96 €		

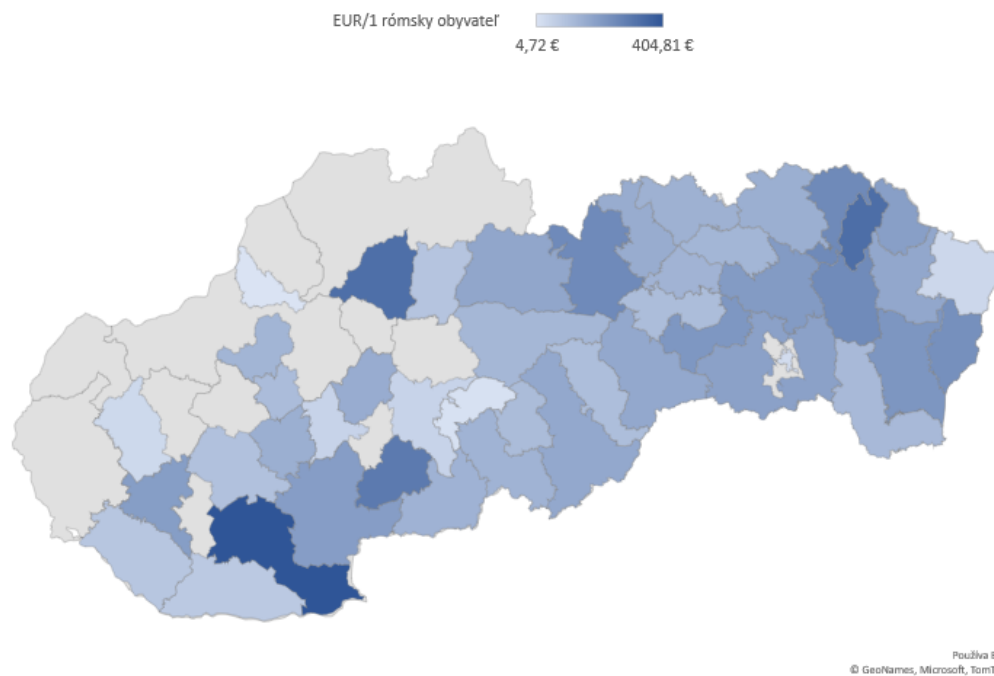

Použiva Bing
© GeoNames, Microsoft, TomTom

Graf 4:

okres	EUR/1 rómsky obyvateľ	okres	EUR/1 rómsky obyvateľ
Banská Bystrica	20,47 €	Zlaté Moravce District	152,40 €
Brezno District	129,23 €	Bardejov District	151,70 €
Detva District	10,71 €	Humenné District	173,17 €
Krupina District	299,23 €	Kežmarok District	160,01 €
Lučenec District	139,37 €	Levoča District	138,75 €
Poltár District	115,56 €	Medzilaborce District	197,27 €
Revúca District	108,89 €	Poprad District	254,44 €
Rímskavá Sobota District	171,03 €	Prešov District	208,28 €
Veľký Krtíš District	141,46 €	Sabinov District	132,50 €
Zvolen District	49,28 €	Snina District	37,48 €
Žarnovica District	48,45 €	Stará Ľubovňa District	146,20 €
Žiar nad Hronom District	158,67 €	Stropkov District	333,89 €
Gelnicva District	218,85 €	Svidník District	254,81 €
Košice	24,20 €	Vranov nad Topľou District	251,46 €
Košice-okolie District	189,18 €	Bánovce nad Bebravou District	135,00 €
Michalovce District	221,65 €	Ilava District	4,72 €
Rožňava District	171,76 €	Partizánske District	114,29 €
Sobrance District	237,45 €	Dunajská Streda District	87,18 €
Spišská Nová Ves District	111,60 €	Galanta District	200,39 €
Trebišov District	121,77 €	Trnava District	34,11 €
Komárno District	77,17 €	Liptovský Mikuláš District	176,55 €
Levice District	200,81 €	Martin District	331,10 €
Nitra District	99,93 €	Ružomberok District	92,36 €
Nové Zámky District	404,81 €		

Priemerná suma pomoci na 1 rómskeho obyvateľa v obciach zapojených do dopytovo-orientovaných projektov PO5

Zhrnutie evaluačnej otázky 5:

Na základe dosahovaných cieľových hodnôt sledovaných MU je možné konštatovať, že účinnosť podporených intervencií je primeraná doposiaľ vynaloženým zdrojom. Pri niektorých MU sú hodnoty plnenia podpriemerné (O0106, CO09, R0106, R0109) vzhľadom na pokročilú etapu implementácie OP ĽZ a je potrebné sa sústrediť na odporúčania, ktoré pomôžu zlepšiť účinnosť.

Aktuálne nastavenie monitorovacieho rámca z pohľadu hodnotenia účinnosti je primerané. V roku 2019 bola dočasne pozastavená agregácia z DOP MOPS do O0102 z dôvodu odstránenia duplicitnej agregácie z projektovej úrovne, ktorá nastala spustením druhej fázy MOPS v roku 2019. Výročná správa OP ĽZ za roky 2017 a 2018 obsahuje kompletne hodnoty O0102 (agregácia z DOP MOPS), avšak výročná správa za rok 2019 nebude obsahovať údaje z DOP MOPS, nakoľko do 31.12.2019 nebola zabezpečená nová agregácia hodnôt do O0102 (tak aby nedochádzalo k duplicitne na programovej úrovni).

Konzistentné údaje z monitorovania konkrétnej cieľovej skupiny najmä v čase po ukončení účasti na aktivitách sú kritickým predpokladom pre posúdenie účinnosti ako na projektovej, tak i programovej úrovni. Aby bolo možné v budúcnosti pracovať s konzistentnými a presnými údajmi o účastníkoch projektov, je potrebné vyriešiť nahromadené problémy s evidenciou cez kartu účastníka v ITMS2014+.

Na základe prezentovaných porovnaní jednotkových nákladov kľúčových MU neboli zistené neadekvátne alebo neobvyklé finančné hodnoty, na základe čoho možno konštatovať, že pomoc je vynakladaná efektívne a hospodárne. V prípade NP aj DOP je nákladová efektívnosť zaručená aj uplatňovanými mzdovými limitmi pre zamestnancov projektov.

Na základe kvalitatívneho posúdenia implementácie NP možno za kľúčovú potrebu považovať zlepšenie pred-realizačnej fázy projektov tak, aby počas nej bola čo možno najlepšie predvídaná a odfiltrovaná väčšina potencionálnych komplikácií.

Z regionálnej analýzy intervencií PO5 pripadá najvyššia suma pomoci v rámci prvej fázy NP na Prešovský kraj a po ňom na Košický kraj, v rámci ktorých sú aj najvyššie počty zapojených obcí, a to i napriek tomu, že v Košickom kraji je evidovaný najvyšší počet rómskych obyvateľov zapojených obcí.

Najvyšší počet zapojených obcí za oba najsilnejšie kraje vykazuje NP ZK, za ním NP Pozemky a NP TSP.

V rámci doposiaľ zazmluvnených DOP pripadá najvyššia suma na Prešovský kraj a po ňom na Košický kraj, v rámci ktorých sú aj najvyššie počty zapojených obcí.

Najvyšší prepočítaný počet zapojených obcí, až 266, je v Prešovskom kraji, kým v Košickom kraji je to 170 a v Banskobystrickom kraji 114 obcí s DOP

Práca s cieľovou skupinou osôb z MRK je špecifická a v niektorých aspektoch nie je vhodné ju hodnotiť striktne zaužívanými kritériami ekonomickej efektívnosti. Skúsenosti z realizácie NP prvej fázy ukazujú, že dosiahnutý pokrok pri práci s cieľovou skupinou môže byť dočasný a rovnaké alebo obdobné aktivity je treba opakovať. Aby sa účinky a okamžité výsledky práce nerozplynuli, je potrebné projektové aktivity udržiavať dlhodobo, prípadne projektový prístup postupne prepájať na štátny systém sociálnej pomoci, štátnu zdravotnú starostlivosť a pod., pričom je potrebné predpokladať opakované náklady na produkciu cielených služieb.

3.6 EO6: Do akej miery je systém zberu dát vo vzťahu k účastníkom vhodne nastavený alebo je možné zefektívniť a zjednodušiť proces získania týchto informácií?

V súlade s Metodický pokynom CKO č. 17 zahŕňa monitorovací systém PO5 systém merateľných ukazovateľov na viacerých úrovniach: projektové ukazovatele, spoločné ukazovatele výstupov, spoločné ukazovatele výsledkov, programovo špecifické ukazovatele výstupov, a programovo špecifické ukazovatele výsledkov. Samostatnú kategóriu predstavujú D-údaje, ktoré sú štatistického charakteru. Plnenie jednotlivých ukazovateľov je podrobne zanalyzované v rámci evaluačnej otázky 1.

Vo februári 2018 bola spracovaná Externá analýza programových merateľných ukazovateľov, ktorá bola vykonaná pre potreby revízie merateľných ukazovateľov PO5 a PO6⁴¹. Analýza konštatuje, že mnohé z pôvodných ukazovateľov neodzrkadľujú potrebu merania dopadov intervencií OP ĽZ na cieľovú skupinu obyvateľov v prostredí MRK. Nakoľko sa v rámci plánovanej revízie merateľných ukazovateľov podarilo presadiť iba čiastkové zmeny, tento stav nedostatočného merania dopadov intervencií na MRK pretrváva doposiaľ. Zároveň je potrebné poukázať na skutočnosť, že hodnoty merateľných ukazovateľov môžu obsahovať rovnaké osoby, ktoré sú evidované vo viacerých projektoch súčasne.

Na individuálnej úrovni je základným nástrojom zberu dát o účastníkoch projektov ESF (údaje opisujúce vlastnosti a situáciu účastníkov, tzv. mikroúdaje) **karta účastníka**⁴², ktorá sa eviduje v systéme ITMS2014+. Keďže obsahuje osobné údaje účastníka vrátane rodného čísla, každý účastník musí podpísať súhlas so správou, spracovaním a uchovávaním osobných údajov. Poskytnutím povinných údajov a podpísaním súhlasu ohľadom osobných údajov sa účastník stáva evidovaným účastníkom OP ĽZ, ktorých počet sa sleduje prostredníctvom projektových merateľných ukazovateľov (ukazovatele kategórie P).

V rámci projektov PO5 sa však vyskytujú osoby, ktoré odmietnu poskytnúť svoje osobné údaje a podpísať súhlas s ich správou, spracovaním a uchovávaním. V takomto prípade majú možnosť podpísať čestné vyhlásenie o neposkytnutí osobných údajov a na základe toho sú evidovaní v rámci D-údaju D0311 Počet účastníkov, ktorí nie sú sledovaní prostredníctvom karty účastníka.

Zároveň sa však vyskytuje aj tretia kategória účastníkov projektov, a to takí, ktorí odmietnu podpísať súhlas so správou, spracovaním a uchovávaním osobných údajov a zároveň odmietnu podpísať aj čestné vyhlásenie o neposkytnutí osobných údajov. Tieto osoby potom nie sú nikde evidované, aj keď im bola poskytnutá intervencia, čo samozrejme skresľuje monitorovacie údaje o implementácii PO5. Podľa vyjadrenia SO je počet takýchto osôb v projektoch PO5 zanedbateľný voči počtu účastníkov s kartou účastníka a účastníkov bez karty účastníka.

V rámci dotazníkových prieskumov bolo vykonané dopytovanie pracovníkov jednotlivých NP aj DOP, zamerané na ich odhad počtu klientov, ktorí nie sú súčasťou žiadnej evidencie, a boli im poskytnuté služby. Respondenti uviedli nasledovné odhady:

⁴¹ MUŠINKA, A. 2018.

⁴² EUROPEAN SOCIAL FUND. 2016. EUROPEAN COMMISSION. 2018. CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN. 2020.

Tabuľka 30: Odhadovaný podiel klientov mimo evidencie projektu

Intervencia	Odhadovaný podiel klientov mimo evidencie projektu
NP PRIM	11,5 %
NP TSP	14,1 %
NP KC	16,4 %
DOP Mentoring/tútoring	16,4 %
Spolu	14,0 %

Zdroj: Dotazníkové prieskumy hodnotiteľského tímu

Pri súčasných hodnotách plnenia projektových merateľných ukazovateľov a D-údaju D0311 to môže byť pre štyri intervencie vo vyššie uvedenej tabuľke v absolútnom vyjadrení približne 10 tisíc osôb, ktorým bola poskytnutá pomoc, avšak zostali mimo akejkoľvek evidencie monitorovacím systémom. Podľa informácií z SO však minimálne v DOP Mentoring/tútoring sú všetky osoby evidované cez kartu účastníka.. Percentuálne vyjadrenie podielu klientov mimo evidencie projektu tak malo byť nulové, dotazníkový prieskum však uvádza 16,4 % osôb. V projekte nie sú ani osoby mimo evidencie cez D0311 a merateľné ukazovatele Preto údaje o odhadovanom počte osôb mimo evidenciu projektu nie je možné exaktne určiť. Aj na základe údajov z SO je však nesporné, že takéto osoby v projektoch existujú a je im poskytovaná intervencia.

Vzhľadom na pandémiu COVID-19 nebolo možné zrealizovať dotazníkový prieskum pre AOZ v rámci NP ZK 2A. Na základe odhadu prijímateľa sa však môže pohybovať podiel osôb mimo evidencie projektu až v intervale 50 - 60 % celkového počtu osôb, ktorým bola poskytnutá intervencia, čo by v absolútnom vyjadrení predstavovalo ďalších približne 40 tisíc osôb.

Na základe usmernenia RO sa poskytovanie jednorazových služieb (poskytnutie lieku, privolanie RZP apod.) nepovažuje za intervenciu a nie je nutné ich evidovať. Na základe toho SO nepožaduje evidenciu osôb, ktorým bola poskytnutá služba/pomoc jednorazovo. Podľa vyjadrenia SO ide v prípade osôb mimo evidencie v NP ZK práve o jednorazovo poskytované služby/pomoc.

V prostredí MRK je karta účastníka obzvlášť citlivým nástrojom zberu dát, ktorého zmyslupnosť prijímateľa projektov dlhodobo kritizujú. Podľa hĺbkovej analýzy⁴³, ktorá bola vypracovaná v rámci projektu Zdravé komunity, sú v MRK hlavnými príčinami neochoty poskytnúť osobné údaje (i) zlé skúsenosti cieľovej skupiny s inými inštitúciami, (ii) obava klientov zo zneužitia osobných údajov, (iii) strach z vytvárania zoznamu Rómov, teda pripísania etnicity, a (iv) nepochopenie, na čo dané súhlasy, resp. nesúhlasy slúžia a následné odmietanie podpísať prakticky čokoľvek. V niektorých komunitách vedie snaha o získanie osobných údajov účastníkov projektov až k verbálnym atakom terénnych pracovníkov a odmietaniu účasti v projekte. Práve narúšanie vybudovaných spolupracujúcich väzieb predstavuje najväčšie riziko v súvislosti plnením merateľných ukazovateľov aj samotnej realizácie projektov ESF.

Komplikácia spočíva aj v skutočnosti, že prácu asistentov osvetly zdravia (ďalej len AOZ) a TSP/TP často vykonávajú osoby z rovnakej komunity, takže medzi cieľovými skupinami vzniká o to väčšia obava zo zneužitia osobných údajov. Rôzne nežiadúce javy v komunite (napr. odobratie detí, exekúcia, prepoistenie zdravotného poistenia bez vedomia klienta) sa následne dávajú za vinu pracovníkom projektov, pretože majú k dispozícii osobné údaje klientov z MRK. Prípadné podozrenia a nedorozumenia takéhoto typu sa odzrkadľujú aj na osobnom živote daných zamestnancov projektov.

⁴³ KUBO, M. 2020.

Najcitlivejším údajom v karte účastníka je rodné číslo. V slovenských podmienkach bolo zavedené ako povinný údaj v karte účastníka na základe požiadavky usmernenia EK „some sort of unique personal identifier“⁴⁴. Prijímatelia NP opakovane navrhujú zrušiť povinné vyžadovanie rodného čísla v intervenciách pre MRK a nahradiť ho iným jednoznačným identifikátorom. Hodnotitelia sa na základe získaných poznatkov prikláňajú na stranu argumentácie prijímateľov projektov, keďže rozhodnutie používať na monitorovanie účastníkov projektov práve rodné číslo bolo očividne prijaté na Slovensku; nie je to explicitná požiadavka EK. Napríklad v Českej republike, ktorá historicky používa na identifikáciu svojich občanov rodné číslo rovnako ako Slovensko, sa na identifikáciu účastníkov projektu používa kombinácia mena, priezviska, bydliska a dátumu narodenia⁴⁵. Nakoľko rodné číslo v mnohých členských krajinách EU ani neexistuje, je bezpochyby možné analyzovať aj ďalšie spôsoby evidencie účastníkov projektov používané v zahraničí.

V PO5 sa prostredníctvom karty účastníka sledovali desiatky tisíc osôb z MRK, ktorým bola poskytnutá intervencia – sociálna služba. Zber dát o účastníkoch je v rôznych prioritných osiach OP ĽZ rôzny a závisí od toho, kto je cieľovou skupinou poskytovaných intervencií. V prípade PO5 sú to osoby z prostredia MRK. Uvedené rozdiely v systéme zberu dát o účastníkoch projektov majú zásadný vplyv na priebeh ich implementácie ako aj na (ne)možnosť hodnotenia celkových dopadov OP ĽZ na cieľovú skupinu MRK v budúcnosti. Z tohto pohľadu preto opäť vyvstáva otázka, či je na národnej úrovni zmysluplné vyžadovať striktné používanie karty účastníka s rodným číslom v projektoch financovaných z ESF aj za cenu vyššie popísaných komplikácií v teréne, hoci už teraz je jasné, že reálna analýza účastníkov z prostredia MRK v rámci celého OP ĽZ nebude možná.

Odlíšny prístup ku zberu osobných údajov sa používa v rámci druhej fázy NP KC v PO5, kde okrem komunitných centier smeruje podpora aj do nízkoprahových centier, ktoré poskytujú sociálne služby špecifickým typom klientov (napr. týrané osoby). Od týchto osôb sa osobné údaje nevyžadujú a podpora je monitorovaná bez použitia karty účastníka, konkrétne prostredníctvom ukazovateľov D0323 - Počet podporených zariadení sociálnych služieb (okrem KC) a D0322 - Počet osôb z MRK, ktorým boli poskytnuté nízkoprahové služby. Tento odlišný prístup je však daný zákonom č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, ktorý garantuje anonymitu prijímateľom nízkoprahových služieb.

S kartou účastníka je spojená aj výrazná administratívna záťaž prijímateľov, ktorí musia zadávať informácie o každom účastníkovi, a to na začiatku aj po ukončení jeho účasti v projekte. Rovnako aj pracovníci sprostredkovateľského orgánu musia karty účastníkov kontrolovať, prinajmenšom určitú vzorku z nich, a až tým sa stanú hodnoty merateľných ukazovateľov platnými. Vysoká miera administratívnej záťaže sa výrazne prejavila aj počas pandémie COVID-19 v roku 2020, keď musel byť termín spracovania Výročnej správy o vykonávaní OP Ľudské zdroje za rok 2019 posunutý o niekoľko mesiacov.

Zhrnutie evaluačnej otázky č. 6

Zber mikroúdajov vo vzťahu k účastníkom intervencií PO5 sa realizuje prostredníctvom karty účastníka, ktorá obsahuje osobné údaje vrátane rodného čísla. Súčasná nastavenie tohto systému je dlhodobo kritizované zo strany prijímateľov projektov, nakoľko povinnosť poskytnúť osobné údaje, najmä rodné číslo, odrádza významnú časť potenciálnych účastníkov projektov a v niektorých prípadoch spôsobuje nedorozumenia medzi osobami z MRK a zamestnancami projektov. Zároveň existuje skupina osôb, ktorým boli poskytnuté intervencie, ale zostávajú mimo evidencie monitorovacieho systému OP ĽZ.

Okrem toho je karta účastníka nekonzistentne používaná na úrovni OP ĽZ, takže celkové hodnotenie prínosu OP ĽZ k integrácii MRK nebude možné. Je preto otázne, či ťažkosti pri realizácii projektov v teréne a veľká administratívna záťaž prijímateľov aj pracovníkov SO a RO v dôsledku používania karty

⁴⁴ EUROPEAN SOCIAL FUND. 2016. strana 24.

⁴⁵ EÚ. 2019.

účastníka budú mať očakávané prínosy v podobe (nekompletnej) databázy mikroúdajov o osobách z MRK, ktorým boli poskytnuté intervencie.

3.7 E07: Do akej miery a ako je možné zintenzívniť implementáciu PO5?

Jedným z hlavných zistení evaluačnej otázky 4 je, že územná oprávnenosť podpory je stále pomerne komplikovaná a selektívna, takže významná časť obyvateľov MRK na Slovensku nemá prístup k intervenciám v rámci balíka Take-away ani k zrkadlovým intervenciám v rámci PO4. Rovnako aj potreba väčšieho zapojenia mimovládnych organizácií, ktoré majú významné skúsenosti aj kapacity poskytovať sociálne služby klientom z MRK, je spomínaná v rámci evaluačnej otázky 4. Z finančného hľadiska⁴⁶ sú dôležité skutočnosti, že (i) celková alokácia na PO5 bola k 31.12.2019 zazmluvnená takmer na 90 % a (ii) viac ako 70 % celkovej alokácie na PO5 bolo zazmluvnených vo forme NP. Na základe toho je možné predpokladať, že mimo 150 obcí balíka Take-away existuje ešte pomerne veľká absorpčná kapacita, ktorá by mohla byť pokrytá formou NP za podmienky, že by boli ich rozpočty a geografická oprávnenosť rozšírené.

Z hľadiska DOP, o ktoré sa mohli uchádzať žiadatelia najmä v rokoch 2017 a 2018, je možné konštatovať, že absorpčná kapacita bola do veľkej miery naplnená, keďže takmer 89 % podaných žiadostí o NFP bolo schválených:

Tabuľka 31: Úspešnosť podaných ŽoNFP

Výzva	Počet schválených projektov	Počet neschválených projektov	Úspešnosť podaných žiadostí
MOPS - OPLZ-PO5-2017-1 – 1. kolo	148	25	85,55 %
MOPS - OPLZ-PO5-2017-1 – 2. kolo	3	2	60,00 %
Mentoring a tútoring - OPLZ-PO5-2017-2	20	2	90,91 %
MOPS - OPLZ-PO5-2018-1 – 1. kolo	184	16	92,00 %
MOPS - OPLZ-PO5-2018-1 – 2. kolo	28	4	87,50 %
SPOLU	383	49	88,66 %

Zdroj: Spracované podľa zoznamov schválených a neschválených projektov dostupných na stránke <http://www.minv.sk/?archiv-zoznamov-schvalenych-a-neschvalenych-zonfp>

Možnosti zintenzívnenia implementácie PO5 je preto potrebné hľadať najmä v realizácii už zazmluvnených projektov. Keďže spolupráca medzi rôznymi intervenciami je analyzovaná v rámci evaluačnej otázky 4, v tejto kapitole je zosumarizovaná najmä spätná väzba pracovníkov v teréne k rámcovým podmienkam jednotlivých projektov, a teda či sú vytvorené predpoklady na ich efektívnu implementáciu. V rozhovoroch realizovaných so zamestnancami ÚSVRK pracujúcich v projektovom manažmente jednotlivých NP a v dotazníkových prieskumoch realizovaných na pracovníkoch v teréne v rámci NP aj DOP boli identifikované aj nedostatky v implementácii jednotlivých projektov a odporúčania k jej zefektívneniu a zintenzívneniu, ktoré sú zapracované v tejto časti.

Respondenti v rámci **NP PRIM** sa zhodujú, že inkluzívne tímy v MŠ pracujú efektívne (98 %, N=200). To, že tímy pracujú efektívne, respondenti hodnotia najmä na základe vzájomného rešpektu, komunikácie a spolupráce, dochádzky detí do MŠ, pozitívnych výsledkov detí a spätnej väzby od rodičov.

Koordinátori inkluzívneho vzdelávania (ďalej len KIV) uvádzajú, že asistent učiteľa má najčastejšie na starosti skupinu 11 - 20 detí (47 %, N=55), a do 10 detí (38 %, N=55). KIV považujú počet detí primeraný časovým možnostiam asistenta učiteľa (82 %, N=55). Rovnako aj asistenti učiteľov považujú tento počet detí za primeraný svojim časovým možnostiam (89 %, N=84). Respondenti, ktorí považujú počet detí

⁴⁶ Podrobné údaje sú k dispozícii v rámci evaluačných otázok 1 a 2.

za neprimeraný, ako dôvod uvádzajú najmä potrebu individuálneho prístupu. KIV považujú za najväčší problém pri výkone svojej práce skutočnosť, že rozsah 10 osobohodín mesačne na koordináciu inkluzívneho tímu nie je dostatočný (48 %, N=55). Okrem toho uvádzajú, že niektoré rozhodnutia, ktoré musia prijať, sú mimo bežných kompetencií riaditeľa MŠ (27 %, N=55).

Odborní zamestnanci (špeciálni pedagógovia, sociálni pedagógovia, školskí psychológovia) a koordinátori práce s rodinou majú na starosti v priemere 6 - 20 detí. Približne 63 % respondentov (N=54) si myslí, že počet detí, ktoré majú na starosti, neovplyvňuje výsledky ich práce a pokrok detí. Naopak 37 % (N=54) z nich vníma, že počet detí výsledky ich práce a pokrok detí ovplyvňuje. Ako príčiny uvádzajú predovšetkým to, že čím viac detí majú, tým je potrebné mať viac času pre prácu s každým dieťaťom individuálne, a to znižuje kvalitu práce s nimi.

V NP PRIM sa do projektu môžu zapojiť iba verejné MŠ. Bolo by vhodné zistiť záujem a opodstatnenosť (návštevnosť potrebného počtu detí z MRK) zapojenia cirkevných a súkromných MŠ. Z praxe ďalej vyplynula potreba zvýšiť počet asistentov učiteľa a odborných zamestnancov, k čomu je však nevyhnutné zabezpečiť aj dostatočný priestor pre ich prácu v MŠ. Prax podľa projektového manažmentu NP PRIM ukázala, že koordinátor práce s rodinou by nemal byť zamestnancom MV SR, ale zamestnancom obce/mesta. Hodnotiteľ vychádza z toho, že vytvorením stáleho pracovného priestoru pre koordinátora práce s rodinou priamo na obci, by sa zabezpečila rýchlá a efektívna výmena informácií o rodinách z MRK s relevantnými inštitúciami a pracovníkmi obce, a tiež by sa zabezpečila efektívnejšia práca v rámci inkluzívneho tímu v MŠ a flexibilnejšie možnosti na prácu s rodinou z MRK. Do budúcnosti by to mohlo znamenať aj udržanie tejto pracovnej pozície po skončení projektu v závislosti na možnostiach obce. Naopak, osvedčila sa sieť regionálnych koordinátorov. Prevažná väčšina respondentov sa zhoduje, že metodická a koordinačná podpora zo strany Regionálneho koordinátorov je dostatočná (97 %). Respondenti dotazníkového prieskumu celkovo hodnotili spoluprácu s Regionálnymi koordinátormi veľmi pozitívne (priemernou známku 1,29). Väčšina respondentov nemala pripomienky na zlepšenie. Nedostatky pri implementácii podľa opýtaných zamestnancov vychádzajú hlavne z chýbajúcich kancelárskych potrieb, nedostatočných priestorov v MŠ pre výkon jednotlivých pozícií a nedostatočného zapojenia matiek detí z MRK do celého výchovno-vzdelávacieho procesu v MŠ. Problém vznikol aj pri nákupe a distribúcii didakticko-materiálnych balíčkov pre MŠ, keďže sa tieto potreby obstarávajú hromadne z ÚSVRK. Vhodnejšie sa javí, keby si každá MŠ v rámci paušálnych nákladov mohla nakúpiť presne tie pomôcky, ktoré deti z MRK potrebujú, a keby si tiež mohla z týchto financií zaobstarať kancelárske potreby a materiál na výrobu rôznych edukačných pomôcok. Aj z dotazníkového zisťovania vyplynulo, že dodanie balíčkov, edukačných pomôcok a hygienických potrieb pre deti z MRK je veľmi žiadané aj zo strany respondentov (pracovníkov NP PRIM). Rovnako prieskum ukázal, že materiálne podmienky sú aj častou prekážkou zvyšovania počtu detí z MRK v MŠ a vytvárania inkluzívneho prostredia v MŠ.

V rámci **NP TSP** terénni pracovníci hodnotia spoluprácu s terénnymi sociálnymi pracovníkmi veľmi kladne (62 % známku 1 ako v škole, N=32). Platí to aj vzájomne: 68 % terénnych sociálnych pracovníkov (N=74) hodnotí spoluprácu s terénnymi pracovníkmi známku 1. Ako odporúčania na zlepšenie zaznievajú najmä lepšia komunikácia medzi TSP a TP, menšie zaťaženie administratívou a možnosť častejšieho koordinačného stretávania.

Rozdelenie kompetencií medzi TSP a TP považujú respondenti za vhodné (55 %, N=106) a za skôr vhodné (39 %, N=106). Kritické hlasy zdôrazňujú skutočnosť, že v niektorých prípadoch TP vykonávajú porovnateľnú pracovnú činnosť, vrátane zodpovednosti, ako TSP.

Za užitočné sú respondentmi považované dokumenty a sprievodcovia pre prácu TSP a TP (94 %, N=106), materiálne vybavenie pre výkon práce (priestory, PC, mobil, ochranné prostriedky – 93 %, N=106), skupinové a individuálne supervízie (90 %, N=106), ako aj vzdelávacie aktivity pre TSP/TP (85 %, N=106). Kritickejšie je vnímané finančné ohodnotenie TSP/TP (79 %, N=106), pri ktorom respondenti poukazovali na nedostatočné finančné ohodnotenie za prácu v rizikových lokalitách, kde hrozí riziko nákazy, úrazu či agresivity zo strany klienta, a tiež na vysokú administratívnu záťaž.

Zamestnanci ÚSVRK v rámci NP TSP konštatovali, že častým problémom, ktorý sa vyskytuje v obciach, ktoré by aj mali záujem zapojiť sa do projektu, je problém obsadiť pozíciu TSP, keďže v nich nie je dostatok kvalifikovaných osôb majúcich záujem o túto pozíciu. Určité prekážky spôsobuje aj to, že terénna sociálna služba krízovej intervencie podľa zákona o sociálnych službách č. 448/2008 Z.z. spadá pod sociálne služby krízovej intervencie, čo nie je úplne v súlade so samotnou definíciou terénnej sociálnej práce v súlade so štandardmi TSP a TP, ktorá hovorí o tom, že terénna sociálna práca je chápaná ako dlhodobá a systematická odborná činnosť.⁴⁷

Z dotazníkového prieskumu vyplynuli skôr praktické problémy spojené s realizáciou aktivít TSP a TP v prostredí MRK. Pri práci im chýba dopravný prostriedok (auto), ktorý by im umožnil časovú flexibilitu a pokrytie viacerých lokalít a tiež legitimácia (preukaz), že sú pracovníkmi NP TSP, ktorá by im uľahčila prácu v teréne, ale aj pri komunikácii s inštitúciami. V záujme ochrany svojho zdravia by uvítali TSP/TP povinné očkovania. Pre zvyšovanie svojej odbornosti, ale najmä pre rýchlejšie a účinnejšie poskytovanie sociálnych služieb by ocenili možnosť právneho poradenstva, ale aj celkovo možnosť využiť pri práci služby odborníkov v špecifických oblastiach, ako je psychológ, terénny lekár alebo terénny právnik.

Respondenti v rámci **NP KC/NP KS** uvádzajú, že personálne zabezpečenie v zariadeniach je prevažne dostatočné vzhľadom k objemu poskytovaných služieb (75 % úplne alebo skôr dostatočné, N=113). Chýbajúce kapacity sa prejavujú najmä v oblasti pedagogickej a špecializovanej práce s deťmi a mládežou (príprava na školskú dochádzku) a pri administratíve. Niektorí respondenti upozorňujú na fakt, že personálna zostava pracovníkov KC je rovnaká bez ohľadu na veľkosť komunity, ktorej poskytujú služby, takže potenciálny počet klientov môže byť niekoľkonásobne vyšší, avšak počet pracovníkov sa adekvátne k tomu nezvyšuje. V ďalších prípadoch ešte nie sú plne obsadené pracovné miesta v KC, čo spôsobuje nadmernú záťaž ostatných zamestnancov.

Na ich motiváciu a kvalitu ich práce majú pozitívny vplyv:

- Metodické dokumenty a sprievodcovia pre prácu (90 % pozitívny vplyv, N=113). Výhrady sa týkali nejasnosti pokynov, tlaku na kvantitu na úkor kvality a všeobecne veľkej administratívnej záťaže.
- Materiálne vybavenie (priestory a technické vybavenie – 86 %, N=113). Niektorí respondenti považujú priestory za malé vzhľadom na počet klientov.
- Prítomnosť ďalších intervencií pre MRK danej lokalite (82 %, N=113). Tejto téme sa podrobnejšie venuje hodnotiacia otázka 4.
- Vzdelávacie aktivity, ktoré absolvovali v rámci projektu (78 %, N=113), sa niektorým respondentom zdali málo adresné a praktické.
- Supervízia, ktorú absolvovali v rámci projektu (77 %, N=113). Výhrady sa týkali najmä povinnej účasti a v niektorých prípadoch skôr formálnosti tejto aktivity a kvality supervízora.
- Finančné ohodnotenie (76 %, N=113). Niektorí respondenti uvádzajú, že vzhľadom na skutočný objem práce je ohodnotenie nedostatočné.
- Sociálno-psychologický výcvik, ktorý absolvovali v rámci projektu (76 %, N=113). Za problematickú považujú respondenti jeho prevažne teoretickú podobu a nedostatok praktického výcviku.

Prevažná väčšina respondentov v troch NP tiež uvádza, že metodická a koordinačná podpora zo strany Regionálneho koordinátora je dostatočná:

⁴⁷ ONDRUŠKOVÁ, E. a PRUŽINSKÁ, J. 2015.

Tabuľka 32: Spolupráca s regionálnymi koordinátormi

Intervencia	Je metodická a koordinačná podpora zo strany Regionálneho koordinátora dostatočná? Podiel respondentov s odpoveďou áno a skôr áno	Zhodnotenie spolupráce s regionálnym koordinátorom (známka 1-5 ako v škole)
NP PRIM	97 %	1,29
NP TSP	95 %	-
NP KC	91 %	1,32

Zdroj: Dotazníkové prieskumy spracovateľa

Pre udržateľnosť KC je tiež potrebné zvážiť legislatívnu zmenu, ktorá by v dlhodobom horizonte zadefinovala financovanie komunitných centier zo štátneho rozpočtu alebo iných verejných zdrojov. Podľa súčasnej právnej úpravy môže financovať KC obec alebo samosprávny kraj, avšak nikto nemá takúto povinnosť stanovenú zákonom. Čo sa týka zefektívnenia implementácie, vhodné by bolo obstarat' softvér, ktorý by umožnil jednoduché spracovanie a ukladanie veľkého údajov o činnosti KC a odstránil tak časovú náročnosť súčasného procesu.

NP ZK je jediný NP, ktorý je implementovaný bez priamej účasti obcí. Zo skupinovej diskusie s regionálnymi koordinátormi vyplynulo, že na vybudovanie spolupráce s obcou potrebovali osobný kontakt s príslušnými pracovníkmi a najmä so starostami a primátormi, ktorým bolo potrebné vysvetliť, čo AOZ robia. Napriek tomu sa nie všade podarilo získať systematickú podporu vedenia obce, čo sa prejavuje vo forme ťažkostí s presadzovaním niektorých opatrení, ktoré vyžadujú súčinnosť obce. Problematická býva aj povolebná zmena na poste starostu a poslancov, ktorá vyžaduje nové úsilie spojené s nadväzovaním vzťahov. Na druhej strane nezávislé postavenie AOZ im umožňuje byť kritickejší voči obci, ak si neplní v plnej miere svoje zákonné povinnosti. To v prípade TSP, ktorí sú zamestnancami obecného úradu, nie je celkom možné. Ďalšie kvantitatívne údaje z NP ZK nie sú k dispozícii, nakoľko sa plánovaný prieskum medzi AOZ z dôvodu pandémie COVID-19 nerealizoval.

Z rozhovorov z pracovníkmi ÚSVRK a tiež zo samotného charakteru aktivít realizovaných prostredníctvom **NP Pozemky** vyplynula potreba obstarania automobilu pre zamestnancov manažmentu projektu na zefektívnenie implementácie projektu a vybudovania siete stálych regionálnych koordinátorov (nie len formou práce na dohodu v rámci osvetových činností), čo by umožňovalo systematicky a v koordinácii s ostatnými projektmi v rámci Take-away balíka riešiť vzniknuté problémy a flexibilne reagovať na potreby zapojených obcí.

Pri **NP MaH** ukázali rozhovory s pracovníkmi projektu, že sa z dôvodu prekážok vyplývajúcich z procesu verejného obstarávania nedarí realizovať niektoré plánované výstupy (tematické kvalitatívne a kvantitatívne zisťovanie). Ďalším identifikovaným problémom sú kvalifikačné požiadavky na pracovnú pozíciu metodika, kvôli ktorým sa im túto pozíciu nedarí obsadiť.

Väčšina respondentov z radov **MOPS** (82 %, N=483) už musela počas svojej práce privolať mestskú alebo štátnu políciu. V prevažnej väčšine (93 %, N=483) ich vnímajú tak, že od príslušníkov polície a ďalších orgánov resp. úradov prevažuje dôvera k práci MOPS. Zároveň prevažná väčšina MOPS (92 %, N=483) uvádza, že majú potrebné vybavenie a pomôcky pre svoju prácu. Z pomôcok alebo vybavenia, ktoré im pre ich prácu chýba, uvádzajú najčastejšie donucovacie prostriedky a iné časti výstroje (paralyzér, sprej, baterka, vysielacia, píšťalka a pod.), oblečenie a obuv do dažďa a do teplého počasia, dopravný prostriedok – bicykel alebo auto.

Prieskum u pracovníkov MOPS priniesol aj návrhy na zefektívnenie ich činností. Pracovníci sa vo veľkej miere zhodli, že by im pri práci okrem materiálnych pomôcok pomohlo aj isté rozšírenie kompetencií pri výkone ich práce. Odznali najmä návrhy na možnosť odchytnúť tŕlavých zvierat (hlavne psov), možnosť sankcionovať občanov pri neuposlúchnutí nariadení ukladaním trestov alebo pokút (napr. za

nelegálne odbery energií, pri zistení úžery, korupcie, alebo v oblasti čistoty, hygieny a zdravia, a tiež pri nevhodnom správaní občanov), možnosť legitimovať neznámych (podozrivých) ľudí v nočných hodinách, možnosť použitia obranných/donucovacích prostriedkov do príchodu polície, či riešiť dopravné priestupky. Vyššie právomoci by privítali aj v rámci kontroly a dozoru, napr. okrem dopravnej situácie, aj v kontrole dochádzky žiakov a dodržiavania liečebného režimu u detí, dohľad nad situáciou v obci s prítomnosťou MRK prostredníctvom kamerového systému, alebo kontrolu mladistvých v pohostinstvách. Viacero respondentov tiež navrhlo, aby im bola umožnená práca počas víkendov.

Spolupráca dobre funguje aj v **DOP v oblasti mentoringu a tútoringu**. 63 % mentorov (N=70) hodnotí vzájomnú spoluprácu s tútormi známkou 1 (podľa stupnice ako v škole). Naopak tútori hodnotia známkou 1 spoluprácu s mentormi až v prípade 71 % respondentov (N=28). Takmer všetci respondenti poskytujú mentorskú/tútorskú podporu trom žiakom (86 %, N=98).

Žiaci sú vyberaní na mentorovanie/tútoring najmä v spolupráci so školou (38 %, N=98). Častý býva aj výber žiakov realizovaný samotným mentorom/tútorom (32 %, N=98) a v spolupráci s pomáhajúcimi organizáciami (komunitné centrá, terénna sociálna práca – 20 %, N=98).

Motivovanie žiakov, aby sa dlhodobo s mentorom/tútorom stretávali a spolupracovali s ním, najčastejšie prebieha formou priateľského prístupu (41 %, N=98) a tiež spoločnými voľnočasovými aktivitami (30 %, N=98). Zapojenie celej rodiny žiaka do spoločných aktivít využíva 16 % respondentov (N=98) a motivovanie žiaka vo forme drobnej odmeny za splnenie svojich povinností používa 11 % respondentov (N=98).

Prieskumom sa tiež zistilo, že dodržiavať dohodnuté termíny stretávania so svojim mentorom/tútorom sa rozhodne darí 42 % žiakov, skoro darí 56 % žiakov a 2 % žiakov sa dodržiavať dohodnuté termíny skôr nedarí (N=98). Z prieskumu tiež vyplýva, že 22 % respondentov (N=98) sa stretlo s tým, že žiaci predčasne ukončili svoju účasť v programe. Medzi hlavné dôvody predčasného ukončenia účasti v programe patrilo nezáujem žiaka o vzdelávanie (30 %, N=98) a slabá podpora zo strany rodiny (14 %, N=98). Ďalšími uvádzanými dôvodmi bola nepriaznivá situácia v rodine, buď materiálneho, alebo finančného charakteru (14 %, N=98) a tiež zdravotný stav žiaka (10 %, N=98).

Z odpovedí respondentov vyplýva, že škola na mentoring/tútoring reaguje prevažne pozitívne (81 %, N=98). Respondenti spoluprácu s rodičmi žiaka hodnotili pozitívne v 68 %, neutrálne v 26 % a negatívne v 3 % odpovedí. Spoluprácu s učiteľmi respondenti hodnotili pozitívne v 76 %, neutrálne v 17 % a negatívne v 2 % odpovedí. Spolužiaci mentoring/tútoring vnímajú pozitívne podľa 45 % respondentov, neutrálne podľa 40 % a negatívne podľa 1 % respondentov (N=98).

Pre zefektívnenie implementácie projektu respondenti navrhli umožniť im skupinové stretnutia pre žiakov v prípade rovnakej témy doučovania alebo rovnakého ročníka doučovaných žiakov, ďalej zrušenie časového obmedzenia pomoci, čo by im umožnilo flexibilne reagovať na potreby a možnosti žiaka. Prínosné by podľa respondentov bolo aj materiálne vybavenie (knihy, školské potreby) a prípadne aj finančná motivácia žiakov a rodičov (štipendium, odmeny, financie na spoločné aktivity).

Otázka **administratívnej záťaže** z hľadiska možností zintenzívnenia implementácie PO5 sa vyskytla najmä pri dotazníkovom zisťovaní. Na základe skúseností z predchádzajúcich programových období bola snaha čo najviac znížiť a zjednodušiť administratívu v programovom období 2014 – 2020, čo sa uvádza aj v programovom dokumente OP LZ. V záujme zníženia náročnosti administratívnych procesov a tým aj rýchlejšieho schvaľovania žiadostí o platbu a odstránenia vysokej miery chybovosti boli navrhnuté viaceré zmeny, ako napr. zjednodušenie procesu predkladania ŽoNFP, minimalizovanie predkladania podpornej dokumentácie k žiadostiam o platbu, zjednodušenia vo vykazovaní vynaložených prostriedkov, a pod.

Čo sa týka implementácie PO5, určitá administratívna záťaž sa odstránila vďaka komplexnému prístupu cez balík Take-away (viac v kapitole 3.4).

Pri pohľade na jednotlivé implementované NP a DOP je možné vidieť výrazné rozdiely v spôsobe vykazovania finančných prostriedkov a v nastavení mechanizmov podpory. Pre NP TSP, KC a PRIM platí, že finančné prostriedky na podporu ich implementácie sú poskytované užívateľom resp. poskytovateľom služby prostredníctvom finančných transferov, a to spätne za každý ukončený mesiac na základe uzatvorenej Zmluvy o spolupráci medzi MV SR/ÚSVRK a užívateľom, resp. poskytovateľom služby. Užívateľia pritom nepredkladajú žiadosti o platbu, monitorovacie správy a inú podpornú dokumentáciu, ale všetky administratívne úlohy v tomto smere vykonáva MV SR/ÚSVRK ako prijímateľ NFP.

V prvej fáze NP TSP a NP KC sa uplatňovali zjednodušené vykazovanie výdavkov prostredníctvom jednotkovej ceny, podľa štandardnej stupnice jednotkových nákladov. V druhej fáze projektov NP TSP a NP KS sa uplatňuje reálne vykazovanie výdavkov v súlade s platnou slovenskou legislatívou⁴⁸. Zatiaľ čo zamestnanci projektového manažmentu NP KS tento spôsob vykazovania hodnotili pozitívne a tvrdili, že priniesol uľahčenie oproti štandardizovanému systému, pracovníci projektového manažmentu TSP by ocenili návrat k štandardizovanému vykazovaniu a zhodnotili reálne vykazovanie ako administratívne náročnejšie.

Financovanie NP PRIM sa líši od NP TSP a NP KC/NP KS tým, že okrem refundácie finančných prostriedkov užívateľom prostredníctvom finančných transferov sa financujú aj odmeny zamestnancov mimo pracovného pomeru pre vybrané pozície a financuje sa aj nákup tovarov (didakticko-materiálnych balíčkov) a ich distribúcia užívateľom. Práve centralizované obstarávanie a distribúcia materiálnej pomoci je materskými školami hodnotená kriticky, pretože často zlyháva včasné doručenie tejto pomoci a naplnenie meniacich sa potrieb detí z MRK.

Spolupráca medzi MV SR/ÚSVRK ako prijímateľom NFP a obcou ako oprávneným užívateľom prebieha aj v NP Pozemky na základe uzavretej zmluvy o spolupráci, ale financovanie projektu sa vzhľadom na charakter poskytovaných služieb významne odlišuje od NP TSP, NP KC/NP KS a NP PRIM. Pri realizácii NP Pozemky nie sú užívateľovi poskytované žiadne finančné prostriedky. Služby sú uhrádzané priamo dodávateľom vybraným na základe verejného obstarávania. Práve toto obstarávanie pre vysokú špecifickosť požadovaných služieb (geodetické služby) často predstavuje problém a zvýšenú administratívnu záťaž.

Čo sa týka administratívnej záťaže pri implementácii NP MaH, komplikácie, ktoré majú za následok znemožnenie realizácie plánovaných výstupov, spôsobili najmä procesy verejného obstarávania, keďže tieto služby majú vykonávať externé subjekty.

V rámci výziev pre DOP MOPS a MaT bolo aplikované zjednodušené vykazovanie výdavkov prostredníctvom štandardnej stupnice jednotkových nákladov, ktorých cieľom je efektívna a plynulá implementácia DOP. Vzhľadom k tomu, že sa nepodarilo uskutočniť rozhovory s prijímateľmi NFP, ktorí tieto DOP implementujú, nedá sa posúdiť reálny dopad aplikácie týchto nástrojov na zníženie ich administratívnej záťaže.

⁴⁸ V súlade so zákonom č. 553/2003 Z.z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade so zákonom č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Zhrnutie evaluačnej otázky č. 7

Implementácia hlavných intervencií v rámci PO5 prebieha uspokojivo. Finančná alokácia bola k 31.12.2019 zazmluvnená takmer v plnom rozsahu, pričom väčšina intervencií sa realizuje formou NP. V rámci výziev na DOP bolo schválených takmer 89 % podaných ŽoNFP, takže absorpčná kapacita oprávnených žiadateľov bola do veľkej miery naplnená.

Dotazníkové prieskumy medzi pracovníkmi prebiehajúcich projektov ukázali, že nastavenie jednotlivých intervencií a rámcové podmienky pre výkon svojej práce hodnotia prevažne pozitívne. Spolupráca medzi rôznymi pozíciami v rámci jednotlivých NP je dobrá. Rovnako aj spolupráca MOPS s políciou a mentorov a tútorov so školami sa javí ako uspokojivá. Každá z intervencií navrhla čiastkové zlepšenia v oblasti materiálneho vybavenia, personálnych kapacít, vzdelávania či odmeňovania, ale z pohľadu hodnotiteľov sa neobjavili žiadne faktory, ktoré by mohli mať zásadný vplyv na úspešnosť či neúspešnosť PO5.

Z pohľadu administratívnej záťaže sa najväčším problémom ukázalo byť verejné obstarávanie v rámci NP MaH, ktoré zatiaľ znemožnilo realizáciu niektorých aktivít. Ako potenciálna hrozba do budúcnosti sa javí byť finančná (ne)udržateľnosť komunitných centier, ktorá zatiaľ nemá oporu v legislatíve.

3.8 EO8: Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci PO5 k plneniu stanovených cieľov a dopadov PO5?

Na určenie miery príspevku implementovanej pomoci poskytovanej v rámci PO5 k plneniu stanovených cieľov a dopadov tejto prioritnej osi boli v prvom rade identifikované stanovené ciele a predpokladané dopady jednotlivých intervencií (NP a DOP), ktoré boli graficky zobrazené v tzv. teórii zmeny (viď príloha č. 2). Teória zmeny poskytuje prehľad logickej nadväznosti aktivít v rámci jednotlivých intervencií až k očakávaným dopadom, ktoré by mali viesť k napĺňaniu špecifických cieľov PO5 zadaných v OP LZ.

Prostredníctvom vopred určenej metodiky zberu dát a ich analýzy pristúpil hodnotiaci tím k overeniu teórie zmeny. Keďže v súvislosti so vzniknutou neočakávanou situáciou ohľadne pandémie COVID-19 nebolo možné využiť všetky predpokladané metódy zberu dát a analýzy, vychádzal hodnotiaci tím pri zodpovedaní tejto evaluačnej otázky z analýzy dostupných dokumentov, interview so SO, ÚSVRK, príspevkovou organizáciou Zdravé regióny a z 5 dotazníkových prieskumov s vybranými zamestnancami NP a DOP⁴⁹ a tiež z 1 fokusovej skupiny realizovanej online vzhľadom na vzniknutú situáciu⁵⁰. Overením a rekonštrukciou teórie zmeny hodnotitelia boli schopní zistiť, ako (vhodne) plánované aktivity v rámci NP a DOP viedli k realizácii a produkcii výstupov, tie ďalej k zaznamenaným výsledkom, ktoré smerovali k plneniu očakávaných krátkodobých a dlhodobých dopadov. Miera príspevku pomoci poskytovanej v rámci PO5 k plneniu dopadov poskytne hodnotiteľom obraz o miere príspevku implementovanej pomoci k plneniu cieľov PO5.

Špecifický cieľ 5.1.1

Zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie

Tento špecifický cieľ prioritne napĺňajú intervencie implementované v rámci NP PRIM a DOP MaT.

Čiastkovo prispieva k jeho plneniu a k dosahovaniu očakávaných dopadov aj NP TSP, NP KC/NP KS a tiež DOP MOPS.

Prierezovo sa ku všetkým špecifickým cieľom viažu aktivity NP MaH.

Do NP PRIM bolo na konci roka 2019 podľa dostupných zapojených 120 MŠ (P0183). , pričom ide výhradne o verejné MŠ⁵¹. Pôsobenie NP PRIM sa vzťahuje na 112 obcí v rámci 150-ky obcí Take-away balíka. V NP PRIM podľa dostupných údajov z MV SR/ÚSVRK je počet zamestnancov, ktorí poskytujú intervencie v teréne 370 osôb (zahrňujúc koordinátorov inkluzívneho vzdelávania, asistentov učiteľa, koordinátorov práce s rodinou a odborných zamestnancov (vrátane špeciálnych pedagógov, 28

⁴⁹ NP Terénna sociálna práca v obciach s prítomnosťou MRK II. – terénni sociálni pracovníci a terénni pracovníci; NP Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK II. – odborní pracovníci – garanti, odborní pracovníci a asistenti odborných pracovníkov;

NP Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunit I. – koordinátori inkluzívneho vzdelávania, asistenti učiteľa, koordinátori práce s rodinou, odborní zamestnanci

DOP Miestna občianska poriadková služba – koordinátori, členovia hliadky;

DOP Mentoring a tútoring – mentori a tútori.

⁵⁰ Fokusová skupina sa uskutočnila s vybranými 5 koordinátormi príspevkovej organizácie Zdravé regióny.

⁵¹ Súkromné ani cirkevné MŠ sa nemôžu do projektu zapojiť.

sociálnych pedagógov a 8 školských psychologov). Projekt je zo strany prijímateľa personálne zabezpečovaný 13 zamestnancami ⁵²(hlavná projektová manažérka, metodička, 3 projektoví manažéri a 8 regionálnych koordinátorov), ktorí koordinujú a usmerňujú pracovníkov v teréne.

Pri obsadzovaní pracovnej pozície AsU v rámci NP PRIM, ktorá je jednou z pracovných pozícií vykonávaných v teréne sú aplikované dočasné vyrovnávacie opatrenia. Tie slúžia ako nástroj na zmierňovanie dopadu diskriminácie. Tieto opatrenia môžu byť využité v rôznych oblastiach života na vyrovnávanie nerovnosti a odstránení znevýhodnení vyplývajúcich z dôvodov rasového alebo etnického pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, rodu alebo pohlavia, veku alebo zdravotného postihnutia. Ich definícia je súčasťou § 8a ods. 4 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov. V rámci PO5 OP LZ prijalo MV SR/ÚSVRK dočasné vyrovnávacie opatrenie (DVO) zavedenia povinnosti preferenčného zamestnávania rómskych uchádzačov o zamestnanie obcou (oprávneným užívateľom) pri výbere uchádzača na obsadzovanú pracovnú pozíciu AsU/OZ v NP PRIM, čím aplikuje ustanovenie § 8a zákona antidiskriminačného zákona.

V rámci DOP MaT pôsobí podľa posledných dostupných údajov od MV SR/ÚSVRK 243 mentorov a 143 tútorov a počet osôb z MRK zapojených do vzdelávacieho procesu, ktorým bol poskytnutý mentoring a tútoring, bol spolu 765 (P0265).

Aktivitami k výstupom

Zlepšenie spolupráce medzi vzdelávacími zariadeniami a rodičmi detí z MRK

V PO5 OP LZ boli pod týmito aktivitami zamýšľané programy (projekty) zamerané na aktiváciu rodičov z prostredia MRK, ale aj vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov so zameraním na zlepšenie spolupráce s rodičmi detí z MRK.

Na tieto aktivity sú smerované predovšetkým intervencie NP PRIM, ktoré sú implementované formou vzniku nových pracovných pozícií, ktoré zároveň vytvárajú inkluzívne tímy v MŠ zapojených do projektu. Každá z týchto pozícií, ako aj samotný inkluzívny tím, má jasne zadané činnosti, na ktorých sa podieľa a akým spôsobom spolupracuje s ostatnými novo zavedenými prvkami v predprimárnom vzdelávaní, ale aj s ostatnými NP a DOP za účelom realizácie plánovaných aktivít s cieľom posilnenia spolupráce medzi MŠ a rodičmi (resp. zákonnými zástupcami) detí z MRK. Novovytvorená pozícia Asistenta učiteľa (AsU) priamo vedie, alebo napomáha pri tvorivých aktivitách vrátane práce s rodinou, komunikuje a spolupracuje s rodinou, pedagogickými a odbornými zamestnancami MŠ a osobne podporuje spoluprácu MŠ s rodinami detí z MRK, ktoré navštevujú MŠ, ale aj s tými, ktoré ju ešte nenavštevujú - tie motivuje k tomu, aby svoje deti umiestnili do MŠ. Odborný zamestnanec (ďalej len OZ) ⁵³ poskytuje poradenstvo rodičom (resp. zákonnému zástupcovi) a spolupracuje s nimi, a rovnako aj s pedagogickými a odbornými zamestnancami, členmi inkluzívneho tímu, ale aj so zástupcami verejnej správy. Koordinátor inkluzívneho vzdelávania (KIV) ⁵⁴ okrem koordinačnej a usmerňovacej činnosti pravidelne informuje rodičov (resp. zákonných zástupcov) a vytvára pre nich príležitosti na zapojenie sa do spolupráce s MŠ. Veľmi špecifickou novovytvorenou pozíciou je Koordinátor práce s rodinou, ktorý je zamestnancom MV SR/ÚSVRK a hlavnou náplňou jeho

⁵² Zdroj: <https://www.minv.sk/?kontakty-30>

⁵³ Pod týmto pojmom sa na účely NP PRIM rozumie školský špeciálny pedagóg, špeciálny pedagóg, alternatívne psycholog alebo školský psycholog, sociálny pedagóg a iné. V MŠ, v ktorej sa realizuje NP PRIM v závislosti od počtu detí z MRK je možné obsadiť aj viacero pozícií OZ. Maximálny počet OZ na 1 MŠ je 5 celých úväzkov (ak MŠ navštevuje min. 100 detí z MRK).

⁵⁴ Väčšinou je ním/ňou riaditeľ/ka MŠ.

práce je realizácia aktivít podľa plánu práce s rodinou a spolupráca s MŠ formou pravidelných stretnutí vo vhodných priestoroch. Inkluzívny tím, ktorý je cez NP PRIM implementovaný do zapojených MŠ, sa skladá z AsU, OZ, KIV, koordinátor práce s rodinou a ostatných pedagogických zamestnancov MŠ, či iných relevantných aktérov. Vzájomná koordinácia a plánovanie činností všetkých zainteresovaných aktérov v rámci inkluzívnych tímov prispieva aj k lepšiemu nastaveniu spolupráce medzi MŠ a rodičmi (resp. zákonnými zástupcami) detí z MRK. Na organizácii a realizácii aktivít sa podieľajú rodičia detí z MRK, ktoré navštevujú MŠ, aj takých, ktoré ju ešte nenavštevujú. Tieto aktivity zahŕňajú najmä edukačné výlety a exkurzie, spoločenské a športové podujatia a iné podujatia.

Z dotazníkového prieskumu, ktorého sa zúčastnilo 200 pracovníkov NP PRIM vyplýva, že chýba väčšia propagácia projektu v cieľovej skupine rodín z MRK, ktorá by mohla byť dosiahnutá aj pomocou aktivít a výstupov, ako je informačná kampaň, spoločné stretnutia s pracovníkmi MŠ priamo v prostredí MŠ, pozícia kontaktnej osoby priamo v komunite s MRK, ktorá by pracovala s rodičom (resp. zákonným zástupcom) v jeho prirodzenom prostredí. Podľa respondentov by sa mohlo uvažovať aj o rozšírení spoločných aktivít s rodinami z MRK o prázdninové pobyty. Chýbajú im aj aktivity zamerané na pohyb, jednoduché práce, či remeslá a kultúru, ktoré by mohli motivovať rodičov. Z rozhovorov so zamestnancami ÚSVRK vyplynulo, že podnetnou a overenou aktivitou, ktorá v tomto projekte chýba, je aj spoločné čítanie matiek (resp. otca či zákonného zástupcu) s deťmi.⁵⁵

Prostredníctvom DOP MaT vzniká pozícia mentora, ktorý spolupracuje s rodinou a vzdelávacím zariadením, ktoré navštevuje jeho chránenec (žiak ZŠ alebo žiak SŠ z MRK). Svojou činnosťou podporuje osobnostný rozvoj chránenca, radí mu a asistuje rodine a škole pri riešení prípadných problémov. Tým, že udržiava pravidelný kontakt so žiakom a jeho okolím, komunikuje a stretáva sa aj s rodinou žiaka a poskytuje potrebné konzultácie a poradenstvo, má možnosť včas zistiť a následne pomôcť pri riešení problémov, ako sú napríklad zhoršené školské výsledky, dochádzka do školy, a pod. Projekt zahŕňa aj vznik novej pozície tútora⁵⁶, ktorý komunikuje s mentorom a tiež so školou a rodinou žiaka z MRK, ktorému poskytuje svoje služby. Aj dotazníkový prieskum, v ktorom odpovedali mentori a tútori v rámci projektu, poukázal na chýbajúcu propagáciu projektu a nedostatočné zapojenie rodičov do celého procesu, pretože im chýba motivácia a informácie o projekte.

Podpora účasti detí z MRK na predprimárnom vzdelávaní

Implementáciou vyššie spomínaných pracovných pozícií a vytvoreného inkluzívneho tímu v zapojených MŠ sú podporené aktivity smerujúce k podpore účasti detí z MRK na predprimárnom vzdelávaní. Prispievajú k nim aj aktivity na zlepšenie spolupráce medzi rodičmi (resp. zákonnými zástupcami) detí z MRK (viď vyššie), ale aj iné aktivity vykonávané AsU (uľahčenie adaptácie dieťaťa z MRK do MŠ, pomoc pri prekonávaní bariér – aj jazykových, sprevádzanie detí z MRK do a z MŠ, spolupráca s TSP a KC) a KIV (informovanie rodičov a vytvorenie príležitostí zapojenia rodičov do spolupráce a spoločných aktivít v MŠ). Súvisiacim výstupom je aj zabezpečenie podporných didakticko-materiálnych (kognitívne a hygienicko-socializačné) balíčkov pre zapojené MŠ, ktoré pomáhajú k prekonávaniu časti existujúcich bariér (finančných a materiálnych podmienok príslušníkov MRK) v účasti detí z MRK na predprimárnom vzdelávaní a tiež prispievajú k vytváraniu inkluzívneho prostredia.

⁵⁵ Overená prax vyplynula z projektu pod názvom Investícia v ranom detstve – podpora sociálnej inovácie a integrácie Rómov, financovaný v rámci programu EK Progress, ktorý vypracoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity v spolupráci s medzinárodnými partnermi realizovaný do decembra roku 2014, v ktorom bolo zapojených 315 rómskych matiek z 21 lokalít a bol zameraný na zapojenie rómskych matiek do predškolskej výchovy svojich detí tak, že sa raz za týždeň v obci stretávali s odborným asistentom, s ktorým si čítali knihy a následne tie knihy čítali doma svojim deťom.

⁵⁶ Poskytovanie mentorskej podpory v rámci projektu je možné aj samostatne bez poskytovania tútoringu. Poskytovanie tútoringu je dobrovoľné, avšak poskytovanie tútoringu bez mentoringu nie je oprávnené.

Podpora výchovno-vzdelávacích a voľno-časových aktivít pre deti z MRK

Dôraz týchto aktivít bol smerovaný najmä na podporu takých činností, ktoré prepájajú majoritnú spoločnosť s minoritou (MRK). Pri výbere MŠ sa zvažujú okrem povinných kritérií aj odporúčacie kritériá, okrem iného aj predpoklad MŠ pre vytváranie zmiešaného kolektívu detí. Rozhovor so zamestnancami ÚSVRK hodnotiteľom objasnil, že nie vždy sa toto kritérium darí naplniť, a teda v rámci projektu sú zapojené aj MŠ, ktoré navštevujú iba deti z MRK, hoci je vyvíjaná snaha prioritne na podporu heterogénnych MŠ z pohľadu prostredia, z ktorého deti pochádzajú.

Činnosť AsU, OZ a inkluzívnych tímov implementovaných v zapojených MŠ podporuje individuálnu integráciu dieťaťa z MRK do kolektívu detí v MŠ a prostredníctvom spoločných aktivít s rodinami v rámci MŠ sa zameriava aj na vytvorenie pozitívnej klímy a inkluzívneho prostredia v MŠ.

Spoločné aktivity s rodinami detí z MŠ sú podporované aj aktivitami realizovanými v rámci NP KC a následne NP KS (viď nižšie ŠC 5.1.2).

Poskytovanie mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov ZŠ a SŠ z MRK

Táto činnosť je implementovaná prostredníctvom DOP MaT a vytvorením pozícií mentor a tútor. Pozícia mentora v DOP MaT má za úlohu podporovať svojho chránenca/chránencov, aby dokončil/i úplné základné vzdelanie a prihlásili sa na SŠ, v prípade žiakov SŠ, aby úspešne ukončili SŠ (ideálne s maturitou), podieľať sa na voľnočasových aktivitách so svojím chránenom a spolupracovať s jeho rodinou neformálnym spôsobom a poskytovať mu psychosociálnu podporu. Jeho činnosti na podporu osobnostného rastu a úspešného štúdia chránenca smerujú takisto k zlepšeniu prístupu k vzdelávaniu a integrácii chránenca do spoločnosti. Mentor svojho chránenca a jeho celú rodinu motivuje k lepším školským výsledkom a ide mu svojím konaním a spôsobom života príkladom. Zdôrazňuje význam vzdelania pre uplatnenie v živote, zabezpečenie si práce, a tým aj lepšej životnej úrovne.

V prípade potreby mentor chránenca doučí, alebo mu zabezpečí doučovanie pomocou tútoringu. Tútorska podpora sa sústreďuje na zlepšenie školských výsledkov žiakov ZŠ a SŠ, ich prípravu na prijímacie skúšky a celkové zvládnutie školského učiva.

Predchádzanie a eliminácia segregácie na školách

Z tohto pohľadu je dôraz kladený na predprimárne vzdelávanie, ktoré je vnímané ako predpoklad úspešného prechodu na vyššie stupne vzdelania. Zavedenie inkluzívneho modelu predprimárnej výchovy je ťažiskom aktivít NP PRIM. Predpokladom na jeho zavedenie je vytvorenie metodických materiálov a budovanie kapacít inkluzívnych tímov a vytvorenie nových pracovných pozícií. Jeden z kľúčových materiálov - *Metodická príručka inkluzívneho predprimárneho vzdelávania* bol vytvorený v roku 2019. Inkluzívny tím svojou činnosťou prispieva k vytváraniu prostredia, ktoré akceptuje deti z rôzneho prostredia. AsU spoluorganizuje činnosti dieťaťa počas výchovno-vzdelávacieho procesu a podporuje prekonávanie jazykovej bariéry a celkovú integráciu detí z MRK do kolektívu ostatných detí v MŠ, zatiaľ čo OZ sa tiež spolupodieľa na aktivitách, ktoré prispievajú k vytváraniu inkluzívneho prostredia, vrátane práce s rodinou a poradenstva. KIV na jednej strane realizuje autoevaluáciu MŠ, ktorej výstupom je autoevaluačná správa inkluzívneho vzdelávania a akčný plán zmeny MŠ v prospech inklúzie. Na druhej strane vytvára príležitosti na zapájanie rodín z MRK do spolupráce s MŠ a tiež spolupracuje s pracovníkmi ostatných NP, ktorí pôsobia v rámci balíka Take-away v danej lokalite, predovšetkým s NP KC (a následne NP KS) a NP TSP. Výstupom činnosti OZ v rámci NP PRIM je aj realizácia a vyhodnocovanie diagnostických a stimulačných programov v zapojenej MŠ.

V súlade s cieľmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie sú realizované aj osvetové aktivity v rámci NP PRIM, ktoré sú vykonávané formou spoločných aktivít väčšinovej časti obyvateľstva s minoritou v lokalite, kde je MŠ zapojená do NP PRIM a formou informačných stretnutí, či aktivít uskutočňovaných v spolupráci s NP KS. Rovnako v súlade s týmito cieľmi vykonávajú svoje aktivity aj

tútor a mentor v rámci DOP MaT prostredníctvom zamerania sa na integráciu žiakov do hlavného prúdu vzdelávania a umiestňovania žiakov do škôl, ktoré im pomôžu nájsť uplatnenie.

Pôvodný zámer OP LZ v rámci príkladov aktivít PO5 pre špecifický cieľ 5.1.1 podporiť tieto aktivity prostredníctvom podporných a poradenských služieb na školách, vytváraním pozície sociálnych pracovníkov alebo podporou vytvárania a realizácie lokálnych akčných plánov pre inkluzívne vzdelávanie sa v rámci PO5 napíňal len na predprimárnom stupni vzdelávania cez NP PRIM. Pomoc žiakom ZŠ a SŠ z MRK bola poskytnutá iba formou mentorskej a tútorskej podpory v DOP MaT. Aktivity, či pracovné pozície implementované na školách a v triedach, kde by mohli priamo zasahovať do výchovno-vzdelávacieho procesu a podporovať zavádzanie inkluzívneho modelu vzdelávania nebolo možné uskutočniť, aby nenastal rozpor s kompetenčným zákonom.⁵⁷

Rovnako neboli prostredníctvom NP a DOP PO5 podporené pôvodne zamýšľané aktivity na finančnú pomoc pre študentov SŠ a VŠ formou štipendií pre náročnosť a komplikovanosť nastavení týchto projektov vo vzťahu RO a žiaka/študenta

Toto tvrdenie potvrdil aj dotazníkový prieskum na vzorke 200 respondentov zložených z rôznych pracovných pozícií v rámci NP PRIM zároveň ukázal, že 88,5 % z nich sa domnieva, že zásluhou projektu sa celkovo v MŠ darí zvyšovať podiel detí z MRK v MŠ. Podľa respondentov sa zvýšila návštevnosť detí z MRK v porovnaní so stavom pred projektom (rok 2017), a to najmä v starších vekových kategóriách – najviac vo vekovej kategórii 5 a viac rokov (81 %), v kategórii 4-4,99 roka (70 %) a v kategórii 3-3,99 roka (60 %). Respondenti sa zhodujú, že sa znížila miera nedokončenia dochádzky do MŠ (85 %, N=200) oproti stavu pred projektom. Medzi najčastejšie príčiny toho, že deti nastúpia do MŠ, ale následne ju prestanú navštevovať, väčšina respondentov uvádza: nezáujem zo strany rodičov detí z MRK (nespolupracujú, nemajú záujem o vzdelanie, nezodpovednosť a nedôslednosť rodičov, atď.), nedostatok financií (poplatky za MŠ, stravovanie), zmena pobytu (častý je odchod do zahraničia), ako aj bariéry na strane detí (nechcú chodiť do MŠ).

Respondenti zároveň uviedli, v ktorých oblastiach podľa nich dochádza k zlepšeniu vďaka projektu, pričom ide o oblasti, ktoré majú prispieť aj k zvýšeniu počtu detí z MRK v MŠ. Najvýraznejšie zlepšenie pozorovalo rovnaké percento respondentov (86,5 %, N=200) v oblasti pripravenosti zamestnancov MŠ prostredníctvom vzdelávania, najmä v oblasti inklúzie detí z MRK; v oblasti personálnych a odborných kapacít MŠ pre deti z MRK a dostupnosti MŠ pre deti z MRK. Najmenšie percento respondentov (55 %, N=200) zaregistrovalo zlepšenie v oblasti materiálnych kapacít MŠ pre deti z MRK. Niektorí respondenti uviedli, že im didakticko-materiálny balíček zatiaľ nebol dodaný, a že celkovo majú nedostatok materiálneho vybavenia pre výkon svojej práce. Najväčšie prekážky pri vytváraní inkluzívneho prostredia a zvyšovaní počtu detí z MRK v MŠ sú: nedostatočná kapacita MŠ; financie (nedostatok finančných prostriedkov v rodinách z MRK, materiálne podmienky) a nezáujem rodičov. Rovnaké prekážky boli identifikované aj pri rozhovore so zamestnancami ÚSVRK v projektovom manažmente NP PRIM. Tí pri rozhovore uviedli, že k zlepšeniu situácie by mohlo prispieť aj zavedenie povinnej predškolskej výchovy pre deti od 5 rokov⁵⁸, s čím sa stotožňujú aj hodnotitelia. Na riešenie problémov

⁵⁷ V rámci PO1 Vzdelávanie OP LZ bol implementovaný NP Škola otvorená všetkým, ktorého cieľom je podporou inkluzívneho vzdelávania a skvalitnením profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, resp. z MRK v MŠ aj v ZŠ. Tento NP realizovalo Metodicko-pedagogické centrum v 50 MŠ a 130 ZŠ od začiatku februára 2016 do konca novembra 2019. Zdroj: *Národný projekt Škola otvorená všetkým po troch rokoch končí*.

⁵⁸ Novela školského zákona (Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní) je z roku 2019, a nadobudne účinnosť od januára 2021. Nová právna úprava sa bude týkať detí, ktoré dosiahnu 5 rokov do 31. augusta 2021 a povinnú školskú dochádzku v základnej škole začnú plniť od školského roku 2022/2023.

financovania povinnej predškolskej dochádzky existuje príspevok na výchovu a vzdelávanie detí materských škôl⁵⁹ a bola prijatá novela zákona o dotáciách⁶⁰, ktorá vytvára legislatívne podmienky pre poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa pre širší okruh detí. Hodnotiteľ tieto nástroje na prekonávanie prekážok spojených s návštevnosťou predškolských zariadení ako veľmi pozitívne s tým, že bude vhodné sledovať dopad ich zavedenia do praxe na deti z MRK.

V oblasti záujmu a povedomia detí a rodičov došlo všeobecne k zlepšeniu vo všetkých čiastkových oblastiach. Najväčšie zlepšenie respondenti pozorovali pri komunikácii medzi rodinou z MRK a MŠ (84,5 %, N=200) a v oblasti úspešného zvládania pobytu dieťaťa z MRK v MŠ (86,5 %, N=200). Z ďalších oblastí respondenti najčastejšie uvádzali zlepšenie jazykových zručností a zlepšenie návykov a adaptácie (socializácie) detí na prostredie MŠ. Ďalej je to potom zlepšenie hygienických návykov, zlepšenie zručností detí (kognitívnych, emocionálnych) a zlepšenie dochádzky detí do MŠ a mimoškolských aktivít. V súvislosti s dosahovaním plánovaného výsledku je dôležité zhodnotiť aj prínos spoločných aktivít rodičov (resp. zákonných zástupcov) detí z MRK v MŠ. Za najviac prínosné považovali respondenti spoločenské podujatia (92 %, N=200) a športové podujatia (79 %, N=200). Podľa opýtaných KIV spočíva ich prínos v lepšej komunikácii a spolupráci školy s rodičmi, v spolupatričnosti a väčšej dôvere rodičov voči škole, vo väčšom záujme rodičov o vzdelávanie a lepšej predstave rodičov o fungovaní školy a naopak školy o situácii v rodinách.

Úspešnosť detí z prostredia MRK pri nástupe do školskej dochádzky

Momentálne sa tento výsledok nesleduje prostredníctvom merateľného ukazovateľa. Z dostupných údajov a vzhľadom na začiatok implementácie NP PRIM nie je možné posúdiť vplyv NP na zvládnutie nástupu detí z MRK do školskej dochádzky.

V rámci navrhovanej revízie Prílohy č. 6 OP LZ nadväzujúcej na Správu z analýzy programových merateľných ukazovateľov vypracovanej v roku 2018 Mgr. Alexandrom Mušinkom, PhD. a v súlade s odporúčaniami uvedenými v záverečnej správe Vyhodnotenia pokroku pri vykonávaní Partnerskej dohody SR k 31. 12. 2016 vypracovanej pre Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, bol navrhnutý merateľný ukazovateľ *Miera úspešnosti detí z prostredia MRK v nástupe do riadnej školskej dochádzky (R0105)*, ktorý by vychádzal z nepriamych údajov sledujúcich počet žiakov zaradených do špeciálnych základných škôl, resp. špeciálnych tried na ZŠ s cieľovou hodnotou zníženého percentuálneho zastúpenia žiakov špeciálneho vzdelávania na celkovom počte žiakov. Tento MU nebol zo strany EK schválený, preto sa naďalej sleduje iba počet detí, ktoré absolvovali minimálne 1 rok v podporených MŠ.

Inkluzívnosť vzdelávacieho systému

⁵⁹ V zmysle §6b zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov. Finančné prostriedky sú účelovo určené pre MŠ zriaďovateľa na financovanie aktivít súvisiacich s výchovou a vzdelávaním detí, ktoré majú v danej MŠ jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky alebo ktoré sú členmi domácnosti, ktorej členovi sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a zákonný zástupca dieťaťa túto skutočnosť preukáže riaditeľovi MŠ.

⁶⁰ Novela zákona č. 544/2010 Z.z. o dotáciách je účinná od 1. januára 2019 pre poskytovanie dotácie pre všetky deti, ktoré navštevujú posledný ročník materskej školy, ako aj pre deti z domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorých príjem je najviac vo výške životného minima a od 1. septembra 2019 pre poskytovanie dotácie navyše aj pre všetky deti v základných školách.

Inklúzia vo vzdelávaní predstavuje vzdelávanie všetkých detí spolu bez akýchkoľvek organizačných opatrení, ktoré by oddeľovali deti na základe rodu, spoločenskej triedy, etnicity, schopností, zdravotných postihnutí, jazyka, náboženstva a iných foriem rozdielov medzi ľuďmi.⁶¹

K zvýšeniu inkluzívnosti predprimárneho vzdelávania smerujú všetky aktivity a výstupy v rámci NP PRIM.⁶² Kľúčovým je zavedenie inkluzívneho modelu vzdelávania v prostredí MŠ prostredníctvom implementácie novovytvorených pracovných pozícií (AsU, OZ, KIV, koordinátor práce s rodinou) a zavedením inkluzívnych tímov. K vytváraniu inkluzívneho prostredia pre deti z MRK prispievajú výchovno-vzdelávacie a voľnočasové aktivity realizované cez NP PRIM a tiež tie, ktoré sú realizované cez (resp. v spolupráci s) NP KC/NP KS so zameraním najmä na prácu s rodinou dieťaťa z MRK a na prepájanie majority s minoritou. Takisto autoevaluačná správa inkluzívneho vzdelávania a akčný plán zmeny MŠ v prospech inklúzie realizovaný KIV cez NP PRIM, implementácia materiálnej pomoci prostredníctvom didakticko-materiálnych balíčkov pre deti z MRK v MŠ a depistážne a stimulačné programy realizované OZ v MŠ slúžia ako nástroje na dosiahnutie vyššej miery inklúzie detí z MRK do výchovno-vzdelávacieho procesu v rámci predprimárneho vzdelávania. Všetky tieto výstupy slúžia na prekonávanie rozdielov medzi majoritou a minoritou, na odstraňovanie bariér, ktoré znemožňujú rovnocenný prístup k vzdelávaniu rešpektujúc pritom individuálne schopnosti detí. Koordinátor práce s rodinou je jediný člen inkluzívneho tímu, ktorý tým, že je zamestnancom priamo MV SR/ÚSVRK, je formálne oddelený od MŠ, čo nie je prínosné pre vytváranie inkluzívneho prostredia a hodnotiteľ v tomto postavení nevidí žiadnu pridanú hodnotu. Aj v rozhovore so zamestnancami ÚSVRK bolo spomínané, že by bolo praktickejšie a prínosnejšie, keby pozícia koordinátora práce s rodinou bola vytvorená na obci, a keby išlo o osobu, ktorá dobre pozná rodiny zapojené do projektu a miestnu komunitu.

Tento výsledok (dosahovanie inkluzívnosti vzdelávacieho systému) nie je sledovaný formou merateľného ukazovateľa. Z odpovedí pracovníkov NP PRIM, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu môžeme zistiť, ako sa podľa nich darí dosahovať tieto výsledky a napĺňať ciele projektu a celej prioritnej osi 5 OP IZ. Zlepšenie pripravenosti zamestnancov MŠ prostredníctvom vzdelávania, najmä v oblasti inklúzie detí z MRK konštatovalo 86,5 % (N=200), pričom až 44,5 % (N=200) sa vyjadrilo, že išlo o veľmi dobré zlepšenie a 42,5 % (N=200) že išlo o skôr dobré zlepšenie. V oblasti vytvárania nediskriminačného prostredia v MŠ (zmiešaný kolektív detí, rovnaký prístup ku všetkým) pozorovalo výrazné zlepšenie 42,5 % (N=200) a 33,5 % (N=200) skôr dobré zlepšenie. Iba 5 % respondentov (N=200) nepostrehlo žiadne zlepšenie v tejto oblasti. Čo sa týka zníženia predsudkov a obáv rodín z prostredia MRK voči majoritnej spoločnosti, v tejto oblasti zaznamenalo výrazné zlepšenie iba 26 % respondentov (N=200). Ešte menej opýtaných (20,5 %, N=200) pozorovalo výrazné zlepšenie týkajúce sa zníženia predsudkov a obáv rodín majoritnej spoločnosti voči MRK. Viacerí respondenti v prieskume vyjadrili, že spolupráca s rodičmi detí z MRK je ťažká, že pretrváva nedôvera majority k MRK a častým problémom je aj nedostatočná hygiena detí z MRK.

Predčasné ukončenie školskej dochádzky žiakov z MRK

Tento výsledok je sledovaný prostredníctvom merateľného ukazovateľa P0265 – *Počet osôb z MRK so základným alebo nižším sekundárnym vzdelaním zapojených do projektu*, pričom sa sleduje zapojenie do DOP MaT a tento ukazovateľ dosiahol podľa dostupných údajov hodnotu 765, čo predstavuje

⁶¹ NP PRIM <https://www.minv.sk/?pre-materske-skoly>

⁶² MŠVVaŠ SR už v predchádzajúcom programovom období podporovalo národné projekty zamerané na podporu inklúzie (NP známe pod skratkou MRK I., MRK II. a PRINED), Zdroj: <https://mpc-edu.sk/projekty/narodne-projekty/ukoncene-projekty>. Výstupy z týchto projektov boli relevantné napr. aj pri realizácii NP PRIM. V aktuálnom programovom období sa okrem vyššie uvedeného NP ŠOV realizujú na podporu inklúzie projekty z dvoch dopytovo-orientovaných výziev (V ZŠ úspešnejší I. a II.) a NP Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov (v príprave je NP Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II.).

plnenie 12,11 % (tabuľka č. 8). Jednou z príčin nízkeho plnenia vidí hodnotiteľ v neskoršom spustení aktivít cez DOP MaT.

Aktivity a výstupy DOP MaT smerujú k tomu, aby žiaci dokončili úplné základné vzdelanie a prihlásili sa na SŠ (a úspešne ju ukončili, ideálne maturitnou skúškou), aby si žiaci zlepšili školské výsledky a tiež dochádzku do školy. Na základe dotazníkového zisťovania, na ktorom sa zúčastnilo celkovo 98 mentorov a tútorov sa dá konštatovať, že najlepšie sa darí prispievať k plynulému prechodu žiakov do ďalších ročníkov bez nutnosti ich opakovania (95 %). Mentorom a tútorom sa v 86 % (N=98) darí prispievať aj k riadnemu ukončeniu povinnej školskej dochádzky a k zníženiu prípadov predčasného ukončenia základnej školskej dochádzky. Súvisiacimi oblasťami, v ktorých sa podľa respondentov darí pozitívne ovplyvňovať žiakov z MRK, je zlepšenie prospechu v škole (92 %, N=98), zníženie záškoláctva (88 %, N=98), zníženiu počtu vymeškaných hodín (84 %, N=98). Menej sa im darí prispievať k znižovaniu prípadov preraďovania žiakov do špeciálnej základnej školy (75 %, N=98). čo môže byť spôsobené tým, že na zlepšenie v tejto oblasti nemajú kompetencie a môžu ju ovplyvniť iba okrajovo.

Podiel príslušníkov MRK s dosiahnutým vzdelaním na úrovni ISCED 3A, 3B, 3C, 4⁶³

Prostredníctvom pôsobenia intervencií z DOP MaT, ale tiež NP KC (následne NP KS) a NP TSP sa predpokladá zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK.

Merateľný ukazovateľ sleduje počet účastníkov z MRK, ktorí mali v čase vstupu do projektu dosiahnuté základné vzdelanie (ISCED 1) alebo nižšie sekundárne vzdelanie (ISCED 2) a získali vyššie sekundárne (ISCED 3) alebo post-sekundárne (ISCED 4) (R0106). Momentálne je dosiahnutý počet 0. Dôvodom nulových hodnôt je, že projekty, ktoré mali byť zamerané na dosahovanie tohto výsledku neboli do toho času spustené z dôvodu náročnosti nastavenia vo vzťahu MV SR – žiak/študent.

Z rozhovorov s pracovníkmi ÚSRK a tiež z fokusovej skupiny s organizáciou Zdravé regióny vyplýva, že pracovníci (z veľkej časti príslušníci MRK) si tiež zvyšujú svoje vzdelanie, či už kvôli splneniu zákonných požiadaviek, na základe odporúčaní alebo na základe vlastnej potreby. Z toho dôvodu by mohlo byť prínosom sledovať aj tento výsledok pôsobenia intervencií cez PO5 OP LZ na dospelých príslušníkoch MRK.

Výsledkami k dopadom

Dosiahnutie vyššieho stupňa vzdelania mladých príslušníkov MRK

Špecializované zisťovanie EU SILC MRK 2018 realizované cez NP MaH vo svojich hlavných zisteniach uvádza, že viac ako ¾ ľudí z prostredia MRK navštevovalo, alebo má ukončenú iba ZŠ (vrátane špeciálnych ZŠ, resp. špeciálnych tried na ZŠ) a ďalej vo svojom vzdelávaní nepokračovalo. Aj z toho dôvodu je zameranie intervencií na vzdelávanie (a to už predprimárne) veľmi dôležité.

Keďže ide o dlhodobý dopad, v súčasnosti nie je možné na základe presných čísel vyjadriť mieru príspevku intervencií PO5 OP LZ k jeho dosahovaniu. Navyše, intervencie zamerané na podporu predprimárneho vzdelávania sa zákonite na dosiahnutom stupni vzdelania príslušníkov MRK môžu odzrkadliť až so značným časovým odstupom. Avšak výsledky, ktoré sú základom pre dosahovanie vyššieho stupňa vzdelania, ako je lepšia pripravenosť detí z MRK na vstup do ZŠ, lepšia informovanosť a povedomie rodičov detí z MRK, zvýšenie inkluzívnosti vzdelávacieho systému tvoria nevyhnutný predpoklad na jeho naplnenie, pokiaľ budú tieto intervencie systematicky a dlhodobo podporované.

Zníženie rozdielov vo vzdelanostnej štruktúre medzi MRK a majoritnou časťou populácie

⁶³ ISCED 3 – vyššie sekundárne vzdelávanie (3A – stredné všeobecné vzdelávanie s maturitou, 3B – stredné odborné vzdelávanie s maturitou, 3C – stredné odborné vzdelávanie); ISCED 4- post-sekundárne neterciárne vzdelávanie Zdroj online: MŠVVaŠ SR. 2019.

Podľa zisťovania EU SILC MRK 2018 je podiel osôb, ktoré ukončili ZŠ a ďalej neštudujú, v MRK až 6-krát vyšší než v bežnej populácii. Rozdiely medzi vzdelanostnou štruktúrou MRK a majoritného obyvateľstva sú stále priepastné. Podpora sociálnej inklúzie zavádzaním inkluzívneho modelu vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelávania spolu so znižovaním segregácie základným kameňom pre prekonávanie rozdielov medzi MRK a majoritou. Pokiaľ sa bude dať pôsobením intervencií dosahovať vyššie stupne vzdelania príslušníkov MRK, bude sa dať vyrovnávať aj rozdiely vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva.

Špecifický cieľ 5.1.2

Zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov

Výraznou mierou k dosiahnutiu definovaných dopadov v rámci tohto špecifického cieľa prispievajú aktivity NP TSP I. a II. fáza (NP TSP), NP KC, NP KS a tiež DOP MOPS.

Pokiaľ ide o dosiahnutie zamestnanosti príslušníkov MRK, k naplneniu tohto čiastkového cieľa prispievajú aj ostatné NP a DOP tým, že zamestnávajú na implementáciu aktivít príslušníkov z MRK. Okrem vyššie uvedených ide o NP PRIM, DOP MaT), NP ZK a NP MaH.

Prierezovo sa ku všetkým špecifickým cieľom viažu aktivity NP MaH.

Počet podporených komunitných centier cez NP KC (a následne NP KS) bol ku koncu roka 2019 spolu 69 (O0107) a tento NP pôsobí podľa dostupných údajov v 65 obciach v rámci 150-ky obcí Take-away balíka⁶⁴. Počet zamestnancov projektu, ktorí vykonávajú svoju prácu v teréne je podľa PMU P0343 196 (157 žien a 39 mužov), pričom ide o pozície garantov, odborných pracovníkov a asistentov odborných pracovníkov. Projekt je zo strany prijímateľa personálne zabezpečovaný 12 zamestnancami, z toho 10 ich pôsobí na pozícii regionálny koordinátor/ka. Počet osôb z MRK, ktoré využili služby KC bolo spolu 17 589 (P0266).

V NP TSP pôsobí 494 zamestnancov, ktorí vykonávajú svoju prácu v teréne (na pozícii TSP a TP) a pôsobia v rámci 140 obcí 150-ky Take-away⁶⁵. Ich činnosť usmerňuje 12 regionálnych koordinátorov v 9 regionálnych koordináčnych centrách. Počet osôb z MRK, ktoré využili služby TSP, TP zapojených do projektu bolo spolu 61 415 (P0267).

Pracovníkov DOP MOPS je podľa posledných dostupných údajov z MV SR/ÚSVRK 1396 a pôsobia 248 obciach na Slovensku.

Aktivitami k výstupom

Podpora poskytovania sociálnych a asistenčných služieb

Sociálne služby v obciach s prítomnosťou MRK sú podporené prostredníctvom NP TSP a NP KC (a následne NP KS), cez ktoré sú poskytované sociálne služby krízovej intervencie v súlade s §24 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov. Asistenčné služby poskytujú pracovníci DOP MOPS.

V NP TSP sú tieto sociálne služby vykonávané prostredníctvom terénnych pracovníkov (TP) a terénnych sociálnych pracovníkov (TSP), ktorých riadi a usmerňuje regionálny koordinátor a odborne vedie metodik. Už z definície terénnej sociálnej práce vyplýva, že ide o odbornú činnosť, ktorá sa zameriava na uľahčovanie života klienta, jeho sprevádzanie v ťažkých životných situáciách a zmierňovanie

⁶⁴ V druhej fáze sa má tento počet rozšíriť o indikatívne vybraných 30 obcí mimo 150-ku obcí Take-away balíka.

⁶⁵ V druhej fáze sa má tento počet rozšíriť o indikatívne vybraných 44 obcí mimo 150-ku obcí Take-away balíka.

dopadov zlej sociálnej situácie, chudoby a sociálneho vylúčenia, a teda ide o rôznorodé problémy, ktoré TSP v spolupráci s klientom analyzuje a snaží sa pomôcť ich riešiť. TSP posudzuje tieto problémy v kontexte sociálnych vzťahov klienta a svoje intervencie dôkladne zvažuje a plánuje celý proces ich riešenia spolu s klientom (vytvára individuálny plán pomoci). Rovnako aj terénna práca je zameraná na prácu s jednotlivcom a jeho sociálnym prostredím a poskytuje klientovi pomoc hlavne v krízových situáciách, ktoré je potrebné riešiť okamžite, bez dlhšieho plánovania. Obe tieto sociálne služby sú chápané ako dlhodobé a systematické odborné činnosti, ktoré svoje ciele dosahujú v spolupráci s klientmi a s podporou i spoluprácou ďalších inštitúcií a organizácií. Dôraz je pritom kladený na aktiváciu potenciálu jednotlivca (tzv. zmocňovanie alebo empowerment) a na podporu porozumenia jeho pozície v rámci spoločenských štruktúr.⁶⁶

Sociálne služby krízovej intervencie sú podporované aj cez NP KC a to buď formou komunitného centra (KC), a počínajúc implementáciou II. fázy projektu aj formou nízkoprahového denného centra (NDC) alebo nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu (NSSDR). Všetky tri sociálne služby krízovej intervencie poskytujú dostupné a štandardizované odborné činnosti realizované v oblasti podpory sociálnej inklúzie osôb v nepriaznivej sociálnej situácii s dôrazom na príslušníkov MRK. V súlade so zákonom o sociálnych službách ide najmä o poskytovanie sociálneho poradenstva a pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov (KC, NDC, NSSDR), pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy a školského zariadenia, vykonávanie preventívnych aktivít a záujmovej činnosti (KC, NSSDR). Činnosti pracovníkov NP KC/NP KS sú takisto zamerané na aktiváciu príslušníkov MRK (empowerment) na riešenie ich problémov a nepriaznivej životnej situácie s cieľom zvýšiť ich zamestnanosť a zamestnateľnosť.

Podpora poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby

Asistenčné služby pracovníkov MOPS zahŕňajú ochranu verejného poriadku, ochranu súkromného a verejného majetku, ochranu životného prostredia, plynulosť a bezpečnosť cestnej premávky. Vykonávajú hliadky, monitorujú situáciu v komunite, svojou činnosťou a upozorňovaním obyvateľov z MRK sa snažia predchádzať konfliktom a upokojuvať vzniknuté konflikty. Sprostredkujú kontakt na iné pomáhajúce organizácie alebo verejné a štátne inštitúcie.

Táto aktivita PO5 OP LZ bola podporená formou implementácie DOP miestne občianske poriadkové služby (MOPS) v obciach s prítomnosťou MRK. Činnosti v rámci vyššie uvedených oblastí vykonávajú členovia a koordinátori MOPS často v súčinnosti s mestskou políciou alebo Policajným zborom SR. Svojou činnosťou prispievajú aj k bezproblémovej implementácii a k dosahovaniu výsledkov ostatných NP a DOP z PO4, PO5 a PO6 OP LZ v lokalitách, kde sú tieto projekty podporované, ale tiež pomáhajú pri výkone štátnej a verejnej správy. Zámerom je zmierňovať napätie medzi majoritným obyvateľstvom a minoritou tým, že monitorujú dianie v prostredí MRK, upozorňujú na protispoločenskú alebo protiprávnu činnosť, dohliadajú na poriadok a snažia sa predchádzať konfliktom. Podľa výrokov pracovníkov MOPS, ktorí sa zúčastnili na dotazníkovom prieskume chýba v rámci ich kompetencií odchyt túlavých zvierat, monitorovanie cez kamerové systémy, kontrola dochádzky a dodržiavanie liečebného režimu u detí z MRK, či obmedzenie vstupu mladistvých do pohostinstiev. Okrem problému nedostatočných kompetencií vo vyššie uvedených oblastiach, často bol spomenutý aj problém týkajúci sa nedostatočného vybavenia/pomôcok na výkon ich práce.

Podpora fungovania KC

Fungovanie komunitných centier ako sociálnej služby krízovej intervencie je podporované prostredníctvom NP KC (neskôr v II. fáze v NP KS). KC majú „dvojúrovňové“ zacielenie a to po prvé na

⁶⁶ ONDRUŠKOVÁ, E. a PRUŽINSKÁ, J. 2015.

podporu sociálneho a ekonomického rozvoja sociálne znevýhodnených skupín obyvateľov obce a po druhé na podporu rozvoja obce a všetkých jej obyvateľov, skupín a komunít v zmysle zvyšovania sociálnej súdržnosti a sociálnej inklúzie.⁶⁷ Plán činností si vypracuje každé komunitné centrum v súlade so zákonom o sociálnych službách, štandardmi komunitných centier a metodickým výkladom k odborným činnostiam a aktivitám v komunitnom centre s ohľadom na problémy a potreby miestnej komunity.

V II. fáze sa poskytovanie sociálnych služieb v rámci projektu NP KS rozšírilo o dve sociálne služby krízovej intervencie: nízkoprahové denné centrum a nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu popísané vyššie v časti Podpora sociálnych a asistenčných služieb.

Programy finančnej gramotnosti

Zamýšľané aktivity na podporu programov zameraných na finančnú gramotnosť, riadenie dlhu a sporenia ako nástroja pre uľahčenie vstupu MRK na trh práce a zvyšovanie informovanosti MRK v tejto oblasti sú implementované v rámci NP TSP a NP KS.

Pracovníci NP TSP v rámci sociálnych služieb poskytujú aj sociálne poradenstvo. V závislosti od konkrétnych problémov, resp. životných situácií jednotlivých klientov, môže byť poradenstvo zamerané aj na finančnú gramotnosť (pomoc so stanovením rodinného rozpočtu, vybavenie splátkového kalendára, vybavenie príspevkov od štátu, a pod.). Keďže si tieto intervencie vyžadujú odborné vedomosti, môžu sa v týchto témach vzdelávať. Súvisiace témy sú zahrnuté do okruhov, v ktorých si budú môcť TSP/TP zvyšovať svoju kvalifikáciu prostredníctvom školenia s odborníkmi (napr. v téme mosty z chudoby, právne minimum zahrňujúce proces exekučného konania, či vyhlásenie osobného bankrotu). Dôležitou aktivitou v tejto oblasti je aj sieťovanie s inými pomáhajúcimi profesiami, ktorej výstupom sú pravidelné stretnutia so zástupcami pomáhajúcich profesií, ale aj inštitúcií (napr. ÚPSVaR, SPO, a pod.), na ktorých komunikujú, vyjasňujú si svoje kompetencie, spolupracujú na riešení problémov, monitorujú situáciu v danej lokalite.

Vzdelávanie TSP/TP a sieťovanie s relevantnými inštitúciami podporujú realizáciu preventívnych aktivít v rôznych oblastiach vrátane finančnej gramotnosti. Výstupom sú skupinové stretnutia organizované v spolupráci s odborníkmi vhodne zvolenou formou (napr. prednášky, besedy) na témy, ktoré závisia od aktuálnych problémov v danej lokalite. V oblasti finančnej gramotnosti môže ísť o finančné plánovanie, sporenie, prijímanie finančných rozhodnutí, osobný bankrot, a pod.

Práve na nedostatky odborných kompetencií a vzdelávacích aktivít (aj v oblasti oddlžovania a osobného bankrotu klientov), a chýbajúcu výmenu skúseností či kvalitné zaškolenie nových pracovníkov upozornili v dotazníkovom prieskume viacerí TSP/TP.

Pracovníci NP KC/NP KS taktiež poskytujú sociálne poradenstvo a organizujú preventívne programy vrátane poradenstva a programov zameraných na zvyšovanie finančnej gramotnosti príslušníkov MRK. Tieto osvetové a preventívne programy sú plánované ako dlhodobejšie intervencie a sú podľa potreby klientov v danej lokalite často v spolupráci s NP TSP, či inými relevantnými subjektmi. Z dotazníkového prieskumu vyplynulo, že podľa niektorých pracovníkov v ich lokalite chýbajú programy na zvyšovanie finančnej gramotnosti, pričom sú veľmi žiaduce.

Podpora kariérneho poradenstva pre príslušníkov MRK

Kariérne poradenstvo cez NP TSP môže byť poskytované individuálnou formou v rámci vypracovaného individuálneho plánu pomoci, pokiaľ je to v súlade so stanovenými potrebami klienta, ale tiež prostredníctvom vyššie spomínaných preventívnych a osvetových aktivít. Tie môžu byť zamerané na predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti, či zvyšovanie kvalifikácie v spolupráci so zamestnávateľmi či ÚPSVaR.

⁶⁷ ČEREŠNÍKOVÁ, M., HAPALOVÁ, M. a kolektív. 2017.

Intervencie NP KC/NP KS sa kariérnemu poradenstvu venujú v rámci poskytovania pomoci pri príprave na školskú dochádzku a teda sa zameriavajú na mládež a ich voľbu povolania po ukončení školskej dochádzky, čo zahŕňa aj aktivity na motiváciu zvyšovania kvalifikácie (prevencia predčasného ukončovania procesu vzdelávania, pokračovanie a vhodný výber strednej školy, či povolania). Do týchto aktivít môžu byť zapojené aj inkluzívne tímy fungujúce v rámci NP PRIM. Aj ďalšie doplnkové činnosti, ktoré môžu poskytovať KC sú zamerané na kariérne poradenstvo, ako napr. formálne alebo neformálne vzdelávacie kurzy, tréningy a školenia, či podpora dobrovoľníctva, vďaka ktorým si môžu zvýšiť svoju kvalifikáciu, prípadne zistiť svoje silné stránky a vlohy, a ďalej ich posilňovať.

V spolupráci s NP TSP sa prostredníctvom KC organizujú a realizujú aj iné aktivity určené prevažne pre dospelých príslušníkov MRK na podporu ich zamestnateľnosti a zamestnanosti, ako je pracovné poradenstvo, prevádzka pracovných inkubátorov, zakladanie sociálnych podnikov v spolupráci s obcou, či špecificky cielená postpenitenciárna starostlivosť⁶⁸. Podľa rozhovorov s predstaviteľmi ÚSVRK v rámci pracovného poradenstva ide napríklad o pomoc s napísaním životopisu alebo žiadosti o prijatie do zamestnania, či o nácvik pracovného pohovoru.

Z dotazníkových prieskumov NP KC/NP KS a NP TSP v rámci priestoru na vyjadrenie vlastných názorov respondentov je zrejma potreba viac sa zamerať práve na aktivity, ktoré by pomohli príslušníkom MRK uspieť na trhu práce, ako je napríklad spolupráca s potenciálnymi zamestnávateľmi, alebo podpora zvyšovania kvalifikácie príslušníkov MRK cez rôzne kurzy.

Dočasné vyrovnávacie opatrenia na zamestnávanie príslušníkov MRK v NP

Hoci DOV (viac v ŠC 5.1.1) v zmysle zavedenia povinnosti preferenčného zamestnávania rómskych uchádzačov o zamestnanie je aplikované v súčasnosti len pri NP PRIM, aj v ostatných NP a DOP (NP TSP, NP KS, NP ZK, NP MaH, MOPS aj DOP MaT) sú často zamestnávani na jednotlivé pracovné pozície Rómovia, keďže poznajú miestnu komunitu a prostredie, jazyk cieľovej skupiny a lokálne špecifiká, čo pre nich môže byť po splnení nastavených kvalifikačných predpokladov pri výberovom konaní konkurenčnou výhodou oproti nerómskym občanom. V rámci merateľných ukazovateľov výstupu sa sleduje počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách pracovníkov KC zapojených do projektu (P0344 – spolu 51), počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách vo výchovno-vzdelávacom procese zapojených do projektu (P0347 – spolu 90), počet osôb z MRK zamestnaných v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva (O0105 – spolu 258), počet osôb z MRK, ktoré sa zamestnali na pozíciách TSP a TP zapojených do projektu (P0432 – spolu 164).

Podpora monitorovacieho systému politik MRK

NP MaH svojimi aktivitami podporuje zabezpečenie spoľahlivého systému monitorovania a hodnotenia politik zameraných na MRK, ktoré je prierezovým opatrením PO5. Zrealizovanými výstupmi, ktoré sú relevantné pre oblasť vzdelávania MRK sú predovšetkým špecializované zisťovanie EU-SILC a tiež monitorovacie správy plnenia Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, či externé hodnotenia implementácie tejto stratégie. Prínosom je aj aktualizovaný Atlas rómskych komunít 2019. Plánované Tematické zisťovania – Bariéry pri vstupe marginalizovaných Rómov na trh práce a Finančná začlenenosť marginalizovaných Rómov neboli v čase tohto hodnotenia realizované.

Výstupmi k výsledkom

Dostupnosť a zjednotené štandardy sociálnych a asistenčných služieb poskytovaných v obciach s MRK

Implementáciou NP TSP a NP KC/NP KS sa zabezpečuje dostupnosť sociálnych služieb a implementáciou MOPS dostupnosť asistenčných služieb v jednotlivých obciach zapojených do týchto

⁶⁸ Podpora jednotlivcovi po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody pri jeho opätovnom začlenení sa do občianskej spoločnosti. Zdroj: MINISTERSTVO VNÚTRA SR.

projektov pre príslušníkov MRK. Keďže sa počet zapojených obcí s MRK vďaka ich zapojeniu do týchto projektov zvýšil, zvýšila sa aj dostupnosť sociálnych a asistenčných služieb pre príslušníkov MRK.

Zlepšenie dostupnosti týchto služieb potvrdzuje aj dotazníkové zisťovanie pracovníkov NP KC/NP KS, v ktorom 100 % respondentov (N=113) konštatovalo, že sa prostredníctvom projektu darí zlepšovať dostupnosť sociálnych služieb pre MRK. Aj v oblastiach úzko súvisiacich s dostupnosťou a šandardizáciou sociálnych a asistenčných služieb sa podľa respondentov darilo dosahovať zlepšenie: zvyšovať kvalitu služieb v oblasti sociálnej inklúzie MRK cez šandardizované služby (96 %), posilňovať kapacity komunitnej sociálnej práce (93 %), či zvyšovať dôveru MRK k pracovníkom NP KC/NP KS (98 %).⁶⁹ Aj dotazníkový prieskum pracovníkov NP TSP ukázal, že v oblastiach podporujúcich zlepšenie dostupnosti služieb sa darí najmä poskytovať služby klientom z MRK podľa ich potrieb (98 %, N=106) a získať dôveru a nadviazať spoluprácu s klientmi z MRK (100 %, N=106).

Zavedenie MOPS vníma komunita MRK, v ktorej projekt pôsobí, pozitívne podľa 99 % opýtaných pracovníkov MOPS (N=483), pričom pociťovaný negatívny postoj komunity podľa respondentov vyplýva prevažne zo závidy stáleho príjmu z pohľadu spoluobčanov a nesúvisí s negatívnym vnímaním služieb, ktoré sú cez MOPS poskytované.

Čo sa týka zjednotenia štandardov týchto služieb, NP TSP aj NP KC/NP KS využívajú štandardy, ktoré boli vytvorené IA MPSVR SR, čo prispieva k dosahovaniu cieľov poskytovania týchto služieb. Aj k predpokladanej revitalizácii štandardov KC/NDC/NSSDR by podľa základných dokumentov NP KC/NP KS malo dôjsť až na základe stretnutí expertnej skupiny, ktorá je zložená z odborníkov z verejného i neverejného sektora a ktorej čestným členom je aj zástupca IA MPSVR SR.⁷⁰

Miera finančnej gramotnosti príslušníkov MRK

K zvýšeniu finančnej gramotnosti príslušníkov MRK prispievajú programy zamerané na túto oblasť zahrňujú sociálne poradenstvo a preventívne aktivity organizované cez NP KC/NP KS a NP TSP. Dotazníkové zisťovanie vykonané na vzorke 113 respondentov z NP KC/NP KS ukázalo, že 25 % respondentov pozorovalo v oblasti finančnej gramotnosti klientov veľké zlepšenie a ďalších 57 % malé zlepšenie. U opýtaných pracovníkov NP TSP ukázal dotazníkový prieskum, že veľké zlepšenie v oblasti finančnej gramotnosti zaznamenalo 37 % respondentov a malé zlepšenie 47 % (N=106).

Miera finančnej gramotnosti nie je sledovaná cez merateľné ukazovatele.

Zamestnateľnosť príslušníkov MRK

Prostredníctvom kariérneho poradenstva poskytovaného prostredníctvom NP KC/NP KS a NP TSP, a tiež vďaka zamestnávaniu cez NP a DOP, by malo dochádzať k zvyšovaniu zamestnanosti a zamestnateľnosti príslušníkov MRK.

Počet evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK je revidovaný merateľný ukazovateľ (RO107), ktorý nahrádza pôvodný merateľný ukazovateľ Počet osôb z prostredia MRK, ktoré využívajú sociálne služby. Vzhľadom k tomu, že výsledkom má byť zvyšovanie zamestnateľnosti príslušníkov MRK v súlade s definovaným špecifickým cieľom 5.1.2 PO5 OP LZ, hodnotitelia túto revíziu hodnotia ako pozitívnu zmenu, ktorá umožní sledovať, či vplyvom intervencií PO5 OP LZ bude dochádzať k poklesu evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK. V súčasnosti tieto údaje nie sú k dispozícii.

Na základe dotazníkového prieskumu pracovníkov NP KC/NP KS a NP TSP je možné tvrdiť, že pracovníci oboch projektov deklarovali, že v oblasti zamestnanosti ich klientov – príslušníkov MRK v zmysle zníženia dlhodobej nezamestnanosti, zlepšenie spolupráce so zamestnávateľmi, verejnými inštitúciami, a pod. došlo vďaka implementácii projektov k zlepšeniu (v dotazníku pre NP TSP uviedlo

⁶⁹ N=113 pre všetky uvedené percentá

⁷⁰ Sprievodca pre zapojených subjekty do NP KS – II. fáza

veľké alebo malé zlepšenie 87 % (N=106) respondentov a v dotazníku NP KC/NP KS vyjadrilo veľké alebo malé zlepšenie 82 % (N=113) respondentov).

Výsledkami k dopadom

Zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia MRK

Zvýšená dostupnosť a zjednotené štandardy poskytovaných sociálnych a asistenčných služieb cez NP TSP, NP KC/NP KS a DOP MOPS spolu so zvýšenou finančnou gramotnosťou príslušníkov MRK cez individuálne poradenstvo a preventívne aktivity prispievajú k lepšiemu zvládaniu bežných aj krízových životných situácií a to najmä starostlivosť o rodinu a domácnosť a styk s úradmi. Ako bolo spomínané, cieľom poskytovania sociálnych služieb je aktivácia potenciálu klienta, jeho zmocňovanie, aby bol schopný riešiť svoju životnú situáciu. Poskytované sociálnych a asistenčných služieb vytvárajú predpoklady na zvyšovanie tejto schopnosti príslušníkov MRK, a tým aj na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia Rómov, čo je predpokladaným dlhodobým dopadom intervencií PO5 OP LZ.

Pracovníci NP KC/NP KS v dotazníkovom prieskume uviedli, že svojou prácou pomáhajú príslušníkom MRK k tomu, aby samostatne riešili svoje problémy (49 % si myslí, že k tomu rozhodne pomohli a 44 % že tomu skôr pomohli, N=113).

Rovnako k tomuto dopadu prispieva aj zvyšovanie zamestnateľnosti a zamestnanosti príslušníkov MRK. Z hľadiska toho, že ide o skutočne dlhodobý dopad, bude ho možné sledovať až na základe dlhšieho časového odstupu, a to iba za predpokladu systematického zberu dát a ich jednotného vyhodnocovania vykonávaného predovšetkým cez NP MaH.

Posilnenie konkurencieschopnosti príslušníkov MRK na trhu práce

Zvýšením zamestnateľnosti a zamestnanosti príslušníkov MRK cez intervencie PO5 OP LZ vrátane zamestnávania Rómov na pracovné pozície vytvorené priamo NP, resp. DOP prispieva k posilneniu konkurencieschopnosti Rómov na trhu práce. Pre dosahovanie tohto dlhodobého dopadu je nutné systematicky pôsobiť na všetky oblasti života, ktoré s posilnením konkurencieschopnosti súvisia, ako je prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, odstránenie segregácie a diskriminácie, a pod., k čomu je potrebné zosúladiť jednotlivé politiky, aby podporili tieto intervencie.

Pozitívny dopad na posilnenie konkurencieschopnosti príslušníkov MRK sa dá sledovať napríklad na pracovníkov MOPS vďaka dotazníkovému zisťovaniu, z ktorého vyplynulo, že pre 23 % respondentov (N=483) je práca v MOPS ich prvou prácou. Respondenti tiež uvádzajú, že prácou v MOPS sa ich postavenie v komunite zlepšilo (74 %), u 24 % sa nezmenilo a iba u 2 % sa zhoršilo (N=483).

Zníženie napätia medzi MRK a majoritnou časťou populácie

Vďaka pôsobeniu intervencií cez NP KC/NP KS, NP TSP a DOP MOPS sa posilňuje miestny aktivizmus príslušníkov MRK, a tiež komunitný rozvoj a spoločenský život v zapojených obciach. Pôsobenie pracovníkov týchto projektov pomáha udržiavať verejný poriadok a znižovať páchanie protispoločenských činností v zapojených obciach.

Pozitívny vplyv výstupov a výsledkov týchto aktivít potvrdil aj dotazníkový prieskum na vzorke pracovníkov NP KC/NP KS, NP TSP a MOPS.

Veľké zlepšenie v oblasti vzťahov medzi MRK a ostatným obyvateľstvom uvádza 22 % (N=113) respondentov NP KC/NP KS a 17 % (N=106) respondentov NP TSP. Malé zlepšenie spozorovalo 59 % (N=113) opýtaných pracovníkov NP KC/NP KS a 55 % (N=106) pracovníkov NP TSP. Takisto opýtaní pracovníci MOPS vyjadrili, že v oblasti predchádzania možných konfliktov medzi väčšinovým obyvateľstvom a MRK ich práca veľmi pomáha (90 %, N=483).

Dosiahnutie zníženia napätia medzi väčšinovým obyvateľstvom a minoritou je možné iba prostredníctvom dlhodobého a systematického pôsobenia intervencií spoločne s politikami SR vo

všetkých podstatných oblastiach života. Pozitívne príklady dobrej praxe projektov realizovaných v rámci PO5 OP LZ môžu prispieť k zmene vnímania MRK z pohľadu majoritnej spoločnosti.

Špecifický cieľ 5.1.3

Podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvetu a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania

K naplneniu tohto špecifického cieľa PO5 prispievajú intervencie v rámci dvoch NP: NP ZK, NP Pozemky. Čiastkovo k jeho plneniu prispieva aj NP TSP a DOP MOPS.

Prierezovo sa ku všetkým špecifickým cieľom viažu aktivity NP MaH.

Do aktivít PO5 v rámci tohto špecifického cieľa vstúpilo podľa získaných údajov celkovo 19 703 osôb (R0108), čo predstavuje počet osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetu, prevencie a poradenstva. Počet účastníkov, ktorí nie sú sledovaní prostredníctvom karty účastníka (D0311) bol 13 957.

V rámci NP ZK 2A pôsobilo ku koncu roka 2019 258 zamestnancov (214 žien a 44 mužov – PMU: P0381) pracujúcich priamo v teréne (AOZ a AOZ v nemocniciach) v rámci 247 obcí v SR (z toho 135 v rámci 150-ky Take-away balíka a 112 mimo nej). Projekt je zo strany prijímateľa personálne zabezpečovaný 26 zamestnancami, z toho 24 pôsobí na pozícii koordinátora/ky AOZ, jeden ako expert pre terén a jeden ako jeho odborný asistent.⁷¹

V NP Pozemky bolo zapojených 147 obcí v rámci 150-ky balíka Take-away. Projekt je zo strany prijímateľa personálne zabezpečovaný 3 zamestnancami (projektový manažér, office manažérka a metodička). Koordinátori osvetových a mediačných aktivít pre jednotlivé regióny sú zamestnaní na dohodu o vykonaní práce.

Aktivitami k výstupom

Podpora poskytovania služieb a asistencie v oblasti zdravotnej výchovy

Zdravotná mediácia je chápaná ako druh komunitnej práce, ktorá angažuje a vzdeláva jednotlivcov – laikov z cieľových komunit, na vykonávanie systematickej práce v oblasti sociálnych determinantov zdravia na komunitnej úrovni⁷². V rámci NP Zdravé komunity je príslušníkom MRK poskytovaná asistencia a služby priamo prostredníctvom implementácie asistentov osvetu zdravia (AOZ) do terénu a AOZ do prostredia nemocníc s podporu práce koordinátorov v oblastných skupinách.⁷³ Podpora príslušníkov MRK (klientov) spočíva predovšetkým v podpore riešení ich problémov súvisiacich so zdravím. To podľa projektovej dokumentácie a odpovedí získaných z realizovanej fokusovej skupiny s koordinátormi AOZ zahŕňa predovšetkým individuálnu prácu v teréne, pričom AOZ buď aktívne vyhľadáva klientov a zisťuje ich potreby, alebo reaguje na podnety od klienta, ktorý AOZ kontaktuje. Podporu klientovi poskytuje AOZ najčastejšie formou pomoci pri návšteve lekára, sprievodu k lekárovi na vyšetrenie/ošetrenie, sprievodu do nemocnice, či pomoci po prepustení z nemocnice a asistencie

⁷¹ Zdroj: <https://www.zdraveregiony.eu/zdrave-komunity-2a/>

⁷² ZDRAVÉ REGIÓNY.

⁷³ 253 – asistentov podpory zdravia; 24 – koordinátorov asistentov podpory zdravia; 8 – asistentov podpory zdravia v prostredí nemocníc Zdroj: ZDRAVÉ REGIÓNY.

pri vyberaní liekov. Častou formou služby je aj sprostredkovanie komunikácie medzi lekárom a klientom z dôvodu nedostatočnej znalosti slovenského jazyka alebo z dôvodu existencie iných komunikačných bariér. Okrem toho sprostredkujú komunikáciu klientov aj vo vzťahu k zdravotnej poisťovni, alebo iným štátnym či súkromným inštitúciám v oblasti zdravia. Pomoc je poskytovaná aj lekárom a spočíva najmä v asistencii pri distribúcii pozvaní klientov na preventívne prehliadky, či povinné očkovania detí aj dospelých. V domácom prostredí AOZ klienta usmerňujú, ako správne užívať predpísané lieky, či používať zdravotné pomôcky a dodržiavať lekárom určenú liečbu. Ďalej inštruujú klientov, ako si merať tlak, ako ošetriť drobné poranenia a tiež, v akých prípadoch majú volať RZP. AOZ v prostredí nemocníc pôsobia prioritne na gynekologicko-pôrodných a pediatrických oddeleniach (v súčasnosti pôsobia v 6 nemocniciach ⁷⁴). Klientom poskytujú asistenciu počas ich pobytu v nemocničnom zariadení, kde pre lekárov a nemocničný personál pôsobia ako mediátori v komunikácii s klientmi, vykonávajú osvetovú činnosť, a tiež pre klientov predstavujú psycho-sociálnu podporu. Príspevková organizácia Zdravé regióny pokračuje aj v spolupráci nadviazanej s Národným ústavom tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie vo Vyšných Hágoch, ktorý sa podieľa aj na vzdelávaní AOZ v oblasti liečby a prevencie TBC.

Na základe informácií z projektovej dokumentácie a odpovedí z fokusovej skupiny je možné konštatovať, že hoci spočiatku bolo rozdelenie kompetencií v oblasti zdravia medzi TSP/TP ⁷⁵ a AOZ nejasné a dochádzalo k častým nezrovnalostiam a duplicitie niektorých služieb, v súčasnosti sa to stáva iba ojedinelé. V obciach, v ktorých pôsobia TSP/TP aj AOZ je podľa koordinátorov Zdravé regióny, p.o. veľmi dobrá spolupráca (navzájom si posielajú klientov na základe povahy ich problému) a jasné rozdelenie kompetencií (napr. TSP riešia splátkový kalendár podlžností v zdravotnej poisťovni, pomoc pri vybavení rôznych dávok a príspevkov, a pod.).

Zdravotno-výchovná osвета a edukácia

Osvetové aktivity v oblasti zdravia sú mimoriadne dôležitou oblasťou intervencií NP Zdravé komunity. Zameriavajú sa predovšetkým na témy osobnej hygieny a starostlivosti o vlastné zdravie, výchovy k rodičovstvu, ochrany sexuálneho a reprodukčného zdravia, starostlivosti o dieťa, prevencie infekčných ochorení, ale aj manipulácie s potravinami, ochrany životného prostredia, prevencie úrazov a nehôd. Pri ich realizácii veľmi často spolupracujú s NP TSP, NP KS, NP PRIM, či inými inštitúciami, ako sú obec, základné školy, či nemocničné zariadenia. Spolupráca najčastejšie spočíva v poskytnutí priestorov na skupinové prednášky, či pomoc a podpora organizovania podujatí pri príležitosti významných svetových dní v oblasti zdravia, či pri výskyte rôznych epidémií.

Osvetové aktivity a edukácia MRK prebieha prevažne formou individuálnych prednášok, ale často je podporená aj skupinovými prednáškami, podujatiami, školeniami, či kampaňami. Podľa opýtaných koordinátorov Zdravých regiónov, p.o. je najčastejšie využívanou formou individuálny rozhovor priamo

⁷⁴ - Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice

- Detská fakultná nemocnica Košice
- Nemocnica s poliklinikou Revúca, Svet zdravia
- Nemocnica s poliklinikou Trebišov, Svet zdravia
- Nemocnica Michalovce, Svet zdravia
- Nemocnica Dr. Vojtecha Alexandra Kežmarok

⁷⁵ Pozn. Hodnotiteľ v tomto prípade nerozlišoval, či išlo o TSP/TP z NP TSP v rámci PO5 alebo o TSP/TP z NP Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce (NP TSP II) pre cieľovú skupinu marginalizované rómske komunity v rámci PO4. Keďže NP ZK majú širšiu územnú pôsobnosť ako NP TSP, je zrejmé, že nie vo všetkých lokalitách, kde pôsobia AOZ pôsobia aj TSP/TP v rámci PO5. Vzhľadom k tomu, že účelom zisťovania bolo primárne rozdelenie kompetencií a určenie miery spolupráce medzi TSP/TP a AOZ ako pracovnými pozíciami, a tiež vzhľadom na rozdielnosť obcí spadajúcich pod oblastné skupiny koordinátorov zúčastnených na fokusovej skupine, nebolo toto rozlíšenie TSP/TP relevantné.

v teréne, t.j. v domácom prostredí klienta, avšak veľmi sa osvedčili aj skupinové prednášky, na ktorých sú klienti otvorenejší, nemajú strach sa pýtať lektorov, a ktoré zároveň upevňujú postavenie AOZ a posilňujú dôveru medzi klientmi a AOZ.

Výstupom týchto aktivít je okrem samotných osvetových aktivít, prednášok či podujatí na špecifické témy, tvorba a implementácia odborných metodík (príručky a pomôcky). V roku 2019 bolo v rámci NP ZK vytvorených celkovo päť metodík a jeden manuál.⁷⁶

Podpora zabezpečenia minimálnych hygienických štandardov vysporiadaním pozemkov pod obydliami osôb z MRK

V obciach s prítomnosťou MRK je táto činnosť zabezpečovaná čiastočne aj prostredníctvom ostatných aktivít NP ZK, ktoré sú zamerané na charitatívnu pomoc v oblasti poskytnutia šatstva, posteľnej bielizne, ale aj nábytku, matracov, či potravín pre mnohopočetné rodiny s deťmi, a tiež na aktiváciu príslušníkov MRK formou organizovania upratovacích brigád, ktoré vykonávajú niekoľko krát ročne. Upratovanie najčastejšie zahŕňa odstránenie nelegálnych skládok komunálneho odpadu, čistenie riek a potokov, ale aj pomoc pri deratizácii a dezinfekcii (prevencia výskytu hlodavcov a úrazov u detí).

Čiastkovo svojou činnosťou prispievajú k týmto aktivitám aj intervencie vykonávané prostredníctvom MOPS. Svojou pomocou pri ochrane znečisťovania životného prostredia (udržiavanie čistoty na verejných priestranstvách, asistancia pri vyvážaní kontajnerov s komunálnym odpadom, upozorňovanie obyvateľov na dodržiavanie hygieny a nariadení, ako sú nelegálne skládky, znečisťovanie vodných tokov, nepovolený výrub stromov a vypaľovanie trávy, či pomoc pri deratizácii a odchyte túlavých psov) sa podieľajú na zabezpečovaní minimálnych hygienických štandardov rómskych osídlení. Aktivity cielené na dosiahnutie vyššieho hygienického štandardu osídlení MRK a systematické znižovanie počtu nelegálnych obydlií sú primárne obsiahnuté v NP Pozemky⁷⁷ vzhľadom k tomu, že vysporiadanie pozemkov tvorí nevyhnutný predpoklad pre nadväzujúce intervencie (mimo PO5), ako je kolaudácia obydlií, jeho rekonštrukcia, ale napríklad aj schválenie príspevku na bývanie pre obyvateľov v hmotnej núdzi.

Hlavnými podaktivitami tohto NP, ktoré sú vzájomne prepojené a ich intervencie a výstupy na seba navzájom nadväzujú, sú:

- identifikácia skutkového a právneho stavu pozemkov pod obydliami MRK;
- usmerňovacie, poradenské, informačné a osvetové služby
- asistancia pri vysporiadaní pozemkov.

Výstupom identifikácie je elaborát identifikujúci a popisujúci situáciu ohľadne existujúcich obydlií MRK a ich vlastníctva a tiež grafické znázornenie hraníc obvodu a týchto pozemkov. Dôležité v tomto smere je aj nadviazanie spolupráce so všetkými relevantnými aktérmi, ako je najmä obec, Okresný úrad, SPF, geodeti, pozemkové spoločnosti, zistení vlastníci pozemkov, ale aj Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Poradenské služby sú poskytované formou informačných stretnutí a poradenstva a to vo vzťahu k obci, jej väčšinovému obyvateľstvu, ale aj príslušníkom MRK. Pre obce bol v roku 2018 v rámci NP Pozemky vypracovaný manuál „Sprievodca vysporiadaním pozemkov v obciach s rómskymi osídleniami“, ktorý obsahuje informácie k vysporiadaniu pozemkov na základe súhlasného prejavu vôle aj postupom jednoduchých pozemkových úprav v súlade s §8g zákona č. 330/1990 Z.z. o pozemkových

⁷⁶ Metodiky: *Upevňovanie hygienických návykov pre deti predškolského a mladšieho školského veku; Prevencia drogových závislostí; Tehotenstvo, pôrod a dojčenie – Dobrý štart do života; Epidemiológia infekčných ochorení; Sexuálne a reprodukčné zdravie*

Manuál: 12 zásad správneho merania krvného tlaku

⁷⁷ NP Pozemky nadväzuje na NP Podpora vysporiadania pozemkov v MRK (PVP MRK), ktorý bol mimoriadne ukončený.

úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách. Asistencia pri vysporiadaní pozemkov pod rómskymi obydliami v rámci NP nadväzuje na identifikáciu skutkového a právneho stavu a je poskytovaná obciam, ktoré splnia podmienky určené v Sprievodcovi pre užívateľov zapojených do NP. Asistencia zahŕňa zabezpečenie geodetických služieb, znaleckých posudkov a právnych služieb na základe individuálnych potrieb zapojenej obce a vypracovaného záväzného harmonogramu vysporiadania pozemkov. Je nutné zdôrazniť, že aktivity NP Pozemky sa týkajú iba vysporiadania už existujúcich obydli MRK.⁷⁸

Podpora monitorovacieho systému politik MRK

NP MaH svojimi aktivitami podporuje zabezpečenie spoľahlivého systému monitorovania a hodnotenia politik zameraných na MRK, ktoré je prierezovým opatrením PO5. Zrealizovanými výstupmi, ktoré sú relevantné pre oblasť zdravia a hygieny obydli MRK sú predovšetkým aktualizovaný Atlas rómskych komunít 2019, špecializované zisťovanie EU-SILC a tiež monitorovacie správy plnenia Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, či externé hodnotenia implementácie tejto stratégie.⁷⁹

Samostatným výstupom NP ZK v spolupráci s Lekárskou fakultou Univerzity P.J. Šafárika v Košiciach je výskum zameraný na systematické stanovenie zdravotných potrieb v cieľových MRK prostredníctvom stanovenia profilov tzv. sociálnych determinantov zdravia cieľových lokalít.

Výstupmi k výsledkom

Dostupnosť služieb zdravotnej starostlivosti

Napriek tomu, že OP LZ definuje výsledok ako zvýšenie dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti, ide o komplexný a pomerne abstraktný pojem, ktorý je ťažko merateľný pomocou kvantitatívnych ukazovateľov. Avšak, je možné ho pozorovať prostredníctvom zmien v dôsledku intervencií v oblasti zdravotnej mediácie, osvetu a prevencie a systematickou prácou v teréne. Ako vyplýva z výročných správ, monitorovacích správ plnenia stratégie, z rozhovorov s predstaviteľmi Zdravých regiónov, p.o. a fokusovej skupiny s ich regionálnymi koordinátormi, vďaka intervenciám a výstupom NP ZK sa zvýšila účasť príslušníkov MRK na preventívnych prehliadkach a povinnom očkovaní, zaviedla sa systematická podpora zdravia v MRK, zabezpečila sa včasná identifikácia výskytu infekčných ochorení, zlepšila sa starostlivosť o deti, vytvorili sa podmienky na budovanie dôvery MRK k lekárom a zdravotníckym pracovníkom, zlepšila sa komunikácia medzi nimi a MRK a aj celkový prístup lekárov a zdravotníckych pracovníkov k MRK. Všetky tieto aspekty tvoria nevyhnutné podmienky na zlepšenie dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti pre príslušníkov MRK.

Informovanosť MRK v oblasti zdravotnej starostlivosti a prevencie

Realizované osvetové aktivity, prednášky, školenia, kampane a iné podujatia podporené implementovanými metodickými príručkami a pomôckami prispeli k zvýšenej miere informovanosti MRK o zdraví a zdravotnej starostlivosti. Zo zhromaždených údajov a informácií vyplýva, že pre každú oblastnú skupinu je špecifický iný problém v oblasti zdravia u príslušníkov MRK, a z toho dôvodu sa aj osvetu a prevencia zameriavala vždy na konkrétne problémy vyskytujúce sa v danej oblastnej skupine, čo sa premietlo aj do dosiahnutých výsledkov v jednotlivých lokalitách. Napr. koordinátorka z jednej oblastnej skupiny uviedla, že v obci, v ktorej pretrvával problém s inhalovaním toluénu, sa zamerali osvetové aktivity priamo na elimináciu tohto nezdravého správania obyvateľov a zaznamenali aj

⁷⁸ Pripravovaná výzva na DOP, ktorá by mala byť spustená v roku 2020 už plánuje ako oprávnenú aktivitu aj vysporiadanie pozemkov, na ktorých by sa mohla plánovať výstavba (nielen pod existujúcimi obydliami), čo je podľa hodnotiteľov pozitívnu zmenou.

⁷⁹ Okrem týchto výstupov boli naplánované aj 4 tematické kvantitatívne a kvalitatívne zisťovania, ktoré sa ku dnešnému dňu nepodarilo zrealizovať z dôvodu komplikácií spojených s verejným obstarávaním dodávateľa.

pozitívne výsledky a dosiahnutie úplného odstránenia tejto škodlivej činnosti v danej lokalite. Naopak v inej lokalite, kde vznikol problém so šírením infekčnej choroby (syfilisu), AOZ upriamili svoju pozornosť na zvýšenie povedomia o tejto problematike a dosiahli zvýšenie informovanosti a pomohli zamedzeniu ďalšiemu šíreniu nákazy. V inom regióne sa podľa informácií od koordinátora aj vďaka zásahu AOZ podarilo zastaviť šírenie infekčnej choroby (svrabu). Medzi výsledkami pôsobenia osvetly AOZ v rámci MRK identifikovanými vo výročnej správe Zdravých regiónov, p.o. za rok 2019 sa uvádza, že viac pacientiek z MRK chápe význam dojčenia a prirodzenej výživy, ale aj nutnosti popôrodnej zdravotnej starostlivosti o seba. Podľa špecifického merateľného ukazovateľa R0109 bol počet osôb z MRK, ktoré využívajú služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva spolu 19 703⁸⁰. Špecifický ukazovateľ hovorí o počte osôb z MRK, ktoré sa zúčastnili niektorej z osvetových aktivít, preto sa hodnotitelia stotožňujú s tvrdením uvedeným v Správe z analýzy programových merateľných ukazovateľov vypracovanej v roku 2018 Mgr. Alexandrom Mušinkom, PhD. a s odporúčaniami uvedenými v záverečnej správe Vyhodnotenia pokroku pri vykonávaní Partnerskej dohody SR k 31. 12. 2016 vypracovanej pre Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, že tento ukazovateľ nie je zvolený správne. Ukazovateľ podľa hodnotiteľov nemá dostatočnú výpovednú hodnotu vo vzťahu k zisteniu zvýšenia miery informovanosti príslušníkov MRK v oblasti zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva a nedáva možnosť adekvátne sledovať výsledný efekt na zlepšenie zdravotného stavu príslušníkov MRK.

Zaškolenosť osôb z prostredia MRK v oblasti zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva

Vo vyššie spomínanej Správe Mgr. Mušinku, PhD. sa navrhovalo sledovať nový merateľný ukazovateľ výsledku, a to *Miera zaškolenosti osôb z prostredia MRK v oblasti zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva (R0108)*, ktorý by bol vyjadrený v percentách a pri určení základnej hodnoty by vychádzal z údajov v Atlase RK v kombinácii s údajmi o osobách, ktorým boli poskytnuté tieto služby prostredníctvom NP ZK v programovom období 2007 – 2014. Z toho vyplýva, že by bol jasne viditeľný nárast miery zaškolenosti osôb z MRK. Dôležité je určiť, či SO RO vníma pod zaškolenosťou iné aktivity, ako sú aktivity na zvýšenie informovanosti. Je potrebné jasne definovať a rozdeliť tieto aktivity, aby bolo možné sledovanie plnenia týchto ukazovateľov, a tiež by bolo v takom prípade nutné inak definovať základnú a cieľovú hodnotu, keďže sa nedá vychádzať z počtu osôb, ktorým boli poskytnuté intervencie v oblasti zdravotnej pomoci, osvetly a poradenstva cez NP ZK v programovom období 2007 – 2014, pretože v tom čase rozdelenie na informačné a školiace aktivity nebolo aplikované.

V rámci sledovania zaškolenosti osôb z MRK je nezanedbateľným výsledkom aktivít NP ZK zvýšenie vedomostí a zručností samotných AOZ a AOZ v prostredí nemocníc (ktorí sú v dominantnej miere tiež príslušníkmi MRK) v oblasti zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva, ktoré sú pravidelne dopĺňané prostredníctvom realizovaných vzdelávacích aktivít. Tie podľa koordinátorov AOZ pružne reagujú na aktuálne potreby praxe a klientov, prípadne na aktuálne novovzniknuté situácie. AOZ si vďaka tomu zvyšujú svoj kompetenčný profil, ale tiež sa tým zlepšuje ich status a dôveryhodnosť z pohľadu klientov, ale aj lekárov a iného zdravotníckeho personálu. Koordinátori organizácie Zdravé regióny na fokusovej skupine uviedli zvyšovanie vzdelania a vedomostí AOZ ako jeden z pozitívnych výsledkov, ktorý zároveň pôsobí motivačne aj na ostatných príslušníkov MRK.

Predpoklady na zlepšenie hygieny bývania prostredníctvom aktivít na vysporiadanie pozemkov

Očakávaným výsledkom NP Pozemky je vytváranie predpokladov k zlepšeniu hygieny bývania MRK. Avšak vzhľadom ku komplikovanosti otázky vysporiadania pozemkov pod rómskymi obydľami, mimoriadnemu ukončeniu pôvodného NP Pozemky a tiež k nízkemu záujmu obcí riešiť túto problematiku je miera príspevku NP Pozemky k dosiahnutiu tohto výsledku nízka. Napriek tomu možno

⁸⁰ údaje za rok 2019 neboli v čase hodnotenia dostupné

pozitívne hodnotiť prípravu výstupov, ktoré sú kvalitným predpokladom pre úspešnú realizáciu vysporiadania pozemkov v obciach s prítomnosťou MRK, čím by prispeli k vytvoreniu vhodných podmienok pre zlepšenie hygienických štandardov bývania MRK (inžinierske siete, prístup k pitnej vode a pod.).⁸¹ Ako merateľný ukazovateľ tohto výsledku je sledovaný *počet osôb z prostredia MRK, ktorým sa môžu zlepšiť podmienky bývania v dôsledku vysporiadania pozemkov pod niektorými obydliami (R0109)*.⁸² Hodnotiteľ súhlasí s tvrdením v revízii Prílohy č. 6 a v Správe Mgr. Mušinku, PhD., že napriek tomu, že by mohlo dôjsť k vysporiadaniu pozemkov pod niektorými obydliami, neznamená to automaticky zlepšenie podmienok bývania a tento ukazovateľ je len veľmi ťažko merateľný a je pomerne abstraktný vzhľadom na chýbajúce objektívne a merateľné definovanie pojmu „zlepšenie podmienok bývania“.⁸³ Novo navrhnutý merateľný ukazovateľ *Podiel vysporiadaných pozemkov v osídleniach v prospech MRK* sa hodnotiteľom javí ako primeranejší vzhľadom k zadefinovaniu základnej hodnoty a objektívneho posúdenia dosiahnutého progresu.

Prierezovo sa ku všetkým oblastiam viažu aj výsledky monitorovania a hodnotenia systému politik MRK cez NP MaH a výskumu NP ZK v spolupráci s LF UJŠ, ktorými sú zistené spoľahlivé údaje o potrebách cieľových skupín a cieľových lokalít pokiaľ ide o podmienky pre zdravie, a ktoré pomáhajú pri nastavení pomoci a intervencií za účelom posilnenia výsledkov projektov a presnému miereniu pomoci pre príslušníkov MRK.

Výsledkami k dopadom

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov MRK

Jedným z identifikovaných dopadov PO5 je z dlhodobého hľadiska zlepšenie zdravotného stavu príslušníkov MRK, ku ktorému vedie zlepšenie osobnej a komunálnej hygieny, a tiež zvýšenie povedomia MRK o zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Predpokladom na dosiahnutie tohto dopadu je udržateľnosť výstupov a výsledkov intervencií a teda aj zachovanie dobre fungujúcej spolupracujúcej siete v teréne. Aktivity NP ZK sú zamerané na posilnenie rómskej komunity prostredníctvom posilnenia ich viery vo vlastné schopnosti, čo prispieva k udržateľnosti výsledkov a výstupov NP, a tým aj k plneniu predpokladaných dopadov a špecifických cieľov PO5, okrem iného aj k zníženiu rozdielov medzi MRK a majoritnou spoločnosťou, či k posilneniu príslušníkov MRK na trhu práce. Posúdenie reálneho vplyvu výsledkov činností NP ZK na zlepšenie zdravotného stavu MRK musí byť predmetom systematického a pravidelného monitorovania a hodnotenia.

Avšak už teraz je možné na základe získaných údajov a informácií konštatovať, že zvýšený počet príslušníkov MRK, ktorí absolvujú preventívne prehliadky, povinné očkovania, zlepšenie komunikácie s lekármi a ostatným zdravotníckym personálom, zvýšenie povedomia o zdravotnej starostlivosti a tiež starostlivosti o dieťa do vysokej miery prispievajú k dosiahnutiu celkového zlepšenia zdravotného stavu príslušníkov MRK. Ako konštatuje aj Výročná správa 2019 Zdravých regiónov, p.o. na základe výstupov z terénneho výskumu v spolupráci s LF UJŠ v Košiciach, pri súčasných kapacitách NP ZK nemôže mať dostatočný vplyv na samotné podmienky zdravia v MRK, a preto sa sústreďí najmä na pomoc ľuďom, ktorí už trpia zdravotnými problémami.

Zlepšenie kvality životného prostredia v lokalitách s prítomnosťou MRK

⁸¹ Podpora výstavby, zapojenia inžinierskych sietí, prístupu k pitnej vode a pod. spadá pod PO6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK. Avšak NP Pozemky prispieva k vytvoreniu podmienkou prostredníctvom legalizácie rómskych obydlií a NP ZK v záujme zlepšenia hygieny bývania svojich klientov komunikujú s obcou a relevantnými subjektmi a prispievajú tak k naplneniu špecifického cieľa 5.1.3 PO5

⁸² Za rok 2018 bola výsledná hodnota 0, za rok 2019 neboli v čase hodnotenia údaje k dispozícii.

⁸³ Pre definovanie skutočného zlepšenia podmienok bývania by podľa hodnotiteľa museli byť najprv zanalyzované východiskové podmienky bývania tohto konkrétneho obydli MRK, aby mohol byť určený pokrok (zlepšenie podmienok) v súvislosti s vysporiadaním pozemku pod týmto obydli.

Prispievať k tomuto dopadu sa darí prostredníctvom vyššie spomínaných upratovacích brigád a charitatívnej činnosti podporovanej cez NP ZK, či prostredníctvom ochrany životného prostredia cez MOPS. Koordinátori Zdravé regióny, p.o. vyzdvihujú túto činnosť vo svojich výročných správach, v ktorých uvádzajú, že v lokalitách, kde sa takýmto spôsobom aktivovali príslušníci MRK do spoločnej činnosti na ochranu zdravia a životného prostredia, pozorovali zlepšenie v oblasti komunálnej hygieny.

Legálne a hygienicky nezávadné bývanie MRK

Očakávaným dopadom intervencií v rámci NP Pozemky sú vysporiadané pozemky pod existujúcimi obydliami MRK, ktoré by mali smerovať k legálnemu a hygienicky nezávadnému bývaniu príslušníkov MRK, ktoré zároveň posilňuje zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov MRK. Vzhľadom k vyššie spomínaným komplikáciám a zmenám, ktoré nastali počas realizácie NP Pozemky, je v súčasnosti príspevok k týmto dopadom nulový.

Monitorovanie a hodnotenie – príspevok k ŠC 5.1.3

Príspevok výsledkov monitorovania a hodnotenia cez NP MaH a NP ZK k plneniu definovaných dopadov spočíva v tom, že lepšie nastavenie a presné ciele intervencií zintenzívňuje a zlepšuje dosiahnuté výsledky, čo vedie k naplneniu požadovaných cieľov PO5.

Miera príspevku implementovanej pomoci k plneniu identifikovaných dopadov a špecifického cieľa 5.1.3 je limitovaná vzhľadom k tomu, že oblasť zdravotnej starostlivosti a hygieny bývania priamo súvisí s problémom zamestnanosti, vzdelania a chudoby príslušníkov MRK. Snaha o zlepšenie situácie v tejto oblasti často naráža práve na materiálne a finančné zabezpečenie, ale aj vzdelanostnú úroveň príslušníkov MRK a tiež na problémy s diskrimináciou a dôsledkami dlhodobého sociálneho vylúčenia MRK.

Zhrnutie evaluačnej otázky 8

Rekonštrukcia vytvorenej teórie zmeny, ktorá graficky znázorňuje predpokladaný logický postup od aktivít cez výstupy k výsledkom a následne dopadom, poskytla hodnotiteľom obraz o tom, ako má podpora PO5 viesť k plneniu definovaných cieľov.

Prostredníctvom zvolenej metodológie hodnotiteľa zisťovali, či sú plánované aktivity realizované, ako spolu (vhodne) navzájom korešpondujú a dopĺňajú sa, a tiež aký majú reálny prínos pre zlepšenie postavenia a situácie cieľovej skupiny – príslušníkov MRK.

Overenie teórie zmeny ukázalo, že sa vo vysokej miere darilo cez implementovanú pomoc (projekty) realizovať plánované aktivity, ktoré viedli k vytváraniu očakávaných výstupov. Plánované podporené aktivity boli v programovom dokumente OP LZ vhodne určené tak, aby boli vzájomne prepojené a nadväzovali na seba za účelom plnenia všetkých troch očakávaných špecifických cieľov PO5. Tieto ciele zároveň korešpondovali s národnými cieľmi stratégie Európa 2020 a s cieľmi určenými v Stratégii SR pre integráciu Rómov do roku 2020.

Špecifický cieľ 5.1.1

Podpora nových pracovných pozícií v MŠ cez NP PRIM vedie k očakávaným výstupom a výsledkom, ktoré vytvárajú priaznivé podmienky pre dosahovanie plánovaných krátkodobých a dlhodobých dopadov. Napriek tomu, že nie je možné exaktne definovať výšku prínosu intervencií k dopadom na základe merateľných ukazovateľov, dotazníkový prieskum a analýza dostupných údajov a informácií potvrdzujú dobré nastavenie projektu a jeho aktivít. Tie vhodným spôsobom posilňujú aktivity ďalších NP (NP KC/KS, NP TSP, NP MaH) a DOP (MaT, MOPS) PO5.

V rámci plánovaných aktivít na dosiahnutie špecifického cieľa 5.1.1 nebolo možné realizovať aktivity na finančnú podporu pre žiakov SŠ a študentov VŠ z prostredia MRK (napr. vo forme štipendií pre žiakov SŠ a študentov VŠ) a aktivity zamerané na predchádzanie a elimináciu segregácie na školách a v

triedach prostredníctvom podporných a poradenských služieb na školách, vytváraním pozície sociálnych pedagógov z dôvodu vysokej náročnosti nastavenia týchto intervencií vo vzťahu MV SR – žiak/študent. Hoci vynechanie týchto aktivít nemalo zásadný vplyv na dosahovanie špecifického cieľa, ktorý bol zameraný predovšetkým na podporu predprimárneho vzdelávania, výrazne limitoval dosahovanie dopadov v oblasti primárneho a sekundárneho stupňa vzdelávania, ktoré bolo podporené iba formou DOP MaT. Hoci realizácia MaT začala pomerne neskoro, podľa analyzovaných dokumentov a dotazníkového prieskumu však aktivity MaT smerujú k dosahovaniu výsledkov a sú pre žiakov MRK a ich rodiny prínosné.

Špecifický cieľ 5.1.2

Prostredníctvom ťažiskových NP (NP KC/KS, NP TSP) za podpory DOP (MOPS) boli realizované všetky plánované aktivity. Kľúčové bolo poskytovanie sociálnych a asistenčných služieb, ale aj podpora komunitných centier, či aplikácia dočasných vyrovnávacích opatrení a zamestnávanie Rómov v takmer všetkých NP a DOP.

Overením teórie zmeny sa ukázalo, že slabým prvkom v dosahovaní dopadov je implementácia programov priamo zameraných na podporu zamestnateľnosti príslušníkov MRK a tiež programy finančnej gramotnosti, ktorým nie je venovaný dostatok pozornosti a sú v rámci NP KC/KS a NP TSP realizované iba okrajovo a skôr individuálnou formou. Z vykonaného prieskumu vyplynul aj nedostatok odborných kompetencií a vedomostí v tejto oblasti a chýbajúca spolupráca s potenciálnymi zamestnávateľmi a inými relevantnými aktérmi. Z toho dôvodu je ich príspevok k zvyšovaniu zamestnateľnosti a zamestnanosti príslušníkov MRK nižší ako v iných oblastiach.

Ukázalo sa, že implementácia MOPS je výrazným prvkom, ktorý v rámci svojich aktivít podporuje implementáciu všetkých ostatných NP a DOP z PO5 a tiež čiastočne aktivity PO4. Napriek tomu, že pracovníci MOPS majú iba obmedzené kompetencie a ich činnosť zahŕňa skôr usmerňovanie a dohľad nad verejným poriadkom a ochranu majetku i životného prostredia, prispievajú k plneniu všetkých troch špecifických cieľov.

Špecifický cieľ 5.1.3

Realizácia aktivít v oblasti zdravia bola zabezpečená predovšetkým implementáciou NP ZK a NP Pozemky s podporou ostatných NP a DOP. Ako vplynulo z dokumentov a overenia teórie zmeny, plánované aktivity boli veľmi vhodne nastavené na dosahovanie stanovených výsledkov a dopadov.

Implementácia novovytvorených pracovných pozícií cez NP ZK plní dôležitú úlohu v zlepšovaní prístupu príslušníkov MRK k zdravotnej starostlivosti, predstavuje mediátora v komunikácii medzi MRK a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, a výraznou mierou prispieva k zvyšovaniu informovanosti MRK v oblasti zdravia a prevencie. Prínosom je aj budovanie spolupráce s ostatnými NP a DOP a tiež s predstaviteľmi štátnej a verejnej správy, ktoré treba v budúcnosti ešte posilniť.

Slabým článkom bola v sledovanom období implementácia NP Pozemky, keďže sa vyskytli komplikácie a prekážky vedúce k jej mimoriadnemu ukončeniu. Z toho dôvodu bola miera príspevku implementácie pomoci v rámci tohto projektu k dosahovaniu dopadov a cieľov PO5 nulová. Napriek tomu však možno konštatovať, že po vyriešení týchto komplikácií bolo vhodné v projekte pokračovať, keďže sa podarilo vytvoriť plánované výstupy a nadviazať účinnú spoluprácu s relevantnými subjektmi a je vysoký predpoklad, že sa podarí dosiahnuť novo definované ciele výsledkových ukazovateľov a vytvárať podmienky na zlepšenie podmienok bývania a hygieny bývania v MRK.

3.9 EO9: Do akej miery prispieva PO Integrácia MRK v rámci OP ĽZ k hodnotám výsledkových ukazovateľov a následne k napĺňaniu Stratégie Európa 2020?

Príspevok implementovanej pomoci v rámci PO5 OP ĽZ k hodnotám výsledkových ukazovateľov je bližšie analyzovaný v rámci hodnotiacej otázky číslo 1 v kapitole 3.1. Z toho dôvodu sa hodnotitelia v tejto otázke zameriavajú na hodnotenie následného príspevku k napĺňaniu Stratégie Európa 2020.

Stratégia Európa 2020 bola schválená Európskou radou v roku 2010 a reflektovala aktuálny stav a vývoj v EÚ, ktoré boli ovplyvnené svetovou ekonomickou krízou zasahujúcou do všetkých oblastí života obyvateľov členských štátov EÚ. Tematicky je Stratégia Európa 2020 postavená na troch prioritách⁸⁴, piatich cieľoch a siedmich iniciatívach. Ciele, ktoré boli v tomto dokumente definované v oblasti (i) zamestnanosti, (ii) výskumu a vývoja, (iii) zmeny klímy a energetiky, (iv) vzdelávania a (v) sociálnej inklúzie pre celú EÚ boli prispôbené na podmienky SR, z čoho boli odvodené národné ciele stratégie Európa 2020 schválené v Národnom programe reforiem SR.⁸⁵

PO5 OP ĽZ reflektuje zadané národné ciele stratégie Európa 2020 v oblasti (i) vzdelávania, (ii) zamestnanosti a (iii) sociálnej inklúzie, ktorými sú:

- i. udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku (vo vekovej skupine 18 – 24 rokov), pod 6 % do roku 2020;
- ii. zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov na 72 % do roku 2020;
- iii. znížiť podiel populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením na 17,2 % do roku 2020.

Mieru príspevku k napĺňaniu týchto cieľov z hľadiska spoločných ukazovateľov výsledku Investičnej priority 5.1: „Sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komunit, ako sú Rómovia“ nie je možné určiť kvôli nulovým údajom (viď kapitolu 3.1), nakoľko k 31.12.2019 tieto údaje ešte nie je možné vykázať (merajú sa 6 mesiacov od skončenia projektu, čo je v prípade NP zisťovanie údajov o účastníkoch po 01.05.2020) Napriek tomu je možné konštatovať, že podporené intervencie v rámci tejto Investičnej priority v spojení s intervenciami v rámci Investičnej priority 6.1 „Poskytovanie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunit v mestských a vidieckych oblastiach“ a Investičnej priority 6.2 „Poskytovanie podpory sociálnych podnikov“ sú presne ciele na dosahovanie národných cieľov stratégie Európa 2020. Dôraz intervencií financovaných v rámci týchto investičných priorít je daný na posilnenie predprimárneho vzdelávania, zlepšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti príslušníkov MRK, ako aj na podporu ich prístupu k zdravotnej starostlivosti a zlepšenie hygieny ich bývania (projekty implementované cez PO5 s alokáciou 6,94 % z celkovej alokácie OP ĽZ⁸⁶), a rovnako aj na zvýšenie kvality životných podmienok MRK v oblasti bývania a prístupu k sociálnej a predškolskej infraštruktúre (projekty implementované cez PO6 s alokáciou 10,31 % z celkovej alokácie OP ĽZ⁸⁷).

⁸⁴ 1.Inteligentný rast: vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii. 2.Udržateľný rast: podporovanie ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje. 3.Inkluzívny rast: podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.

⁸⁵ Prvý komplexný národný program reforiem v rámci Stratégie Európa 2020 bol schválený Uznesením vlády SR č. 256/2011 dňa 20.apríla 2011. V tomto programe boli spresnená a prijatá finálna podoba národných cieľov Stratégie 2020.

⁸⁶ MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR a prílohy. (tabuľka č. 2).

⁸⁷ MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR a prílohy. (tabuľka č. 2).

Kľúčovú úlohu tvorí začleňujúci prístup v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, bývania a zdravotnej starostlivosti k riešeniu problematiky sociálneho vylúčenia MRK, ktorý bol akcentovaný aj v Stratégii SR pre integráciu Rómov do roku 2020 a jej akčných plánoch vychádzajúc z Rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020. Ten sa v OP ĽZ premietol v uplatňovaní komplexného princípu vo forme Take-away balíka realizovaného na vybranom území s prítomnosťou MRK (150 obcí podľa metodológie zjednodušeného indexu podrozvinutosti).

Aktuálne plnenie vyššie uvedených národných cieľov stratégie Európa 2020 sleduje Národný program reforiem Slovenskej republiky 2020 (ďalej NPRSR 2020). Na základe zistení, ktoré tento vládny dokument poskytuje, je možné konštatovať, že sa nedarí plniť cieľovú hodnotu miery predčasného ukončenia školskej dochádzky u ľudí vo veku 18 – 24 rokov stanovenú na 6 % (hodnota za rok 2019 bola na úrovni 8,3 %).⁸⁸ K tomuto nepriaznivému výsledku prispieva aj vysoká miera predčasného ukončenia školskej dochádzky u príslušníkov MRK. Aj špecifické zisťovanie EU SILC v MRK realizované v roku 2018 cez NP MaH ukázalo, že podiel osôb, ktoré ukončili základnú školu a ďalej neštudujú, je takmer 6-krát vyšší v MRK ako v bežnej populácii.⁸⁹ Príspevok intervencií OP ĽZ z PO5 a PO6 je zameraný predovšetkým na predprimárne vzdelávanie a preto sa dá predpokladať, že jeho dopad na tento cieľ bude možné sledovať až s určitým časovým odstupom. Pomoc zameraná na cieľovú skupinu žiakov ZŠ a SŠ z MRK je poskytovaná cez DOP MaT, aj to až od roku 2018⁹⁰, pričom podľa ukazovateľa výstupu bol *Počet osôb z MRK zapojených do vzdelávacieho procesu, ktorým bola poskytnutá MaT podpora* ku koncu roka 2018 na čísle 765, čo sa nemôže zásadne odraziť na zlepšených výsledkoch v celoslovenskom meradle. Avšak, tieto projekty v spojení s projektami PO6 a v kontexte prijímania legislatívnych zmien na zlepšenie prístupu príslušníkov MRK k vzdelávaniu v dlhodobom horizonte vytvárajú podmienky na elimináciu predčasného ukončenia školskej dochádzky príslušníkov MRK, čím prispievajú aj k plneniu národného cieľa v rámci priority Inteligentného rastu stratégie Európa 2020 v tejto oblasti.

Čo sa týka výsledkov SR v plnení cieľov v oblasti zamestnanosti a sociálnej inklúzie v rámci priority Inkluzívneho rastu stratégie Európa 2020, podľa hodnôt uvedených v NPRSR 2020 sa darí plniť oba vyššie uvedené národné ciele, ku ktorým smeruje aj pomoc v rámci PO5 (v spojení s PO6) OP ĽZ.

Podľa predpokladov a údajov v NPRSR 2020 sa darí dosahovať 72 % mieru zamestnanosti obyvateľov SR vo veku 20 – 64 rokov (za rok 2019 to bolo 73,4 %).⁹¹ Napriek tomuto pozitívnemu vývoju ostáva zamestnanosť a zamestnateľnosť príslušníkov MRK výzvou, ku ktorej je potrebné pristupovať systematicky s dôrazom na presadzovanie princípu nediskriminácie. Ako ukazuje aj zisťovanie EU SILC MRK, podiel nezamestnaných príslušníkov MRK je na úrovni okolo 38 %, pričom vo vekovej kategórii do 34 rokov je nezamestnaných až 34 % ľudí, čo je v porovnaní s bežnou populáciou priepastný rozdiel (podľa zisťovania EU SILC je v bežnej populácii nezamestnaných iba 5 % ľudí).⁹² Intervencie PO5 prispievajú cez implementované NP a DOP k zvyšovaniu zamestnateľnosti MRK prostredníctvom sociálnych a asistenčných služieb, avšak na základe programovo špecifických ukazovateľov výsledku na úrovni PO5 (R0107) nie je možné z dôvodu chýbajúcich, resp. nulových údajov exaktne vyhodnotiť mieru tohto príspevku k plneniu národného cieľa zvyšovania miery zamestnanosti v celej SR. Na základe spoločného ukazovateľa okamžitých výsledkov pre účastníkov CR05 (zber údajov k dátumu ukončenia účasti v projekte alebo do 4 týždňov po ukončení účasti) je možné konštatovať, že *Počet znevýhodnených účastníkov, ktorí sú v čase odchodu zapojení do hľadania práce, vzdelávania/odbornej*

⁸⁸ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2020.

SR plní celkový cieľ daný stratégiou EÚ 2020, ktorý určuje cieľovú hodnotu 10%, avšak nedarí sa plniť cieľovú hodnotu stanovenú na národnej úrovni (6 %).

⁸⁹ GRAUZELOVÁ, T. a MARKOVIČ, F.

⁹⁰ Výzva OPLZ-PO5-2017-2 bola vyhlásená dňa 14. decembra 2017. Uzavretie 1. hodnotiaceho kola bolo 14. septembra 2018 a uzavretie 2. kola bolo dňa 15. januára 2019.

⁹¹ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2020.

⁹² GRAUZELOVÁ, T. a MARKOVIČ, F.

prípravy, získavania kvalifikácie, sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní bol za rok 2019 spolu 2144, čo v celoslovenskom meradle nie je vysoké číslo. Implementáciou druhej fázy projektov NP KS a NP TSP a rozšírením oprávnených žiadateľov na obce mimo 150-ky balíka Take-away sa predpokladá zvyšovanie tohto počtu. Sledovanie ukazovateľa výsledku R107 *Počet evidovaných nezamestnaných osôb z prostredia MRK* má nastavenú cieľovú hodnotu 116 643 osôb, čo predstavuje pokles o 2 746 osôb z MRK oproti východiskovej hodnote, a teda ani dosiahnutie tejto cieľovej hodnoty by nemohlo mať zásadný vplyv na zvýšenie zamestnanosti v rámci celej populácie SR. Pozitívnym dopadom projektov implementovaných cez PO5, ktorý je možné vyzdvihnúť a na ktorý je vhodné nadviazať, je zamestnávanie Rómov priamo v týchto projektoch, pričom v NP PRIM sa na tento zámer využívajú aj dočasné vyrovnávacie opatrenia v súlade s antidiskriminačným zákonom.

Dlhodobé pôsobenie intervencií implementovaných cez PO5 OP LŽ podporených legislatívnymi zmenami v prospech sociálnej inklúzie a nediskriminácie príslušníkov MRK vytvára podmienky nevyhnutné nielen na pokles nezamestnanosti príslušníkov MRK, ale nadväzne aj na odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia. Ako konštatuje aj NPRSR 2020, výsledky na trhu práce vplyvajú na tieto oblasti, pričom najviac sú chudobou a sociálnym vylúčením ohrození ľudia z MRK, slobodní rodičia a domácnosti s viacerými deťmi. Slovensku sa darí dosahovať národný cieľ v znížení podielu populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením na 17,2 % do roku 2020. Podľa údajov za rok 2019 dosahuje Slovensko jednu z najlepších hodnôt v EÚ (16,3 % oproti 21,8 % v EÚ⁹³). NPRSR 2020 pripisuje zásluhy za zlepšenie podmienok ľudí z MRK práve realizácii NP cez PO5, ktoré podľa neho prispievajú k zlepšeniu ich životných podmienok vo viacerých kľúčových oblastiach. V tomto ohľade sa ako prínosný ukazuje komplexný prístup PO5, ktorý podporuje oblasť sociálnych a asistenčných služieb, vzdelávania, zamestnanosti, zdravia aj zlepšenia podmienok bývania podporený technickým vybavením cez PO6, ktorý pomáha budovať a rekonštruovať KC, MŠ, prispieva k zlepšeniu komunálnej hygieny a prístupu k pitnej vode. Zlepšenie týchto oblastí pre MRK a ich prepojenie je nevyhnutným predpokladom na zníženie ohrozenosti chudobou a sociálnym vylúčením v rámci celej populácie SR, keďže práve MRK je jednou zo skupín obyvateľstva najviac ohrozených týmito negatívnymi javmi. Napriek čiastočným úspechom v sociálnej inklúzii príslušníkov MRK a v dosahovaní národného cieľa stratégie Európa 2020 v tejto oblasti, zisťovanie EU SILC MRK ukazuje, že problém reprodukcie generácie chudoby v prostredí MRK pretrváva⁹⁴ a jeho riešenie si vyžaduje dlhodobú a systematickú podporu.

Pri tejto otázke je potrebné zobrať do úvahy, že na dosahovanie národných cieľov (najmä v oblasti zamestnanosti a v oblasti sociálneho vylúčenia) v rámci priority Inkluzívneho rastu stratégie Európa 2020, majú vplyv aj externé faktory.

Zhrnutie evaluačnej otázky č. 9

Z dôvodu zatiaľ nedostupných údajov týkajúcich sa určených výsledkových ukazovateľov nebolo možné vyhodnotiť presnú mieru príspevku PO5 k ich plneniu a následne k plneniu cieľov stratégie Európa 2020.

Hodnotitelia sa preto zamerali na analýzu predpokladaných príspevkov PO5 (v spojení s PO6) k plneniu relevantných národných cieľov stratégie Európa 2020, tak ako ich definuje a následne vyhodnocuje Národný program reforiem SR. Vzhľadom na dostupné údaje je možné konštatovať, že najvyššou mierou prispeli intervencie priority osi 5 OP LŽ k plneniu národného cieľa v oblasti sociálnej inklúzie

⁹³ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2020.

⁹⁴ Takmer 85% ľudí z MRK žije pod oficiálnou hranicou chudoby. Deti do 15 rokov tvoria viac ako tretinu ľudí z MRK (36 %) žijúcich pod hranicou chudoby. Zdroj: GRAUZELOVÁ, T. a MARKOVIČ, F.

(„znížiť podiel populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením na 17,2 %“) v rámci priority Inkluzívneho rastu stratégie Európa 2020.

Pri dosahovaní národných cieľov v oblasti vzdelávania („udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, pod 6 %) v rámci priority Inteligentného rastu a v oblasti zamestnanosti („zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov na 72 %“) v rámci priority Inkluzívneho rastu stratégie Európa 2020 je možné hovoriť iba o limitovanom príspevku vzhľadom k tomu, že intervencie PO5 (v spojení PO6) zasahujú relatívne nízky počet účastníkov na to, aby zásadne mohli ovplyvňovať cieľové hodnoty indikátorov. Dá sa však konštatovať, že PO5 do vysokej miery prispieva k vytvoreniu podmienok na zlepšenie života príslušníkov MRK, čo má za predpokladu dlhodobého a systematického pôsobenia týchto intervencií podporených prijímaním legislatívy a politík zameraných na integráciu MRK vo všetkých oblastiach života pozitívny dopad aj na dosahovanie cieľov stratégie Európa 2020.

4 Odporúčania

Na základe zistení jednotlivých hodnotiacich otázok boli navrhnuté odporúčania pre OP LZ 2014 – 2020, ako aj pre pripravované programové obdobie 2021 – 2027.

4.1 Operatívne (pre programové obdobie 2014 – 2020)

Hoci už viac ako polovica času na realizáciu OP LZ uplynula, stále existuje priestor na prijatie čiastkových krokov, ktoré by mohli zvýšiť mieru dosahovania cieľov PO5. Podľa názoru hodnotiteľov by mali RO, SO a prijímatelia projektov zvážiť nasledovné opatrenia:

- 1) Vzhľadom na paralelne prebiehajúcu implementáciu zrkadlových a komplementárnych intervencií je potrebné vytvoriť expertnú komunikačnú a koordinačnú platformu medzi zástupcami prijímateľov NP PO4 a PO5, teda konkrétne medzi MV SR/USVRK, Zdravými regiónmi a IA MPSVR SR.
- 2) Na národnej úrovni je potrebné dôkladne porovnať rozdielne prístupy k zberu osobných údajov o účastníkoch projektov v prostredí MRK. Vzhľadom na nekonzistentný spôsob zberu mikroúdajov o účastníkoch projektov v rámci OP LZ je vhodné zvážiť čo najpragmatickejší prístup, ktorý by umožnil zber dát bez toho, aby v účastníkoch evokoval dojem „ohrozenosti“ v prístupe k ich osobným údajom, ktoré môžu byť vnímané ako citlivé (aktuálne je takto vnímané požadovanie rodného čísla).
- 3) Je potrebné hľadať legislatívne alebo iné riešenia týkajúce sa dlhodobej udržateľnosti poskytovania sociálnych služieb formou komunitného centra v obciach s prítomnosťou MRK. Pri súčasnom právnom rámci nie je ich fungovanie po ukončení financovania z ESF zabezpečené zo strany obce ani zo strany samosprávneho kraja.
- 4) V rámci NP KC/NP KS a NP TSP je potrebné venovať viac pozornosti aktivitám zameraným na posilnenie finančnej gramotnosti a kariérneho poradenstva, ktoré podľa výsledkov hodnotenia vykazujú relatívne nízku mieru pokroku.
- 5) Na základe spätnej väzby od pracovníkov NP odporúčajú hodnotitelia zvážiť nasledovné opatrenia na zefektívnenie implementácie jednotlivých intervencií:
 - NP TSP: vystavenie preukazu zamestnanca s poverením na zber osobných údajov, zabezpečenie očkovania a odborného poradenstva pre TSP a TP;
 - NP Pozemky: zabezpečiť lepšie prepojenie s činnosťou regionálnych kancelárií fungujúcich v rámci ostatných NP balíka Take-away a doposiaľ vynaložené úsilie v čo najkratšom čase podporiť naväzujúcimi DOP na podporu aktivít súvisiacich s procesom vysporiadavania pozemkov v konkrétnych lokalitách;
 - DOP MaT: umožniť mentorom a tútorom skupinové stretnutia so žiakmi;
 - DOP MOPS: komunikovať s prijímateľmi DOP MOPS ohľadom kompetencií MOPS s tým, že môžu ich činnosti podľa potreby rozšíriť napr. o kontrolu dochádzky žiakov do školy, dodržiavania liečebného režimu detí, užívania alkoholu u mladistvých, odchyt túlavých psov a pod., hoci tieto činnosti neboli vo výzve priamo uvedené;
 - posilnenie personálnych kapacít (NP PRIM – AsU, OZ; NP KC/NP KS – odborní garanti, pracovníci KC a asistenti; pracovníci MOPS; NP PRIM – koordinátor práce s rodinou by mohol byť zamestnancom obce a KIV by mal mať vyšší počet osobohodín mesačne);

- lepšie materiálne zabezpečenie podľa zistených potrieb pracovníkov (NP PRIM, NP KC/NP KS, MOPS, MaT);
 - zabezpečenie dopravných prostriedkov (auto alebo bicykel) pre pracovníkov v teréne v NP TSP, NP Pozemky a v MOPS.
- 6) Z dotazníkových prieskumov tiež vyplynula potreba posilniť informovanosť a spoluprácu na miestnej úrovni. Osobitná pozornosť by preto mala byť venovaná aktívnemu zapojeniu miestnych zástupcov štátnej a verejnej správy, mimovládneho sektora, ako aj nezávislých odborníkov do prípravy a realizácie intervencií, ako aj do benefitovania z ich výsledkov. Zároveň je potrebné zintenzívniť realizáciu informačných aktivít a propagáciu všetkých implementovaných projektov voči cieľovým skupinám, aby jednoznačne vedeli rozlíšiť zmysel a kompetencie jednotlivých projektov a ich zamestnancov. Tým by sa zároveň mohol zvýšiť záujem o účasť v projektoch a následne aj dosahovanie cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov.
- 7) V kontexte nesúladu vo vykazovaní MU CO09 medzi RO a SO je potrebné spôsob jeho agregácie z projektovej úrovne na programovú zjednotiť tak, aby sa dalo posúdiť jeho plnenie cieľovou skupinou osôb - účastníkmi projektov PO5.
- 8) Hodnotitelia odporúčajú v každom projekte venovať úsilie aj zbieraniu príkladov dobrej praxe a ich následnej sumarizácii a propagácii medzi odbornou verejnosťou aj väčšinovým obyvateľstvom. Konkrétne príbehy jednotlivcov dokážu ilustrovať dopady intervencie lepšie než štatistické údaje o celej komunite. Za zváženie stojí aj možnosť vyčleniť financie na celoslovenskú informačnú kampaň na propagáciu projektov, ktorá by vhodným a citlivým spôsobom informovala majoritnú spoločnosť o realizovaných projektoch a ich prínosoch.

4.2 Strategické (pre programové obdobie 2021 – 2027)

Hlavným posolstvom z uskutočneného hodnotenia PO5 je potreba ďalej systematicky a dlhodobo podporovať aktivity smerujúce k integrácii MRK. Pri príprave nadväzujúcich intervencií by mali byť vzaté do úvahy nasledovné odporúčania hodnotiteľského tímu:

- 9) Financovanie formou komplementárnych NP implementovaných paralelne na vybraných územiach s prítomnosťou MRK (tzv. Take-away balík) by malo byť v programovom období 2021 – 2027 zachované. V porovnaní so súčasnosťou by mal v ideálnom prípade (i) pokrývať celé územie SR vrátane Bratislavského kraja, (ii) zahŕňať súvisiace investičné aj neinvestičné intervencie, (iii) ponúkať podporu bez súťaže všetkým obciam, ktoré splnia podmienky oprávnenosti, a (iv) mať primeraný názov v slovenskom jazyku.
- 10) V programovom období 2021 – 2027 je potrebné zabezpečiť, aby všetky obce s významnou prítomnosťou MRK mali prístup k intervenciám v oblasti terénnej sociálnej práce, sociálnych služieb krízovej intervencie, vzdelávania, zdravia a MOPS za rovnakých podmienok a podľa jednotnej metodológie. Alokácia na tieto opatrenia by mala byť dostatočne vysoká na to, aby pokryla potreby všetkých obcí uvedených v Atlase rómskych komunít.
- 11) Centrálné riadené NP sú vzhľadom na obmedzené administratívne kapacity mnohých obcí s prítomnosťou MRK a ich obmedzené možnosti spolufinancovať DOP optimálnou formou podpory. Podľa názoru hodnotiteľov by aj MOPS mali byť v programovom období 2021 – 2027 implementované formou NP. Do budúcnosti by sa mal využívať aj osvedčený model riadenia prostredníctvom regionálnych koordinátorov s tým, že regióny by mohli byť pre všetky NP podľa možnosti identické a všetci regionálni koordinátori by mali využívať spoločné kancelárske priestory.

- 12) V rámci NP by bolo vhodné rozšíriť okruh intervencií, v ktorých môžu byť oprávnenými užívateľmi aj MVO. V niektorých lokalitách môžu byť vzhľadom na svoje skúsenosti a kapacity vhodnejším oprávneným užívateľom než obec.
- 13) Na národnej úrovni je v rámci diskusií o zbere mikroúdajov o účastníkoch období 2021 – 2027 potrebné zanalyzovať spôsob používania unikátneho identifikátora účastníkov projektov v iných členských krajinách EU a docieľiť umožnenie zberu dát. Na národnej úrovni by sa mal zber sústrediť iba na také dáta, ktoré sú požadované zo strany EK v rámci nariadení, a ich rozsah nerozširovať (ako je to aktuálne rozšírené o rodné číslo). Ako ukazujú aktuálne skúsenosti z ČR, používanie rodného čísla nie je nevyhnutné. Pokiaľ v budúcnosti nebude možné zjednodušiť zber mikroúdajov o účastníkoch projektov z MRK, je potrebné zvážiť pokračovanie financovania tohto typu služieb z národných zdrojov, kde je možné si nastaviť vlastný monitorovací systém.
- 14) Na základe podnetov od zamestnancov projektov je vhodné zvážiť rozšírenie aktivít projektov o nasledovné činnosti:
- NP PRIM – rozšírenie spoločných aktivít s rodinami MRK, napr. čítanie matiek s deťmi, spoločné zveľaďovanie okolia MŠ, pestovanie plodín v areáli MŠ, alebo spoločné ranné besedy;
 - MaT – umožniť spoločné aktivity s rodinami, ako sú výlety, kultúrne zážitky, návšteva múzeí, knižnice, a pod.;
 - NP KC/NP KS – rozšíriť aktivity pre mládež a dospelých v rámci prístupu na trh práce, nadviazať spoluprácu s potenciálnymi zamestnávateľmi, overenými agentúrami na sprostredkovanie zamestnania, poskytovateľmi rekvalifikačných kurzov;
 - NP TSP – rozšíriť aktivity na prácu s mládežou a žiakmi;
 - MOPS – kontrola školskej dochádzky a dodržiavania liečebného procesu, kontrola cez kamerový systém, odchyt túlavých zvierat, kontrola požívania alkoholu u mladistvých;
 - NP Pozemky – rozšírenie možnosti vysporiadať aj pozemky pod potenciálnymi obydliami MRK.
- 15) Do budúcnosti by tiež mohli intervencie zahŕňať aj podporu žiakov na vyšších stupňoch vzdelania, a to napríklad finančne prostredníctvom štipendia alebo materiálnou pomocou podľa individuálnych potrieb žiaka.
- 16) Za účelom komplexného pokrytia politiky integrácie MRK dostupnými a relevantnými dátami a tiež za účelom prehľadného systému monitorovania by bolo vhodné v budúcnosti viac prepájať a navzájom zdieľať procesy v rámci systému monitorovania aj na úrovni MU medzi OP LZ a Stratégiou SR pre integráciu Rómov. Momentálne ide o dva paralelné systémy monitorovania integrácie tej istej cieľovej skupiny, každý s vlastným zoznamom MU, ktoré nie sú navzájom dostatočne kompatibilné.

5 Prílohy

Príloha 1 – Evaluačná matica

Príloha 2 – Teória zmeny

Príloha 3 – Zoznam interviewovaných osôb

Príloha 4 – Použité zdroje informácií

Príloha 5 – Regionálna analýza

5.1 Príloha 1 – Evaluačná matica

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát	Zvolená metodika zberu a analýzy
<i>9a. Posúdenie napĺňania špecifických cieľov PO Integrácia marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP LZ:</i>				
1. Do akej miery sa napĺňajú spoločné a programovo špecifické ukazovatele PO Integrácia marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP LZ ?	Naplňovanie cieľových hodnôt ukazovateľov (vecný a finančný pokrok)	<ul style="list-style-type: none"> • Vecný pokrok – naplňovanie cieľových hodnôt ukazovateľov k 31.12.2019 • Finančný pokrok – čerpanie finančnej alokácie k 31.12.2019 	ITMS2014+ SO	Analýza dát a dokumentácie Štatistická analýza E-mailová a telefonická komunikácia so SO
<i>9b. Vyhodnotenie plnenia výkonnostného rámca:</i>				
2. Aké je priebežné plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca a do akej miery je možné minimalizovať prípadné riziko nenaplnenia ukazovateľov?	Naplňovanie „míľnikov“ - ukazovateľ alebo kľúčový implementačný krok Skutočný stav vs. čiastkový cieľ	<ul style="list-style-type: none"> • Celková suma oprávnených výdavkov • Počet zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese, v oblasti poskytovania sociálnych služieb a poskytovania zdravotno-výchovnej osvetly, prevencie a poradenstva 	ITMS2014+ SO	Analýza dát a dokumentácie E-mailová a telefonická komunikácia so SO
<i>9c. Zhodnotenie hospodárnosti, účelnosti a účinnosti vykonávania PO Integrácia marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP LZ:</i>				
3. Do akej miery zodpovedajú finančné alokácie rozsahu cieľov OP LZ zvolenej forme podpory a štruktúre financovania?	Posúdenie primeranosti finančnej alokácie k cieľovým hodnotám ukazovateľov pre špecifické ciele PO5	<ul style="list-style-type: none"> • Primeranosť výšky alokovaných zdrojov vzhľadom na očakávanú úroveň dosahovania špecifických cieľov PO5 	ITMS2014+ SO ÚSVRK Zdravé regióny	Analýza dát a dokumentácie E-mailová a telefonická komunikácia so SO a RO Interview s ÚSVRK a Zdravé regióny

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát	Zvolená metodika zberu a analýzy
4. Do akej miery je zdôvodnené použitie konkrétneho finančného nástroja/formy podpory?	Posúdenie vhodnosti a efektívnosti prístupu TAKE AWAY Posúdenie vhodnosti a efektívnosti jednotlivých NP a výziev na predkladanie DOP	<ul style="list-style-type: none"> Dostatočnosť a kvalita argumentácie najmä z hľadiska relevancie, účelnosti, hospodárnosti 	Programová dokumentácia RO a SO ÚSVRK Zdravé regióny	Analýza dát a dokumentácie E-mailová a telefonická komunikácia so SO a RO Interview s ÚSVRK a Zdravé regióny
5. Do akej miery sú finančné prostriedky použité primerane cieľom PO a využívané efektívne a hospodárne v zmysle Systému finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014-2020	Expertné posúdenie hospodárnosti implementácie PO5 Vyhodnotenie účinnosti aktivít realizovaných v PO5	<ul style="list-style-type: none"> Primeranosť výšky vynaložených zdrojov vzhľadom na úroveň dosahovania špecifických cieľov PO5 Účinnosť aktivít v rámci PO5 	ITMS2014+ Programová dokumentácia SO ÚSVRK Zdravé regióny	Analýza dát a dokumentácie Analýza výsledkov podporených projektov vyjadrená prostredníctvom MÚ vo vzťahu k vynaloženým verejným financiám E-mailová a telefonická komunikácia so SO a RO Interview s ÚSVRK a Zdravé regióny
6. Do akej miery je systém zberu dát vo vzťahu k účastníkom vhodne nastavený alebo je možné zefektívniť a zjednodušiť proces získania týchto informácií?	Vhodnosť použitia karty účastníka pre cieľovú skupinu MRK Miera administratívneho zaťaženia prijímateľov Rýchlosť zberu dát	<ul style="list-style-type: none"> Vhodnosť nastavenia zberu dát 	Programová a projektová dokumentácia RO a SO ÚSVRK Zdravé regióny Prijímatelia DOP	Analýza dokumentácie E-mailová a telefonická komunikácia so SO a RO Interview s ÚSVRK a Zdravé regióny 5 dotazníkových prieskumov: <ul style="list-style-type: none"> NP Terénna sociálna práca – všetci TSP a TP NP Komunitné centrá – všetci komunitní pracovníci NP Predprimárne vzdelávanie – všetci asistenti učiteľa a odborní zamestnanci DOP MOPS – všetci pracovníci MOPS DOP Mentoring a tútoring – všetci mentori a tútori

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát	Zvolená metodika zberu a analýzy
7. Do akej miery a ako je možné zintenzívniť implementáciu PO5?	Absorpčná kapacita prijímateľov Možnosti zníženia administratívnej náročnosti a zrýchlenia implementácie Podmienky nastavené vo výzvach	<ul style="list-style-type: none"> Počet predložených a schválených žiadostí DOP vs. alokácia Časová náročnosť jednotlivých krokov implementácie PO5 	Programová a projektová dokumentácia SO ÚSVRK Zdravé regióny Prijímatelia DOP	Analýza dokumentácie E-mailová a telefonická komunikácia so SO a RO Interview s ÚSVRK a Zdravé regióny 5 dotazníkových prieskumov: <ul style="list-style-type: none"> NP Terénna sociálna práca – všetci TSP a TP NP Komunitné centrá – všetci komunitní pracovníci NP Predprimárne vzdelávanie – všetci asistenti učiteľa a odborní zamestnanci DOP MOPS – všetci pracovníci MOPS DOP Mentoring a tútoring – všetci mentori a tútori
8. Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci PO5 k plneniu stanovených cieľov a dopadov PO5?	Identifikácia dopadov (plánovaných, neplánovaných, pozitívnych, negatívnych) Posúdenie príspevku pomoci (projektov) k identifikovaným dopadom PO5 Posúdenie príspevku pomoci (projektov) k špecifickým cieľom PO5	<ul style="list-style-type: none"> Miera príspevku pomoci k špecifickým cieľom PO5 Miera príspevku pomoci k identifikovaným dopadom PO5 	Programová a projektová dokumentácia SO ÚSVRK Zdravé regióny Prijímatelia DOP (obce a neziskové organizácie)	Analýza dokumentácie Rekonštrukcia intervenčnej logiky PO5/teória zmeny E-mailová a telefonická komunikácia so SO a RO Interview s ÚSVRK a Zdravé regióny 5 dotazníkových prieskumov: <ul style="list-style-type: none"> NP Terénna sociálna práca – všetci TSP a TP NP Komunitné centrá – všetci komunitní pracovníci NP Predprimárne vzdelávanie – všetci asistenti učiteľa a odborní zamestnanci DOP MOPS – všetci pracovníci MOPS DOP Mentoring a tútoring – všetci mentori a tútori 1 fokusová skupina: <ul style="list-style-type: none"> NP Zdravé komunity – regionálni koordinátori

9d. Zhodnotenie príspevku PO k hodnotám výsledkových ukazovateľov a následne k napĺňaniu Stratégie Európa 2020:

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát	Zvolená metodika zberu a analýzy
9. Do akej miery prispieva PO Integrácia marginalizovaných rómskych komunít v rámci OP ĽZ k hodnotám výsledkových ukazovateľov a následne k napĺňaniu Stratégie Európa 2020?	a. Posúdenie príspevku k napĺňovaniu výsledkových ukazovateľov PO5 b. Posúdenie príspevku k napĺňovaniu cieľov Stratégie Európa 2020 v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, prevencie chudoby a sociálneho vylúčenia.	<ul style="list-style-type: none"> • Miera príspevku k hodnotám výsledkových ukazovateľov PO5 • Miera príspevku k cieľom Stratégie Európa 2020 – Cieľ 5. 	ITMS2014+ Štatistické dáta Stratégia Európa 2020	Analýza dát a dokumentácie

5.2 Príloha 2 – Teória zmeny

Je uvedená v samostatnom dokumente.

5.3 Príloha 3 – Zoznam interviewovaných osôb

ÚRAD SPLNOMOCNENCA VLÁDY SR PRE RÓMSKE KOMUNITY	
Mgr. Adriana Ďatková	riadiateľka odboru implementácie projektov
Mgr. Tatiana Vantová	projektová manažérka NP TSP
Mgr. Martina Servanská, MBA	metodička NP KC/NP KS
Mgr. Jana Pániková	metodička NP KC/NP KS
Mgr. Jana Mihaliková, PhD.	hlavná projektová manažérka NP PRIM
Mgr. Barbora Vaněk	metodička NP PRIM
Ing. Tibor Perina	hlavný projektový manažér NP Pozemky
Mgr. Marianna Hudáková	metodička NP Pozemky
Mgr. Tibor Škrabský	hlavný projektový manažér NP MaH
Mgr. Ľuboš Kovács, PhD.	analytik NP MaH
Mgr. Ľudmila Plachá, PhD.	analytička NP MaH
Mgr. Lýdia Kurinová	analytička NP MaH
Mgr. Táňa Grauzelová, PhD.	analytička NP MaH
ZDRAVÉ REGIÓNY	
príspevková organizácia Ministerstva zdravotníctva SR	
Mgr. Tatiana Hrustič	riadiateľka príspevkovej organizácie a hlavný expert aktivity
Mgr. Mária Fumačová	manažérka pre monitoring, NP ZK 2A
Mgr. Michal Kubo	Expert metodik
Koordinátori asistentov osvetly zdravia (účastníci fokusovej skupiny)	
Mgr. Danica Bieliková	oblastná skupina Nitra
Mgr. Albín Cina	oblastná skupina Bardejov
PhD. Peter Hronec	oblastná skupina Rimavská Sobota
Eugen Miľo	oblastná skupina Trebišov
Mgr. Mária Nazarejová	oblastná skupina Prešov
MINISTERSTVO VNÚTRA SR	
oddelenie programovania, monitorovania, hodnotenia a metodiky	
odbor inklúzie MRK	
sekcia európskych programov	
Ing. Matej Mikuška	vedúci oddelenia,
Ing. Jana Minarovičová	manažér monitorovania a hodnotenia
Mgr. Linda Espinoza	manažér monitorovania a hodnotenia
MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR	
oddelenie prierezových činností	
odbor metodiky a prierezových činností	
sekcia fondov EÚ	
Mgr. Miloslava Molnárová, PhD.	vedúca oddelenia
RNDr. Marcela Bezdičková	

5.4 Príloha 4 – Použité zdroje informácií

BÁN, A. Demonštrácia sily alebo nevyhnutnosť? Prečo je armáda a polícia pri testovaní na koronavírus v osadách (reportáž). In: *DenníkN.sk* [online] 8.4.2020. [cit. 2020-06-01]. Dostupné na <https://dennikn.sk/1845798/demonstracia-sily-alebo-nevyhnutnost-preco-je-armada-a-policia-pri-testovani-na-koronavirus-v-osadach-reportaz/?ref=in>

CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN. 2020. *Metodický pokyn CKO č. 17 k číselníku merateľných ukazovateľov – Príloha č. 4*. Dostupné na <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/metodicke-pokyny-cko-a-uv-sr/>

CHALUPKOVÁ, P. Čo má korona spoločné s ebolou. A koho treba zapojiť do boja proti nákaze. In: *Hnonline.sk* [online]. 04.04.2020 [cit. 2020-06-01]. Dostupné na <https://slovensko.hnonline.sk/2125611-o-nich-bez-nich-preco-treba-do-boja-proti-koronavirusu-zapojit-aj-romov>

ČEREŠNÍKOVÁ, M., HAPALOVÁ, M. a kolektív. 2017. *Štandardy komunitných centier*. IA MPSVR SR. Dostupné na https://www.ia.gov.sk/npkiku//data/files/np_kiku/dokumenty/Standardy%20komunitnych%20centier%20brozura%20ISBN.pdf

EUROPEAN COMMISSION. 2018. - *Programming Period 2014 – 2020 – Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – Guidance document*. Dostupné na https://www.minv.sk/swift_data/source/mvsr_a_eu/oplz/dokumenty/metodicke_dokumenty/rozne/usmernenia_ek/Usmernenie%20EK%20k%20monitorovaniu%20a%20hodnoteniu%20ESF%20august%202018%20bez%20sled.%20zmien%20AJ%20verzia.pdf

EUROPEAN SOCIAL FUND. 2016. *Guidance document - Programming Period 2014 – 2020 – Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – European Social Fund, Annex D - Practical guidance on data collection and validation*.

Dostupné na https://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/ged/Annex%20D%20-%20Practical%20guidance%20on%20data%20collection%20and%20validation_0.pdf

EURÓPSKA KOMISIA. 2010. *EURÓPA 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu*. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>

EURÓPSKA KOMISIA. 2019. *Monitorovacia správa občianskej spoločnosti o implementácii národnej stratégie integrácie Rómov na Slovensku*. Dostupné na <http://cvek.sk/monitorovacia-sprava-obcianskej-spolocnosti-o-implementacii-narodnej-strategie-integracie-romov-na-slovensku-zhodnotenie-pokroku-v-klucovych-oblastiach-strategie/>

EURÓPSKA ÚNIA. 2019. *Pokyny pro evidenci podpory poskytnuté účastníkům projektů (verze 9)*, str. 17. Dostupné na <https://www.esfcr.cz/monitorovani-podporenych-osob-opz/-/dokument/798928>

GRAUZELOVÁ, T. a MARKOVIČ, F. *EU SILC MRK 2018 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v marginalizovaných rómskych komunitách v Slovenskej republike 2018*.

Hodnotenie horizontálnej priority MRK. 2007 - 2015. Dostupné na http://www.minv.sk/?hodnotenie_MRK

KOŠTÁL, C. a SALNER, A. 2013. *Skúsenosti s realizáciou komplexného prístupu na Slovensku*. Diskusia o vhodnosti integrovaných územných programov zameraných na marginalizované rómske komunity. Inštitút SGI. Dostupné na https://www.governance.sk/wp-content/uploads/2017/02/SGI_ACA_SK.pdf

KUBO, M. 2020. *Hĺbková analýza. Príčiny rozdielu celkového počtu účastníkov NP ZK 2A a počtu účastníkov vykázaných s kartou účastníka obdobie 2014 – 2020*.

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2020. *Národný program reforiem SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2020*. Dostupné na <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/narodny-program-reforiem.html>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 (verzia 5.0)*. Dostupné na https://www.ludskezdroje.gov.sk/data/web-documents/OP-AZ_verzia_5.0.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR. *Prílohy k Operačnému programu Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 (verzia 5.0)*. Dostupné na <https://www.ludskezdroje.gov.sk/dokumenty-a-legislativa>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Metodický výklad k odborným činnostiam a aktivitám v komunitnom centre*. Dostupné na https://www.minv.sk/swift_data/source/romovia/np_kc/pdf_ozn/P5_Metodicky_vyklad_k_odbornym_cinnostiam_a_aktivitam_v_KC.pdf

MŠVVaŠ SR. 2019. *Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania (ISCED – International Standard Classification of Education)*. Dostupné na http://www.specialnazs.sk/files/Medzin._klasifik._vzdel.pdf

MUŠINKA, A. 2018. *Správa z analýzy programových merateľných ukazovateľov*.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 zo 17. decembra 2013 o Európskom sociálnom fonde a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1081/2006. 2013. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1304>

Národný projekt Škola otvorená všetkým po troch rokoch končí. In: MŠVVaŠ SR [online]. 29.11.2019 [cit. 2020-06-01]. Dostupné na <https://www.minedu.sk/narodny-projekt-skola-otvorena-vsetkym-po-troch-rokoch-konci>/<https://www.minv.sk/?pre-materske-skoly>

ONDRUŠKOVÁ, E. a PRUŽINSKÁ, J. 2015. *Štandardy terénnej a terénnej sociálnej práce v sociálne vylúčených komunitách*. Nitra: Ultra Print, s.r.o. 34 s. ISBN 978-80-970110-2-4

ÚRAD PODPRESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU. 2020. *Informácia o stave implementácie EŠIF v programovom období 2014 – 2020 k 31.12.2019*. Dostupné na <https://www.vicpremier.gov.sk/wp-content/uploads/2020/02/Informacia-o-stave-implementacie-ESIF-v-PO-2014-2020-k-31.12.-2019.pdf>

ÚRAD VLÁDY SR. 2011. *Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020*. Dostupné na <http://www.romainstitute.sk/files/files/92.pdf>

ZDRAVÉ REGIÓNY. *Výročná správa 2019*. Dostupné na <https://www.zdraveregiony.eu/wp-content/uploads/2018/04/Vyrocnna-sprava-2019-final.pdf>

Zákony SR

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 330/1991 Z.Z. Zákon Slovenskej národnej rady o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov

Zákon č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov

5.5 Príloha 5 – Regionálna analýza

Regionálna analýza NP PO5 (I. fáza)

Banskobystrický kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Banská Bystrica	0	1	1	0	0	142 164,33	1 528
Brezno	4	0	6	3	4	1 048 100,58	4 715
Detva	0	0	1	0	0	37 768,27	1 002
Krupina	0	0	4	0	0	151 073,08	1 043
Lučenec	1	0	15	0	2	699 059,41	12 395
Poltár	0	0	1	0	0	37 768,27	515
Revúca	1	1	7	2	2	738 590,09	8 068
Rimavská Sobota	2	2	7	2	2	943 235,68	9 715
Veľký Krtíš	0	0	6	0	0	226 609,62	3 532
Zvolen	0	0	2	0	0	75 536,54	3 504
Žarnovica	1	0	1	1	1	272 801,11	220
Žiar nad Hronom	0	0	2	0	0	75 536,54	1 757
Banskobystrický kraj	9	4	53	8	11	4 448 243,50	47 994

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Košický kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Gelnica	4	0	5	4	5	1 145 115,61	7 603
Košice	1	1	1	1	1	377 197,17	18 273
Košice - okolie	15	3	17	6	15	3 412 977,81	20 233
Michalovce	9	6	21	9	9	3 534 805,55	16 751
Rožňava	1	0	12	2	2	823 035,38	10 164
Sobrance	1	1	3	0	1	334 093,32	2 170
Spišská Nová Ves	12	4	12	10	12	3 453 916,74	22 212
Trebišov	6	4	10	5	6	2 086 823,57	15 602
Košický kraj	49	19	81	37	51	15 167 965,13	113 008

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Nitriansky kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Komárno	1	0	1	1	1	272 801,11	1 315
Levice	2	1	1	2	2	612 230,00	752
Nitra	2	1	1	1	2	493 589,61	2 435
Nové Zámky	1	0	0	1	1	235 032,84	426
Nitriansky kraj	6	2	3	5	6	1 613 653,56	4 928

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Prešovský kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Bardejov	6	4	12	5	6	2 162 360,11	8 621
Humenné	1	1	5	0	2	425 772,77	2 990
Kežmarok	11	3	16	10	11	3 384 201,31	18 671
Levoča	3	2	3	3	3	1 027 195,44	4 259
Medzilaborce	1	1	1	1	1	377 197,17	1 022
Poprad	8	1	9	7	7	2 189 789,88	9 172
Prešov	17	7	16	11	17	4 618 780,62	15 901
Sabinov	6	6	7	5	6	2 182 310,88	12 136
Snina	0	0	4	0	0	151 073,08	2 103
Stará Ľubovňa	4	2	6	4	4	1 375 533,08	7 764
Stropkov	0	0	1	0	0	37 768,27	1 348
Svidník	2	2	4	2	4	862 216,70	3 092
Vranov nad Topľou	12	10	21	10	13	4 436 350,44	18 159
Prešovský kraj	71	39	105	58	74	23 230 549,73	105 238

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Trenčiansky kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Bánovce nad Bebravou	1	0	1	1	1	272 801,11	727
Trenčiansky kraj	1	0	1	1	1	272 801,11	727

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Trnavský kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Dunajská Streda	2	0	2	2	2	545 602,21	2 583
Hlohovec	1	0	1	0	1	154 160,72	832
Piešťany	0	0	0	0	1	16 142,91	104
Trnavský kraj	3	0	3	2	4	715 905,84	3 519

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Žilinský kraj

okres	počet zapojených obcí v TSP 1	počet zapojených obcí v KC 1	počet zapojených obcí v ZK II A	počet zapojených obcí v PRIM 1	počet zapojených obcí v POZ 2	zazml. COV v NP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Martin	1	1	1	1	1	377 197,17	258
Žilinský kraj	1	1	1	1	1	377 197,17	258

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Regionálna analýza DOP PO5

Banskobystrický kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Banská Bystrica	0	3	0	31 284,72	1 528
Brezno	3	11	3	724 359,11	5 605
Detva	0	1	0	10 735,20	1 002
Krupina	0	0	1	98 146,94	328
Lučenec	7	2	8	1 471 064,90	10 555
Poltár	0	5	3	240 835,24	2 084
Revúca	4	4	4	938 731,44	8 621
Rimavská Sobota	12	11	15	2 904 855,48	16 984
Veľký Krtíš	0	1	4	501 469,91	3 545
Zvolen	1	2	0	172 677,88	3 504
Žarnovica	0	1	0	5 668,15	117
Žiar nad Hronom	1	6	1	351 780,64	2 217
Banskobystrický kraj	28	47	39	7 451 609,62	56 090

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Košický kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Gelnica	5	5	5	1 536 765,04	7 022
Košice	0	6	0	442 170,64	18 273
Košice - okolie	10	5	16	3 144 508,65	16 622
Michalovce	11	9	17	3 529 489,40	15 924
Rožňava	4	1	8	1 533 793,40	8 930
Sobrance	1	1	2	388 704,29	1 637
Spišská Nová Ves	8	12	9	2 492 525,51	22 335
Trebišov	7	17	11	2 274 163,44	18 676
Košický kraj	46	56	68	15 342 120,37	109 419

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Nitriansky kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Komárno	0	0	4	292 456,86	3 790
Levice	0	1	3	304 425,99	1 516
Nitra	1	1	2	262 613,18	2 628
Nové Zámky	0	0	1	97 154,96	240
Zlaté Moravce	1	0	1	158 798,09	1 042
Nitriansky kraj	2	2	11	1 115 449,09	9 216

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Prešovský kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Bardejov	5	21	8	1 459 666,08	9 622
Humenné	1	2	1	338 032,01	1 952
Kežmarok	9	23	12	3 074 146,06	19 212
Levoča	2	7	2	760 900,30	5 484
Medzilaborce	1	0	0	201 610,80	1 022
Poprad	6	22	8	2 886 652,07	11 345
Prešov	9	5	15	3 124 039,93	14 999
Sabinov	6	1	6	1 616 777,82	12 202
Snina	0	2	0	49 211,21	1 313
Ľubovňa	5	6	6	1 272 097,60	8 701
Stropkov	2	1	3	558 269,42	1 672
Svidník	4	7	3	775 119,03	3 042
Vranov nad Topľou	17	15	23	4 828 345,12	19 201
Prešovský kraj	67	112	87	20 944 867,44	109 767

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Trenčiansky kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Bánovce nad Bebr.	0	0	1	98 146,94	727
Ilava	0	1	0	5 668,15	1 200
Partizánske	1	0	0	50 402,70	441
Trenčiansky kraj	1	1	1	154 217,79	2 368

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Trnavský kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Dunajská Streda	0	0	1	206 012,80	2 363
Galanta	0	1	1	206 400,97	1 030
Trnava	0	0	1	43 529,47	1 276
Trnavský kraj	0	1	3	455 943,24	4 669

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty

Žilinský kraj

okres	počet zapojených obcí v MOPS	počet zapojených obcí v MaT	počet zapojených obcí v MOPS II	zazml. COV v DOP (EUR)	počet rómskych obyvateľov zapojených obcí
Liptovský Mikuláš	1	2	1	333 862,66	1 891
Martin	2	1	0	185 416,54	560
Ružomberok	0	0	1	75 458,21	817
Žilinský kraj	3	3	2	594 737,41	3 268

Zdroj: Export údajov ITMS2014+ zo dňa 05.02.2020, Atlas rómskych komunit 2019, vlastné výpočty